

www.e-rara.ch

**C. Iulii Solini Polyhistor, rerum toto orbe memorabilium thesaurus
locupletissimus**

Solinus, Gaius Iulius

Basileae, 1543

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-656>

C. Iulii Solini in polyhistora praefatio

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

C. IULII SOLINI IN POLYHISTORA PRAEFATIO

Quæ sit operis & autoris intentio,
Caput primum.

ENARRATIO CAPI-
TIS PRIMI.

V M ET ^aauriū cle-
mentia, & optima-
rum artium studiis
præstare te cæteris
sentiam, idq; oppi-
dò expertus, de be-
neuolentia tua nihil
temerè perceperim,
putaui examē opu-
sculi huius tibi po-
tissimum dare, cuius uel industria promptius
suffragium, uel benignitas ueniam spondebat
faciliorem. ^b Liber est ad compendium præpara-
tus, quantumq; ratio passa est, ita moderatè re-
pressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec dam-
nosa concinnitas: cui si animum propius inten-
deris, uelut ^c fermentum cognitionis magis ^dei in
esse, quàm ^e bractæas eloquentiæ deprehendes.
^f Exquisitis enim aliquot uoluminib; studiū
me cōpendio fateor, ut & à notioribus pedem
referrem, & remotis longius immorarer. Lo-
corum cōmemoratio plurimū tenet, in quam
partē fermè inclinatio est uniuersa materies:
quorum commemorasse ita uisum est, ut incli-
tos terrarum situs, & insignes tractus maris, ser-
uata orbis distinctione, suo quæq; ordine red-
deremus. Inseruimus etiā pleraq; differēter cō-
gruentia, ut si nihil aliud, saltem ^guarietas ipsa
legentiū fastidio mederetur. Inter hæc, hominū
& aliorum animalium naturas expressimus. Ad-
dita sunt pauca de arboribus & lapidibus ^hexo-
ticis, de extimarū gentium formis, de ritu disso-
no abditarum nationum: nonnulla etiam me-
moratu

P Rincipio admonendū uide-
tur, exemplaria multum ua-
riare in præfationis huius in-
scriptione: alijs quidem Au-
tij nomen, cui librum nuncupatū falso non-
nulli affirmarūt, præferentibus: alijs planè
omittentibus, solo præfationis titulo apposi-
to. Rursum in alijs pro Autio, Aduentū, &
Auentinū legimus. Sed de inscriptione, cū
de ipso quoq; autore nihil certi extet, nimis
solicitiū esse, ridiculū fortè fuerit. Cæterū in
hac præfatione institutū suū ac operis to-
tius argumentū exponit Solinus. Voluit autē
ea quæ diffuse & sparsim per alios tradita
erāt de mirabilib; mūdi, hic simul, & cōpen-
diose perstringere, ut esset liber iste uelut o-
ptimo cōspersus fermento, quod exigua pa-
stæ portione in magnā massā intumesce-
re facit, idemq; à tenui loquacitatis bractæa
longè abesset, quæ præter tenuitatē aut ina-
nitatē ipsam aliud nihil habet. Et quò dictis
suis maior adhiberetur fides, uoluit quoq;
loca ipsa quorū passim meminit, lectoribus
esse contestata, & neminem sua legere qui
nō mediocriter teneret orbis distinctionē,
terrarū situs, & maris sinus atq; tractus. Si-
ne fructu enim leguntur, quæ citra cosmo-
graphie cognitionem in hoc atq; similibus
autoribus, qui de orbis partibus scripserūt,
leguntur. Cæterum capessit principium ab
urbe Roma, quā orbis caput esse dicit, quòd
suo tempore monarchia illic sedē haberet.
Historici tamē hāc prodiderūt causam, cur
Roma caput orbis fuerit nuncupata. Cum
enim Tarquinius Superbus Capitolium ex-
trueret, caput humanum integra facie ape-
rientibus fundamenta templi dicitur appa-
ruisse, quæ uisa species haud per ambages

arcem eam imperij, caputq; rerū fore portendebat: idq; ita cecinere uates qui in urbe erant, quosq; ad eam rem
consultandā ex Hetruria acciuerant. Autor est Liuius primo ab urbe cōdita libro. Addit Dionysius Halicar. an-
tiquitatum Romanarū lib. 4. id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis, habuisseq; faciem uiuis similem, & à
capite manantem sanguinē, ipsumq; caput calidum adhuc atq; recens: fuisseq; tandem ab Hetrusco uate Roma-
nis legatis, qui hanc ob causam ex ciuib; probatissimis ad eum missi fuerant, responsum: Viri Romani dicite
uestris ciuib; fatis dari caput Italiæ fore omnis hunc locum, in quo caput est repertum: & ex illo Capitolinus,
ob capitis inuentionem, is locus uocatur. ^a Cum & aurium. Beneuolentiam capiat. ^b Liber est.)
Attentio, cum docilitate. ^c Fermentum cog.) Materiam, seu mixturam, qua rerum cognitio augeatur.
translatio alienior paulò. ^d Ei inesse.) Alias, cum esse. ^e Bractæas.) Metaphora ab auri bracteis.
unde bracteatum opus, & bractearij, & ars bractearia dicitur. Sic autem uocat uerborum ornatum, & fucum
orationis. ^f Exquisitis.) Id est, selectis. Sic Plin. Exquisitis autoribus centū, inclusimus triginta sex uolumi-
nibus. ^g Varietas.) Hæc enim rerū omnium condimentū etiā prouerbio dicitur. ^h Exoticis.) Pere

grinis. Sic Plautus exotica unguenta dixit.
 i ¶ Antiquitatis diligen.) Idem Plin. lib. 23.
 cap. 6. Non est satis mirari curam diligen-
 tiamq; priscorum, qui omnia scrutati, nihil
 intentatum reliquere. Et lib. 25. cap. 1. Nihil
 ergo intentatū inexpertumq; illis fuit: nihil
 deinde occultatū, quod nō prodesse poste-
 ris uellent. k ¶ Libres.) Expendas. Ea-
 dem metaphora dixit, qua prius Examen.
 l ¶ Vestig. uet. monet.) Id est, priscorū au-
 toritati inmitentes. Metaph. m ¶ Sicut
 ergo.) Ratio, quare ab urbe Roma, q̄ aliū-
 de incipere maluerit. n ¶ Releg. tram.
 dec.) Hoc est, repetere quæ de urbe Roma
 omnibus passim autoribus celebrata sunt.
 Verg. Littoraq; Epiri legimus. De anna-
 libus quid ab historia differant, uide apud
 Gell. lib. 5. cap. 18.

ab ipsa (ut ita dixerim) figurarū arce auspiciū faciant inchoandi: ita nos quoq; a
 capite orbis, id est, ab urbe Roma principiū capessimus, q̄uis nihil super ea do-
 ctissimi autores reliquerint, quod in nouum præconium possit fuscitari, ac su-
 peruacaneum penē sitⁿ relegere tramitem decursum tot annalib. Ne tamen pror-
 sus dissimulata sit, originem eius quanta ualemus prosequemur fide.

SCHOLIA CAP. II.

a ¶ Romæ uocabulū.) De urbis Romæ no-
 mine multa Plutar. in uita Romuli, & Dio-
 nys. Halicar. lib. 1. b ¶ Ab Euandro.)
 Euandrum hunc antiquissimū Arcadiæ re-
 gem putant ex Pallantio urbe Arcadiæ an-
 te res Troianas in Italiam nauigasse, ibiq; re-
 gnasse. Plura de hoc Verg. Aeneid. 8. Ouid.
 Fast. 1. Iustin. lib. 45. Liuius decad. 1. lib. 1.
 Quare autem Roma ante hunc Euandrum
 Valentia dicta fuerit, uariæ sunt opiniones
 etiā apud antiquos scriptores. Deinde quod
 quidā putarint nomen Romæ nō publican-
 dum, id propterea factum putant, ne ab ho-
 stibus carmine & precib. deuoueretur. Cre-
 debantur enim preces apud deos ineffica-
 ces, si proprium nomen nō exprimeretur.
 Id cum Soranus apud externos incōsultō ef-
 futisset, supplicio uitam finiuit. Plura Plin.
 lib. 3. cap. 5. & lib. 28. cap. 2. Plutarch. pro-
 blem. 60. Macrob. Satur. 3. ca. 9. Sempron.
 de diuis. Italie. c ¶ Extructum antea.)
 Dionys. Halic. Euandrum ait primū extru-
 xisse. d ¶ ῥώμην.) Robur ac potentiam
 Græcis significat. e ¶ Quā Arcades.)
 M. Varro de ling. lat. lib. 1. ab arcendo di-
 ctam esse arcem inquit, eō quod hostes ab
 impetu arceat ac deterreat. f ¶ Rome
 nobiliss.) De hac Fab. Pictor & C. Sempro-
 nius cap. 6. Item Plutarch. de uirtutibus mu-
 lierum. g ¶ Propriū Romæ nomen.)
 Plin. lib. 3. cap. 5. & lib. 28. cap. 2. Plutarch.

moratu digna, quæ prætermittere incuriosum
 uidebatur, quorūq; autoritas (quod in primis
 industrię tuæ insinuatū uelim) de scriptoribus
 manat receptissimis. Quid enim proprium no-
 strum esse poterit, cum nihil omiseritⁱ antiqui-
 tatis diligentia, quod intactum ad hoc usq; æui
 perseueret? Quapropter quæso te, ne de præ-
 senti tēpore editionis huius fidē^k libres; quan-
 doquidem^l uestigia monetæ ueteris persecuti,
 opiniones uniuersas eligere maluimus potius,
 quā innouare. Itaq; si qua ex istis secus quā
 opto in animū tuum uenerint, des uelim infan-
 tiæ meæ ueniā; nam constantia ueritatis penes
 eos est quos sequuti sumus.^m Sicut ergo hi qui
 corporū formas æmulantur, postpositis quæ re-
 liqua sunt, ante omnia effigiant modum capi-
 tis, nec in alia membra prius lineas destināt, q̄

De origine urbis Romæ, & tempo-
ribus eius, deq; septem Roma-
nis regibus. Cap. II.

Vnt qui uideri uelint^a Romæ uoca-
 bulum^b ab Euandro primū datum,
 cum oppidum ibi offendisset, quod
 extructū antea Valentiam dixerat^c
 iuuentus Latina, seruataq; significatione impo-
 siti prius nominis, ^d ῥώμην græcē, Valentiam
 nominatam: ^e quam Arcades quoniam in ex-
 celsa parte montis habitassent, deriuatum dein-
 cept, ut tutissima urbium Arces uocarētur. He-
 raclidi placet, Troia capta quosdā ex Achiuis
 in ea loca, ubi nūc Roma est, deuenisse per Ty-
 berim, deinde suadente^f Rome nobilissima ca-
 ptiuarū, quæ his comes erat, incensis nauibus
 posuisse sedes, struxisse mœnia, & oppidū ab ea
 Romen uocauisse. Agathocles scribit Romen
 nō captiuā fuisse, ut suprà dictum est, sed Asca-
 nio natam, Aeneæ neptem, appellationis istius
 causam fuisse. Traditur etiā propriū Romæ
 nomen, ueruntamen uetitū publicari, quādo-
 quidem quo minus enūciaretur, ceremoniarū
 arcana, sanxerūt, ut hoc pacto notitiā eius abo-
 leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū deni-
 que Soranū, quod contra interdictum eloqui
 id ausus foret, ob meritum profanæ uocis, ne-
 ci datum. Inter antiquissimas sanē religiones
 facel-

De cōse-
cratione
urbis.

^h sacellum colitur ⁱ Angeronæ, cui sacrificat ante diem xij. calen. Ianuariarū: quæ diua præful silentij ipsius, prænexo ^k obsignatoq; ore simu lacrum habet. De temporib; urbis conditæ ambiguitatū quæstiones excitauit, quod quædam ibi multo ante Romulum condita sunt. Quippe aram Hercules, quā uouerat si amissas boues reperisset, punito Caco, patri inuentori dicauit. Qui Cacus habitauit locū cui Salinæ nomen est, ubi ^l Trigemina nunc porta. Hic (ut Cælius tradit) cum à Tarchone Tyrreno, ad quem legatus uenerat Marfyæ regis, socio Megale Phryge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, unde uenerat redijt: & præsidij amplioribus occupato circa Vulturū & Campaniam regno, dum etiā ea attrectare auderet, quæ concesserant in Arcadū iura, duce Hercule, qui tunc fortē aderat, oppressus est: & Megalen Sabini receperunt, disciplinam augurandi ab eo edocti. Suo quoq; numini idem Hercules instituit aram, quæ maxima apud pōtiffes habetur, cum se ex Nicostrate Euādri matre, quæ à uaticinio Carmentis dicta est, immortalē cōperisset. Conseptum etiā, intra quod ritus sacrorū, factis bouicidijs, docuit Potitios. Sacellum Herculis ^m in foro boario est, in quo argumenta cōiuij tlatē maiestatis ipsius remanēt. Nam diuinitus illō neq; canibus, neq; muscis ingressus est. Etenim cum uiscerationem sacrificij libaret, ⁿ Myagrū deum dicitur imprecatus. Clauam uerò in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerēt canes; id usq; nūc durat. Aedem etiā, quæ Saturni ærariū fertur, comites eius condiderūt in honorem Saturni, quem cultorem regionis illius cognouerāt extitisse. [†] Item & montem Capitolinum Saturnium nomina runt. Castellum quoq; quod excitauerant, portā, Saturniam appellauerunt, quæ postea Pandana uocata est. Pars autē infima Capitolini montis habitaculum Carmentæ fuit, ubi Carmētis nunc fanum est, à qua Carmentali portæ nomē datū est. Palatiū uerò nemo dubitauerit quin Arcades habeat autores, à quibus primum Palanteum oppidum cōditum, quod aliquandiu Aborigines habitarunt, sed propter incōmodum uicinæ paludis, quam præterfluens Tyberis fecerat, profecti Reate, postmodum reliquerunt. Sunt qui uelint à balatibus ouium, mutata litera, uel à Pale pastoralis Dea, aut (ut Silenus probat) à Palante Hyperborei filia, quam Hercules ibi cōpressisse uisus est, nomen mōti

problem. 60. Macrob. Satur. 3. cap. 9. Sempronius de diuis. Italiae. ^h Sacellum colitur. In templo Volupie. ⁱ Angeronæ. Angerona dea credita est, quod angores ac animorū sollicitudines propitiata depellat, siue quia angina morbo mederi inuocata credebatur: & figurabatur simulacrum eius cū digito labijs admoto, quæ effigie silentiū indicabatur. Cacus autem cuius paulò post fit mentio, seruus fuit nequissimus Euandri, qui agros uicinorū igne depulabatur, & ob id à poetis fingitur filius fuisse Vulcani, ore ignem fumūq; uomens. Hunc cum soror sua eiusdem nominis prodidisset, sacellum meruit in quo ei per uirgines Vestales sacrificabatur. ^k Ob signatoq; ore. Ob signationis huius causam assignat Macrob. loco supra citato. Vide et prouerb. apud Eras. Digito compece libellum. Pro eo autē quod hic legimus, Silentij ipsius, uetusti codices habent, Silentij istius: ut ad silentium urbis nomen referri possit, quasi ei arcano celando præesse hæc dea credita sit. ^l Trigemina porta. Si tum huius portæ infra in descriptione urbis cōtemplari poteris, unā cum montibus quos urbis mœnia cingunt. ^m In foro boario. Forum illud sic cognominatum quidam putant à bubus Herculis: alij ob id quod in eo loco boues uendi consueuerint. In eo præterea tauri ænū simulacrū fuisse refert Tacitus, ab eoq; Romulū designandi oppidi sulcū cœpisse ducere. Potitij & Pinarij nomina sunt familiarium inclytarum. ⁿ Myagrū. Quidam uetusti codices habent, muscarū deū. Hunc, ut Plin. scribit lib. 10. cap. 28. Cyrenaici inuocāt, afferēte multitudine muscarū pestilentia: quæ protinus intereūt, q̄ litatum est illi deo. Scribit & Romanæ ædem esse Herculis in foro boario, quā neq; muscæ neq; canes intrant. Plin. eundem loco iam citato Achorē uocat, & lib. 29. ca. 6. Myodē. ^o Montē Capitolinū. Mōs iste olim Saturnius uocatus fuit, à deo Saturno: deinde Capitoliū, quod illic cum fundamenta foderētur ædis Iouis, caput hominis inueniretur. Vocatus est & hic mons antē Tarpeius, à uirgine Vestali Tarpeia, quæ ibi à Sabinis necata armis & sepulta. Est quoq; ibi Saturnia porta, quæ deinde Pandana uocari cœpit, quod semper patēret. Meminit Dionysius Siculus & Carmentalis portæ, quæ fuit iuxta Capitoliū. Palatiū uerò dictum est pro Palantiū, quod urbs fuit in Arcadia, unde Arcades Romā uenientes, huic

Aborigines. loco nomen indiderūt. Ceterū Aborigines populi sunt sic appellati, quod errantes cō uenerint in agrum, qui nunc est populi Romani, quorū rex primus fuit Saturnus, post quem tertio loco regnauit Faunus, sub quo Euander ab Arcadiæ urbe Palantio in Italiam uenit. Alij putāt Aborigines sic dictos græco nomine, quod montes incoluerint. Sunt qui & Palatium sic uocatum putent à balando, quod ibi pecus pascens balare consueuerit: uel à palando, quod ibi pecudes errare solebant. Alij aliter sentiunt, ut scribit quoq; autor iste. Et cum mons Palatinus ob præterfluentem Tyberim incōmodam præstiterit habitationem, ut hic Solinus scribit, sicut & typus urbis infrā exprimit pontē, qui transmittit ad palatium, nescio quare is mons in descriptione Romæ inuenitur ferè remotiorē habere situm à ripa Tyberis: nisi fortè duo fuerint colles sic nominati.

p (Rhea Sylua.) Rhea Vestalis à Sylua rege Sylua denominata, & ab Illo urbe unde originem duxit, alio nomine Ilia uocata, cuius filius Romulus obseruato augurio in saxi nemorosi palatij, uidit duodecim uolu-

cres, & frater eius Remus in cacumine mōtis Auentini uidit sex aues, & ex hoc augurio capiūt arbitriū urbis.

q (Ioue in piscib.) Locum hunc Solini falsum esse satis indicat, quod fieri nulla ratione potest, ut Sole in tauro existente, Mercurius aut Venus in scorpione sint. Causa est, quod Plinij autoritate cap. 17. lib. 2. Veneris stella nunquam longius 47. partibus, Mercurius autem nunquam longius 20. partibus à Sole abscedant. Dato igitur quod in scorpione tamen fuerint, consequens erit, ut Soli possint opponi: quod nulla prorsus ratione posse contingere, uerba Plinij & astronomorū autoritas abundè confirmat. Quantum autem ad habitudinē attinet Planetarum, Iupiter in piscibus propria domo statutus, loco summā in rebus spiritualibus autoritatem, & sacrorū ceremoniarumq; peculiarem diligentiam indidit. Plura uide in cōmentarijs Vadiani super Pomp. Mele lib. 2.

Parilia. **r** (Ne qua hostia Parilibus.) Secundum Solinium Parilia festa dicuntur à partu Ilie, quasi partus Ilie. Id autē maiores instituti tenuerunt, ut cum die natali munus annale Genio soluerent, manum à cæde ac sanguine abstinere, ne die qua lucem ipsi acceperant, alijs demerent. **s** (Ceninenses.) Populi à Cenina urbe Italie sic dicti. Porro Iupiter Feretrius dictus est, quod pacem ferre crederetur: cui Romulus primū templū Romæ extruxit. Romulus itaq; cum Palatium inhabitasset atq; Caelium montem propinquum, & iuxta paludem Capræ animā reddidisset, successit illi Tatiū qui montem Capitolinū ab initio cepit, in qua postea templum Iunoni

Iupiter cur dictus Feretrius. Monetæ extructum fuit. Hanc autem Monetam dictam aiunt, à monendo. Olympias spaciū est quinq; annorum, quod à Romanis lustrum dicitur: & hic pro 27. putant legendum 13. olympiade. Nam aiunt præcessisse urbem conditam sex olympiades, & à condita urbe siue à cæpto regno fluxerunt anni 21. usque ad bellum

Olympias. quod Romulus habuit cum Sabinis populis circa Tyberim habitantibus, quod tribus durauit annis: ac deinde cum Romulo Tatiū quinq; annis tenuit principatum, qui anni simul iuncti faciunt 29. Tatio successit Numa secundus rex, sepultusq; est postquam regnauerat 33. annis trans Tyberim sub Ianiculo monte. Post hunc creatus est tertius rex Tullus Hostilius, qui (autore Liui) urbi adiecit Caelium montem, ubi & relictæ Velia habitare cepit. Huius successor Ancus Martius quartus rex addidit urbi montem Auentinū atque Ianiculum, habitauitq; in sacra uia, quæ sic appellatur, quod in ea inter Romulum & Tatiū sacrum fœdus ictum fuerit. Hic Ancus cum Tarquinium Priscum, antea Lucumonem dictum, tutorem filiorum reliquisset, oblitus Lucumo filiorū regis, Romanorū regno præter æquum & fas potitus est. Ceterum Mugonia porta eadem est quæ & Trigonias, siue triangularis, à mugitu pecorum, quæ uenalia per eam ingrediebantur, sic dicta: aut ut alijs placet, à Mugio quodam, qui eidem tuendæ præfuit. Post Tarquinium Priscum affecutus est regnum Seruius Tullius, qui habitauit Exquilias, in quo monte fuerūt duo uertices, Olbius & Pullius: ipse enim iunxit urbi colles, Exquilium, Viminalē, Quirinalē, & extruxit Diane templum in Auentino. Hic à genero suo Tarquinio Superbo præter omne ius interemptus est, successitq; illi parricida in imperio, Superbus cognominatus ob corruptos mores: & cum multis annis imperasset, ob Lucretiæ à filio illatum stuprum ac alias tyrannides, regno eiectus est. Pro

Fagutalem

eorū detraxit spolia, quæ Ioui Feretrio primus suspendit, & opima dixit. Rursum de Antenna tibus triumphauit. De Veientibus postremo. Apud Capreæ paludē nonis Quintilibus apparere desijt. Cæteri reges, quibus locis habita uerint, dicemus. Tatiū in arce ubi nunc ædes est Iunonis Monetæ, qui anno quinto post, cū ingressus urbem fuerat, à Laurentib, interemptus, vij, & uicesima olympiade hominē exuit.

10 Numa in colle primū Quirinali, deinde propter ædem Vestæ in regia, quæ adhuc ita appellatur: qui regnauit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Velia, ubi postea deū Penatū ædes facta est: qui regnauit annos duos & triginta, obiit Olympiade quinta & trigesima. Ancus Martius in summa sacra uia, ubi ædes Lariū est: qui regnauit annos quatuor & uiginti, obiit Olympiade prima & xl, Tarquinius Priscus ad Mugoniam portā supra summā nouam uiam, qui regnauit annis vij, & xxx, Seruius Tullius Exquilij supra cliuum Olbium, qui regnauit annos duos & quadraginta, Tarquinius Superbus & ipse Exquilij supra cliuum Pullium, ad Fagutalem lacū: qui regnauit annos xxv. Cincio Romā duodecima Olympiade placet conditā, Pictori octaua, Nepoti & Lucio opinione Eratosthenis & Apollodori comprobantibus, Olympiadis vij, anno secundo: Pomponio Attico, & M. Tullio, Olympiadis sextæ anno tertio.

Collatis igitur nostris & Græcorū temporibus, inuenimus incipiente Olympiade septima Romā conditā, anno post Ilium captū cccxxxij. Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem attauī materni Pelopis ediderat, intermissum, Iphiclus filius eius instaurauit post excidium Troiæ, anno quadringentesimo octauo. Ergo ab Iphiclo numerat Olympias prima. Ita sex medijs Olympiadibus interiectis, quibus singulis anni quaterni imputantur, quā septima cœptante, Roma condita sit, inter exortum urbis, & Troiam captam, iure esse quadringentos annos & xxxij, constat. Huic argumento id accedit, quod cum Caius Pompeius Gallus, & Quintus Verannius urbis conditæ anno octingentesimo primo fuerint consules, Consulatu eorum Olympias vij, & ducentesima ætis publicis annotata est. Quater ergo multiplicatis sex & ducentis Olympiadibus, erūt anni octingenti xxij, quib, de septima Olympiade annectendus est primus annus, ut in solidum colligantur anni octingenti xxv. Ex qua summa detractis uiginti annis & iij, Olympiadum retro sex, manifestò octingenti & unus annus reliqui fient. Quapropter cum octingentesimo primo anno urbis conditæ, ducentesima septima Olympias cōputetur, par est Romā vij. Olympiadis anno primo credi conditam. In qua regnatum est annis ducentis xli. ^u Decemuirī creati anno ccc. secundo. Primum punicum bellum anno cccc. octogesimonono. Secundum, anno quingentesimo tricesimo quinto. Tertium, sexcentesimo quarto. Sociale sexcentesimo sexagesimo secundo. Ad Hirium & Caium Panfam consules anni septingenti & decem. Quorum consulatu Cæsar Augustus consul creatus est, octauum decimū annum agens: qui principatum ita ingressus est, ut uigilantia eius non modò securum, uerum etiam tutum imperium esset, Quod tem-

Fagutalem lacū, quidam putant legendum Fagutalem lacū. Ex annis itaq; quibus septē reges Romæ regnarūt, colliguntur secundū Dionysium & sextū Rufum anni 244. qui faciunt olympiades 61. & olympiade septima Roma condita est, hoc est, 35. anno post Olympicum certamen, quod Hercules fertur edidisse in honore Pelopis. Et cum constet diuū Augustum anno 709. ab urbe condita imperium Romanū inisse, & imperij eius 42. anno Christum saluatorem mundi ex uirgine natum, patebit urbem conditam annis 751. ante Christum incarnatum: hoc est, Christum uenisse in mundum post exactam olympiadem 157. Differt tamen aliorum calculus ab hac supputatione.

t ¶ Nonis Quintilib. Eum diem Plutarch. in Romuli uita, uulgi fugam, & Nonas Capratinas appellari tradit, idemq; in Numa repetit. De morte autem Romuli dissentiunt auctores. lege Liuium, Dionys. Plutarch. D. August. de Ciuit. dei. lib. 3. cap. 15.

u ¶ Decemuirī creati. Ex hominū inconstantia euenit, ut plerunque prioribus fastidiis, gaudeant nouitate. Hinc factum est, ut postquam consules per annos octo &

Christi aduentus.

quingenta tenuissent imperium, alium Romani exposcerent magistratum. Exactis regibus Romanis omnes leges exoleuerunt, cœpitq; populus incerto iure & consuetudine magis uti quàm lata lege, idq; propè uiginti annis. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica autoritate decem consitui uiros, per quos peterentur le-

pus fermè solum repertum est, quo plurimū & arma cessauerunt, & ingenia floruerunt, scilicet ne inerti iustitio languerent uirtutis opera, bellis quiescentibus.

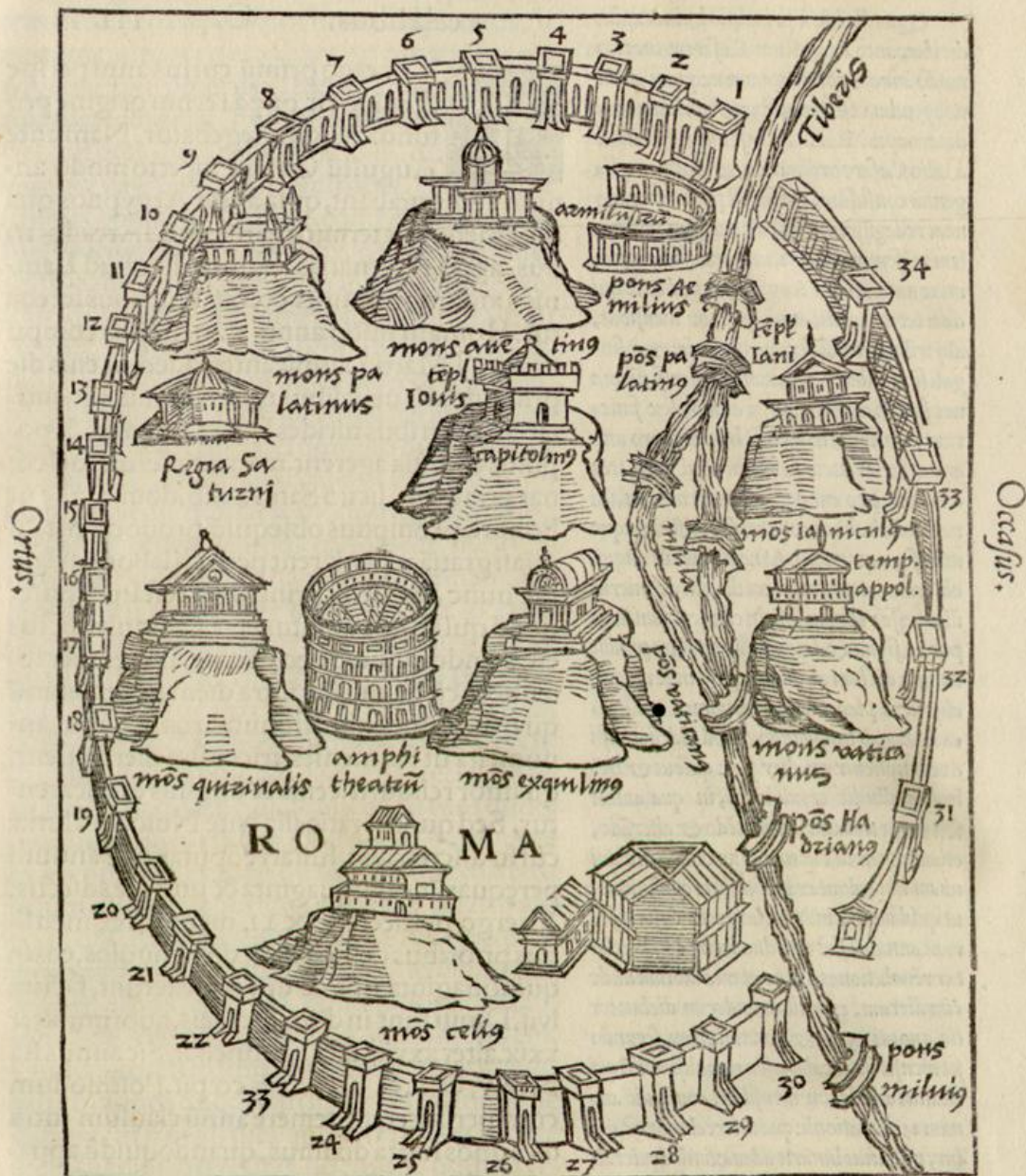
ges à Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaretur legibus, quas in tabulis eburneis scriptas pro Roslris composuerunt, ut possent leges apertius percipi. Datumq; est eis ius in eo anno in ciuitate summum, uti leges corrigerent, & si opus esset, interpretarentur, neque prouocatio ab eis, sicut à reliquis magistratibus, fieret. Cum uerò istis legibus deprehenderetur aliquid deesse, sequenti anno alias duas leges adiecerunt, conflataq; sunt leges duodecim tabularum, succedentibus consulibus regibus. Sociale bellum uocat, quando omne Latium, Picenū, & Hetruria omnis, & Campania, postremò Italia, consurrexerunt contra Romam. x ¶ Arma cessauerunt.) Alludunt hoc loci etiam Gentiles sacris prophetarum oraculis, quæ sic habent Isaie 2. & Michæ 4. Et conminuent gladios suos in uomeres, & lanceas suas in falces: non leuabit gens contra gentem gladium, nec discescent aliquandiu usum belli. Eo deniq; tempore floruerunt optima ingenia apud exterâs nationes. Apud Iudæos expectabatur à pijs lux mundi & princeps uerè pacis, consiliarius mirabilis, deus pacis, pater patriæ suæ eternitatis. Apud Romanos florebant M. Varro, M. Cicero, Sallustius, Titus Liuius, Vergilius, Horatius, Ouidius, Manilius, Propertius, & multi alij uiri eximio præditi ingenio, qui in summa pace & iustitio ipso, hoc est, iuris dicendi intermissione, egregiè sua exercuerunt ingenia, ne iners esset ipsum iustitium.

HIC nunc in fine huius secundi capitis subijciam urbis Romæ situm & dispositionem, cum omnibus portis suis. Notandum igitur quòd Romus siue Romulus cōdidit urbem suam quadratam, quatuor regionū & portarum, inclusis his quatuor montibus, Palatino ab ortu, Capitolino ab occasu, Auentino à meridie, & Exquilino à septentrione. Deinde Seruius Tullus eam octo portarum & regionum fecit, ut supra quoque memorauimus. Diuus Augustus postea (ut quidam sentiunt) sedecim portarum atque regionum fecit. Demum trigintaquatuor portarum cum singulis regionibus facta est, & sic Plinius temporibus suis fuisse testatur.

In nostra hac figura paululum erratum est in transtiberino monte, qui unus in radice est, sed ob duplex cacumen duo sortitus est uocabula. In Ianiculo est templum Neronis, sepulchrum Numæ, & templum Iani. In Vaticano uerò templum Apollinis & templum Carmentis. Ultra Ianiculum est circus Neronis. Citra Tyberim in monte Caelio est templum Claudiorum, curia Hostilia, & armamentum Pichi. In monte Quirinali est templum Quirini. In monte Exquilino est templum Serapidis & templum Isis, atq; domus aurea Neronis. In monte Palatino est domus Augusti, domus Tiberij, atque templum Apollinis cum bibliotheca. In monte Auentino est ca-

sa Remi, templum Dianæ, cohors uigilum, & domus sacerdotum. In monte Capitolino templum Iouis, ara, arx, & asylum. Duo oppositi pontes in insula, sunt pons Fabritius, & pons Cestius.

Meridies.

Septentrio.

1 Porta Laurentina	10 Porta Latina	18 Porta Minutia	28 Porta Rhoanula
2 Porta Ostiensis	11 Porta Labicana	19 Porta Exquilina	29 Porta Rhutumena,
sue Veientana
3 Porta Trigemina	12 Porta Gabina	20 Porta Salutaris	30 Porta Flumentana,
sue Flaminia
4 Porta Trigonina	13 Porta Querquetulana,
sue Celimontana	21 Porta Piacularis	31 Porta Valeria
5 Porta Naualis	14 Porta Triumphalis, si-
ue sacra	22 Porta Lauernalis	32 Porta Septimiana
6 Porta Sancualis	15 Porta Prenestina	23 Porta Viminalis	33 Porta Aurelia
7 Porta Neuia	16 Porta Tyburtina	24 Porta Quirinalis	34 Porta Portuensis.
8 Porta Radusculana	17 Porta Mutia	25 Porta Catullaria	
9 Porta Camena, sue
Appia, sue Capena		26 Porta Collina	
		27 Porta Collatina	

SCHOLIA CAP. III.

Quando hic à principio huius capituli dicitur, ante Augustum Cæsarem incerto modo annum computatum: nequaquam intelligendum est, Augustum primū anni ordinem apud Romanos instituisse, sed annū à Iulio Cæsare ordinatum, & postea negligentia confusum, rursus ad pristinam rationem redeisse, ut infra dicitur, qui & Sextilem mensem, in quo natus fuerat, suo cognomine nuncupavit Augustū. Quod autē quidam terminarunt annū quatuor mensibus, alij tribus, quidā sex, alij tredecim &c. singuli suas habuerunt rationes, etiamsi nō omnes sint manifestæ. Qui annum sex finierunt mensibus, habuerūt hyemem pro uno anno, & æstatem pro alio. Qui uerò tres duntaxat pro anno usurparunt menses, illi rationem habuerunt utriusq; solstitij, atque utriusq; æquinoctij. At nemo melius unquā obseruauit annum quā illi, qui definierūt illum esse reditum solis in eundem punctum per 12. signa zodiaci. Vnde quidam putant annum dictum ab anulo, quod in se redeat: alijs uerò placet deducere nomen *ἀννὸς* ab innouando, quod uidelicet assidue innouetur & alter fiat: quibus & hebraica alludit etymologia, in qua annus *sechanah* uocatur, à repetēdo & alterādo, etiamsi gens illa utatur anno lunari, nō qui unam lunæ duntaxat cōtineat reuolutionē, ut quidam Latinorum lunarem descripserunt annum, sed qui duodecim completitur reuolutiones, & præterea motum undecim dierum, ex quibus undecim diebus tertio quouis anno, & nonnunquam secundo fit mensis intercalaris seu embolismicus, qui additus duodecim mensibus, constituit annum 13. lunationū: qua intercalatione cauetur, ne annus lunaris ad maximū deuiet ab anno solari ultra 25. aut 26. dies. Cæterū annum solarem prisce Romani cōputabant decem mensū, accepta hac ordinatione à Romulo, qui Martiū primū anni mensem genitori suo Marti dicauit, quem mensem anni primū fuisse uel ex hoc probatur, quod ab ipso Quintilis quintus est. Huius die prima ignem nouum Vestæ aris accendebant, & laureæ ueteres nouis laureis mutabatur. Hoc mense mercedē exoluebant magistris, quam completus annus deberi fecit: comitia auspicabantur, uestigalia locabant, matronæ apponebant cœnas seruis, ut inuiterent eos in principio anni ad promptius obsequiū: sicut rursus mense Decembri in fine anni

De diuisione anni, & diebus intercalaribus. Cap. III.

Vnc ergo primū cursus anni perspecta ratio est, quæ à rerum origine profunda caligine tegebatur. Nam ante Augustū Cæsare incerto modo annum computabant, quia apud Aegyptios quatuor mensibus terminabatur, apud Arcades tribus, apud Acarnanas sex, in Italia apud Lauinios xiiij. quorū annus cccxxiiij. diebus ferebatur. Romani initio annū x. mensibus computabant, à Martio auspicantes, adeo ut eius die prima de aris uestalibus ignes accenderēt, mutarent ueteribus uirides laureas, senatus & populus comitia agerent, matronæ seruis suis cœnas ponerent, sicuti Saturnalib. domini: ille ut honore promptius obsequiū prouocarent, hi quasi gratiā repensarent perfecti laboris. Maxime hunc mensem principem testatur fuisse, quod qui ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: deinde numero decurrente, December solennem circū finiebat intra diem trecentessimū quartū. Tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex menses tricenūm dierū essent, quatuor reliqui tricenis & singulis explicarentur. Sed quoniā ratio illa ante Numam à lunæ cursu discrepabat, lunari cōputatione annum persequarūt, quinquaginta & uno die adiectis. Vtergo perficerent xii. menses, sex mensibus prioribus detraxerunt dies singulos, eosq; quinquaginta istis & unū adnexerunt, factiq; lviij. Diuisi sunt in duos menses, quorum alter xxix. alter xxviij. dies continebat. Sic annus habere v. & l. & ccc. dies cœpit. Postmodum cum perspicerent temerē annū clausum intra dies quos suprā diximus, quandoquidē appareret solis meatū non ante trecentessimū sexagesimū quintum diem, abundante insuper quadrātis particula, zodiacū conficere decursum, quadrantem illum & decem dies addiderunt, ut ad liquidum annus trecentis lxx. diebus & quadrante cōstaret, hortante obseruatione imparis numeri, quē Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde propter dies impares, dijs superis & Ianuarius dicat: et propter pares Februarius quasi abominosus, dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc definitio toto orbi placuisset, custodiendū quadrātis gratia à diuersis gentibus uariē intercalabatur, nec unquā tamen ad liquidum fiebat temporū adæquatio.

Græci

Græci ergo singulis annis xi, dies & quadrante[m] detrahebant, eosq[ue] octies multiplicatos, in annum nonum referuabant, ut contractus nonagenarius numerus in treis menses per tricenos dies scinderet[ur], qui anno nono restituti efficiebant dies quadringentos xliij. quos *ἐμβολιασμός* uel *ὑποβόλωντας* nominabāt. Quod cum initio Romani probassent, contemplatione numeri parilis offensi, neglectum breui perdiderunt, translata in sacerdotes intercalandi potestate, qui plerunq[ue] gratificantes rationib[us] publicanorū, pro libidine sua subtrahebant tempora, uel augebant. Cum hæc sic forent cōstituta, modusq[ue] intercalandi interdum fieret imminutior, interdū auctior, uel omnino dissimulatus præteriret, nonnunq[ue] accidebat ut menses qui fuerant hyeme transacti, modò in æstiuum, modò in autumnale tempus inciderent. Itaq[ue] Caius Cæsar uniuersam hanc inconstantiam incisa temporū turbatione composuit, & ut certū statum præteritus error acciperet, dies xxi. & quadrantem simul intercalauit, quo pacto regradati menses de cætero statuta ordinis sui tempora detinerent. Ille ergo annus solus trecentos xliij, dies habuit, alij deinceps trecentos sexagenos quinos & quadrantem. Et tum quoq[ue] uitiū admissum est per sacerdotes. Nam cum præceptum esset anno quarto, ut intercalarent unum diem, & oporteret confecto quarto anno id obseruari, anteq[ue] quintus auspicaretur, illi incipiente quarto intercalaru[n]t, nō desinente. Sic per annos sex & xxx, cum nouem dies tantum sufficere debuissent, xij, sunt intercalati. Quod deprehensum Augustus reformauit, iussitq[ue] annos duodecim sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies qui ultra nouenarios temerè fuerant intercalati, hoc modo possent reponari: ex qua disciplina omnium postea temporum fundata ratio est. ^a Verū cum & hoc, & multa alia Augusti temporibus debeant, qui penè solus sine exemplo rerū potitus est, tot & tanta in uita eius inueniuntur aduersa, ut non sit facile discernere, calamitosior an beator fuerit. Primū, quòd apud auunculū in petitione magistratū equitū prælatus est ei Lepidus tribunus, cum quadam auspiciantū coeporum nota, mox triumphatus collegium prægrauī potestate Antonij, Philippensio prælio, inde proscriptionis inuidia, abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionem, deinde desiderio eius insignis poenitentia, naufragia Sicula, turpis ibi in spelunca occultatio, seditiones militū plurimæ, Perusina cura, detectum filiae adulterium, & uoluntas parricidalis; nec minore dedecore neptis infamia, incusata de morte filiorū & amissis liberis, nō solum orbitatis dolor, sed urbis pestilen-

anni heri faciebant seruis Saturnalia festa, ut exolueret gratiam perfecti laboris. Postmodum autem cum cernerent annum temerè diuisum, non adæquare dies cursus solis, mutuati sunt ab Aegyptijs doctiores quiq[ue], præsertim Iulius Cæsar, uerum solis cursum & anni quantitatem, cōstituentes dies 365. & quadrantem, hoc est, sex horas pro anno solari integro, ex quadrante quater replicato facientes quouis anno quarto diem intercalarem, hoc est, annū habentem 366. dies. Intercalationi autem illi deputatus fuit mensis Februarius, quòd ultimus esset anni mensis, & à Martio sequens inchoaret annus: nec tamē intercalatio illa fiebat ultima Februarij die, sed post 23. diem, cuius ratio non omnino certa habetur. Cæterū hæc anni supputatio etsi prima facie iusta & uera apparuerit, tamen temporis successu deprehensa est habere nōnihil erroris, quòd quadrans ille paulò plus habet temporis quàm oporteat singulis quartis annis intercalare. Diligentiores nostri temporis astrorum obseruatores, pro quadrante censent intercalandas intaxat quinque integras horas et circiter 49. minuta, ut singulis quartis annis minuta 44. superflue intercalentur, quæ in annis 130. ferè faciūt unum diem, qui nimio intercalatur. Hæc à nostris negligi minime debuerant, sicut & diei intercalando alius assignandus esset locus, puta finis Decembris, posteaquam publico consensu annum auspiciamus à Ianuario. Sciunt astrorum calculatores, quàm ineptum locum habeat dies intercalandus in nostro Calendario, & quantum illis faciat negocium.

^a Verū cum & hoc &c.) Totum hunc locū Solinus in suum transtulit opus ex Plinij septimo lib. nat. hist. cap. 45. ubi ærumnæ Augusti describuntur paulò clarius q[uam] hic recensentur. Prælati sunt Lepidus contra uoluntatem eius, proscriptus fuit collega ex inuidia, doluit illi collegium in triumphu peccatorum ciuium, molestauit Philippense prælium, morbus, fuga, naufragiū Siculum, cura Perusina contentione, sollicitudo Asiatici Pannoniciq[ue] belli, ruinae pontis, seditiones militum &c.

† collegio prægrauatus
† prælio morbus

tia, fames Italiae bello Illyrico, angustia rei militaris, corpus morbidum, contumeliosa dissensio priuigni Neronis, uxoris etiā & Tiberij cogitationes parum fidae, atq; in hunc modum plura. Huius tamen suprema, quasi lugeret seculū, penuria infecuta est frugum omniū. At ne fortuitū quod acciderat uideretur, imminetia mala nō dubijs signis apparuerunt. Nam Fausta quaedam ex plebe partu uno edidit quater geminos, mares duos, totidemq; foeminas, monstrosa foecunditate portendens futurae calamitatis indicium. Quamuis Trogus autor affirmet in Aegypto septenos uno utero simul gigni: quod ibi minus mirum, cum foetifero potu Nilus non tantum terrarum, sed & hominum foecundet arua. Legimus Cneum Pompeium Eutychiden foeminam Asia exhibitam, quam constabat tricies enixam, cum xx, eius liberis in theatro suo publicasse. Vnde competens hoc loco duco super hominis generatione tractare,

SCHOLIA CAP. IIII.

Sumit Solinus in hoc capite exordium scribendi de homine, qui cunctis animantibus perfectior est. Nam est animal prouidū, sagax, multiplex, acutū, memor, plenus ratio- nis & consilij, atq; praeclara quadā genera- tum cōditione. A summo enim deo solus ho- mo est ex tot animantium generibus atq; na- turis, particeps rationis & cogitationis, cū cetera sint omnia expertia &c. Vide Cice- ronem primo legum. a ¶ Mulier solū animal menstruale. Est menstruum cibi su- perfluitas, cōpleti quarta digestionē, sese in mulierib. pro portione habens quemadmo- dum in uiris sperma ipsum. Et diuiditur in praegnāte in tres partes: primo in eam quae in nutrimentū uertitur mulieris, deinde al- tera pars eleuatur ad mammas, & tertio quod superfluum est, expectat tempus quo extrā depellatur. Causa autem menstrui est caloris defectus, non ualentis absumere hu- midum digestum: unde fit ut cum membris animalis assimilari nō possit, suo tandē pon- dere exitum petat. Putat autem Aristoteles, omnium animalium foeminis accidere men- struum, sed multo lenius quā mulieribus, idq; propter sui corporis maiore mollitudi- nem. Quod autem menstruum tam nociuū est his quae ab eo continguntur, aiunt hanc rationem esse, quod colluies quaedam ma- lorum humorum in mulieribus abeunt sta- tuto tempore in menstrua, quibus inest uis quaedam male affecta, qua contacte fruges non germinant &c. De sydere Helenae Pli. scribit libro secūdo naturalis hist. cap. 37. Porro quando speculū hic aspectu ui- tiari pronuntiatur, constat uisum non mo- do pati seu affici à speciebus uisibilibus, sed & agere quoq;. Statim enim ut mulier lan- guida intuetur speculū, superficiem eius quaedam ueluti nebula sanguinis obducit, adeo ut sinuitium sit speculū, nō temerē maculam

De homine & partu eius, deq; prodigiose fortitudinis uiris, & lapide Ale- ctorio. Cap. IIII.

Tenim cū de animalibus, quae dictū digna uidebunt, prout patria cuiusq; admonebit, sumus annotaturi, iure ab eo potissimū ordiemur, qd rerum natura, sensus iudicio & rationis capacitate pre- posuit omnibus. Itaq; ut Democritus physicus ostendit, mulier solū animal menstruale est, cu- ius profluitas nō paruis spectata documētis, in- ter monstrifica meritō numerant. Cōtacta his fruges non germinabunt, acescent musta, mor- rient herbae, amittent arbores foetus, ferrū rubi- go corripiet, nigrescent aera: si quid canes inde ederint, in rabie efferabūtur, nocituri morsib. quibus lymphaticos faciūt. Parua haec sunt. Bi- tumē quod in Iudaea Asphaltites gignit lacus, adeo lentū est mollitie glutinosa, ut a se neque- at separari. Enimvero si abrumpere partem ue- lis, uniuersitas sequef: scindiq; non potest, quo- niam in quantū ducat extendit. Sed ubi admo- ta fuerint cruore illo polluta fila, spōte discerpi- tur, & applicita tabe diducit paulo antē corpus unū, fitq; de tenacitate cōnexa cōtagione parti- tio repentina. Habet planē id solum salutare, quod auertit sydus Helenē perniciosissimū na- uigantib. Ceterū ipsae feminae quib. munus est necessitatis huiusmodi, qd diu sunt in sua lege, nō innocentib. oculis contuent. Aspectu spe- cula uitiant, ita ut hebetē uisu fulgor offensus, & solitam aemulationē uultus, extinctus splen- dor amittat, faciesq; obtusi nitoris quadā cali- gine nubiletur. Mulierū aliae in aeternū steriles sunt, aliae mutatis cōiugijs exuūt sterilitatē: nō- nullae tantū semel pariunt, quaedam aut foemi- nas, aut mares semper. Post annum L. foecun- ditas omniū cōquiescit, Nam in annum lxxx. uiri

uirj generant, sicuti Masinissa rex Methymnū
 filium lxxx. & sextū agens annum genuit, Ca-
 to octogesimo exacto, ex filia Salonij clientis
 sui auum Vticensis Catonis procreauit. Com-
 pertum & illud est, quod^b inter duos cōceptus
 cum intercesserit paululū temporis, uterq; re-
 fidet: sicut in Hercule & Iphiclo apparuit fra-
 tre eius, qui gestati eodem onere, interuallis ta-
 men, quibus cōcepti fuerāt, nati uident. Et de
 10 Proconesia ancilla, quæ è duplici adulterio ge-
 minos edidit, utrūq; patri suo similē. Hic Iphi-
 clus Iolaū creat, qui Sardinia ingressus, palan-
 teis incolarū animos ad concordia eblanditus,
 Olbiam & alia græca oppida extruxit. Iolenses
 ab eo dicti, sepulchro eius templū addiderunt,
 quod imitatus uirtutes patris, malis plurimis
 Sardinia liberaffet. Ante omnia^c sobolem co-
 gitantibus, sternutatio post coitus cauenda, ne
 prius semen excutiat impulsus repētinus, q̃ pe-
 20 netralib. se maternis insinuet humor paternus.
 Quod si naturalis materia hæserit, decimus à
 cōceptu dies dolore grauidas admonebit. Iam
 inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine
 uisus hebetabitur. Ciborum quoq; fastidijs sto-
 machi claudet cupidō.^d Cōuenit inter omnes,
 corda primū ex uniuersa carne formari, eaq; in
 diem quintum & sexagesimū crescere, deinde
 minui: ac ex ossibus spinas: eapropter capitale
 est, si pars alterutra noceat. Planē si corpuscu-
 30 lum in marem figuratur, melior est color gra-
 uidis, & pronior paritudo uteri, deniq; à qua-
 dragesimo die motus. Alter sexus nonagesi-
 mo die primū palpitāt, & concepta fœmina ge-
 stantis uultum pallore inficit, crura quoq; præ-
 pedit languida tarditate. In utroq; sexu cum ca-
 pilli germināt, incōmodū maius est, sitq; pleni
 lunijs auctior ægritudo, quod tēpus etiā editis
 semper nocet. Cum falsiores escas edit grauida,
 unguiculis caret partus. At cum prope ad ute-
 40 rum liberandum uenerint momenta maturita-
 tis, enitētis spiritū retinere plurimū cōgruit,
 quandoquidem letali mora oscitatio suspendit
 puerperia.^e Contra naturam est in pedes proce-
 dere

maculā eluas: si peruetus, facile abstergas.
 b ¶ Inter duos cōceptus.) Fabulam aiunt
 esse, Herculem & Iphiclum gemellos inter-
 uallo temporis cōceptos & natos: sicut &
 reliquum exemplum de Proconesia pro fa-
 bula habetur: etiamsi pleriq; docti non ne-
 gent unam mulierem nedum ex semine se-
 mel suscepto gemellos posse edere, uerum
 & ex duplici semine per interuallum tem-
 poris susceptū bis posse imprægnari. Cete-
 rum Iphiclus iste de quo hic fit mentio, dici-
 tur procreasse, uel secundū alios substituis-
 se regni successorem Iolaum, qui ingressus
 Sardiniam insulā mediterranei maris, con-
 structis insignibus urbibus, totaq; ea insula
 in potestatem redacta, & hominibus cicu-
 ratis, qui pecudum more palantes oberran-
 tesq; absq; rationis usu uiuebant, ex suo no-
 mine campestrem partē insule, quam inco-
 luit, Ioleam, incolas uerò Iolaos siue Iolen-
 ses uocauit. Ciuitatis Olbiæ meminit quo-
 que Strabo. c ¶ Sobolem cogitantibus
 sternutatio cauenda est.) Vt oscitatio mulie-
 ribus in enixu letalis est, ita sternutatio à
 coitu abortiuum facit. Habet autem sternu-
 tatio plūque ortum à superfluitate cibi
 & potus: quam cum homo satis concoque-
 re nequeat, mouetur multum spiritus ob
 humoris copiam. Spiritus uerò præ sua te-
 nuitate efferens se ad cerebrū, cogit id cre-
 bro ad se expellendum incitari, & ita stre-
 pitus mouetur: quoniam per nares, meatus
 denique arctiores spiritus extrudatur in-
 uersus, quemadmodū etiam ad partes infe-
 riores spiritus idem euolutus, murmur per
 intestina excitat, & per sedem insigni cum
 sono excedit, atq; etiā ad superiora enixus
 ructum per stomachum agit, & uocem per
 guttur, & sonitum ac tinnitum per aures.
 d ¶ Conuenit inter omnes.) Medicorum
 placita hæc sunt, cor primum formari: at
 multi philosophi secus sentiunt. Aristot. e-
 nim lumbos primū absolui dicit carinæ na-
 uis instar. Alcmaeon caput, ut in quo princi-
 patus est. Medici cor, ut in quo uenarū ar-
 teriarūq; principiū. Anaxagoras cerebrū,
 unde omnes sunt sensus. Stoici unā totū in-
 fantem figurari dixerūt, ut unā nascatur a-

laturq;. e ¶ Cōtra naturam est in ped. proced.) Aristot. de his sic habet cap. 8. lib. 7. nat. animalium: Situs in
 utero quadrupedum omnium extensus est, expedum autem (ut sunt pisces) obliquus: bipedum uerò inflexus con-
 tractusq; ut auum. Homo etiam in semet conglobatus sic gestatur, ut nasum inter genua, oculos supra genua,
 aures extra genua habeat. Omnibus æquē animantibus caput primū superius est, sed cum creuerint & iam exi-
 tum appetant, deorsum deducitur. Quorum uerò in nascendo nō caput, sed pedes primi extiterint, qui partus
 50 difficillimus ægerrimusq; habetur, Agrippæ appellantur uocabulo, ab ægritudine & pedibus. Nam cōuersi sic
 in pedes, brachijs plerunq; diductis retineri solent, ægriusq; tunc mulieres enituntur. Huius periculi deprecandi

gratia, & statuta sunt Romae duabus Carmentibus, quarum altera Postuerta nomina ta est, Prosa altera, à recti peruersiq; par tus & potestate & nomine. § **A**per to coniugio.) Augusti filiam, nempe Iuliam intelligit, quam Marcus Agrippa uxorem duxit: ex quorum filia Agrippina prodijt Nero Imperator, omnium bipedum seuissi mus, qui & ipse in pedes natus dicitur. Di cit præterea hic Solinus, infaustum signum esse si puella clausis cōglutinatissq; genitali bus nascatur, id quod Corneliae Gracchorū matri accidit, quæ miserum spectaculum in filiis occisis & insepultis uidit. Auspicator ortus putatur si mater prius necetur, id quod Scipioni Africano priori cōtigit, & propterea inter Romanos duces obtinuisse creditur à gentilibus excellentie principa tum, à cæso matris Pomponiae utero Cæsar appellatus. Idem quidam ferūt de Iulio Cæ sare, sed quā recte, ipsi uiderint, cum ille Gallicū gerens bellum, matrem Aureliam amiserit. § **Q**uos *νυδοντες* uo cant.) Hoc est, caninos dentes. Et quod de nascentiū uagitu subditur, sciendum quod Epicurei queruntur hominem nūc imbe cillum nasci quā cetera animalia, quæ ut sunt edita ex utero, protinus in pedes suos eriguntur, gestiunt disciorere, statimq; acri tolerando idonea sunt: homo uero contrā nudus & inermis tanquam ex naufragio in huius uitæ miseria proicitur, qui neq; mo uere se loco ubi effusus est potest, nec ali mentum lactis appetere, nec iniuriā tempo ris ferre: itaq; naturā non matrē esse huma ni generis, sed nouercā, quæ erga muta se liberalius gesit quā erga hominē. De uno Zoroaste legitur, quod natus mox riserit, & is fuit Bactrianorum rex, inuentor ma gicarum artium, superatus in bello à Nino rege Assyriorum. Cōtrā Crassus nunquam risit, & propterea uocatus fuit *ἀγλαός*, id est, sine risu, mæstus & tristis.

h **P**ancreatij uictoriam.) Est pancratium genus certaminis, quando in ipso certami ne summus conatus & omne robur intendi tur, *ἀνὰ τὸ πᾶν τοῦ γενέσθαι*, id est, omni robore. Cæterum Sannites, aut secundum alios Sannites, à Sannio colle dicitur, aut ut alijs placet, à Sannio regione Italiae, quam hodie Aprucium uocant. Milo uero Croto nates luctator insignis, apud Darium re gem Persarū celebre habuit nomen, ob insi gnem fortitudinē, in cuius statua elogiū hoc scriptum fuit: Victor ille omnium certami num

dere nascēteis: quapropter uelut ægrē parti ap pellantur Agrippæ. Ita editi minus prosperē ui uunt, & de uita æuo breuiori decedūt. Deniq; in uno M. Agrippa felicitatis exemplū est, nec tamē usq; eò inoffense, ut nō plura aduersa per tulerit, quā secunda. Nam & misera pedum ualitudine, & aperto coniugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retro uersi ortus omen luit. Fœminis perinde est infausta natiuitas, si concretū uirginale fuerit: quo pacto genitalia 10 fuere Corneliae, quæ editis Gracchis ostentum hoc piāuit sinistro exitu liberorū. Rursum ne catis matrib, ortus est auspicator, sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta parente, quod excisus utero in diem uenerat, primus Roma norum Cæsar dictus est. E geminis, si remanen te altero, alter abortiuo fluxu exciderit: alter qui legitimē natus est, Vopiscus nominatur. Quidam & cum dentibus procreantur, ut Cn. Papyrius Carbo, & M. Curio, Dentatus ob id 20 cognominatus. Quidam uice dentium conti nui olsis armantur soliditate, qualem filium Bi thynorum rex Prusias habuit. Ipsum dentium numerum discernit qualitas sexus, cum in ui ris plures sint, in fœminis pauciores, & quos *κνυ δοντες* uocant. Et quibus gemini prodeunt à dextra parte, fortunæ blandimenta promittūt; quibus à læua, uersa uice. Nascentium uox pri ma uagitus est. Latitię enim sensus differtur in 30 quadragesimū diem. Itaq; unum nouimus ea dem hora risisse, qua erat natus, scilicet Zoroa stem, mox optimarum artium peritissimū. At Crassus, auus eius quem rapuerūt bella Parthi ca, quod nunq; riserit, fertur Agelastos cogno minatus. Inter alia Socratis magna præclarum illud est, quod in eodem uultus tenore etiā ad uersis interpellantibus perstitit. Heraclitus & Diogenes Cynicus nihil unq; de rigore animi remiserūt, calcatisq; turbinib. fortuitorū, aduer sus omnē dolorem & miserā uniformi duraue 40 re proposito. Pomponiū poetam, cōsularē ui rum, nunq; ructasse, habet inter exempla. An toniā Drusi nō spuisse, per celebre est. Nonnul los nasci accepimus cōcretis olsibus, eosq; ne que sudare cōsueſse, neq; sitire: qualis Syracu sanus fertur Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex Olympico certamine hPancreatij coronā reportauit, eiusq; ossa depre henſa sunt medullā nō habere. Maximā uiriū substantiā neruos facere certissimū est, quātoq; 50 fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitas

† forte, ar-
matura

firmitatē. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis, annotauit Tritanū gladiatorē tñatura Samnitē fuisse, qui & rectis & transuersis neruis nō modò crate pectoris, sed & manibus cancellatis & brachijs, omneis aduersarios leuī tactu, ac penē securis congressionibus uicerit: eiusq; filium militē Cn. Pompeij parimodo natum, ita spreuisse hostem prouocantē, ut inermi eum deextra & superaret, & captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonem quoque Crotoniensem ferunt egisse omnia supraq; homo ualet. De quo etiam hoc proditur, quod ictu nudæ manus taurum fecit uictimam: eumq; solidum, qua mactauerat die, absumpsit solus, nō grauatus. Super hoc nihil dubiū. Nam factum elogium extat: Victor ille omnium certaminū obiit. Sanē i Alectorius traditur lapis, qui specie crystallina, in modum fabæ, in gallinaceorū uentriculis reperitur, aptus (ut dicunt) præliantibus, Milo porro Tarquinij Superbi Prisci temporibus enituit.

De similitudine formæ, & corporum quorundam proceritate: deq; mensura hominis, necnon defunctorum pudore. Cap. v.

20

Am uerò qui deflexum animum referat ad similitudinum causas, quantum artificis naturæ ingeniū deprehendet? Interdum enim ad genus spectant, & per sobolem in familias transitus faciunt: sicut plerūq; paruuli modò næuos, modò cicatrices, modò qualescunque originis sue notas ferunt: ut in Lepidīs, quorum tres, interuulsa tamē serie, ex eadē domo obducto membrana oculo similes geniti reperiuntur: ut in

30

† aliās, Byzantino nobili poëta

† Byzantio nobili pugile, qui cum matrē haberet adulterio ex Aethiope conceptam, quæ nihil patri cōparandum reddidisset, ipse in Aethiopem auum degenerauit. Sed hoc minus mirum, si respiciamus ad ea quæ spectata sunt inter externos. Regem Antiochum Arteon quidam ex plebe Syriaca, sic facie æmula mentiebatur, ut postmodum Laodice uxor regis, obiecto populari isto tandiu dissimulauerit defunctum maritum, quoad ex arbitratu eius regni successor ordinaretur. Inter

40 Cneum Pompeiū & C. Vibium humilī loco natum, tantus error extitit de paribus lineamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomine, Pompeium Vibij uocabulo cognominarent. Oratorem Lucium Plancum, Rubrius Histrion sic impleuit, ut & ipse Plancus à populo uocaretur. Armentarius Mirmillo & Casius Scuerus orator, ita se mutuò reddiderunt, ut si quando pariter uiderentur, dignosci nō possent, nisi discrepantiā habitus indicaret. Marcus Messala Censorius, & Menogenes ex facie uulgarī, hoc fuerūt uterq; quod singuli, nec alium Messalam quàm Menogenem, nec Menogenē alium quàm Messalam putarūt. Piscator ex Sicilia proconsuli Suræ præter alia etiā rictu oris comparabatur. Ita in eodem uocis impedimento, & tardatæ sono linguæ naturalibus offendiculis

50 congruebant. Interdum uerò nō modò inter externos, sed etiā inter cōductos ex diuersissima parte orbis miracula indiscreti uultus fuere, Denique cum Antonio

SCHOLIA CAP. V.

Mouetur à principio huius capituli quæstio scitu dignissima, quare proles cæterorū animantium magis quàm hominis, suis parentibus similem gerit naturam. An quòd homo uago uarioq; plurimū animo in coitu est? Prout enim pater materq; in conceptu affecti fuerint, ita partus euariant. Cætera uerò animantia cum ueneri intendūt, tota sē absq; mentis distractione huic rei dedunt. Fit tamē nōnunq; in hominibus, ut post plures eiusdē prosapie gradus prior reddatur similitudo, ut patet de Byzantio pugile, qui auum suū Aethiopem expressit, & nō colorem patris. Aristot. in Sicilia contigisse scribit. Quando deinde inter externos & nullo sanguine iunctos nonnunquā miram inueniri dicit similitudinem, exemplūq; adducit de Antiocho rege & Artemone plebeio homine, simile quiddam noui mus nostro æuo contigisse, quando Carolo duce Burgundiæ perempto, popularis quidam in Bruxella Sueniæ repertus fuit, qui per omnia corporis eius habitū expressit, ut ouū uix ouo similius inueniri crederetur.

a † Sester

a ¶ Sestertijs.) Capitur hic pro moneta quæ habet duo integra & tertium dimidia-
tum, quasi semis tertius, sicut hic Basileæ cruciferus est sestertius: cōtinet enim duas rapps & dimidiam. b ¶ Corruptam degeneri successi.) Constat posteros pluri-
mum degenerare à ueteribus, nedum lon- go uiuendi æuo, sed & corporū uiribus, ha-
bitu et uultus forma, atq; corporis magnitu- dine. c ¶ Longitudinē septem pedū.)
Faciunt & ethnicorū & prophetarū lites- re mentionē de Gigantibus & magnæ sta-
turæ hominibus: & quidem Hebræi aiunt, Nephilim (sic uocantur gigantes Gen. 6.)
fuisse homines magnæ staturæ, sicq; uoca- tos, quod homines corruerant propter for-
midinem eorū, eò quod essent tam procera statura: unde & ob eandem rationē Emin-
dicti sunt, id est, terribiles. Alij putāt gigan- tes aliud nihil fuisse quàm impiam quandā
gentem deum negantē, qui & in deum bla-
spheui, & in homines crudeles fuerunt. Fit tamen Deut. 3. mentio de Rephaim, ex qui-
bus unus memoratur habuisse lectū longitu- dine nouem cubitorū. Fuit igitur longe ma-
ioris staturæ quàm Hercules ipse.
d ¶ Orestis.) Corpus Orestis quidam scri-
bunt habuisse pedes 12. & quadrantē: alij aliud putant. e ¶ Parti dextræ habiliior ascribitur motus.) Scribūt dextera sinistris
agiliora habilitioraq; quod iccir ob sangui- nis copiam, calidum omnino natura est. Ie-
cir autem in dextro latere sitū est. Sinistri autem quidam fiunt ob plurimū cordis ca-
lorem, in sinistram partem in homine incli-
nantis, quos Hebræi שמאליים uocāt, et אטררי ימינים Iud. 3. Cæterū am-
bidexter ex eo quis efficitur, quod tam ie-
cir quàm cor ipsum calorem dextræ debi-
tum, in sinistram diffundant.

bus receptū est, quod bello Cretico cū elata flumina impetu plusq; ui amnica in-
uecta terras rupissent, post discessum fluctuū inter plurima humi dissidia huma-
num cadauer repertū sit cubitū triū atq; xxx. cuius spectandi cupidine L. Flac-
cum legatū, Metellū etiā ipsum impendiō admodū capros miraculo, quod audi-
tu refutarāt, oculis potitos. Nō omiserim Salamiam Euthymenis filiū creuisse in
triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pu-
bertate festina, statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægritudinū sup-
plicijs cōpensasse præcipitem incrementi celeritatē. Mensuræ ratio bifariam con-
uenit. Nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tan-
tum cōstat esse inter calces & uerticem: ideoq; physici hominē minorē mundum
esse iudicarūt. ¶ Parti dextræ habiliior ascribitur motus, læuæ firmitas maior: unde
altera gesticationib. promptior est, altera oneri ferendo accōmodatior. Pudoris
disciplinam etiā inter defuncta corpora natura discreuit, ut si quando cadaue-
ra necatorū fluctibus euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœminarum.

Deue-

iam triumuiro, Thoranius quidā eximios for-
ma pueros uelut geminos trecentis^a sestertijs
uendidisset, quorū alterū de transalpina Gal-
lia, alterū ex Asia cōparauerat, adeoq; una res
uiderent, nisi solus sermo fidem panderet, atq;
ideo illud se Antonius grauaretur: non in-
facere Thoranius, id uel præcipue qd emptor
criminabatur, preciosum comprobauit. Neq;
enim mirū si forent pares gemini, illud nullis
posse taxationib. æstimari, quod tantis spacijs
diuersitas separatos, plusquā geminos cōtulisset.
Quo respōso adeo Antonius mitigatus est,
ut deinceps nihil se habere carius in sua substā-
tia iactitaret. Nūc si de ipsis hominū formis re-
quiramus, liquidō manifestabit, nihil de se anti-
quitatē mendaciter prædicasse, sed^b corruptā
degeneri successione sobolem nostri temporis
per nascentiū detrimēta, decus ueteris pulchri-
tudinis perdidisse. Licet ergo pleriq; definiāt,
nullum posse excedere longitudinē pedum se-
ptem, quod intra mensurā istam Hercules fue-
rit, deprehensum est tamen Romanis tempori-
bus sub diuo Augusto Pusionē & Secundillā
denos pedes & amplius habuisse proceritatis,
quorū reliquiæ adhuc in conditorio Sallustia-
norum uident. Postmodū diuo Claudio prin-
cipe, Gabbarā nomine ex Arabia aduectū, no-
uem pedum & totidem unciarū. Sed ante Au-
gustum annis ferme mille non apparuit forma
huiusmodi, sicut nec post Claudium uisa est.
Quis enim æuo isto nō minor suis parentibus
nascitur? Priscorū autē molem testantur etiam
¶ Orestis suprema, cuius ossa Olympiade quin-
quagesima & octaua Tegeæ inuenta, à Sparta-
nis oraculo monitis, didicimus impleisse longi-
tudinē cubitorū septem. Scripta quoq; ex anti-
quitate memorias arcessunt in fidem ueri, qui-

De uelocitate, uisu, deq; Romanorum
quorundam fortitudine, ac Cæ-
saris Dictatoris excellen-
tia. Cap. VI.

Erūm ut ad pernicitatis titulū tran-
seamus, primam palmam uelocitatis
Ladas quidam adeptus est, qui ita su-
pra cauum puluerē cursitauit, ut are-
nis pendentib, nulla indicia relinqueret uesti-
giorum, Polymestor Milesius puer cum a ma-
tre locatus esset ad caprarios pastus, ludicro le-
porē consecutus est, & ob id statim productus
a gregis domino Olympiade sexta & quadra-
gesima, ut † Bocchus autor est, uictor in stadio
meruit coronam, Philippides biduo mille du-
centa quadraginta stadia ab Athenis Lacedæ-
monem decurrit, Anistius Lacon & Philoni-
des Alexandri Magni cursores, a Sicyone Elin-
usq; mille ducenta stadia uno die transierunt,
• Fonteio Vipsianoq; consulibus, in Italia octo
annos puer natus, quinq; & quadraginta mil-
lia passuū a meridie transiuit ad uesperū, a Visu
deinde plurimū potuit Strabo nomine, quem
perspexisse per centum xxxv. millia passuum
Varro significat, solitūq; a Carthagine exeun-
tem classem Punicā, numerumq; nauium ma-
nifestissimē a Lilybitana specula denotare, Ci-
cero tradit Iliada Homeri omnē ita subtiliter in membranis descriptā, ut testa-
cis clauderet, Callicrates formicas ex ebore ita scalpsit, ut portio earū a cæteris se-
cerni nequiuert, Apollonides perhibet in Scythia foeminas nasci, quæ Bithyæ
uocantur, hasq; in oculis pupillas geminas habere, & perimere uisu, si quē fortē
irata aspexerint. * Hæ sunt & in Sardinia, Præualuisse fortitudine apud Romanos
L. Sicinium Dentatum, titulorū numerus ostendit, Tribunus hic plebis fuit nō
multo post exactos reges, Spurio Tarpeio, A. Thermo c o s s. Idem ex prouoca-
tione octies uictor, quadraginta & quinq; aduersas habuit cicatrices, in tergo nul-
lam notam, Spolia ex hoste tricies & quater cepit, In phaleris, b hastis puris, armil-
lis, coronis, trecēta duodecim dona meruit. Nouē imperatores qui opera eius ui-
cerant, triumphātes prosecutus est, Post hunc M. Sergius duobus stipendijs, pri-
mo aduerso corpore ter & uicies uulneratus: secundo stipendio in prælio dextrā
perdidit, qua de causa ferream sibi manū fecit: & cum neutra penē idonea ad præ-
liandum ualeret, una die quater pugnauit, & uicit sinistra, duobus equis eo insi-
dente confossis, Ab Hannibale bis captus refugit, cum xx. mensibus quibus ca-
ptiuitatis sortem perferebat, nullo momento sine compedibus fuerit & catenis.
Omnibus asperrimis prælijs, quæ tempestate illa Romani experti sunt, insignitus
donis militaribus, A Thrasymeno, Trebia, Ticinoq; coronas ciuicas retulit, Can-
nensi quoq; prælio, de quo refugisse eximū opus uirtutis fuit, solus accepit coro-
nam, Beatus profecto tot suffragijs gloriarum, ni heres in posteritatis eius succes-
sione Catilina tantas ad oreas odio damnati nominis obumbrasset, Quantum in-
ter milites Sicinius, aut Sergius, tantum inter duces, imò, ut uerius dicam, inter
omneis homines c Cæsar Dictator enituit, Huius ductibus undecies centum

SCHOLIA CAP. VI.

Solinus uolens differere aliqua de forti-
tudine, præmittit quorundā miram pedum
pernicitatē: est enim & hæc quædam forti-
tudinis species. Inducitur autē primū pro
exemplo Ladas, quale quid & de Iphiclo
Hesiodus canit, qui tāte pernicitatis fuisse
perhibetur, ut excurreret supra triticeas a-
ristas, eas nō obledens. Polymestor nomē
cōpositū putat a πολυ & μέστρος, quasi mul-
tum ualidus, quippe qui suo cursu facile le-
porē consequi potuit. a ¶ Visu dein-
de.) Visus quāto fuerit melius affectus, tan-
to rem quancūq; clarius & in distantia re
motiori percipere potest, præsertim quæ
per rectas uidentur lineas. Videntur autem
per rectas lineas quæ in aëre uidetur. Quæ
uero per aërem & aquā diuersa media ui-
dentur, per flexas uidentur lineas: ut bacu-
lus in aquā collocatus, fractus uidetur. Por-
rò per reflexas lineas cernuntur, quæ ex re-
flexione speculorū uidentur. b ¶ Hastis
puris.) Secundum Donatū hastæ puræ sunt
quæ sine ferro sunt. c ¶ Cæsar Dicta-
tor.) Scribit hic Solin. multa præconia Cæ-
saris, sed non desunt qui illū ob suam tyran-
nicam dominationē uere cæsum æstiment.
Nam honores non modo nimios recepit, ut
consulatum continuum, perpetuam dictatu-
ram

Hæc in uetustis
exemplaribus
non habentur.

& nonaginta duo millia cesa sunt hostiū. Nam quantū bellis ciuilibus fuderit, noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit: M. Marcellū solus supergressus, qui nouies & tricies pari modo fuerat preliatus. Ad hæc nullus celerius scripsit, nemo uelocius legit. Quaternas etiam epistolas simul dictasse perhibet. Benignitate adeo preditus, ut quos armis subegerat, clementia magis uicerit.

De memoria. De uoce adempta, & adempta. De morū laude. De eloquentia. De pietate. De pudicitia, & fidelitate. Cap. VII.

Yrus memoriae bono claruit, qui in exercitu cui numerosissimo preuit, nominatim singulos alloquebat. Fecit hoc idem in populo Rom. L. Scipio. Sed & Cyrū & Scipionē cōsuetudine credamus profecisse. Cyneas Pyrrhi legatus postero die q̄ ingressus Romā fuerat, & equestrem ordinē, & senatū proprijs nominib. salutauit. Rex Pōticus Mithridatē duab. & uiginti gentibus, quibus imperitabat, sine interprete iura dixit.^a Memoriam ex arte fieri palam factum est, sicut Metrodorus philosophus, qui temporibus Cynici Diogenis fuit, in tantum se meditatione assidua prouexit, ut à multis simul dicta non modò sensuum, sed etiam uerborū ordinibus retineret.^b Nihil tamē in homine aut metu, aut casu, aut morbo facilius intercipi, saepe perspectum est. Qui lapide ictus fuerat, accepimus oblitū literarū. Messalam certē Coruinū post agridudinē quam pertulerat, percussū proprii nominis obliuione, quālibet aliā sei sensus uigeret. Memoriam metus perimit. Inuicem timor uocis est incitamentū, quam non solum acuit, sed etiam si nunq̄ fuerit extorquet. Denique cum Olympiade octaua & quinquagesima uictor Cyrus intrasset Asiæ oppidū Sardis, ubi tunc Cræsus latebat, Athis filius regis mutus ad id usque temporis, in uocem erupit uimoris. Exclamasse enim dicūt, Parce patri meo Cyre, & te hominem esse uel casibus discenstis. Tractare de moribus superest, quorum excellentia maximē in duobus enituit.^d Cato princeps Portiæ gētis, senator optimus, orator optimus, optimus imperator, causam tamen quadragies & quater dixit, diuersis odiorū simultatibus appetitus, semper absolutus. Verū Scipionis Aemiliani laus propensior, qui præter bo-

ram præfecturamq̄, in super prænomē imperatoris, cognomē patris patriæ, statuum inter reges, suggestum in Orchestra: quin & ampliora etiam humano fastigio decerni sibi passus est, sedem aureā in curia, & pro tribunali thesaurum, & ferculū Circensi pompæ, tēpla, aras, simulacra iuxta deos, puluinar, flaminē, Lupercos, appellationē mensis ē suo nomine, ac nōnullos honores ad libidinē cepit & dedit. Vide Sueton. lib. 1. 10

SCHOLIA CAP. VII.

Ea quæ à principio huius capituli scribuntur, Valerius Maximus quoq̄ cōmémorat titulo septimo libri octauī, in hæc uerba scribens: Cyrus omnium militū suorum nomina, Mithridates duarū & uiginti gentium, quæ sub regno eius erāt, linguas discendo: ille ut sine monitore exercitū saluaret, hic ut eos quibus imperabat sine interprete al- 20 loqui posset. a ¶ Memoriam ex arte fieri. Qui hanc ingenij partem exercent, his capiendi sunt loci, & ea quæ maximē memoria tenere uelint, effigianda animo, atq̄ in his locis sic sunt collocanda, ut ordinē rerum, locorū ordo seruet, res autem ipsarum effigies notet, atq̄ ut locis pro cera, simulacris pro literis utantur. Ceterū Metrodorum philosophū, qui in Asia uiuit, adferit Cicero se uidisse, scribitq̄ illū propē diuina præditi memoria. Fuit igitur circiter annū 648. ab urbe condita. Cynicus autem Diogenes fuit tempore Alexandri, cum con- 30 stet eos eadem die uita functos, hunc Babylonie & alterū Corinthi, nempe circa annum 432. urbis conditæ. Sed fuit alius Diogenes Stoicus tempore Ciceronis, quē hic Solinus uoluit exprimere. b ¶ Nihil tamen in homine facilius intercipi. Sic quoque dicit Seneca in principio primi declamationum: Memoria, inquit, est res ex omnibus partibus animi maximē delicata & fragilis, in quam primū senectus incurrit. Sic quidem Athenis eruditissimus, cum ictū lapidis in capite suscepisset, literarum quibus præcipuē inseruierat oblitus est, cetera omnia tenacissima memoria retinens. c ¶ Cræsus. Fuit hic Cræsus rex Lydorum, ea tempestate diuitijs & armis potentissimus: & cum Babylonijs auxilio esse uel 50 let, à Cyro rege Persarum uincitur. d ¶ Cato princeps. Hic Portius Cato genere Tusculanus, Marco patre genitus, ob eius singulare ingenium ac mores integros, à Valerio Flacco Romā ductus, nec diu post Romanā ciuitate donatus est, ac omni in ea dignitatis

ter bona quibus Cato clarus fuit, etiā publico amore precessit. Vir optimus Nasica Scipio iudicatus est, nō priuato tantum testimonio, sed totius senatus sacramēto: quippe quod inuentus dignior nō fuit, cui præcipuæ religionis crederetur mysteriū, cum oraculum moneret arcessi sacra deū matris Pelsinuntia. Plurimi inter Romanos eloquentia floruerūt, sed hoc bonum hæreditarium nunquam fuit, nisi in familia Curionum, in qua tres serie cōtinua oratores fuere. Magnum hoc habitum est sanē eo seculo, quo faciūdiam præcipuē & humana & diuina mirata sunt. Quippe tunc percussores Archilochi poetæ Apollo prodidit, & latro-
 10 num facinus deo arguente detectū est. Cumq; Lyfander Lacedæmonius Athenas obsideret, ubi Sophoclis Tragici inhumatū corpus iacebat, identidē Liber pater ducē admonuit per quietem, ut sepeliri delicias suas sineret: nec
 20 prius destitit, q̃ Lyfander cognito quis obisset diem, & quid à numine posceret, inducias bello daret, usq; dum congruæ supremis talib. exequiā ducerent. ^h Pindarū lyricū ē conuiuij loco, cui imminēbat ruina, nec cum cæteris interiret, forinsecus Castor & Pollux uocarūt, inspe-
 30 ctantibus uniuerfis: quo effectum est, ut solus impendens periculum euaderet. Numerādus post Deos Cn. Pompeius magnus, intraturus Posidonij domū, clarissimū tunc sapientiæ professoris, percuti ex more à lictore uetuit foreis, summisisq; fascibus, quamlibet confecto Mi-
 40 thridatico bello, & orientis uictor, sentētia propria celsit ianuæ literarū. Africanus prior Q. Ennij statuā imponi sepulchro suo iussit. ⁱ Vti-
 cens Cato unum ex tribunatu militum philo-
 sophum, alterum ex Cypria legatione Romam aduexit, professus plurimū se eo facto Senatui & populo Romano contulisse, quamuis pro-
 uus eius sapissimē censuisset Græcos urbe pel-
 40 lendos. Dionysius tyrannus uittatā nauim Pla-
 toni obuiā misit: ipse cum albis quadrigis egre-
 dientē in littore occurrēs honoratus est. Perfe-
 ctam prudentiā soli Socrati oraculum Delphi
 cum adiudicauit. Pietatis documentū nobilius
 quidem ^k in Metellorū domo effulgit, sed emi-
 nentissi-

dignitatis honore functus. Principiō Pri-
 seus uocabatur, & deinde Cato, quod uirtu-
 tis eius cognomenū extitit. Romani enim
 cum in quo multarum rerum usus ac expe-
 rientia sit, Catonem nominant. Porro Sci-
 pio Aemilianus, qui & Africanus, sic sese
 cōmodo reipublicæ tribuit, ut cum interse-
 ctus esset ab ijs qui affectabant ferri agrar-
 riam legem, discordiarū sementū, quibus il-
 le fortiter repugnauerat, Metell. Macedo-
 nicus in publicū se proripuit, mæstusq; uul-
 tu & uoce cōfusa ait: Cōcurrite concurrite
 o ciues, moenia nostræ urbis euersa sunt,
 Scipioni enim Africano intra sua moenia
 uis illata est. ^e Matris deorū Pelsinun-
 tiæ.) Est Pelsinuntis urbs Phrygiæ, in qua
 Cybelæ deæ insigne templum constructum
 erat, quæ Minois & Dindymenes filia fuit,
 mira pulchritudine et prudētia prædita, in
 uentrix prima fistule, cymbali, tympaniq;
 Hæc & curandi pueros artē tradidit, eosq;
 summo ac materno amore prosequuta est,
 unde factum, ut ex facto matris nomen con-
 secuta sit. Longē post simulacrum eius, mo-
 nente Sibylla, per Scipionē Nasicam Romā
 aduectum est. Hæc & à quibusdam Rheæ,
 deorum mater uocatur: item Vesta, & dea
 Phrygia magna. ^f Archilochi.) Fuit
 hic Archilochus uates præcellens, sed ob-
 scenus multū ac uirulentus. Hinc factum
 est, ut dicta amarulenta & mordacia, pro-
 uerbiali figura Archilochia nominentur.

^g Liber pater.) Aiunt Dionysum, id
 est, Bacchum, Liberum patrem appella-
 tum, quod bibentibus libertatis causa sit:
 fuit enim homines ebrietate petulantiores.
 Vel quod libationē præbuit, uel quod pro
 Bæotie libertate pugnauit. ^h Pin-
 darum.) Non Pindaro, sed Simonidi id ac-
 cidit: quamobrem deprauatus est hic locus.
 Cæterum Posidonius, cuius mox fit men-
 tio, fuit Rhodi Ciceronis præceptor. Fuit
 proinde mos apud Romanos, ut cum magi-
 stratus domum cuiuspiam esset intraturus,
 lictor fōres uirga percuteret. Item Ennius,
 cuius & hic fit mentio, poeta fuit, & cum
 articulari morbo interisset, sepultus est in
 Scipionis monumento, uia Appia, intra pri-
 mum ab urbe miliarium. ⁱ Vti-
 cis Cato.) Cum Carneades Romam uenisset,

set, & quasi quodam diuino afflatu Romanā iuuentutem ad græcarū literarū amorem pellexisset, idq; cæteris
 Romanis iucundum fuisset spectaculum, Cato proauus ijs studijs uniuersam ciuitatem abundare grauitè tulit.

^k In Metellorum domo.) Metellorum familie inter cæteras uirtutes, pietatem in deos peculiarem fuisse con-
 50 stat. Metellus enim pontifex maximus, Posthumium consulem eundemq; flaminem Martialem, ad bellum geren-
 dum Africam petentem, ne à sacris discederet, multa indicta, in consulto deo urbem egredi passus non est.

(In plebeia puerpera.) Plinius dicit hanc pietatem matri offensam, Solinus autem ad patrem refert. *m* Contulit Claudie principatum.) Claudia quæ semper impudica habita fuit, ob nimios corporis cultus, orauit deam submissis genibus, ut si se castam iudicaret, suum cingulū sequeretur: ita natus quæ ab omni iuuentute non ualuit commoueri, ab una muliere fuit commota. Sed istud demoniacū fuit miraculum, ut nauis illa qua simulacrum matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominū boumq; conatibus immobilis redderetur, eamq; una muliercula zona alligatam ad suæ pudicitie testimonium traheret. *n* Sylla felix.) Hic felix in fortuna dictus est: nam cum paruulus à nutrice ferretur, mulier obuia, salue, inquit puer tibi et reipublicæ felix: et statim quæ sita quæ hæc dixisset, non potuit inueniri.

iure debuerit. Namq; Corneliusⁿ Sylla dictus potius est quàm fuerit felix. Solum certè beatū cortina Aglaum iudicauit, qui in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli dominus, nunquam egressus paterni cespitis terminos inuenitur.

SCHOLIA CAP. VIII.

Scripturus Solinus de regionibus orbis, initium sumit ab Italia, quæ uiris, foeminis, du cibis, militibus, artium præstantia, ingeniorū perspicacitate, situ, salubritate cœli, facili accessu cunctarū gentiū, littoribus portuosis, benigno uentorū afflatu, aquarū copia, nemorū salubritate, ferorū animalū innocentia, soli fertilitate, pabuli ubertate, semper fuit pulcherrima. In summa, quicquid quo carere uita nō debeat, nusquā ferè est præstantius: fruges, uinū, olea, uellera, lina, metalla auri, argenti, æris et ferri. Videre poteris de his uberiora lib. 3. et 37. Plinij in nat. hist. Fuit hæc olim dicta Latium, à latendo, quod illic latuerit Saturnus dum Iouē fugeret. Alij à Latino rege dici afferunt. Dicta est et Oenotria, à uino quod optimū in Italia nascitur, uel ab Oenotro rege Sabinorū. Italia autem ab Italo rege dicta est, et Græcia maior, quod incolæ eius ex maiori parte Græci fuerint. *a* Bifera uiolaria.) Multi flores bis in anno proueniunt. Veseuus mons in Campania est iuxta Neapolim. Vocatur et Vesuius. Baie, ciuitas iuxta mare Campanum sita, à Baio Ulyssis socio illic sepulto, ubi et aquæ calidæ scaurunt, ad uoluptatem et uarios morbos comode. Inuiare, significat uiam facere.

Ardea urbs à Danaë Acrisij Argiuorū regis filia, augurio ardeæ auis condita est. Quæ urbs Polydæ sit, non satis constat.

mentissimū in plebeia puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obscurioris cū ad patrem, qui supplicij causa claustris poenalibus cōtinebatur, ægrè obtinuisset ingressum, exquisita sapientius à ianitoribus, ne fortè parenti cibum sumministraret, alere eum uberibus suis deprehensa est. Quæ res et factum et locum cōsecrauit. Nam qui morti destinabatur, donatus filij in memoriā tanti præconiij reseruatus est. Locutus dicatus suo numini, Pietatis facellum fuit. *10* Nauis à Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur uittas castitatis, contulit Claudiæ principatū pudicitiae. At Sulpitia Paterculi filia, M. Fuluij Flacci uxor, censura omniū matronarū è centum probatissimis haud temerè electa est, quæ simulacrū Veneris, ut Sybillini libri monebant, dedicaret, † Qui attingat ad titulū felicitatis, necdum repertus est, et qui felix censerit

† Quod attinet

De Italia, et eius laudibus, deq; peculiaribus multis quæ in ea reperiunt. Cap. VIII.

De homine satis dictum habeo. Nunc ut ad destinatū reuertamur, ad locorum cōmemorationē stylus dirigendus est, atq; adeo principaliter in Italiam, cuius decus iam in Vrbe cōtigimus. Sed Italia tanta cura ab omnibus dicta est, præcipuè à M. Catone, ut iam inueniri non possit, quod non ueterū autorum præsumpserit diligentia, largiter in laudē excellentis terræ materia superpetente, dum scriptores præstantissimi reputant locorum salubritatē, cœli temperiem, ubertatē soli, aprica colliū, opaca nemorū, innoxios saltus, uitiū olearumq; prouentus, ouilia, pecuaria, tot amneis, lacus tantos, bifera uiolaria, inter hæc Veseuum flagrantis animæ spiritu uaporantem, tepentis fontibus Baias, colonias tam frequenter, tam assiduam nouarū urbium gratiam, tam clarum decus ueterū oppidorū, quæ primū Aborigines, Arunci, Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græciæ aduenæ, et in summa uictores Romani condiderūt. Ad hæc littora portuosa, orasq; habet patentibus gremijs, commercio orbis accommodatas. Verum ne prorsus intacta uideat, in ea quæ minus trita sunt, animū intendere haud absurdum uidetur, et parcius depasta leuibus uestigijs inuiare. *50* Nam quis ignorat uel dictam uel conditā à Iano

Iano Ianiculum, à Saturno Latium atq; Satur
niam, à Danaë Ardeam, à comitibus Herculis
Polyden, ab ipso in Campania Pompeios, quia
uictor ex Hispania pompā boum duxerat? In
Liguria quoq; lapidarios campos, quod à Ioue
eo dimicante credunt saxa pluuisse, Regionem
Ionicam ab Ione Naulochi filia, quam procaci
ter insidentē uias Hercules interemit, ut ferūt,
Alchippen, à Marfya rege Lydorū, quod hia
10 tu terræ haustū, dissolutū est in lacum Fucinū.
Ab Iafone templū Iunonis Argiuæ, à Pelope
Pifas, à Cleolao Minois filio Daunios, Iapy
gas à Iapyge Dædali filio, Tyrrhenos à Tyrrhe
no Lydiæ rege, Coram à Dardanis, Argillam
à Pelasgis, qui primi in Latium literas intulerūt;
ab Halefo Argiuo Phaliscā, à Phalerio Argiuo
Phalerios, Fescennium quoq; ab Argiuis, portū
Partheniū à Phocensibus, Tybur (sicut Cato
facit testimoniū) à Catilo Arcade præfecto clas
20 sis Euandri: sicut Sextius, ab Argiua iuuentu
te. Catillus enim Amphiarai filius, post prodi
giale patris apud Thebas interitum, Oeclei
aui iussu, cum omni foetu uel sacro missus treis liberos in Italia procreauit, Tibur
tum, Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Sicilia ueteribus Sicānis, à nomi
ne Tiburti fratris natu maximi urbem uocarunt. Mox in Brutijs ab Ulysse ex
structum templum Mineruæ. Insula Ligea appellata abiecto ibi corpore Sirenis
ita nominatæ. Parthenope à Parthenopes Sirenis sepulchro, quā Augustus po
stea Neapolin esse maluit, Præneste, ut Zenodotus refert, à Præneste Ulyssis ne
pote Latini filio: aut, ut Prænestini sonant libri, à Cæculo, quem iuxta ignes for
30 tuitos inuenerunt, ut fama est, ^b Digitiorum sorores. Notum est à Philoctete Pe
tiliam constitutam, Arpos & Beneuentum à Diomede, Patauium ab Anteno
re, Metapontum à Pylis, Scyllaceum ab Atheniensibus, Sybarim à Træzenijs
& à Sagari Aiācis Locri filio, Salentinis à Lycijs, Anconam à Siculis, Gabios à
Galatio & Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentum, insulam Tensam ab
Ionibus, Pæstum à Dorensibus, A Myscello & Archia Crotonam, Rhegium
à Chalcidensibus, Caulonam & Terinam à Crotoniensibus, à Naritijs Locros,
Heretrum à Græcis in honorem Heræ, sic enim Iunonem Græci uocant, Ari
riam ab Archilocho Siculo, unde & nomen, ut Cassio Hemina placet, tractum,
Hoc in loco Orestes oraculo monitus simulacrū Scythicæ Dianæ, quod de Tau
40 rica extulerat. priusquam Argos peteret, consecrauit. A Zancleis Metau
rum locatū, à Locrensibus Metapontū, quod nunc Vibo dicitur. Bocchus absol
uit, Gallorum ueterem propaginem Vmbros esse. Marcus Antonius asseuerat
eosdem, quod tempore aquosæ cladis imbris superfuerint, Vmbros tigræce
nominatos. Licinio placet, à Mesappo græco Mesappiæ datam originem, uer
sam postmodum in nomen Calabria, quam in exordio Oenotri frater Peucetius
Peucetiam nominarat. Par sententia est inter autores, à gubernatore Aeneæ ap
pellatum Palinurum, à tubicine Miseno Misenum, à consobrino Leucosiam in
sulam. Inter omnes perspicue conuenit, à nutrice Caieta Caietam, ab uxore La
uinia Lauinium esse nuncupatum, quod post Troiæ excidium, sicut Cussonius
50 perhibet, quarto anno extructum est. Nec omisum sit, Aeneam ætate ab Illo ca
pro secunda, Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius

Agilla ciuitas est Thufcie, quæ alio nomi-
ne Cære dicta est. Haleſo uerò putatur eſ-
ſe, quam hodie Montem ſlaſconem uocant.
b ¶(Digitiorum ſorores.) Quidam putant
legendum, diuorū. Beneuentū uerò olim
dictum fuit Maleuentum, quod à Dalmatia
uiolentior quidā & acerbis uentus ingru-
re conſueuiſſet. Patauium, quod hodie eſt
Padua, à Padi fluminis uicinitate ſic dictum
eſt. Tarentum urbs eſt Calabrie, quam
quidam Lacedæmoniū uocant, quidam ue-
rò Herculeū Tarentū. Zancleſes ſic no-
minati ſunt à Zancle oppido tum Achæi-
æ tum Siciliæ. c ¶(Palinurum.) Fuit Pa-
linurus Acnæ claiſis gubernator, ſubmer-
ſus & ſepultus iuxta promontorium quod-
dam, à quo illud hoc quoque conſecutum
eſt nomen, ubi & urbs eſt quam Heliam
uocant, alij autem Veliam, à qua haud pro-
cul diſtat Leucoſia inſula, à cognata Acnæ
ſic dicta. Cæterum Venus dicitur æſop-
o, quòd ex teſtium Saturni, uel ut alijs
placet, ex Cœli ſpuma nata fingitur.

d **Indis**

†Achæo

†esse

†Cosconius

d. ¶ Indigetis.) Indigetes dii uocantur, quod nullius rei egcant, uel quasi in dijs agentes.

e. ¶ A iugis alpium.) Vniuersa, inquit Sempronius, Italia à iugis Alpium oritur, & in Leucopetram fretumq; Siculum terminatur. Cingitur supero & infero mari, & secatur Apennino, qui à iugis Alpium ortus, per mediam Italiam à Liguribus ad Anconam porrectus, inde paulatim usque Venuſiam flexus, ibi ex transuerso diuidit Italiã. Scribit quoq; Plinius sic: Italia querno assemilatur folio, multò proceritate amplior q̃ latitudine, in leuo se flectens cacumine, & Amazonicæ figura desinens parme, ubi à medio excursu †Cinthos uocatur, per sinus lunatos duo cornua emittens, Leucopetrã dextra, Lacinium sinistra. f. ¶ Amœnissimi Campaniæ tractus.) Scribit Florus libro primo: Omnium non modò Italia, sed toto orbe terrarũ pulcherrima Campaniæ plaga est. Nihil mollius coelo, deniq; bis floribus uernat, nihil uberius solo, ideo Liberi Cererisq; certamen dicitur. Nihil hospitilius mari. Hic illi nobiles portus, Caieta, Misenus, & tepentibus fontibus Baiæ, Lucrinus & Auernus, quædã maris oia. Hic amicti uitibus montes, Gaurus, Falernus, Maficus, et pulcherrimus omnium Vesuuus Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare, Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis &c. Est & ibi Phlegreus campus, in quo Herculem gigantes superasse fabulantur, illicq; sepulti, quoties anhelant, terram quatunt.

g. ¶ Tarracina.) Hæc & Trachinia dicta est, fuitq; olim Volſcorum metropolis. Et quemadmodum ipsa maris abscessu addita cõtinenti, sic Rhegium maris accessu à cõtinenti sc̃iunctum est: hinc & nomen urbi datum παγὰρ, quod ex græco ruptum significat. Nam Sicilia à cõtinente uiterremo tuum auulsa est. h. ¶ Læstrygonibus.) Læstrygones anthropophagi fuerunt, homines immanissimi, & ab omni humanitate alieni, sic dicti ἀνδρὶ φάγοι, id est, à latrocino.

¶ Tarracina.) Hæc & Trachinia dicta est, fuitq; olim Volſcorum metropolis. Et quemadmodum ipsa maris abscessu addita cõtinenti, sic Rhegium maris accessu à cõtinenti sc̃iunctum est: hinc & nomen urbi datum παγὰρ, quod ex græco ruptum significat. Nam Sicilia à cõtinente uiterremo tuum auulsa est. h. ¶ Læstrygonibus.) Læstrygones anthropophagi fuerunt, homines immanissimi, & ab omni humanitate alieni, sic dicti ἀνδρὶ φάγοι, id est, à latrocino.

palsim notemus, arces Tarentinæ, Scyllæa regio, cum Scyllæo oppido, & Crathæ flumine Scyllæa matre, ut uetustas fabulata est; Rhegini saltus, Pæstanae ualles, Sirenum saxa, amœnissimus Campaniæ tractus, Phlegreæi campi, Circes domus: Tarracina, antè insula circumflua immenso mari, nunc æuo neciente addita cõtinenti, diuersamq; fortunam à Rheginis experta, quos fretũ medium à Siculis ui abscidit: Formiæ etiam Læstrygonibus habitatae: multa præterea pollentissimis ingenijs edifferta, quæ præterire, q̃ inferius exequi, tutius duximus. Verũ Italiæ longitudo, quæ ab Augusta prætoria per urbem Capuamq; porrigit usq; ad op-

sexcentis, in agro Laurenti posuisse castra: ubi dum simulacrũ, quod secum ex Sicilia aduexerat, dedicat Veneri matri, quæ ἀφροδίτη dicitur, à Diomede Palladiũ suscipit, tribusq; mox annis cũ Latino regnat socia potestate, quingentis iugeribus ab eo acceptis: quo defuncto summam biennio adeptus, apud Numicũ apparere desijt. Anno septimo patris d. indigetis ei nomen datum. Deinde cõstitutæ ab Ascanio Alba longa, Fidenæ, Antiũ, Nola à Tyrijs, ab Eubœensibus Cumæ. Ibidem Sibyllæ sacellũ est, sed eius quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade interfuit, cuiusq; librum ad Cornelium usq; Syllam pontifices nostri cõsulebant: tunc enim unã cum Capitolio igni absumptus est: nam priores duos, Tarquinio Superbo parcius precium offerente, quàm postulabat, ipsa exusserat. Huius sepulchrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autẽ Sibyllam ante Troiã na bella uaticinatam †Bocchus perhibet, cuius plurimos uersus operi suo Homerũ inseruisse manifestat. Hanc Heriphile Erythræa annis aliquot intercedentibus, insecuta est, Sibyllaq; appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios amissuros imperiũ maris multò antè præmonuit, q̃ id accideret. Ita Cumana tertio fuisse post has loco, ipsa æui series probat. Ergo Italia, in qua Latĩũ antiquũ antea à Tyberinis ostijs ad usq; Lyrim amnẽ pertinebat, uniuersa confurgit à iugis Alpium, porrecta ad Rheginũ uerticem, & littora Brutiorũ, quo in mare meridiẽ uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini mōtis dorso attollit, extensa inter Tuscũ & Adriaticũ, id est inter superũ mare & inferũ, similis querno folio, scilicet proceritate amplior, q̃ latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scindit, quorũ alterũ Ionium spectat æquor, alterũ Siculum. Inter quas prominẽtias nō uno margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis proiectis sæpius, à procurrentibus distinctum promontorijs pelagus admittit. Ibi, ut obuia

Scyllæa regio, cum Scyllæo oppido, & Crathæ flumine Scyllæa matre, ut uetustas fabulata est; Rhegini saltus, Pæstanae ualles, Sirenum saxa, amœnissimus Campaniæ tractus, Phlegreæi campi, Circes domus: Tarracina, antè insula circumflua immenso mari, nunc æuo neciente addita cõtinenti, diuersamq; fortunam à Rheginis experta, quos fretũ medium à Siculis ui abscidit: Formiæ etiam Læstrygonibus habitatae: multa præterea pollentissimis ingenijs edifferta, quæ præterire, q̃ inferius exequi, tutius duximus. Verũ Italiæ longitudo, quæ ab Augusta prætoria per urbem Capuamq; porrigit usq; ad op-

plurimum

†Cocinthos,
Herm. Barb.

10.

20

† Boëthius

30

40

50

plurimū, ccccx. ubi minimum, cxxxvi. millia. Arctissima est ad portum, quem Annibalis castra dicunt. Neque enim excedit quadraginta millia. Umbilicū, ut Varro tradit, in agro Reatino habet. At in solidum spaciū circuitus uniuersi uicies quadragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensiū fronte ortus à Gadibus finitur Europæ sinus primus: nam secundus à¹ Lacinio auspiciatus, in Acroceraunij metas habet. Ad hæc Italia Pado clara est, quæ mons Vesulus superantissimus inter iuga Alpium gremio suo fundit, uisendo fonte in Ligurum finibus, unde se primū Padus proruit, submersusq; cuniculo rursus in agro Vibenensi extollit, nulli amniū inferior claritate, à Græcis dictus *ἡλδαν*. Intumescit exortu canis, tabefactis niuibus, & liquentibus brumæ pruinis, auctusq; aquarū accessione xxx. flumina in Adriaticū defert mare. Est è memorabilibus inclytū, & insigniter per omnium ora uulgatū, quod perpaucae familiæ sunt in agro Phaliscorum, quos Hirpos uocāt. Hi sacrificium annuum ad montem Soractem Apollini faciunt, idq; operantes gesticulationibus religiosis impunè exultant, ardentibus lignorum struibus, in honorem diuinæ rei flammis parcentibus: cuius deuotionis ministerium munificentia senatus honoratū, Hirpis perpetuò omnium munerum uacationem dedit. Gentem Marforū serpentibus illasam esse, nihil mirum. A Circes filio genis ducunt, & de auita potentia deberi sibi sentiunt seruitium uenenorum, ideoq; uenena contemnunt. C. Cælius Oetæ treis filias, Angitiā, Medeam, & Circen dicit fuisse: Circen Circeos insedisse monteis, carminum maleficijs uarias imaginum facies mentientem: Angitiā uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia aduersus morbos resistentem, cum desisset hominem uiuere, deam habitam: Medeam ab Iasone Buthroti sepultam, filiumq; eius Marsis imperasse. Sed quis Italia habeat hoc præsidium familiare, à serpentibus non penitus libera est. Denique habitatores ab Amyclis, quas antea Græci condiderunt, serpentes fugauere. Illic frequens uipera insana bili morsu. Breuior hæc cæteris, quam in alijs aduertimus orbis partibus: ac propterea, dum despectui est facilius nocet. Calabria^k Cherfydris frequentissima est, & Boam gignit, quem anguem ad immensam molem ferunt coalescere. Captat primo greges bubulos: & si quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctusq; cōtinuo saginata, longo seculo ita[†] funebri satietate ultimo extuberratur, ut obsistere magnitudini eius nulla uis queat. Postremò depopulatis animantibus, regiones quas obsederit, ad uastitatem cogit. Denique diuo Claudio principe in loco ubi Vaticanus ager est, in aluo occisæ Boæ spectatus est solidus infans. Italia lupos habet, qui cum cæteris similes nō sint, homo quem prius uiderint, conticescit: & anticipatus obtutu nocentis, licet clamandū uotum habeat, nō habet uocis ministerium. Sciens de lupis multa prætereo. Spectatissimum illud est, quod caudæ animalis huius uillus amatorius inest perexiguus, quem spontaneo damno abiicit, cum capi metuit: nec habet potentiam, nisi uisenti detrahatur. Coeunt lupi toto anno non amplius dies xij. Vescuntur in fame terra. At hi quos^l Ceruarios dicimus, quamuis post longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere coeperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscuntur, & immemores præsentis copiae, eunt quæsitum quam reliquerunt satietatem. In hoc animalium genere numerantur & Lynces, quarum urinas coire in duritiem preciosi calculi fatentur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas Lyn-

cinio. i *¶* Laciniū.) Promontoriū Italiæ inter Adriaticū & Ionium est, à quodā latrone ibi ab Hercule interempto qui Lacinius uocabatur. Acroceraunij mōtes sunt excelsi, quos fulmina sæpe infestant.

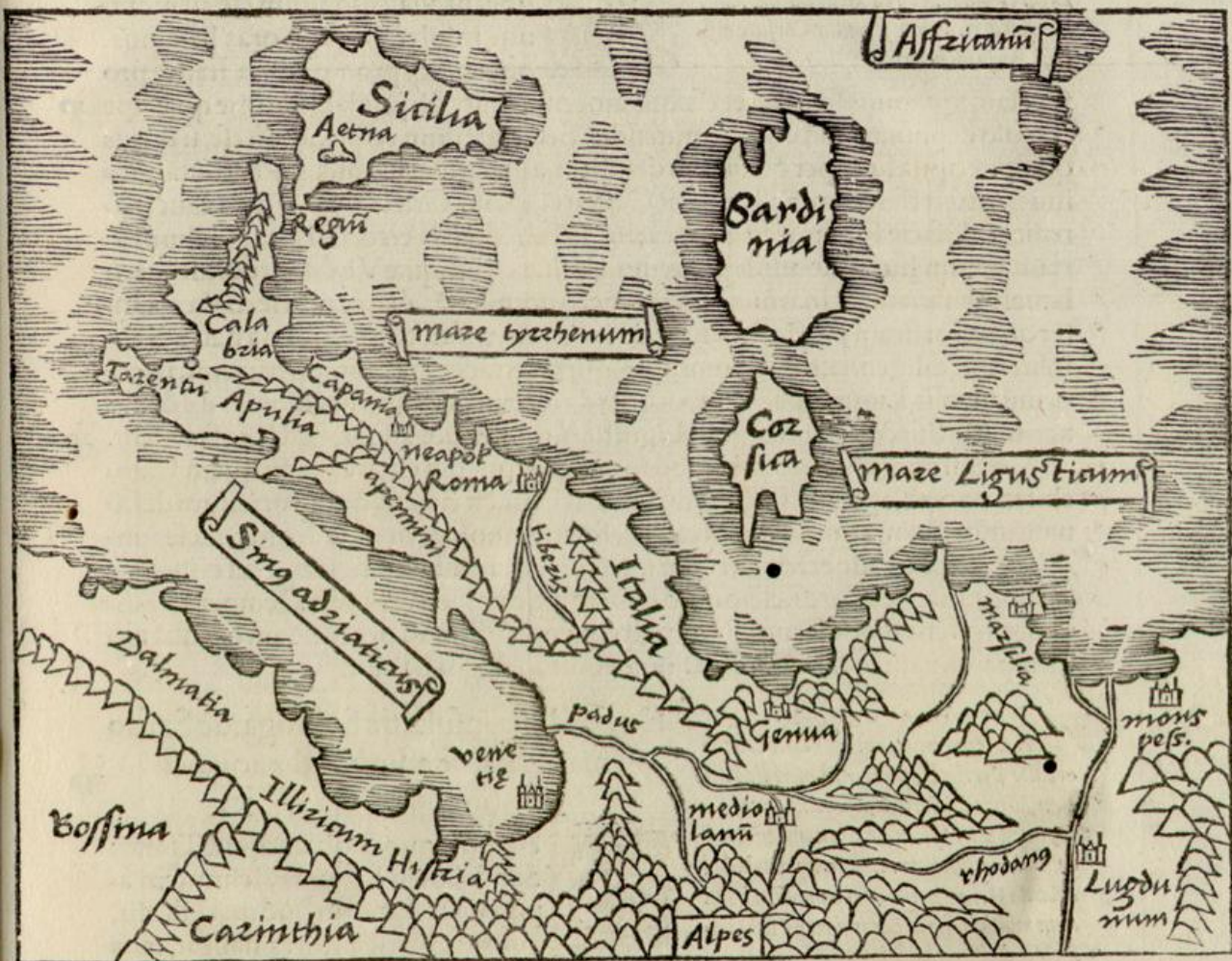
k *¶* Cherfydris.) Serpētes sunt qui tam in aquis q̄ in terris morantur. Boa uerò serpentis aliud est genus, sic dictū quod instar bouis turgeat. Alij aliter interpretantur.

Per fellebrem satietatē intellige copiosum lactis suctum. l *¶* Lupi ceruarij.) Triasunt luporū genera, cōmunes, canarij, & ceruarij. Ceruarij dicūtur etiā cum famelicicibū edunt, & respiciunt, propositi obliuii cibi. Porro ex Lynceū humore lyncurū lapidem nasci, ex autoribus constat.

†fellebri

ces persentiscere, hoc documento probatur, quod egestum liquorem illicò arena-
rum cumulis, quantum ualent, cōtegunt, inuidia scilicet, ne talis egeries transeat
in nostrum usum, ut Theophrastus perhibet. Lapidī istī succini color est, pariter
spiritu attrahit propinquantia, dolores renū sedat, medetur regio morbo, *λυγκά-
ειον* græcè dicitur. Cicadæ apud Rheginos mutæ, nec usquam alibi; quod silen-
tium miraculo est, nec immeritò, cum uicinæ, quæ sunt Locrensiū, ultra cæte-
ras sonitent. Causas Granius tradit, cum obmurmuraret illic Hercule quiescen-
te, deum iussisse ne streperent: itaq; ex eo cœptum silentiū permanere. Ligusticū
mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarū profundis, fluxi sunt, ta-
ctū prope carnulento: deinde ubi in supera tolluntur, natalibus derogatis, lapi- 10
pides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed & color uertitur; nam puniceo protinus
rubescunt. Ramuli sunt, quales arborū uisimus, ad semipedem frequentius lon-
gi; rarum est pedaneos deprehendi. Excuduntur ex illis multa gestamina. Ha-
bet enim, ut Zoroastres ait, materies hæc quandam potestatem: ac propterea quic-
quid inde fit, habetur inter salutaria. Corallium alij dicunt. Nam Metrodorus
† τυρρυνία *† τυρρυνία* nominat. Idem quòd resistat typhonibus & fulminibus, affirmat. Erui-
tur gemma in parte Lucaniæ, facie adeò iucunda, ut languentes intrinsecus stel-
las, & sub nubilo renidentes croceo colore perfundat. Ea, quoniam in littore Syr-
tium inuenta primū est, Syrtites uocatur. Est & Veientana gemma à loco dicta,
cui nigri coloris superficies, quam ad gratiam uarietatis albi limites interfecant, 20
† notis candentibus. Insula quæ Apuliæ oram uidet, tumulo ac delubro Diome-
dis insignis est, & Diomedæas aues sola nutrit. Nam hoc genus alitis præterquā
ibi nusquam gentiū est: idq; solum poterat memorabile iudicari, nisi accederent
nō omittenda. Forma illis penè quæ fulicis, color candidus, ignei oculi, ora den-
tata, congreges uolitant, nec sine ratione pergendi. Duces duæ sunt, quæ regant
cursum: altera agmen anteit, altera insequitur: illa ut ductu certum iter dirigat,
hæc ut instantia urgeat tarditatem. Hæc in meantibus disciplina est: & cum fœ-
tificū adest tempus, rostro scrobes excauant. Deinde furculis inuersum superpo-
sitis, texta cratium imitantur, & sic contegunt subtercauata: & ne opera de- 30
sint, si fortè lignorum casus uenti auferant, hanc struem comprimūt terra, quam
egesserant cum puteos excauarent. Sic nidus moliantur bifori accessu: nec for-
tuitò, adeò ut ad plagas cœli metentur exitus, uel ingressus. Aditus, qui dimittit
ad pastus, in ortum destinatur: qui excipit reuertenteis, occasum uersus est, ut lux
& moranteis excitet, & receptui non denegetur. Leuaturæ aluum, aduersis flati-
bus subuolant, quibus proluuies longius auferatur. Iudicant inter aduenas: si
Græcus est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius
adulantur. Si quis erit gentis alterius, inuolant & impugnant. Aedem sacram o-
mnī die celebrant, studio huiusmodi: Aquis imbuunt plumas, alijsq; impendiò
madefactis cōfluunt rorulentæ: ita ædem excusso humore purificant: tunc pen-
nulis superplaudunt, inde discedunt quasi peracta religione. Ob hoc ferūt Dio- 40
medis socios aues factos. Sanè ante aduentū Aetoli ducis nomen Diomedis non
habebant, inde sic dictæ. Italicus excursus per Liburnos, quæ gens Asiatica est,
procedit in Dalmatiæ pedem. Dalmatia in limitem Illyricū, in quo sinu Darda-
ni sedes habent, homines ex Troiana profapia in mores barbaros efferati. At ex
altera parte per Ligurū oram in Narbonensem prouinciā pergit, in qua Pho-
censes quondam fugati Persarum aduentu, Malsiliam urbem Olympiade qua-
dragesimaquinta condiderunt. C. Marius bello Cimbrico factis manu fossis in-
uitauit mare, perniciosamq; feruentis Rhodani nauigationē temperauit: qui am-
nis præcipitatus Alpibus primo per Heluetios ruit, occurfantium aquarū agmi- 50
na secum trahens, auctūq; magno, ipso quod inuadit freto turbulentior, nisi cum
fretum uentis excitatur. Rhodanus sæuit & cum serenum est, atq; ideo inter treis
Europæ

Europæ maximos fluuios & hunc computant. Aquæ quoq; Sextiæ eo loco clauerunt, quondam hyberna cõsulis, postea excultæ mœnibus; quarû calor olim acrior exhalatus per tempora euaporauit, nec iam par est famæ priori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere litus Tarentinum, unde à promontorio, quod Acren Iapygian uocant, Achaïam cursum destinantibus citissima nauigatio est.

Diuiditur Italia in sedecim regiones, nempe in Liguriam, in qua est Genua. In Latium, ubi sunt officina Tyberina. In Hetruriam, quae protenditur usque ad primam ripam Tiberis. In Campaniam, quae et Terra laboris hodie dicitur, in qua Capua et Neapolis sunt. In Lucaniam, quae situm habet inter Calabriam et Apuliam. In Calabriam, quae tenet extremitatem Italiae prope Siciliam. In Apuliam, quae Iapygia olim dicta fuit, et adiacet mari Adriatico, habens urbes Brundisium et Tarentum et c. In Samnium sive Aprutium, quod est inter Campaniam et Apuliam, habens ciuitates Aquilam, Aquinum, Beneuentum et c. In Picenum, quod nunc Marchia Anconitana, in qua est Ancona, Urbinum et c. In Aemiliam seu Romandiolam, quam et Flaminiam uocant, in qua urbes sunt Rauenna, Ferraria, Bononia et c. In Umbriam, quae nunc est ducatus Spoletanus, incipitque ab Apennino monte, et extenditur usque ad sinum Adriaticum: urbes in ea sunt, Spoletum, Reate, Fulgineum et c. In Galliam cisalpinam, quae et Gallia togata dicitur, et hodie Lombardia, à Longobardis, cuius metropolis est Mediolanum. In Venetiam, quae nunc est Marchia Teruisana, in qua sunt urbes Verona, Patavium, Vincentia et c. In Iapidiam, quae est iuxta Venetias. In Carniam, quae nunc est Forum Iulium. Et in Istriam, quae cotermina est Illyrio,

SCHOLIA CAP. IX.

De insulis his paruis, Pandataria, Prochyta, Capraria, Ithacesia et similibus, quæ in Tyrrheno mari situm habent, apud Strabonem & Ptolemæum etiam nonnihil inuenies. Hodie multarum nomina sunt mutata. Ligures sunt qui circa Genuam habitant. Nomen uerò dedisse feruntur Corsicæ insule, à Corfa muliere.

De quibusdam ignobilibus Tyrrheni maris insulis quæ Italiæ adiacent: de Corsica & Catochite lapide.

Cap. IX.

Lectendus hinc stylus est, terrarūq; uocant alia, & longum est, ut mortim insularū omniū oras legamus, quascunq; promontoria Italica pro

spectant: quamuis sparsæ recessibus amoenissimis, & quodam naturæ quasi spectaculo expositæ, non erant omittendæ. Sed quantum residendum est, si dilatis quæ præcipua sunt, per quandam desidiam, aut Pandatariam, aut Prochyta dicamus, aut ferri feracem Vilbam, aut Caprariā, quam Græci αἰγύλαν dicūt: aut Plasiā, de facie supina freti sic uocatam, uel ab Vlyssis erroribus: uel Columbariam, auium huius nominis matrem: uel Ithacesiam, quæ Vlyssis proditur specula: uel Aenariam, & Inarimen ab Homero nominatā, aliasq; non secus lætas, inter quas Corsicam plurimi in dicendo latius circumuecti, plenissima narrādī absoluerunt diligentia: nihilq; omīssum, quod retractari non sit superuacuum, ut exordiū incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut colonias ibi duxerint Marius & Sylla, ut ipsam Ligustici sinus æquor alluat. Sed hæc faceffant.

Verū ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit quem Catochiten uocant lapidem, fatū dignissimū. Maior est cæteris qui ad ornatum destinantur, nec tam gemma, quā cautes. Idem impositas manus detinet, ita se iunctis corporibus adnectens, ut cum ipsis hæreat, à quibus tangitur. Sed ei inest uelut de glutino lentiore nescio quid par atq; gummi. Accepimus Democritū Abderiten ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandam occultā naturæ potentiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

SCHOLIA CAP. X.

Habet Sardinia, autore Ptolemæo, ab oriente Tyrrhenū pelagus, à meridie Africum, ab occasu Sardoū, à septentrione mare, quod inter ipsam & Cynnum seu Corsicam circumfunditur. Et hæc nomen habet à Sardo Herculis filio, qui immodica hominum multitudine in Sardiniam à Libyana uigasse dicitur, eamq; occupasse: antea uerò dicta fuit Ichnusa, quod conformis esset humano uestigio. a (¶ Solifuga.) Alij uocant Solipungam, & est formicarum genus uenenatum, habens uim nocendi maximam.

De Sardinia insula, de Solifuga, de Sardinia herba, de admirandis aquarū uiribus. Cap. X.

Sardinia quoq; quam apud Timæū Sandalioren legimus, Ichnusam apud Chrysippū, in quo mari sita sit, quos incolarū autores habeat, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut Sardus ab Hercule, & Norax à Mercurio procreati, cū alter ab Libya, alter ab usq; Tarteso Hispaniæ in hosce fines permeassent, à Sardo terræ, à Norace Noro oppido nomen datū. Mox Aristæū

regnando his proximū in urbe Corali, quam condiderat, ipse coniuncto populo utriusq; sanguinis, seiuges usq; ad se gentes ad unum morem cōiugasse, imperiū ex insolentia nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat, qui ad id locorū agros ibi infedit. Præterea & Ilienses & Locrenses transeamus. Sardinia est quidē absq; serpentib. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga Sardois agris, animal perexiguū, simileq; araneis forma, solifuga dicta, quod diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est: nam solum illud argenti diues est, occultim reaptat, & per imprudentiā supersedentib. pestem facit. Huic incōmodo accedit & herba Sardonia, quæ in defluuijs fontanis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, uescentib. neruos cōtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortē oppetunt, ueluti ridentium facie intereāt. Cōtrā quicquid aquarū est, uariè cōmodis seruit. Stagna, pisculen-

pisculentissima: hybernæ pluuiæ in æstiuâ penuriam referuatur. Nam homo Sardus opem plurimâ de imbrido cœlo habet. Hoc collectaneum depascit, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigines, quæ ad uictû usurpari solent. Fontes sanè calidi & salubres aliquot locis effruescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolent à Solifugis insertû uenenû, aut etiâ ocularias dissipant ægritudines: sed qui oculis medent, & coarguedis ualent furib. Nam quisquis sacramentum raptû negat, lumina aquis attrectat. Vbi periurium nō est, cernit clarius. Si perfidia abnuat, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admissum tenebris fatef.

De Sicilia, & Peloriade terra, aquarumq; natura. De Aetna monte, ac reliquis eius insulis miris plurimis. De Vulcanij septem insulis.

Cap. XI.

I respiciamus ad ordinē temporum uel locorum, post Sardiniam res uocant Siculæ. Primò, quòd utraq; insula in Romanam potestatem redacta, iisdem temporibus prouincia facta est, cum eodem anno Sardiniam M. Valerius, alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde quòd freto Siculo excipitur nomen Sardo maris. Ergo Sicilia, quod cum primis assignandû est, diffusis promontorijs triquetra specie figuratur. Pachynus aspectus in Peloponnesum, & meridianam plagam dirigit. Pelorus aduersam uespero Italiam uidet, Lilybæus in Africam extenditur. Inter quæ Pelorias præstat, solî temperamento egregia, quòd neq; humido in lutum diluat, neq; fathiscat in uagum puluerem siccitate. Ea ubi introrsum recedit, & in latitudinē panditur, tres lacus obtinet. Quorum unus quòd piscium copiosus est, non equidem ad miraculû duxerim: sed quòd ei proximus condensis arbutis inter uirgultorum opaca feras nutriat, & admissis uenantibus per terrenos tramites, quibus pedestres accessus excipit, duplicē piscandi uenandiq; præbeat uoluptatē, numeratur inter eximia. Tertium ara sacrum approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis: quâ ad eam pergitur, aqua crurum tenus peruenit. Quod ultra est, nec explorari licet, nec attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur, quamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it perditum. Ferunt quendam in hæc alta quam longissimâ poterat iecisse lineam: eam ut recuperaret, dum demerso brachio nisum adiuuat, cadauer manum factam. Peloritana ora habitatur colonia Taurominia, quam prisce Naxum uocabant. Oppidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est, quod Rhegium à dehiscendi argumento. Græci dictabant. Pachyno multa thynnorum inest copia, echinis & omnibus marinantibus pisculentissimû, ac propterea semper captura larga. Lilybitano Lilybæum oppidû decus est, Sibyllæ sepulchro. Sicania diu ante Troiana belia Sicanus rex nomen dedit, aduectus cum amplissima Hiberorû manu. Post Siculus Neptuni filius. In hanc plurimi Corinthiorû, Argiuorû, Iliensium, Dorien sũ, Creten sũ, confluxerunt, inter quos & Dædalus fabricæ artis magister principem urbium Syracusas habet: in qua etiâ cum hyberno conduntur serena, nullo non die sol est. Adde quod Arethusa fons in hac urbe est. Eminent montibus Aetna, & Eryx.

SCHOLIA CAP. XI.

Sicilia olim Trinacria, ab eius forma appellata fuit, tribus scilicet promontorijs in diuersa procurrens: deinde Sicania à Sicanio duce, uel, ut alijs placet, à Sicanis populis: postremò ab Italis, qui Siculi dicebatur, in eam uulgò profectis, Sicilia est uocata. Sunt tamen qui eam à Siculo duce sic uocant tam putant. A dehiscendi argumento. Hiscere dicitur Sicilia ab Italia, quòd à continente uel terræ motuum auulsa à ueteribus perhibetur, eo scilicet loco ubi Rhegium urbs est. Sonat autem *ῥήγιον* abruptionem. De thynnis piscibus & infra capite 22. fit mentio. Nullo nō die sol est. Syracusana, inquit, urbs nunquam

quam

nunq̃ tantis obducitur nubilis, etiam hyber
no tempore, quin aliqua hora sol cernatur.

De fonte Arethusa multa fabulantur poë
ta, quod scilicet uirgo Dianæ comes muta
ta sit in hunc fontem, & quod ferat pisces
in magna copia, sed qui sacri habeantur,
& à nullo citra deorum iras & uitæ peri
culo comedi queant. De Aetna monte om
nia notiora sunt, quàm ut hic aliquid de eo
superaddendum putem. Illud tamen mirū
est, ut licet exundet uastis incendijs, perpe
tua nihilominus canicie uerticis brumalem
detineat faciem. c ¶ Centuripino cro
co.) Superat, inquit, crocus agri Centuripi
ni omnes Siciliae quantumlibet nobiles fru
ctus. In Sicilia proinde inuenta fuit comæ
dia, existimantq; quidam Epicharmū poë
tam illius fuisse repertorem. d ¶ Hic
Lais illa.) Lais illa abducta ad Corinthum,
cum esset formosissima, & multi ambirent
complexum eius, natum est adagium, Non
cuiusvis est Corinthum petere, quod scilicet
frustra iret Corinthum ad Laidem, qui
non quiret dare quod ab illa poscebatur.

Porro Cyclopes fuerūt unoculi homines,
immanes & feroces, uescabanturq; carni
bus humanis. Idem de Læstrygonibus ex
treme Italiae populis narratur. Sedes autē
Læstrygonū putatur fuisse Caieta portus,
oppidum Formiæ dictum. Sed & Ceres
hinc nata putatur, Saturni & Opis filia, di
ctæ Ceres quasi creatrix cunctarū frugum.
e ¶ Campus Aetnensis.) Hunc campum
& specum seu demersum foramen, descri
bit quoq; Aristoteles. Sunt qui tradunt Pro
serpinam raptam à Plutone apud Olestrū,
quem Solinus hic Ditem uocat patrem. Pro
serpinā autem aiunt Bonam esse deam, quā
& Persephonen uocant, seminū scilicet uir
tutem. Plutonem uerò solem esse dicūt, qui
tempore hyemis remotiorē mundi partem
perlustrat, & idcirco raptam ab eo Proser
pinam dicunt, quam Ceres sub terra laten
tem queritat. f ¶ Latex uineus.) Fons
Dianæ gignitur ex Camerina unda, & si
quispiam ex eo hauserit manibus nō castis,
non potest aquam illam miscere Baccho.

racula. Dianam, qui ad Camerinā fluit, nisi habitus pudicæ hauserit, nō coibunt
in corpus unum^f latex uineus, & latex aquæ. Apud Segestanos Herbefus in me
dio flumine subita exæstuatione feruescit. Acin q̃uis demissum Aetna, nullus frī
gore anteuertit. Himereum cœlestes mutant plagæ. Amarum deniq; est dum in
aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in aquis, tanta est no
uitas in salinis. Salem Agrigentīnū si igni iunxeris, soluitur ustione: cui si liquor
aquæ proximauerit, crepitat uelut torreat, Purpureū Aetna mittit: in Pachyno
translu

Vulcano Aetna sacer est, Eryx Veneri. In Ae
tnæ uertice hiatus duo sunt, crateres nominati,
per quos eructatus erumpit uapor, præmissis
prius fremitu, qui per æstuantes cauernarū la
tebras lōgo mugitu intra terræ uiscera diu uol
uitur, nec antè flammarū globos attollit, q̃ in
terni strepitus antecedant. Mirū hoc est: nec il
lud minus, quod in illa feruentis naturæ perui
cacia mistas ignib. niues profert: & licet uastis
exudet incendijs, apicis canicie perpetua bru
malem detinet faciem. Itaq; inuicta in utroque
uiolentia, nec calor frigore mitigat, nec frigus
calore dissoluitur. Sunt & alij montes duo, Ne
brodes & Neptunius. E Neptunio specula est
in pelagus Thuscū & Adriaticū. Nebrodi da
marū copia nomen dedit, quē damæ & hinnu
li gregatim peruagant: inde Nebrodes dictus.
Quicquid Sicilia gignit, siue soli, siue hominis
ingenio, proximū est ijs quæ optima iudicant,
nisi quod foetus terræ^c Centuripino croco uin
citur. Hic primū inuenta comædia, hic & cauil
latio mimica in scena stetit. Hic domus Archi
medis, qui iuxta syderum disciplinā machina
rius cōmentator fuit. d Hic Lais illa, quæ elige
re patriā maluit, q̃ fateri. Gentem Cyclopū ua
sti testatur specus. Læstrygonū sedes adhuc sic
uocatur. Ceres inde magistra sationis frumen
tariæ. Hic ibidem^e campus Aetnensis in flori
bus semper, & omni uernus die. Quē propter
demersum est foramen, quo Ditem patrem ad
raptus Proserpinæ liberē exeuntem fama est in
lucem ausum. Inter Catinam & Syracusas cer
tamen est de illustriū fratrum memoria, quorum
nomina sibi diuersæ partes adoptant. Si Catī
nenses audiamus, Anapias fuit, & Amphino
mus: si, quod malūt Syracusæ, Aemathiam pu
tabimus, & Critonem. Catinensis tamen regio
causam dedit factō, in quā secum incendia Ae
tnæ protulissent, iuuenes duo sublato parētes
euexerunt inter flammæ, illæ si ignibus. Horū
memoriā ita posteritas munerata est, ut sepul
chri locus nominaretur Campus piorū. De Are
thusa & Alpheo uerū est hætenus, quod cōue
niunt fons & amnis, Fluminū abunde uaria mi

translucidus inuenitur. Cætera salinarum metalla, quæ sunt aut Agrigentino, aut Centuripis proximantia, funguntur cautium ministerio. Nam illinc excidunt signa ad facies hominum, uel deorum. Thermitanis locis insula est arundinum ferax, quæ accommodatissimæ sunt in omnem sonum tibiæ, siue præcentorias facias, quarum locus est ad puluinaria præcinendi: siue Vascas, quæ foraminum numeris præcentorias antecedunt: siue puellatorias, quibus à sono clariore uocamen datur: siue Gingrinas, quæ breuiores licet, subtilioribus tamen modis insonant: aut Miluinas, quæ in accentus exeunt acutissimos: aut Lydias, quas & Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias, aliasue à musicis per diuersas officiorum & nominum species separatas. In Halesina regione fons aliàs quietus & tranquillus cum siletur, si insonent tibiæ, exultabundus ad cantum eleuatur, & quasi miretur dulcedinem uocis, ultra margines intumescit, Gelonium stagnum tetra odore abigit proximantes. Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, fecunda fiet: alterum si fecunda hauserit, uertitur in sterilitatem. Stagnum Petren sium serpentibus noxium est, homini salutare. In lacu Agrigentino oleum super-natat. Hoc pingue hæret arundinum comis de assiduo uolutabro, è quarum capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos. Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt, nec ignis apponitur in hanc congeriem, cum porricias intulerint. Si ad-
 20 est deus (sic sacrum probatur) farmenta licet uiridia ignem sponte concipiunt, & nullo inflagrante, à litato numine fit incendium. Ibi epulantibus alludit flamma, quæ flexuosis excessibus uagabunda, quem contigerit non adurit: nec aliud est, quam imago nuncia perfecti ritè uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines: & ut uenæ fontium sufficiunt riuis ministrandis, ita in hac Sicilia parte solo nunquam deficiente, aterna reiectione terram terra euomit. Achates lapidem Sicilia primùm dedit, in Achatis fluminis ripis repertum, non uilem, cum ibi tantum inueniretur. Quippe interseribentes eum uenæ naturalibus sic notant formis, ut cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde an-
 30 lus Pyrrhi regis, qui aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit. cuius gemma Achates erat, in quo nouem Musæ cum insignibus suis singulæ, & Apollo tenens citharam uidebantur, non impressis figuris, sed ingenitis: nunc diuersis locis apparet. Dat Creta, quem Coraliachaten uocant, corallo similem, sed illitum guttis auro micantibus, & scorpionum ictibus resistentem. Dat India red dentem nunc nemorū, nunc animalium facies, quem uidisse oculis fauet, quiq; intra os receptus sedat sitim. Sunt & qui usti redolent myrrhæ odorem. Achates sanguineis maculis irrubescit. Sed qui maximè probantur, uitream habent perspicuitatem, ut Cyprius. Nam qui sunt facie cerea abundantes, truiualiter negliguntur. Omnis ambitus huius insulæ clauditur stadiorum tribus millibus. In freto Siculo *in pesisia* insulæ xxv. millibus passuum ab Italia absunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipsæ natura soli ignea per occulta commercia aut mutuuntur Aetnæ incendia, aut subministrant. Hic dicta sedes deo ignium. Numero septem sunt, Liparæ nomen dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolum rexit. Alteram Hieram uocauerunt: ea præcipuè Vulcano sacra est, & plurimum colle eminentissimo nocte ardet. Strongyle tertia, Aeoli domus, uergit ad solis exortum, minimè angulosa, quæ flammis liquidioribus differt à cæteris. Hæc causa efficit, quod ex
 40 eius fumo potissimum incolæ præsentiscunt, qui nam flatus in triduo portendantur. Quo factum, ut Aeolus rex uentorum crederetur. Cæteras, Didymen, Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniam similes sunt, dictas habemus.

SCHOLIA CAP. XII.

Vocat à principio huius capituli Solinus tertium Europæ sinu mare Ionium, quod sequitur sinu Adriaticum, habetque plures prouincias, quarum nomina sunt, Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Boeotia, Doris, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, atque Græcia omnis. Has prouincias poteris Lector infra uidere in tabula, in qua expressimus Græciā cum suis partibus. a ¶ Ceraunius montibus. Hi montes in Epiro sunt, à crebris fulminibus sic dicti.

Hellepontus uero fretum est angustum quod ab Aegeo mare transmittit in Propontidem, septem stadiis Asia ab Europa secernens. Dicitur autem Hellepontus, à Ponto & Helle, quæ ibi cecidit in pontum. Molossia pars Epiri est, à Molosso Pyrrhi et Andromaches filio sic uocata. Dodona quoque, urbs Epiri est, iuxta quam insigne nemus est, ubi Dodonæi Iouis templum olim fuit, in quo duæ columbae consulentibus dabant responsa: harum una in Delphos, altera in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Sunt autem Delphi in Boeotia iuxta Parnasum, à Delpho Neptuni filio sic dicti: et Parnasus mons Phocidis, supra modum erigitur duobus capitibus, in aëra. Acarnania Epiri est pars, & Aracynthus mons Aetoliae, Mineruae sacer. Per oppidum Patras Scioëssa, putant intelligendum opacitatem illius loci. b ¶ Tanaron. In Laconia est promontorium quod Malea dicitur, haud procul à Sparta ciuitate, in quo hiatus magnus est, & auditur strepitus progredientium, atque ob id ueteres dixerunt, per has Tanarias fauces descensum esse ad inferos. Hunc specum Solinus hic uocat spiraculum Tanaron. Huc fabulantur Arionem cytharædum, à Methymna urbe Lesbi Methymnaeum dictum, à dephine incolumem deuectum, cum à praedonibus in mari obrueretur.

c ¶ Leuctra. Apud urbem Boeotiae Epaminondas Thebanorum dux sic superauit Lacedaemonios, ut ab illo tempore Græciae principatum nunquam recuperare potuerint: ciuitas autem Amyclarum ab hoste pessundata est, nemine eorum nunciante aduentum. Nam cum semel falso nunciatus esset aduentus hostium, postea cautum est ne quis amplius nunciaret, inde ex improviso capte sunt Amyclae. In hac Laconiae urbe nati sunt Castor & Pollux, quorum templum insignem reddidit Sparta siue Lacedaemonem urbem Laconiae, quæ diu cum Atheniensibus grauia gessit bella, & Lycurgi legibus optime instituta fuit. d ¶ Thyrae. Nomen est ciuitatis, plurale, & neutrum.

Epidaurus quoque nobilitata est ob templum ægotantium, in quo pendebant tabellae, in quibus sanati languores scripti

De tertio Europæ sinu, de Græciae regionibus, ac locis, de quibus memorandis in eis plurimis: de perdicum natura. Cap. XII.

Eritius Europæ sinus incipit à Ceraunijs montibus, definit in Hellepontum. In eo apud Molossos, ubi Dodonæi Iouis templum est, Tomarus mons est, circa radices centeno fonte nobilis, ut Theopompo placet. In Epiro sacer fons est, frigidus ultra omnes aquas, & spectata diuersitatis. Nam si in eum ardentem immergas faciem, extinguit: si procul, ac sine igni admoueas, suo pectore ingenio inflamat. Dodone, ut Maro dicit, Ioui sacra est, Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte, & Parnasi iugis celebres, Acarnania Aracyntho eminet. Hanc ab Aetolia Pindus diuidit, qui Acheloum parit, cum primis Græciae amnibus praeditum ueteri claritate: nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripae eius micat, inueniant Galactites, qui scrupulus ipse ater si teratur, reddit succum album ad lactis saporē. Foeminis nutrientibus, illic ligatus, foecundat ubera: subnexus paruulis largiusculos haustus facit saluarum. Intra os receptus, liquefcit: cum soluit tamen, memoriae bonum perimit, quæ post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter oppidum Patras Scioëssa locus nouem collium opacitate umbrosus, & radijs solis ferme tinuissus, nec aliam ob causam memorabilis. In Laconia spiraculum est Tanaron. Est & Tanaron promontorium, aduersum Africae, in quo sanum est Methymnei Arionis, quem delphine eodem aduectum imago testis est creta, ad effigiem casus & ueri operis expressa. Praeterea tempus signatum, Olympiade undetrigesima, qua in certamine Siculo idem Arion uictor scribitur, id ipsum gestum probat. Est & oppidum Tanaron, nobili uetustate. Praeterea aliquot urbes, inter quas Leuctra, non obscurae iam pridem Lacedaemoniorum foedo exitu. Amyclae silentio suo quondam pessundatae, Sparta insignis cum Pollucis & Castoris templo, tum etiam Otryadis illustris uiri titulis, Theramne, unde primum cultus Dianae, Pitane, quam Arcefilaus Stoicus inde ortus prudentiae suae merito in lucem extulit, Anthea & Cardamyle, ubi quondam fuere Thyrae, nunc Locus dicitur, in quo anno xvij, regni Romuli

† incendio

20

† tinuissus

30

40

† Antia

50

multi inter Laconas & Argiuos memorabile fuit bellū. Nam Taygeta mons, & flumē Eurotas, notiora sunt quā ut stylo egeant. Inachus Achaë amnis Argolicū secat tractū, quem rex Inachus à se nominauit, qui exordiū Argiuae nobilitati primus dedit. Epidauro decus est Aesculapij sacellū, cui incubantes ægritudinū remedia capeffunt de monitis somniorū. Palanteū Arcadiæ oppidū, quōd Palatio nostro
 10 per Euandrū Arcada appellationē dederit, sat est admonere: in qua mōtes Cyllene, & Lycæus, Mænalus etiā dijs alumnis inclaruerūt: inter quos nec Erymanthus in obscuro est. Inter flumina Erymanthus Erymantho monte demissus est, & Ladon ille. Herculis pugnae hic planē clarescūt. Varro perhibet fontē in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarū parte, de auihus hoc solū nō indignū relatu cōperimus, quōd cum alijs locis merula fulua sit,
 20 circa Cyllenē cādidissima est. Nec lapidē spreuerimus quē Arcadia mittit, Asbesto nomen est, ferri colore: hic accensus semel extingui nō potest. In Megarensiū sinū Isthmos exit, ludis quinquennialib. & delubro Neptuni inclutus: quos ludos eapropter institutos ferūt, quōd finibus quinq; Pelopōnesi orē abluunt, à septentrione Ionio, ab occidente Siculo, à brumali occidente Aegæo, à solstitiali oriēte Myrtoo, à meridie Cretico. Hoc spectaculū per Cypselum tyrannū intermissum, Corinthij olympiade xlix. solennitati pristinae reddiderūt. Ceterū Peloponneson à Pelope regnatā, nomen indicio est. Ea ut platani foliū recessibus & prominētijs figurata, diuortiū facit inter Ionium & Aegæum mare, quatuor non amplius milibus dispescens utruq; littus, excursu tenui, quem Isthmon dicunt, ob angustias. Hinc Hellas incipit, quam propriē uerā uolunt esse Græciā, quē nunc Attica, Aetne prius dicta. Ibi Athenæ, cui urbi haxa
 40 Scyronia propinqua sunt, porrecta sex millibus

scripti erant: in hoc Aesculapij templo sedebant ægroti, quoad sanitatē recuperarent. De Pallanteo suprà in descriptione Romani palatij mentionē fecimus. e ¶ Dijs alumnis.) Intelligit Mercurium, Panā & Faunum, qui in his montibus colebantur. Nam Lycæus deo Pani sacer erat, ubi et templum bicornis Fauni fuit. Ceterū fluuius Ladon celebris est propter pugnas Herculis quas habuit cum apro Erymanthæo, & auihus Stymphalidibus. Narratur enim è lacu Stymphalo aues ascendere tantæ magnitudinis, ut radios solis obumbrēt, deuaſtentq; omnē Arcadiam. Et in monte Erymantho Hercules cepit domuitq; aprum agrorū uastatorē, uiuumq; in humeris ad Eurystheū detulit. f ¶ Isthmos.) Est Isthmos inter duo maria angusta terra, quemadmodū in Isthmo Corinthio, ubi extructū fuit templū Neptuni. Fuit et Isthmos inclutus ludis quinquennialib. qui instituti fuerūt, quōd quinq; maria alluant oram Pelopōnesem, nempe mare Ionū, Siculū, Aegæum, Creticū, & Myrtoū, quod est pars maris Aegæi: seu quæ est inter Aegæum & Ionū, nomē accipiens. ¶ Myrtilo Mercurij filio, qui in id proiectus fertur. g ¶ Peloponneson.) Quasi diceret, Pelopis uisus, id est, insula, olim Pelasgia uocata, & est peninsula, haud ulli terræ nobilitate post ferenda, platani folio similis, propter angulosos recessus. Diz

Ita autē est Peloponnesus, à Pelope rege Pise, qui cū rebus ac prudentia insignis esset, duxit plurimos accolas in hanc insulam, & à se Pelopōnesum appellauit: hac uerō tem

pestate nomināt eam Moreā. Ceterū angustie illæ quibus hæc insula coheret cōtinenti, est Isthmos Corinthiacus, ubi incipit Hellas, quæ à nostris appellatur Græcia. Dicta autem est Hellas ab Helle rege, sicut & Græcia à Græco rege. h ¶ Saxa Scyronia.) Scyron Thesei consobrinus latro fuit, cuius ossa cū in mare cecidissent, in scopulos cōuersa ferūtur, quæ adhuc Scyronia saxa uocantur, nec longē absunt à Megaris. Alij dicūt hunc Scyronem transeuntes spoliassē, et ex his saxis in mare præcipitassē. Ex his quoq; petris Ino, quæ & Leucothoë, cū Palæmone filio præcipitē se dedissē fertur in mare, idq; hac occasione: cum marito eius Athamanti Iuno furorē immisissē, ut conaretur occidere filios suos (sic enim sperabat Iuno et Bacchū periturū) Ino cū filio suo fugiens ad saxa Scyronia, & hinc delapsi sunt in mare Ionium, & miseratione numinū cōuersi putantur in maris deos.
 50

Sunt autem maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Pa-
nopea, Proteus, Thetis, Triton, & ut hic Solinus, Palæmon, Ino, Nereides, quarum nomina refert Homer. Iliad. 18. & Hesiod. in Theogonia. Sunt præterea in Attica regione insignes fontes, e quibus Calliroë no-
uem habet capita & aquæ ductus. Notandum quoq; hic, quod quidam legunt Ennea crunon, pro Crunefon, putantes hunc locum corruptum. i ¶ Marathō. In Marathōnio campo commissum olim fuit cruentissimum prælium inter Græcos & Persas, putaturq; accidisse anno ducentesimo & sexagesimo post Romæ conditam. Quæ mox subiiciuntur de Ceo insula, sciendum quod Latini illam nominant Ceam, & uul-
gus nauticum Ciam. Celebris est autem hæc insula, propter uestes bombycinas illic in-
uentas. Sunt & Thebani celebres, sed rudis ingenio, unde & proverbiū natū est, Bæo-
ticus animus, quod dicitur in stolidum ho-
minem, & cui nihil præter hominis figurā inest. Fuerunt autem Thebæ per Amphio-
nem muris cinctæ, & non saxa per lyre so-
num adducta, ut quidā fabulantur. Nisi ma-
lis sic intelligere, quod per eloquentiā Am-
phionis homines sylvestres civiliiores facti
sunt, sicut & Prometheus fingitur homines
formasse, eò quod sapientia eloquentiaq;
sua, à bestiarū uita in ciuiles homines trans-
formauerit. Gloriatur tamen hæc urbs de
numinibus apud se ortis, nempe de Libero
patre & Hercule, item de Cadmo primo
literarū inuentore, qui fertur XVI. literas
e Phœnicia in Græciam detulisse, quibus Pa-
lamedes adiecit quatuor alias, nempe ε θ ρ χ. Ceterum fontem Hippocrenen sic
aiunt exortū: Pegasus equus alatus Neptu-
ni & Medusæ Gorgonis filius, cum in mon-
tem Heliconem deuolasset, terrā ungula ex-
more percussit, & ex ea fons mox prodijt,
qui ab equo Hippocrene dictus est. Aganip-
pe uerò fons Bœotiae à Cadmo mōstratus,
Musis sacer: ex eo si quis bibisset, optimus
poëta efficiebatur, consequebaturq; facun-
diam. k ¶ Aulidis portus. Est Aulis ciui-
tas Bœotiae, & portus paucarū capax na-
uium, ubi cum uenissent Græci, coniurarūt
sub Agamemnone excidium Troianum.

Leleges uerò putantur sic appellati à
Lelege duce. Alij aiunt fuisse populos erra-
bundos, qui quondam Theſſaliam, & diuer-
sa alia loca tenuerunt. Quidam tradunt Ca-
res & Leleges fuisse conterminos. Del-
phi ciui

bus passuum ob honorē ultoris Theſei, & me-
moriā nobilis pœnæ sic nominata. Ex istis ru-
pibus Ino se cum Palæmone filio in profunda
præcipitem iaculata, auxit maris numina. Nec
Atticos monteis in partem tacebimus. Est Ica-
rius, est Brileſſus, est Lycabethus, & Aegialus.
Sed Hymetto meritò ac iure attribuit principa-
tus, quod apprimè florulētus eximio mellis sa-
pore, & externos omnes, & suos uincit. Calli-
roën stupent fontē, nec ideo Crunefon fontem
alterum nulli rei numerant, Atheniensibus iu-
dicij locus est Ariopagus. i Marathō campus
factus memorabilis opinione prælij cruentissi-
mi. Et multæ quidem insulæ obiacent Atticæ
cōtinenti, sed suburbanæ fermè sunt, Salamis,
Suniū, Cos, Ceos, quæ ut Varro testis est, sub-
tilioris uestis amicula arte lanificæ scientiæ pri-
ma in ornatum fœminarū dedit. Bœotia The-
bis eniter. Thebas cōdidit Amphion, nō quod
lyra saxa duxerit: neq; enim par est id ita gestū
uideri: sed quod affatus suauitate homines ru-
pium incolas, & incultis moribus rudeis, ad ob-
sequij ciuilis pellexerit disciplinam. Vrbs ista
numinib; apud se ortis gloriatur, ut perhibent
qui sacris carminibus Herculem & Liberū ce-
lebrant. Apud Thebas Helicon lucus est, Ci-
theron saltus, amnis Ismenius, fontes Arethu-
sa, Oedipodia, Psammate, Dirce: sed ante alios
Aganippe, & Hippocrene. Quos Cadmus li-
terarū repertor primus, quoniam equestri ex-
ploratione primus deprehendisset, dum rima-
tur quænam adisset loca, incensa est licentia
poëtarum, ut pariter utrunq; disseminaretur,
scilicet quod eorum alter alitis equi ungula so-
licitatus foret, alter potus facundia animas irri-
garet, & quod aperta foret alitis equi ungula, et
quod poti inspirationem facerent literariam.
Eubœa insula laterum obiectu efficit Aulidis
portum, seculis traditum græcæ coniurationis
memoria. Bœoti iidem sunt qui Leleges fue-
runt, per quos defluens Cephissus amnis, se in
maria cōdit. In hac cōtinentia Opuntius sinus,
Larissā oppidū, † Delphirame quoq; in qua
Amphiarai fanum, & Phidiacæ signū Dianæ.
Varro opinatur duo in Bœotia esse flumina,
natura licet separi, miraculo tamen non discre-
pante: quorum alterum si ouillum pecus debi-
bat, pullum fieri coloris quē induerit: alterius
haustu quæcūq; uellerum fusca sunt, in candi-
dum uerū. Addit etiam, uideri ibi puteum pe-
stilentem, cuius liquor mors est haurientibus.
Perdices

† Delphi,
Rhamnus

Perdices sanè cum ubiq; libere sint, ut aues uni
uersæ, in Bœotia non sunt: nec cum uolant, sui
sunt iuris, sed in ipso aëre quas transire non au
deant, metas habent. Inde ultra notatos iam ter
minos nunq; exeūt, nec in Atticū solum trans
meant. Hoc Bœotijs propriū. Nam quæ cōmu
nia sunt omnib; generatim pōst persequemur.
Cōcinnantur à perdicibus nidi, munitione so
lerti. Spineis enim fruticibus ac surculis rece
ptus suos uestiunt, ut animalia quæ infestant,
arceantur à spinis surculorū. Ovis stragulum
pulis est, atq; clanculò reuertūtur, ne indicium
loci cōuersatio frequens faciat. Plerunq; fœmi
næ¹ transuehunt partus, ut mares fallant, qui eos impatientius affligūt sœpissimè
adulantes. Dimicatur circa connubium, uictosq; credunt fœminarū uice uene
rem sustinere. Ipsas libido sic agitat, ut si uentus à masculis flauerit, fiant prægnan
tes odore. Tunc si quis hominū ubi incubāt propinquabit, egressę matres uenien
tibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarū, quasi statim
capi possint, egressus fingunt tardiores: hoc mendacio sollicitant obuios & elu
dunt, quoad prouecti longius à nidis auocentur. Nec in pullis studiū segnius ad
cauendum: cum enim uisus se persentiscunt, resupinati glebularum pedibus attol
lunt, quarum † obiectu tam callidè proteguntur, ut lateant etiam deprehensi.

De Thessalia, & in ea oppidis: de Peneo
flumine, de Tempe amenitate, de O
lympi montis altitudine, à quoue Phi
lippi regis erutus oculus. Cap. XIII.

Thessalia, eadem est & Aemonia, quā
Homerus ἀργος πελαγονικόν nominat:
ubi genitus Hellen, à quo reges Hel
lenes nominati. Huius à tergo Pieria
ad Macedoniā protendit, quæ deuicta sub Ma
cedonū uenit iugum. Multa ibi oppida, flumi
na multa. De oppidis egregia sunt Phthia, La
rissa, Thessalia, & Thebæ, De amnib; a Peneus,
qui propter Ossa Olympūq; decurrens, col
libus dextra læuāq; molliter curuis, nemorosis
cōuallib; Thessalica facit Tempe, undisq; aper
tior Macedoniā ac Magnesiā interluens, in
Thermaū sinū cōditur. Thessaliæ sunt Pharsa
lici campi, in quib; ciuiliū bellorū detonuerunt
procelle. Acne in montes notos eamus, Pindū
& Othryn agitent, qui Lapitharū originē pro
sequuntur, Ossa, quos Centaurorū fabulis
immo

tersecat amnis. Ceterum Pharsalici campi sunt qui & Philippici campi, ubi prælum inter Cæsarem &
Pompeium gestum est, & deinde inter Augustum & Cæsium. Pindus uerò olim Lapitharum sedes, mons
est Thessaliæ, Apollini Musisq; sacer, Acarnaniam diuidens ab Aetolia: sicut & Othrys eiusdem regionis
alius est mons. Hos, sicut & Ossa, agitando Solinus alijs relinquit. Centauri populi sunt Thessaliæ, se
cus Pelium habitantes montem, qui à poetis finguntur esse media parte uiri & media equi, originem ab Ixio
ne trahentes, agrestes admodum, qui primi pugnare ex equis cœperunt: à stimulando calcaribus equo, centaurs

phi ciuitas est in Bœotia iuxta Parnasum,
dicta à Delpho Neptuni filio. Hic Apolli
nis fuit oraculum insigne: etsi initio fuerit
contemnendum, processu tamen temporis
ad tantam famā euectum est, ut illuc ex to
to orbe accessus fieret. Rhamnus Rham
nūtis, ciuitas alia est parua, sed ex sano Am
phiarai & statua Phidiæ & Dianæ illustris,
quam alij Nemesios statuam esse putant.

1. Transuehūt partus. Id est, oua quæ ma
riti ebibūt diripiuntq; ob intemperantiā li
bidinis. Sed & mares inter se dimicant desi
derio fœminarum, & uictum aiunt uice fœ
minæ uenerem pati.

• SCHOLIA CAP. XIII.

Thessalia à Thessalo quodam sic dicta,
inuenitur uarijs nominib; nuncupata. Nam
à Deucalionis matre inuenitur dicta Pando
ra, & ab eiusdem uxore Pyrrhea: item ab
Aemone rege Aemonia, ab Emathione Ema
thia, ab Homero appellata est Argopelasgi
con, & præterea Hellas ab Hellene Deuca
lionis filio: unde & quidam scribunt solos
Thessaliæ incolas uocari Hellenes, id est,
Græcos. Habet hæc prouincia regiūculam
uersus Macedoniam, quæ uocatur Pieria à
Pierio monte, in quo ex Ioue & Mnemosy
ne natæ sunt Pierides Musæ. Ceterū Thes
saliā ipsam Philippus Macedonū rex de
uicit, nō ob aliam causam quā ut Thessalo
rum equitū robur suo adiūgeret exercitui.

a. Peneus. Fluius est inter Ossa &
Olympū decurrens, collibus dextra læuāq;
molliter curuis. In eo cursu Tempe, quinq;
millium passuum longitudine, & ferme sex
latitudine, pulcherrimus est ager, amœnus
gramine, refertus arboribus, canorus auiū
concentu, iugis dextra læuāq; (ut iam di
ctum est) leniter sese tollentibus, media in

ri dicti, *ἀπὸ τῶν κερῶν*, quia furentē taurorū gregem telis confecerūt, propter quod hip pocentauri, id est, equi stimulatōres appellati sunt. *b* *¶* Pelion.) In hoc monte celebratū aiunt nuptiale conuiuium Thetidis atq; Pelei, qui Iouis nepos fuit, et ad eius nuptias omnes dii referūtur cōuocati. Olympus uerò mons ceteris in hoc celebrior habetur, quod reliquos omnes sua altitudine transcendit, quā quidam scribunt esse decē stadiorū. Dicitur autē Olympus, quasi *Ὠλύμπος*, id est, totus fulgens, quia solem inter diu semper clarū habet, nullisq; unquam nubibus obfuscatur. Sunt et alij tres mōtes in alijs terris qui Olympi uocantur, sed iste excellentior habetur. *c* *¶* Inscriptā suo nomine.) Hoc est, Aster telū Philippo immisit in oculū, his uerbis in scriptū, Aster Philippo mortiferū mittit telum. Fuit et Philoctetes sagittarū peritissimus, natus quoq; ex Melibœa urbe littorali Magnesiæ. *d* *¶* Libethrus.) Est hic fons Musis sacer, et hinc à poetis nuncupantur Libethrides Musæ. Sed ne transeamus præsidium poetarū, fons *d* Libethrus et ipse Magnesiæ est.

SCHOLIA CAP. XIII.

Descriptio Macedoniae talis est, ut ab oriente Thraciū limitem, ab occasu Ionium pelagus, à meridie Epirum, et à septentrione Dalmatiæ habeat partē. Insunt illi Thessalia, Magnesiæ, Doris, Locris, Phocis, Bœotia, Attis, Megaris. Porro Edoniū populi sunt ab Edone Thraciæ monte sic dicti.

a *¶* Athon.) Mons iste est inter Macedoniam et Thraciam, altitudinis mirandæ, ut usque ad insulam Lemmon umbram porrigere dicatur: excurret quoque à planitie in mare septuagintaquinque millia passuum: et hunc Xerxes rex Persarum à continente abscidit in longitudine passuum mille quingentorum. De auri uenis Aristoteles quoq; sic scribit: Extant in Philippicis Macedoniae campis aurisodine quamplures, ex quibus scrobes erutas auri, augeri paulatim inquit, ac denuò aurum parere. De Orestide Strabo sic scribit: Memoriae traditum est, Orestiden oram ab Oreste quandoque occupatam fuisse, qui cæsa matre exul à Mycenis, urbe Peloponnesi, profugeret, et sui regioni nomen reliquisset. Hic ducta uxore Hermione, filia Menelai et Helenæ, genuit Oresten iuniorem, à quo et terra quam incoluit, sic denominata est.

b *¶* Phle-

neis casus sociam adsciuerat, hic mandauerat occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij sanguinis, nomen patris sui referens, occupatōque quicquid esset quod

immorari iuuat. *b* Pelion autē nuptiale cōuiuiū Thetidis atq; Pelei in tantū notitiæ obtulit, ut taceri de eo magis mirū sit. Nam Olympū ab Homero nō per audaciā celebratū docet, quæ in eo uisitant. Primū excellenti uertice tātus atollitur, ut summa eius cœlū accolæ uocet. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius altarib; si quæ de extis inferunt, nec diffilant uestros spiritib; nec pluuijs diluunt, sed uolente altero anno, cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiunt: et omnib; tempestatibus à corruptelis aurarū uindictæ, quicquid ibi semel est Deo consecratum. Literę in cinere scriptę usq; ad alterā anni ceremoniam permanēt. In regione Magnesiæ Methone oppidū est, qd cum obsideret Philippus Alexandri Macedonis Magni pater, damnatus est oculo ictu sagittæ, quā iecerat Aster opidanus in scriptā suo nomine, loco uulneris, nomine, quē petebat. Populū istum callere artem sagittariā credere possumus uel de Philoctete, quoniā Melibœa in hoc pede cōputatur. Sed ne transeamus præsidium poetarū, fons *d* Libethrus et ipse Magnesiæ est.

De Macedonia, eiusq; regum successione, ac Peanite lapide.

Cap. XIII.

¶ Vi Edoniū quondam populi, quæq; Mygdonia erat terra, aut Pierium solum, uel Aemathiū, nunc omne uniformi uocabulo Macedonia res est: et partitiones, quę specialiter antea seiungebatur, Macedonū nomini contributæ, factæ sunt corpus unū. Igitur Macedonia præcingit Thracius limes: meridiana Thessalię Epirotæ tenet; à uespèrali plaga Dardani sunt, et Illyrii: quæ septentrione tunditur, Pœonia ac Pelagonia protegitur. A Triballis, montanis excessibus aquilonio frigori obiecta. Inter ipsam et Thraciam Strymon amnis facit terminū, qui ab Hæmi iugis irrigatur. Verū ut fileam aut Rhodopen Mygdoniū montē, aut *a* Athon classibus Persicis nauigatum, cōtinentiq; abscissum mille quingentorū passuum lōgitudine, simul de auri uenis et argenti, quæ optimæ in agris Macedonia, et plurimę eruunt, Orestidem dicam. Populi sunt, qui ut Orestidæ dicerent, inde cœptum. A Mycenis profugus matricida, cū abscissus longius destinasset, natum sibi in Aemathia paruulum de Hermione, quam in om-

quod procedit in Macedonicū sinū & Adriaticum salum, terram cui imperitauerat, Orestiden dixit. Admonet^b Phlegra, ubi antequam oppidum fieret, rumor est militia mundi dimiscatū cum gigantibus, ut penitus persequamur quantis probationibus ibidem imperij indicia diuinæ expeditionis in hoc seculo perseuerarint. Illic si quando, ut accidit, nimbis torrentes excitantur, & aucta aquarum pondera ruptis obicibus ualentius se in campos ruunt eluione, ossa etiam nunc ferūt detegi, quæ ad instar corporis sunt humani, sed modo grandiore, quæ ob enormem magnitudinē monstruosi exercitus iactitant extitisse; id quod adiuuatur argumento saxorum immanium, quibus oppugnatū cælum crediderūt. Pergam ad residua quæ in Thessaliā & Aemoniā porriguntur; sunt enim^c arrectiora, quàm usquam proceritas montana attolli ualeat. Nec est in terris omnibus, quod meritò ad istas eminentias cōparetur, quippe quas solas diluuiālis irruptio cum uniuersa obduceret humido situ, inaccessas reliquit. Durant uestigia nō languidæ fidei, quibus apparet hos locos superstites undosē tempestati fuisse. Nam in latebrosis rupium cauaminibus, quæ fluctuū cōfligij tunc adesa sunt, reduiæ conchyliorū resederunt, & alia multa, quæ affatim mari incito expuuntur, ita ut sint licet facie mediterranea, apparent tamē specie littoralī. Nunc de incolis reddā. ^d Aemathius qui primus in Aemathia accepit principatum, seu quia indago originis eius euo disperijt, seu quia alta res est, genuinus terræ habetur; post hunc in Macedonijs exortum Aemathiæ nomen perstitit. Sed Macedo Deucalionis mater nus nepos, qui solus cum domus suæ familia morti publicæ superfuerat, uertit uocabulum, Macedoniamque a se dixit, Macedonē Caranus insequitur dux Peloponnesiacę multitudinis, qui iuxta responsum datum à Deo, ubi caprarum pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quam dixit αἰγας, in qua sepeliri reges mos erat, nec alter excellentiū uirorum bustis apud Macedonas priscos dabat locus. Succedit Carano^e Perdica II. & x x. Olympiade, primus in Macedonia rex nominatus, cui Alexander Amyntę filius diues habitus est, nec immeritò. Ita enim affluenter successus eius ampliandis opibus proficiebāt, ut ante omneis^f Apollini Delphos, Ioui Eliden statuas aureas dono miserit. Voluptati aurium indulgentissimē deditus, sic ut plurimos qui fidibus sciebant, dum uiuit, in usum oblectamēti donis tenuerit liberabilibus, inter quos & Pindarum lyricum, Ab hoc Archelaus regnum excepit, prunico

^b ¶ Phlegra.) Vallis est in Thessalia, ubi Gigantes cælum saxis oppugnaverūt, uolētes deos pellere de cœlesti sede: sed missis è cœlo fulminibus coacti sunt fugere, ingenti superati uictoria. Hac gigantum fabula ostenditur, uires sine prudentia non tantum uanas esse, uerū & sibi aduersarias.

^c ¶ Arrectiora.) Vel erectiora. Habet, inquit Plin. cap. 8. quarti, Thessalia quosdam altissimos montes, quos Gigantes cum cælum oppugnare decreuissent, inuicē cōposuisse fabulantur. Porro quæ de diluuiāli irruptione subduntur, non de uniuersali diluuiō, quod sub Noah Deus induxit, sed de particulari aliquo accipiendum est.

^d ¶ Aemathius.) Ab isto Macedonię regio primum uocata fuit Aemathia. Berosus uetustissimus scriptor, dicit hunc Aemathium fuisse Cameſis filiū, hoc est, Nohe abnepotem: & is cum tam longo euo præcesserit Solinū, & suę tempestatis scriptores, ab illis genuinus terrę habitus est, quippe qui sacris destituti literis, originem eius ignorauerūt. Præterea cum Macedon Osiridis filius regnare cœpisset in Aemathia, cœpta est prouincia ab eo denominari Macedonia. Hunc insequitur Caranus, qui cū iussus esset oraculo quærere sedes in Macedonia, uenit cum magna multitudine Græcorum in Aemathiam, & urbem Edyſſam, non sentientib. oppidanis, propter imbriū & nebule magnitudinem, gregem caprarum imbrem fugientē secutus, occupauit, reuocatusque, in memoriam oraculi, quo iussus erat ducibus capris imperiū quærere, regni sedē statuit, urbemque Edyſſam ob memoriā muneris, Aegæam, populos Aegæadas uocauit, Græci enim αἰγὰ capram dicunt. ^e ¶ Perdica.) Recenset Solinus solum insignes Macedonię reges. Nam cōstat ante Alexandrum magnū xxiij. reges in Macedonia fuisse, inter quos fuerūt Perdicæ tres, Amyntæ quatuor, Philippi duo, Archelai duo, & Alexandri tres.

^f ¶ Apollini Delphos.) Fuit Delphicum oraculum maximis omnium populorum & regum fertum donis & thesauris. Sic in Elide Peloponnesi regione delubrum fuit Olympici Iouis, certamine gymnico

nico & singulari sanctitate insigne, ubi & ex uniuersa Græcia plurima oblata fuerūt munera, inter quæ extitit solidum ex auro Iouis simulacrum, à Cypselo Corinthiorū tyranno donatum. g ¶ Amyntæ re.) Iste Amyntas duas habuit uxores: ex una sustulit tres filios, Alexandrum, Perdicam, et Philippum Alexandri Magni patrem: ex altera autem Archelaum, Archidæum, & Menelaum: horum duos Philippus ueluti regni participes, fraternitatis oblitus, trucidauit. Ceterum per carmen Cyclopeum, quod in nuptijs Philippi decantatum fuit, intelligendum putant carmen de unoculis, quales Cyclopes fuisse narrantur. Quod sequitur de Olympiade, sciendū quod scriptores tradunt matrem Alexandri Philippo marito confessam, se non ex eo Alexandrum cōcepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodam, & ob hanc causam Philippum circa uitæ suæ finem Olympiadem uxorem tanquam stupri ream repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrum non esse à se genitum: unde cum Alexander Rhodum, Aegyptū, Ciliciamq; recepisset, ad Iouem Ammonē perrexit, consulturus tum de futurorum euentu, tum de ipsa origine sua. h ¶ Callisthenes.) Fuit Callisthenes iste familiaris Alexandro Magno ex condiscipulatu apud Aristotelem, et nihil ei nocuit, nisi immodica libertas grauita; regi inuisa. Nam cum rex ex Persico bello adorari uellet, Callisthenes cū quibusdā alijs restitit ei, quæ res & illi, & multis Macedonum principibus exitio fuit. Si quidem Alexander Callisthenem coniurationis cōscium fuisse criminatus est, eumq; truncatis membris, abscisisq; auribus, ac naso labijsq; deformatu, cum cane in cauea clausum circumferri iussit, diuq; tortū tandem necauit. Vino quoq; & ira uictus, Clytium charissimum sibi ac fidelissimum, inter epulas transfodit, sicut & multos alios uinolentus occidit, et tandem uinolentus perijt. Nam cum diei noctem peruigilem in cōuiuio solenniter instituto coniunxisset, accedens poculo, media potione repete ueluti te lo cōfixus ingemuit, elatusq; è conuiuio semianimis, tanto dolore cruciatus fuit, ut ferrum in remedia posceret. Amici causam morbi intemperiem ebrietatis disseminarunt: re autem uera insidie fuerunt, quarum Antipater autor fuit, quod charissimos eius Alexander ebrietatis furore cōcitus, peremisset. Qui uero cum ueneno percemptum dicunt, aiunt id ipsum Stygis aquæ fuisse uenenum, nec aliam ullam materiā præter mule ungulas id continere potuisse, magna, ut Plin. inquit, Aristotelis infamia excogitationem. i ¶ Tyresiae sepulchrum.) Fugit iste Tyresias cum alijs Thebaris ad montem Thilphosum, ubi Tyresias iam antè à Iunone excæcatus, defunctus à suis ciuibus magna cum pompa sepultus est, atq; decorum honoribus ueneratus.

dens rei bellicæ, naualium etiam cōmentor præliorum. Is Archelaus in tantū literarū amator fuit, ut Euripidi Tragico consiliorum suorum summam crederet. Cuius suprema non cōtentus prosequi sumptu funeris, crinem tōsus est, & moerorem quem animo conceperat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias & Olympicas palmas quadrigis adeptus, Græco potius animo, quam regali, gloriā illam præsetulit. Post Archelaum Macedonica res dissensionē iactata in Amyntæ regno stetit, cui tres liberi, sed Alexander patri succedit. Quo exemplo, Perdicæ primum data copia amplissimæ potestatis, qui obiens hereditarium regnū fratris Philippo reliquit, quem captum oculo dextro apud Methonem supra diximus, cuiusq; debilitatis omen præcesserat. Nam cū nuptias ageret, acciti tibicines carmen Cyclopeū quasi de colludicō cōcinuisse traduntur. Hic Philippus magnum procreat Alexandrum, quamlibet Olympicas Alexandri mater nobiliorem ei patrē acquirere affectauerit, cum se coitu draconis cōsatam affirmaret. Ita tamen ipse egit, ut Deo genitus crederetur. Peragrauit orbē, rectorib. Aristotele & Callisthene usus. Subegit Asiam, Armeniam, Iberiā, Albaniam, Capadociā, Syriam, Aegyptum: Taurum, Caucasumq; transgressus est. Bactras domuit. Medis & Persis imperauit, cepit Indiam, emensus omnia ad quæ Liber & Hercules accesserant. Forma supra hominē augustiore, ceruice celsa, lætis oculis, & illustribus, malis ad gratiam rubescens, reliquis corporis lineamentis nō sine maiestate quadam decorus. Victor omnium, uino & ira uictus. Morbo uinolentiæ apud Babylonē humiliore, quā uiixerat, fortuna exēptus est. Post quem qui fuerūt, magis ad segetem Romanæ gloriæ, q̃ ad hæreditatem tantī nominis ortos inuenimus, Macedonia lapidē gignit, quem Præantidem uocant: hunc eundem & concipientibus & parientibus opitulari, fama prodiga est. Circa Tyresiae sepulchrū plurimus inuenitur.

De Thracū moribus institutisq; de Thraciæ locis ac populis, de gruibus hirundinibusq; de Hellesponto, deq; Claro insula & Aegæo mari.

Cap. xv.

Nunc in Thraciam locus est pergere, & ad ualidissimas Europę gentes uela obuerrere: quas qui sedulo expectari uelit non difficulter deprehendet, Thracibus barbaris inesse contemptū uitæ: & ex quadam naturalis sapientiæ disciplina concordant omnes ad interitū uoluntariū, dum non nulli eorū putant obeuntium animas reuerti, alij non extinguī, sed beatas magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt puerperia, Deniq; recentē natum fletu parens excipit, Contrauersum lecta sunt funera, adeo ut exemptos gaudio prosequantur, Vxorū numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugiū. Quę feminę tenaces sunt pudiciat, defunctorū insiliunt coniugū rogos, & quod maximū insigne ducunt castitatis, præcipites in flammās eunt. Nupturę non parentū arbitratu transeunt ad maritos, sed quę præ ceteris specie ualent, a subhastari uolunt; & licentia taxationis admissa, non moribus nubunt, sed præmijs. Quas formę præmit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt, herbarū quas habent, semine ignibus superiecto. Cuius nidore perculsi, pro latitia habent imitari ebrietatem sensibus fauciatis. Deritu ista sunt: de locis & populis, quę sequunt. ^c Strymonē accolunt dextro latere Denselata, Bessorum quoq; multa nomina ad usq; Nestum amnem, qui radices Pangei circumfluit. Hebrum Odryfarum solum fundit, qui fluuius excurrit inter Briantas, Dolancas, Thynos, Corpillos, aliosq; barbaros tangit, & Cyconas. Deinde ⁴⁰ Hemus sex millib. passuū arduus, cuius auersa Mœsi, Getę, Sarmatę, Scythę, & plurimę insidunt nationes. Ponticū littus Sithonia gens obtinet, quę ^d nato ibi Orpheo uate decus addidit nomini: quem siue sacrorū, siue cantuum secreta in Sperchio promontorio agitalse tradunt. Deinde stagnū Bistonium, nec longē regio Maronea, in qua Tyrida oppidū fuit, equorum Diomedis stabulum: sed celsit æuo, solumq; turris uestigium adhuc durat. Inde non ⁵⁰ procul urbs Abdera, quam Diomedis soror & condidit, & à se sic uocauit. Mox ^e Democriti

SCHOLIA CAP. XV.

Thraciæ situm, & quos ea regio spectet ab occasu, meridie atq; septentrione, tabula nostra, quę Græciam ipsam exprimit, haud obscure declarat: facit & Solinus ipse in fine huius capituli mentionē de hac re. Corporū magnitudine Thracēs omnes homines antecēdūt, truci uisu, terrifico uocis sono, annosa etate, ædificia humilia, annona eodē semper tenore. Regio ipsa nec cælo nec solo secunda satis & temperata, nisi ubi mari uicinior. Frigida est, ideo quę seruntur malignē fert. Raro usquā pomiferā habet arborē. Vites habet, sed fructus eius non maturescit, nisi frigore frondū obiectu per cultores arceatur. ^a Subhastari uolunt. Hoc est, uenum exponitur aucto precio. Erat olim hasta uirga quę dabatur alicui, cum potestas illi de merce aliqua daretur. ^b Herbarum quas habent. Aiunt arbores inueniri in illis regionibus, talem ferentes fructū, qui tactus in ignē ab ijs qui ad se calefaciendos conuenerunt, fœco circūsedentes incenso igne sic ebrios reddunt odore suo, ut uinum Græcos, & eo uchemētius, quo plus eius fructus fuerit inieclū, quo ad cōsurgatur ad tripudiandū, ac perueniatur ad cantum. Qui de rerum natura cōmentantur, multa esse dicunt quę hilaritatem quandā utentib. tribuant. ^c Strymonem. Est Strymo fluuius sicut Nestus, uel secundum alios Nessus. Denselata uero & Bessi populorum sunt nomina.

^d Nato Orpheo. Sithonia gens habet Pontū, sortitaq; est profectione gloriam Orphei progeniti uatis. Nam in Spartio promontorio, quod alij Sperchium uocant, ille uitā aut sacris, ut aiunt, impendit, aut fidibus. Porro Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorū præsepia arce erant, catenis ferreis uincti, alebantur carnibus hospitū illuc diuertentiū: hunc tyrannum Hercules peremit, equis suis uorandū apposuit, eosq; mansuetiores factos secum abduxit, ac Eurystheo detulit, is eos Iunoni sacrauit, quo ^e genus usq; ad Macedonem Alexandrum permansit. ^e Democriti domus. Hic Democritus diuisa substantia duobus fratribus, peregrinatus est in uarias orbis terrarū partes, quō scientiā perciperet: postea in patriā reuersus, cum summa inopia in hortulis iuxta suę urbis muros se ad solas rerū naturas cōtemplandas cōtulit. Fertur quōd quocunq; fortunę casu, et mutabilium rerum auditu, in risum

soluebatur. f ¶ Locum Doriscon.) Est campus ingens in Thracia, quem grande flumen Hebrus interfuit, ubi extructus est murus, qui Doriscus appellatur, cui impositum est Persarum presidium à Dario, iam inde quū Scythis inferebat bellū. Cum igitur locus digerēdis recensendisq; copijs idoneus uideretur, Xerxes id sibi faciendū putauit. g ¶ Acmus.) Alij legunt Hæmus cū aspiratione, sicut pro Aroteres alij perperam legerunt Aratores. Est autē Acmus mōs Thraciæ, et Aroteres populi Scythiæ. Porro quod de Pygmæis, eorumq; paruitate, atque cum gruib; pugna subditur, fabulosum à quibusdam putatur: sacræ tamen literæ horum quoq; mentionem faciunt, uocantq; homines monstruosæ paruitatis. Aristot. quoq; cap. 12. octauī Naturæ animalū de Pygmæis sic scribit: Grues ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit, ueniūt, quo in loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. Non enim id (inquit) fabula est, sed certē genus tum hominum, tum etiam equorum pusillum (ut dicitur) est, deguntq; in cauernis, unde nomē Troglodytæ à subeundis cauernis acceperunt. h ¶ Saburrantur.) Id est, fabulo grauantur, ne scilicet ut flatuū à recto itinere propellatur: trahiturq; hoc uerbum à saburra, id est, fabulo, quo naues leues onerantur. Ceterū ubi angustie illæ sint, uel quas hic Solinus significare uelit, quando inter Tauricam & Paphlagoniam dicit arctum esse interuallum in Ponto, ego nō satis ex Ptolemaicis tabulis id deprehendere ualeo, præsertim cū Paphlagonia tam longē à Taurica distet: ipse tamen dicit hoc interuallū esse inter Carambim & *κερὸν μέτωπον*, quod promontorium est magnū ad septentrionem porrectum, arietinæ frontis habens formam, longoq; spacio pelago incumbens, Scythicæ obiectū peninsule, Euxinum pontum bimarem uidetur efficere.

i ¶ *χρυσοκέρως*.) Latine Auricornus, oppidum apud Byzantium, hoc est, Constantinopolim, quam prius Byzas condidit circa Olympiadem tricesimā, ac dein de Constantinus ampliavit, & imperij sedē in oriente constituit. Dyrrhachium uero ciuitas fuit in Epiro, prius Epidamnus uocata. k ¶ Thebas.) Multæ fuerunt urbes quæ Thebæ sunt nūcupatæ. Vna fuit in Aegypto, quæ & Heliopolis, id est, ciuitas solis, unde est regio Thebaica Aethiopie contermina, à qua & Thebæ. Alia Thebæ

domus physici, ac, si uerum timere, ideo nobilior, Hanc Abderam Olympiade prima & tricesima senio collapsam Clazomenij ex Asia ad maiorem faciem restitutā, oblitteratis quæ præcesserant, nomini suo uindictarunt. f Locū Doriscon illustrē reddidit Xerxis aduentus, quod ibi recoluit militis sui numerum. Polydori tumulum ostendit & Aemus in parte quam Aroteres Scythæ celebrāt. Quondam urbem Germaniam, Cattuzan Barbari uocāt, unde à gruib; Pygmæos ferunt pulsos. Manifestum sanē est, in septentrionalem plagā hyemē grues frequentissimas conuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus expeditiones suas dirigāt. Sub quodam militiæ eunt signo, & ne pergentibus ad destinata uis flatuū renitatur, arenas deuorant, sublatiscq; lapillulis ad moderatam grauitatem h saburrant; tunc se tollunt in altissima, ut de excelsiore specula metentur, quas petant terras. Fidens meatu præit cateruas. Volatus desidiā castigat uoce, quæ cogit agmen. Ea ubi obraucata est, succedit alia. Pontū transitura, angustias captant. Et quidem eas promptū est oculis deprehendere, quæ inter Tauricā sunt & Paphlagoniam, id est, inter Carambim, & *κερὸν μέτωπον*. Cum trans medium alueum aduentasse se sciunt, scrupulorum sarcina pedes liberant. Ita nautæ prodiderunt, compluti sæpe ex illo casu imbre saxatili. Arenas nō prius euomunt, quā securæ sedis suæ fuerint. Concors cura omnium pro fatigatis, adeo ut si quæ defecerint, congruant uniuersæ, lassasq; sustollant, usque dum uires ocio recuperentur. Nec in terra cura seignior. Excubias nocte diuidūt, ut ex omnis sit decima quæq;. Vigiles ponduscula digitis amplectuntur, quæ si fortē exciderint, somnū coarguant. Quod cauendum erit, clangore indicāt. Aetatem in illis prodit color, nigrescunt enim senectute. Veniamus ad promontorium i Chrysoceras, Byzantio oppido nobile, antea Lygos dictū, quod à Dyrrhachio abest septingētis undecim millibus passuum. Tantum enim patet inter Adriaticum mare & Propontidem. In Cænica quoq; regione non longē à Flauiopoli colonia, Byzici oppidum, quondam arx Terei regis, nunc inuisum & inaccessum hirundinibus, & deinceps alitibus alijs: quanquam & k Thebas, quod illa moenia sæpius capta sint, aspernentur subire. Nam inter cetera habere illas quiddam præscium, inde noscitur, quod lapsura non petunt culmina, & asper-

Ezech. 27.

10

20

30

40

50

aspernantur peritura quoquo modo tecta. Minime certe à diris auibus impetuntur, nec unquam præda sunt, ut sacra. Cibos nunquā sumunt residentes, sed in aëre capiūt escas, & hauriunt. Alter Isthmōs in Thracia est similis, angustius, & pari latitudine arcū maris, cuius littora duæ urbes utrinque secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactye, Melanem sinū Cardia: quæ quod in cordis faciē sita sit, dicta Cardia est. Omnis autē magnus Hellespontus stringitur in stadia septē, quibus ab Europa Asiaticam plagam vindicat. Hic quoque urbes duæ, Abydos Asiae est, & Sestos Europæ. Deinde contraria inter se promontoria, Mastusia Cheronesi, ubi finitur Europæ sinus tertius: Sigæū Asiae, in quo tumulus est Cynossema dictus, Hecubæ sepulchrum, & turris Protefilai delubro data. Finibus Thraciæ à septentrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus, ac Propontis.

20 A meridie Aegæum mare. Inter Tenedum & Chium est Claros insula, quæ Aegæus sinus panditur. Ab dextra Antandrum nauigantibus saxum est: hoc enim uerius, quàm insula meruit cognominari. Id quoniam uidentibus procul capræ simile creditur, quā Græci αἶγρον nuncupant, Aegæus ab eo sinus dictus est. A Phalario Corcyrae promontorio ad nauis effigiem scopulus eminet, in quem transfiguratā Ulysses nauem crediderunt. Cythera, quæ à Malea

30 abest quinq; millibus passuum, Porphyris antea nomen fuit.

ris, à Ponte rege sic cognominata. Cythera uero insula est contra Cretam sita, & Malea promontorium Laconiae, quod per quinquaginta millia passuum in mare protenditur, ubi periculosa admodum est nauigatio propter aduersus uentorum flatus.

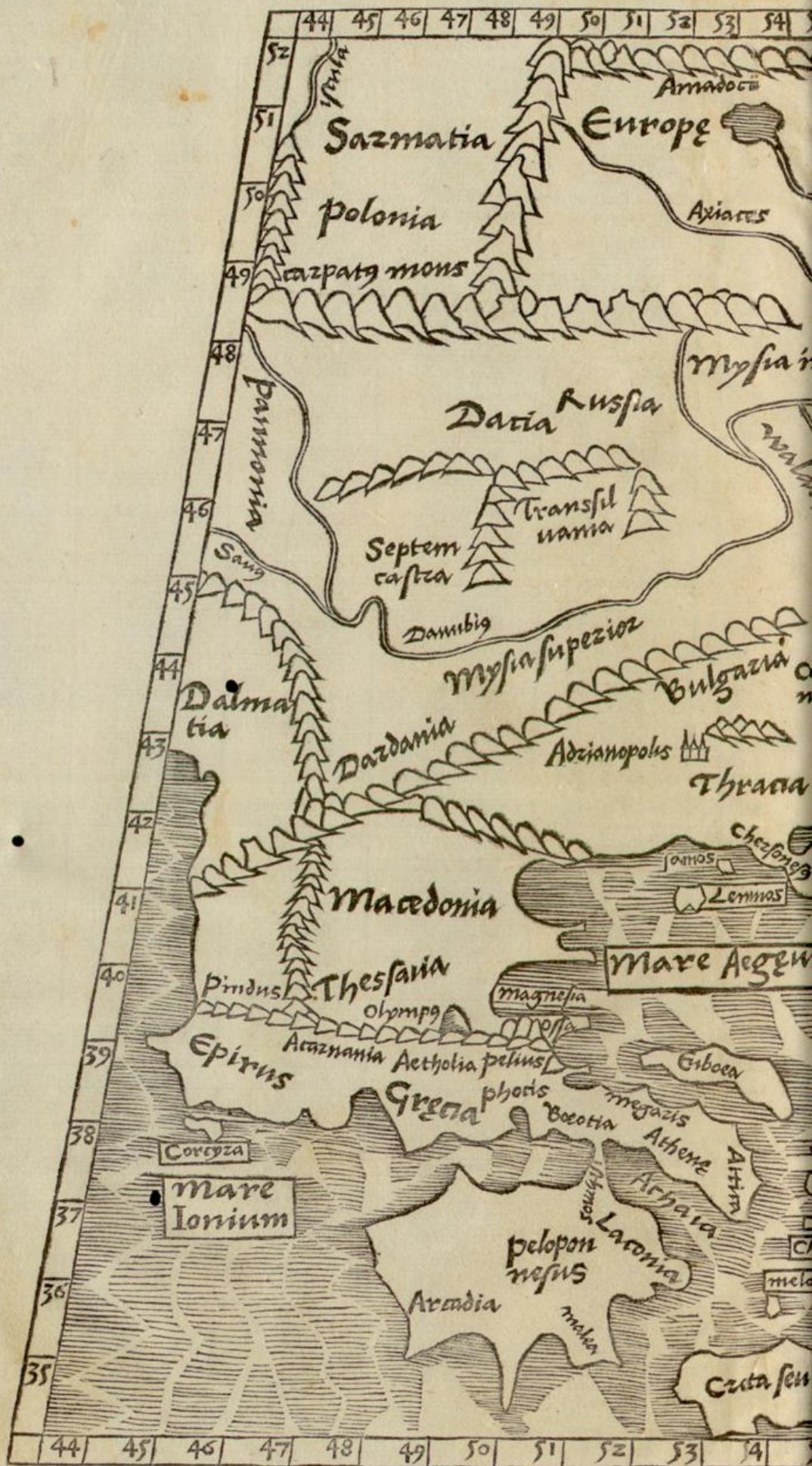
Thebæ fuit in Boeotia, Bacchi & Herculis patria, à qua Thebani dicti sunt: et hæc quoque Dirceæ dicta fuit à Dirce fonte, unde Pindarus poeta lyricorum princeps ortum habuit. Aliæ sunt Thebæ in Thessalia, de quibus hic Solinus dicere uidetur, quod hirundines dedignetur subire moenia eius, nō ob aliam causam quàm quod sæpius urbs illa capta fuit, sicut nec ea quæ lapsura sunt petunt. I Cuius littora duæ urbes.)

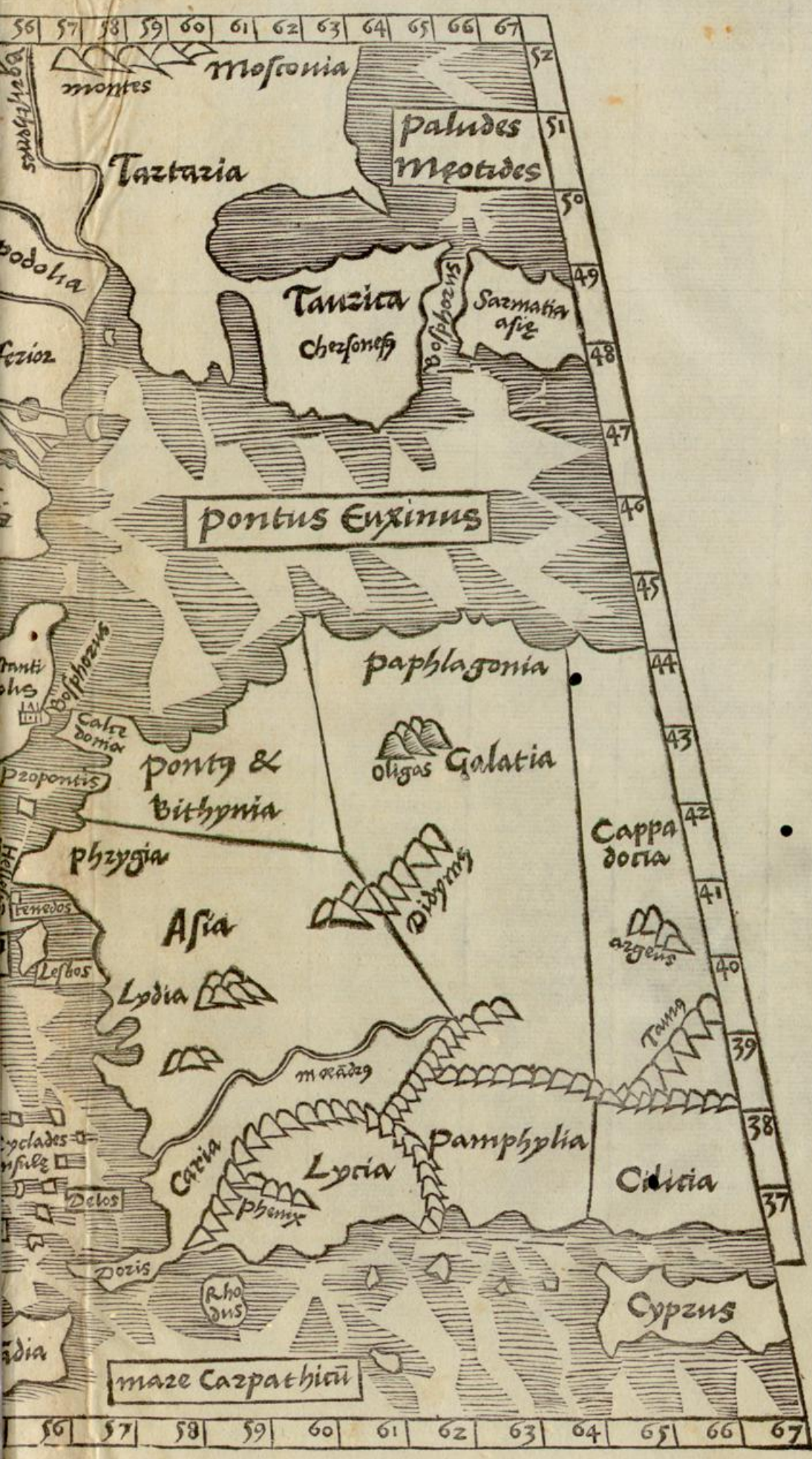
Nostro æuo Taurica insula tres habet urbes, nempe Solat, Kinkel & Cassam: duas arcas, Mankup, & Azauu. Cassa antea uocata fuit Theodosia: insulam uero ipsam hodie uocant Precop. Ceterum Pactyæ & Cardia nomina ciuitatū sunt, quarū hic Solinus meminit. Et quando in fine huius capituli mentionē facit Ponti, Hellespontis atque Propontidis, sciendum quod geographi primas angustias maris, ubi ex Aegeo mari coarctatur, uocant Hellespontū: inde paululum expatiatur æquor, uocaturque laxitas illa Propontis, quasi ante Pontum: ubi iterum in arcum coit et stringitur, illæ angustiae Bosphorus Thracius nuncupantur: deinde ubi iterum effunditur, pontus Euxinus nascitur, qui curuatus in figuram Scythici arcus, committitur ostio Maotidis paludis, idque ostium Cimerius Bosphorus uocatur. Proprie itaque id mare Pontus appellatur quod à palude Maotidis usque in Genedum insulam maris Aegæi, quæ sita est inter Mitylenen & Hellespontum, protenditur. Est & Pontus prouincia Asiae minoris.

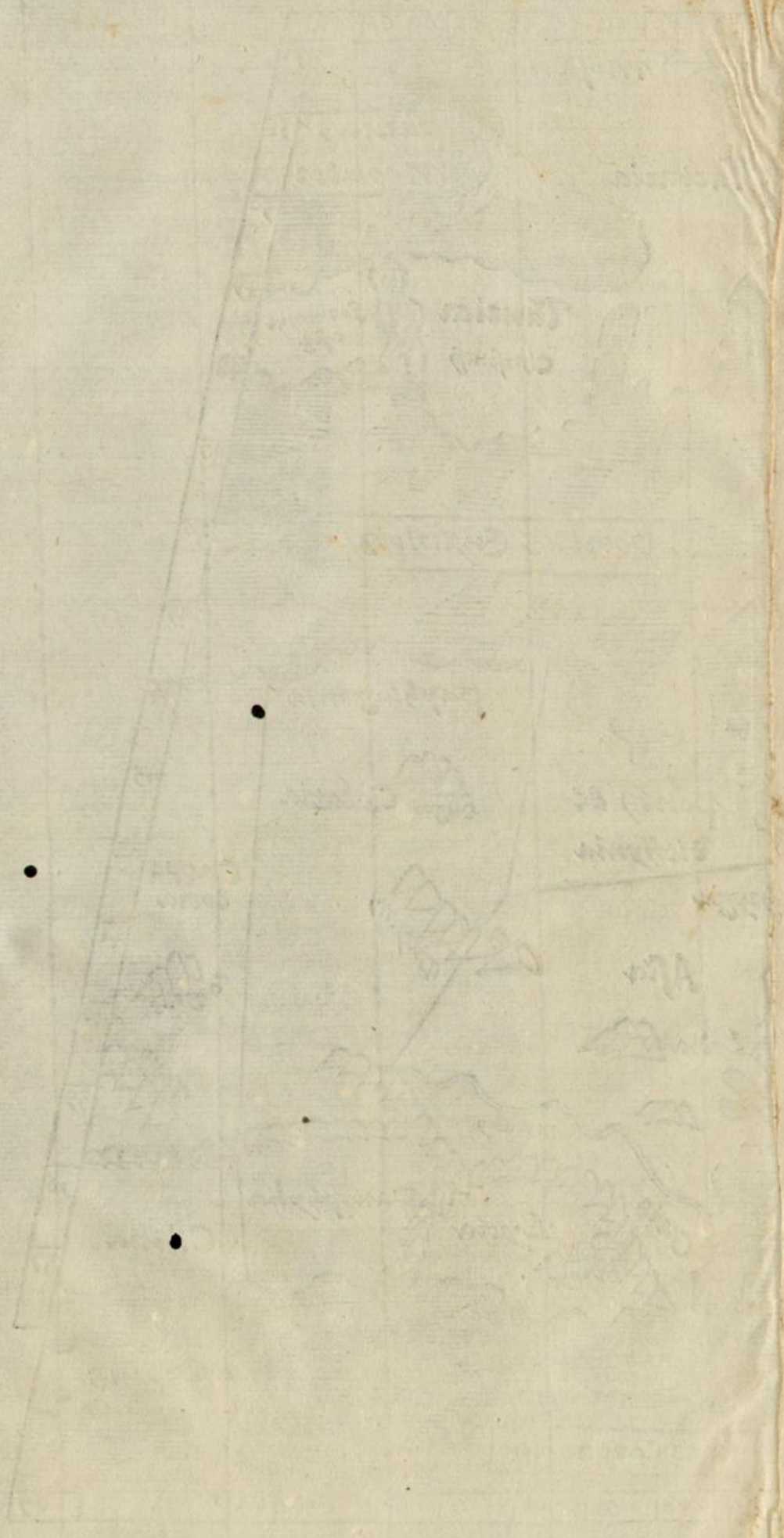
TABVLAM huic paginae subiecinus, multis Solini capitibus inferuentem, potissimum uero duodecimo, tredecimo, & sic deinceps usq; ad uigesimum quintum caput. Posuimus & iuxta uetera regionum nomina, etiam recentiora, sed non omnia. Libuit praeterea & alia quaedam hic signare. Albaniam hodie uocant regionem illam quae olim fuit Epirus, & magnam partem de Macedonia. Adiacentem insulam Corcyram, nunc appellant Corfun. Mysiae uero superiori successit Seruia & Ruscia: & Mysiam inferiorem hodie aiunt esse Transiluaniam, uulgo Zipserland, & Valachiam. Daciae successit Bulgaria, sed quae magnam quoque continet partem Mysiae inferioris & Thraciae. Thraciam uocant Romaniam. Getas aiunt partim esse Valachos, partim Transiluanos: sicut & quidam scribunt apud Getas Istrum delabi in pontum, hodie uero eam regionem uocant Muldauia. Ceterum Valachiam putant sic dictam à duce quodam Flacco, unde regio illa Flaccia nuncupata est, ac deinde longo temporis tractu corrupto uocabulo dicta Valachia. Illyris & Dalmacia hodie communi uocabulo Sclauonia uocantur, tametsi quidam Illyrios putent esse Bosnenses, & Liburnos Croatianos. Insulis quoque magna accidit nominum mutatio: nam Peloponnesus hodie est Morea, Euboea Nigropontus, Lesbos Mitylene, Samos Samothracia, Posidium Pathmos, Coum iuxta Dorida Lango: & sic de singulis fere Cycladibus insulis. Peloponnesus totius Graeciae quondam arx fuit. Nam praeter habitantium in ea gentium nobilitatem & potentiam, ipse loci situs principatum designat & imperium. In ea est regio quae Achaia uocatur, adiacens Isthmo Corinthiaco, quondam ditissima, cuius populi Achiui uocabantur: in ea est ciuitas illa insignis Argos. Est & huius Achaiae pars Arcadia regio, sicut & Laconia, in qua fuit urbs Sparta, quae & Lacedaemonia, cuius princeps Menelaus, & frater eius Agamemnon rex urbis Mycenarum, olim cum Graeco populo funditus euerterunt Troiam opulentissimam Phrygiae urbem. Est & Isthmos celebratissimus in hac peninsula, qui Corinthiacus uocatur, ob Corinthiorum urbem post ingressum illius sitam, negotiatoribus frequentatam, duos habentem portus, quorum unus Asiae est propinquus, alius patet ad Italiam. Habuit haec urbs templum Veneris locupletissimum, in quo continebantur circiter mille puellae, deae illi addictae. Erat & ingens multitudo, quae quotidie in urbem illam conueeniebat, unde ipsa mirum in modum ditabatur. Urbis autem ipsius ambitus fuit 40. stadiorum. Porro Isthmos ipse habere dicitur 5000. passuum angustiam in latitudine, quas angustias cum perferre aliquando uellent Demetrius rex, Caius Caesar et Domitius Nero, incassum laborarunt. Graeci autem principes, postquam Turcarum potentia in Europam irrupit, ex mari ad mare producto per angustias muro, Peloponnesum à reliqua Graecia distinxerunt. Sed Ammuriates Turcarum Imperator expugnata Thessalonica, subacta Boeotia & Attica, peruenit ad hunc murum, & eo diruto tributum annuum imposuit Peloponnesibus, tandem omnino suo imperio sunt subiecti. Tauricam insulam seu peninsulam inhabitant Tartari Vlani, suntque tres ciuitates in ea, nempe Solat, Kinkel, et Cassa: arces duae, Mankup atque Azauu. Urbem Solat uocant Tartari Chrim, & urbs Cassa antea Theodosia appellata fuit. Insula uero ipsa hodie uocatur Precop, & dominus eius, Imp. de Precop. In Macedonia est Thessalonica metropolis Philippensium, quam hodie Salonica dicunt. In Asia minori sunt regiones, Phrygia, Lydia, Ionia, & Lycaonia. Illustres Ioniae urbes olim fuerunt Ephesus & Smyrna. In Epheso fuit magnificum illud Dianae templum. Phrygiae metropolis fuit Laodicea, quae sub Nerone una cum Hierapoli & Colosso Rhodi terremoto concidit. Ioniam hodie uocant Quiscum, & Lyciam Briquiam. In Lydia est Sardis, quae olim Cræsi regia fuit. Est & fluuius Meander in ea, coloribus percelebris, in quo adueniente uere, mira dulcedine cantnat. Lycaonia regio minoris Asiae sic dicta est à Lyco fluuiio. Bithynia metropolim habet Nicæam. Galatia, quae & Gallograecia, prouincia quoque censetur Asiae minoris, sic dicta quod Galli olim duce Brennone eam occuparint.

2712

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

De Creta insula, de quibus alijs plurimis
ad eam pertinentibus.

Cap. XVI.

Ronius est Cretā dicere, quā absolue-
re in quo mari iaceat. Ita enim circū
flui illius nomina Græci permiscue-
runt, ut dum alijs alia inferunt, penē
obdlexerint uniuersa. Quanta possumus tamē
10 fide in designanda operam locabimus, ne quid
hereat sub ancipiti. Inter ortū porrigit & occa-
sum tractu longissimo, hinc Græcia, inde Cyre-
nis obiacētibus. A Septentrione Aegæis, & suis,
id est, Creticis estibus uerberat. Ab Austro Li-
bycis undis perfundit, & Aegyptijs, cōstipata
centū urbibus, sicut perhibet^a qui prodigē lin-
gua largiti sunt, sed magnis & ambiciosi oppi-
dis: quorū principatus est penes Gortynā, Cy-
dona, Gnoson, Therapnen, Scylletion. Do-
20 siades eam^b à Crete nymp̄ha Hesperidos filia,
Anaximander à Crete rege Curetum, Crates
Aëriam prius dictam, mox Curetū, nōnulli
etiā à temperie cœli μακρόννοσ̄ appellatā pro-
diderunt. Prima mari potuit nauibus & sagit-
tis, prima literis iura iunxit, Pyrrhica docuit,
Pyrrho repertore, Equestres turmas prima do-
cuit lasciuas uertigines implicare. Ex qua disci-
plina bellicę rei usus datus est. Studium musi-
cum inde cœptū, cum^c Idæi Dactyli modulos
30 crepitu ac tinnitu æris deprehensos in uersifi-
cum ordinē transulissent. Albet iugis montiū
Dictynnæi & Cadischi, qui ita excandescūt, ut
eminus nauigantes magis putent^d ubi. Præ-
ter cæteros Ida est, qui ante solis ortū solem ui-
det, Varro in libro quē de littoralibus, fecit, etiā
suis temporibus affirmat^d sepulchrū Iouis ibi
uisitātū. Cretes Dianā religiosissimē ueneran-
tur, *Βρῖθομαρτυ* gentiliter nominātes, quod ser-
mone nostro sonat uirginem dulcem, Aedem
40 numinis præterquā nudus uestigia nullus licē-
to ingreditur. Ea ædes ostentat manus Dædali.
Gortynā amnis Lethæus præterfluit, quo Eu-
ropam Tauri dorso Gortyni ferunt uectitatā.
Idem Gortyni & Cadmū colunt Europæ fra-
trem: ita enim memorant. Videtur hic, & oc-
currit, sed die iam uesperato augustiore se facie
uisendum offerens. Gnosij Mineruam ciuem
deam numerant, primumq; apud se fruges sa-
ras affirmant, audacter cum Atticis cōtenden-
tes. Ager Creticus syluestrium caprarum co-
50 piofus est, ceruo eget, Lupos, uulpes, aliāque
qua

SCHOLIA. CAP. XVI.

Creta, quæ & Candia, insula centum
urbium fama clara: insigniores sunt Gorty-
na, Cydonea, Gnosum, Minois regia, Stra-
bonis chronographi patria. Ida mons om-
nium qui in ea sunt celeberrimus, qui celsō
uertice assurgit. Nullū in Creta animal no-
xium est, serpens nullus, noctua nulla. Abun-
dat capris, ceruis eget, optimi uini stracissi-
ma. Herbam producit quæ diæmnos dicitur,
et Halimon, quæ quidem morsu diurnā
famem prohibet. Hæc Cureta olim uocaba-
tur, ab habitantibus Curetibus: incultū ho-
minum genus à principio, sed Rhadaman-
thus ad mansuetiores ritus perduxit: sequen-
tus inde Minos, qui æquitate & iustitia mul-
tō magis excoluit. Plato dicit Lacedæmo-
nios et alias uetustas Græciæ urbes, hinc si-
bi leges & instituta quæ fuisse. Optimū hu-
ius gentis statum euerit primo tyrannicus
dominatus, deinde Cilicium latrocinia.

^a ¶ Qui prodigē lingua largiti sunt.)
De Græcis loquitur, qui frequenter impu-
denti instantia sua effutiūt. Quædā exem-
plaria pro largiti sunt, habent, locuti sunt.

^b ¶ A Crete nymp̄ha.) Quidam pu-
tant Cretam denominari à Crete Iouis &
Idææ nymp̄hæ filio, alij à Creta Iouis con-
iuge, alij à Crete rege uetustissimo: uocatā
& μακρόννοσ̄ asserunt, id est, felicem in-
sulam, ob fructuum bonitatem & cœlestem
pericem. Quam periti uero fuerint in arte
nauigandi, sagittandi & saltandi, passim a-
pud autores inuenitur. Saltationē Solinus
hic uocat pyrrhicē, à Pyrrho repertore sic
dictam: docuit enim iste in armis flexu cor-
poris saltare, quo plagæ telūq; euitarentur.

^c ¶ Idæi Dactyli.) Isti Idæi qui in
Creta musicum concentum inuenisse putan-
tur, filij referūtur fuisse Mineruæ & Solis,
uel secundū alios, Saturni & Alciopes, qui
alio nomine Corybantes uocantur, qui in
Ida monte saltando & cantando sacra Cy-
beles fecerunt. ^d ¶ Sepulchrū Iouis.)
Hic inter tres Ioues ultimus putatur, Satur-
ni scilicet & Rheæ filius: cumq; adoleuisset
& totum ferē orbem subegisset, à Cecrope
rege uetustissimo primum deus appellatus
est, eiq; ara & sacrificia instituta, & tandē
cōsummata ætate in Creta ad deos abiit, ut
gentilium error credit: eum Curetes filij sui
cirauerūt, & in Gnofo oppido sepulchrū
construxerunt. Colitur & apud Cretenses
Diana Iouis filia, quæ & Luna, & Luci-
na, & Iuno, & Proserpina, atq; Dictynna

appellata est, & templum eius tam sacrum olim habebatur, ut nemo illud ingrederetur nisi nudis uestigijs. In Creta quoque uidetur manus & artificium Dædali, qui cum esset faber egregius Atheniensis, propter accusationem parricidij fugit in Cretam, & fabricauit ibi Labyrinthum, opus portento fissimū humani ingenij. Ceterum Gortyna urbs est Cretæ, quam præterfluit Lethæus, uel ut alij legunt, Læneus amnis. Europa filia fuit Agenoris Phœnicū regis, sicut & Cadmus filius eius fuit, qui XVI. literas ē Phœnicia in Græciā detulit. Minerua quoque ut ciuis in Creta colitur, quippe quæ fertur ex Ioue apud fontes Tritonis nata. Hæc & alio nomine Pallas uocatur: & cum lanificium & texturā & alia multa artificiosa comperisset, celebris dea appellata est. Et quia omnia eius inuenta, ex ui ingenij atque sapientie procedere uidebantur, locus fabule datus est, ut ex cerebro Iouis genita dicatur. Contendunt etiam Cretenſes cum Attica, apud se Cererem primum reperiſſe fruges, quippe quæ in ea insula nata est patre Saturno, & matre Ope. Fruges autem reperit, quæ fortē inter alias herbas nascebantur, ignote cæteris.

SCHOLIA CAP. XVII.

Carystos insula una est ex Cycladibus, sita in Eubœotico mari, uarij marmoris ferax: hæc & Chalcis dicta est. Titane nati sunt ex Cælo & Titea, fratres plurimi, ex quibus Hyperion fuit, qui solis ac lunæ stellarumque motus obseruasse atque demonstrasse primus fertur, ideo solis parens & astrorum fertur: hinc & sol Titan, & luna Titanis à poetis dicuntur.

^a Cyclades.) Plinius harum nomina referens, tres & quinquaginta esse dicit: inter illas uero maxime illustres Glauconesum & Begiliā. De Cycladum nomenclatura omnes idem ferē sentiūt, Mela, Martianus, & Strabo. Græci enim κύκλον circum uel orbem dicunt. Seruius tamen à circumeundo dictas uult. Cyclades, inquit, nō ideo dicuntur quia in rotunditate sunt, sed quod longo ordine eas circūire necesse est, uel propter promontoria, uel quia naturale est ut concitiora sint maria uicinitate terrarum, quas constat anhelitū quenādam ex se emittere. Hæc ille. Plura de his Ptolemæus decima Europæ tabula.

^b Ios.) Insula ista celebris habetur ob Homeri sepulchrum. Hic cum patriam ignoraret atque parentes, Apollinis oraculū cōsuluisse dicitur, responsūque accepit, matrem fuisse ex Io insula parua, haud longe à Creta distante. Delos etiam una est ex Cycladibus insulis in Aegæo mari sita, clara propter Apollinem & sororem eius Dianam, qui hinc orti perhibentur. Quod de medio æuo Ogygij & Deucalionis hic scribitur, sciendum quod secundum computationē Eusebij pauciores inueniuntur anni inter Ogygium & Deucalionem. Nam Ogyges fuit anno mundi 3400. Deucalion uero anno 3670. quorum annorum distantia sunt ducenti & sexaginta anni.

quadrupedum noxia nusquā educat. Serpens nulla, larga uitis, mira soli indulgentia, arborū prouentus abundantes. Nam in huius tantum insulæ parte repullulāt cæcæ cupressi. Herba ibi est quæ ἀλμος dicitur, ea admorsa diurnā famē prohibet: proinde & hæc Cretica est. Phalangium aranei genus est: si nisum quæras, nulla uis corporis: si potestatem, ictum hominem ueneno interficit. Lapis quoque Idæus Dactylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollicis similis. Auem noctuā Creta non habet, & si inuehatur, emoritur.

De Carysto, & in ea aquis calētib, de Carystij auibus: de Chalcide, Cycladibus, Io, de Delo insulis.

Cap. XVII.

Arystos aquas calentes habet, quas ἄρυστος uocat: & Carystias aues, quæ flammas impunē inuolant. Carbasa etiam, quæ inter ignes ualent. Chalcis eadē habita est apud priscos, ut Callidemus autor est, ære ibi primū reperto. Titanas in ea antiquissimē regnasse ostendunt ritus religionum: Briareo em rem diuinā Carystij faciunt, sicut Aegæoni Chalcidenses. Nam omnis ferē Eubœa Titanum fuit regnū. Cycladas autumant inde dictas, quia licet spatijs longioribus à Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbem κύκλον Graij loquunt. Ios Homeri tumulo ceteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post primū diluuiū Ogygij temporib, notatū, cum nouem & amplius mensibus diem cōtinua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatam, sortitamque ex eo nomē, quod prima reddita foret uisibus. Inter Ogygium sanē & Deucalionem medium æuum sexcentis annis datur.

De Or

De Ortygia insula, deq; coturnicibus. Cap. XVIII.

SCHOLIA CAP. XVIII.

EAdem est & Ortygia, quæ clarissima est, in Cycladum numero multifarie tradit: nunc Asteria, à cultura Apollinis, nunc à uenatibus Lagia, uel Cynehus, Pyrpile etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt. In hac primū uisæ coturnices aues, quas ὀρτυγᾶς Græci uocant. Has easdem in Latonæ tutela existimant constitutas: nec semper apparent. Adueniendi habent tempora æstate depulsa. Cum maria tranāt, impetus differunt, & metu spacij longioris uireis suas nutriunt tarditate. Vbi terrā persentiscūt, coeunt cateruatim, deinde globatæ uehementius properāt, quæ festinatio plerunq; exitium portat nauigantib. Accidit enim plerūq; noctibus, ut uela incendant, & præponderatis sinibus alueos inuertāt. Austro nunq; exeūt, nam metuunt uim flatus tumidioris. Plurimū se Aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula, atq; eò tarda facilius prouehat sicciior & uehementior spiritus. ὀρτυγοῦντρα dicitur, quæ gregē ducit: eandem terræ proximantē accipiter speculatus rapit. Ac propterea opera est uniuersis, ut sollicitent ducem generis externi, per quem frustrent prima discrimina. Cibos gratissimos habent, semina uenenorū: quā ob causam eas damnauere prudentiū mensæ. Solum hoc animal, præter hominē, morbum patitur comitalē.

Docet hic Solinus, Delon insulam alia uaria apud ueteres habuisse nomina. Dicta fuit Ortygia, propter coturnices: nam Græci ὀρτυγᾶ uocant coturnicem. Deinde dicta fuit & Asteria, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quæ ne à Ioue uitaretur, in coturnicem primū, deinde in lapidem uersa sub fluctibus latuit, postea supplicanti Ioui Latona, superferri aquis coepit. Lagia autem leporariam sonat, est enim ὀρτυξ Græcis lepus. Item Pyrpile dicta est, propter ignem ibi primum repertum. Per ignitabula, intellige ignis receptacula.

a ¶ In Latonæ tutela. Hoc dicitur, quod Ortygia Latonæ soror credatur uersa in coturnicem. Coturnices itaque natura duce sciunt quæ tempora eis magis sint apta ad auolandū uel adueniendū, nec tentant transare mare nisi receptis uiribus. Moderata enim est in omnibus rebus actio ipsa, secundum uirū suppetentiā. Sic in plerisq; alijs docetur ignauus homo ab animalibus rationis expertibus. Ceterū quæ dux & rex est inter has auiculas, uocatur ὀρτυγοῦντρα, quasi mensura & moderatrix coturnicum. Cibus earum putant esse elleborū, sicut sturnorū. Nec mireris ut quæ homini sunt pernitiosa, ea quibusdam animantibus sint salubria: facit hoc diuersa animantiū cōplexio.

b ¶ Morbum comitalem. Hic morbus alio nomine uocatur morbus sacer, item morbus Hercules, Græci uerò uocant epilepsiam, id est, contractionem: contrahuntur

enim hoc morbo nerui, uulgo caducus dicitur, quod cadere faciat. A nonnullis etiam lunaticus uocatur, sed qui nonnihil ab isto differt. Appellatur aut comitalis, quod per eum comitia interrumpantur, si quis in eis cecidisset.

De Eubœa insula. Cap. XIX.

SCHOLIA CAP. XIX.

EVbœa tam modico estu diuidua est à Bœotia continenti, ut dubitandū sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant Euripum, terræ ponte iungitur, & per fabricā breuissimæ machine aditur pede. Cenæo promontorio uadit in septentrionē, duobus alijs in meridiem extenditur: quorum Geræstos spectat Atticam, Capharæus prominet in Hellepontum, ubi post Ilij excidium Argiuam classem uel Mineruæ ira, uel, quod certior prodit memoria, sidus Arcturi grauib; affecit casibus.

Hanc insulam sortitam nomen Eubœæ aiunt, à matrona quandā heroica indolis. Alijs placet eam sumpsisse nomen ab antro quodam, quod in littore situm est, in Aegæi uergens pelagus, Bouis aula nuncupatum, ubi Io Epaphū peperisse fertur: hodie uerò uocatur Nigropontus, subactaq; est à Turca anno Christi 1470. a ¶ Euripum. Ab inconstantia huius Euripi natū est pro uerbiū, Euripus homo, uide Chiliades Erasmus: nam quolibet die ac nocte septies trās mutat cursum. Est & alius Euripus seu fretum angustum in Sicilia, qui uocatur Euripus Taurominitanus. b ¶ Capharæus. Circa hoc promontorium Minerua dea bel

li Græcis in patriam redeuntibus extitit causa naufragij, quod ei capto Ilio sacrificare renuerint: uel, ut Seruius ait, Græcos tempestate laborasse æquinoctio uernali, quoniam manubiæ Mineruales, id est, fulmina, tempesta-

tes grauiſſimas commouebant. Sunt tamen qui illud naufragium ſyderi Arcturi adſcribunt, cuius ortus & occaſus tempeſtates excitat.

SCHOLIA CAP. XX.

Infula Paros una eſt ex Cycladibus, mar more nobilis, nomen habens à Paro Iaſonis filio uel nepote. Ab hac infula marmor nomen habet, ut paſſim uocetur Parius lapis.

a ¶ (A Minoë.) Quum Cyclades infule uacue eſſent cultoribus, Minos Iouis & Euro pæ filius Cretenſiū rex, multas ex Creta coloniās in Cyclades infulas miſiſſe fertur: & cum earum plurimas adeptus eſſet, populis diuiſit. Aſiæ quoq; magnam partem poſſedit: unde & nonnullæ infule portusq; Aſiæ à Cretenſibus Minoëq; nomen ſumpſerūt.

b ¶ (Naxos.) Eſt & hæc una ex infulis Cycladibus in mari Aegæo, antea Strongyle dicta, dein Dia, et mox Dionyſia, quod Dionyſius, id eſt, Liber pater relictā Ariadnem à Theſeo uxorem duxit.

c ¶ (Cyclades plurimæ.) Plin. recitat nominatim 53. infulas Cyclades. Hodie nōnihil immutata ſunt nomina earum, nam ſic ſcribuntur, Sāile, Tino, Andre, Zea, Fermene, Siphano, Milo, Nio, Amurgo, Paro, Nixia & Nicoſia, Heraclia, Zi-

SCHOLIA CAP. XXI.

Infulas quas Solinus ſuprà Cyclades appellauit, hic uocat *ενοπιαις*, id eſt, ſparſas, quod ſcilicet ſparſæ ſint in mari. Inter has numeratur & Icaros, quæ ab Icaro Dædali filio nomen ſortita eſt. Nam cum fugeret & peteret infulam quandā, decidens in mare periit, à quo & infula nomen accepit, et pelagus Icareum quoq; uocatum eſt. Ceterū Samos infula eſt in Icario mari ad occidentem Miletī ſita, quæ olim Parthenion dicta fuit, Iunoni dicata, quod in ea nata & educata fuerit, Iouiq; nupta: incolis frequens & hoſpitibus celebrata. In ea quoq; Pythagoras philoſophus ortum habuit. Hæc infula cum Thraciæ adiaceat, ex commiſtis Thraciæ populis cœpit appellari Samothracia. Eſt & altera infula Samos, quæ nō multum diſtat ab Epiro. Myconos uerò una putatur eſſe ex Cycladibus infulis.

a ¶ (Offenſus faſtu.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius quindecim armatis fretus, Sami infule tyrannidem occupauit:

quod cum Pythagoras uideret, deſcruit patriam, & in Aegyptum atque Babylonem diſcendi ſtudio migravit: cumq; reuerſus eſſet & adhuc tyrannidem perdurare inueniſſet, in Italiam nauigans, ibi uitam contriuit.

b ¶ (Melos.) Hæc infula, ut ſcribit Strabo, inter Cretam & Peloponneſum ſita eſt, uocaturq; à quibuſdam Mimallis uel Mimallida, à quibuſdam Miblida, Ariſtoteles Zephyriam uocat, & Heraclides Siphnum & Actiam. Carpathus uerò infula eſt contra Aegyptum, inter Rhodum & Cretam media, à qua uicinum mare Carpathium, uel Carpathicum uocatur.

c ¶ (Rhodos.) Hæc infula olim dicta fuit Ophiuſa, deinde Staclia, poſtea Telchin, eò quod Telchines inſulani incolerent, quos nonnulli maleficos, alij eximios artifices fuiſſe tradunt, qui æris & ferri fabricam inueniſſe dicuntur. Soli hæc infula ſacra eſt, qui puellæ nomine Rhodiæ amore captus, Rhodū ab ea nominauit. Aurū Rhodi pluſſe ob felicitatē inſule cecinit Pindarus, ubi ſtudia liberalium artium et in primis oratoriæ facultatis floruerūt. In ea fuit admirandæ magnitudinis Colofſus, à quo poſtea Rhodij appellati

De Paro infula, ac Sarda lapide.

Cap. xx.

Armores Paros nobilis, à Delo oppido frequentiffima, prius tamen Minoia quàm Paros dicta. Nam ſubacta à Minoë, quoad in Creticis manſit legibus, Minoiā loquebant. Præter marmor dat & Sardam lapidem, qui marmore quidē præſtat, inter gemmas uerò uiliſſimus ducitur. Naxon à Delo duodeuiginti millia paſſuū ſeparant, in qua Strongyle oppidum. Sed^b Naxos Dionyſia prius q̃ Naxos dicta, uel quia hoſpita Libero patri, uel quod fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades plurimæ, ſed in ſupradictis præcipuum eſt quod memoriarū debeat.

De Icaro infula, et Pythagora philoſopho: de Melo, Carpatho, Rhodo, et Lemno infulis, ac Atho montis umbra. Cap. xxi.

E Sporadibus eſt & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum & Myconū procurrentib, ſaxis inhospita, ac nullis ſinib. portuofa, ob inhumana littora infamis eſt. Vult ergo Varro Icarum Creten ibi naufragio interiſſe, & de exitu hominis impoſitum nomen loco. Nam in Samo nihil nobilius quàm Pythagoras ciuis, qui mox^a offenſus faſtu tyrannico, relictā domo patria, Bruto conſule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus eſt. ^b Melos, quam Callimachus *μελαρίς* dixit, omnium inſularū rotundiſſima eſt, iuxta Aeoliam. Nam Carpathus ipſa eſt, à qua Carpathiū ſinum dicimus. Nunq̃ ita cœlū nubilū eſt, ut in ſole Rhodos non ſit.

30

40

50

nō sit, d^l Lemnij Vulcanū colūt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia. Præterea oppidū Myrina, in cuius forum mons Athos ē Macedonia umbram iacit: quod non frustra inter miracula notauerunt, cum Athos à Lemno sex & octo-

appellati sunt Colossenses, ad quos apostolus epistolam scripsit. Huius insule figurā libuit huc transferre, & diligenter exprimere, propter eius nobilitatem, & in ea gestorum perpetuam memoriā. Hæc nanq;

insula fuit olim portubus, uis, mœnibus, & reliquis ornamentis tam celebris, ut nulla putaretur illi æqualis. Legum præstantia, & naualis rei peritia adeo ualuit, ut annos multos maris imperio potiretur, & piratarū latrocinia sustulerit. Patet hæc insula nongentorū ac uiginti stadiorum ambitu, inter Asiaticas insulas tertia: nā Lesbos & Cyprus maiores habentur.

Anno à natiuitate Christi 655. Saraceni urbem Rhodianam capiūt, & Colossū demoluntur, ex cuius ære nongentos camelos onerauerunt. Anno Domini 1308. cum fratres Hospitalis sancti Ioannis migrassent de terra sancta à Saracenis expugnata, & in Italia multas pecunias per indulgentias acquisiuisent, uenerunt cū classe ex Neapoli, & eiecit Turcis atque Saracenis, obtinuerūt insulam, retinuerūtq; dominatione Imperatoris Constantinopolitani.

ginta millib. passuū separetur. Est sanè Athos sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̃ unde imbres cadūt: quæ opinio eò fidem cōcepit, quòd in aris quas cacumine sustinet, nunquam cines eluuntur, nec quicq; ex aggeribus suis perdunt, sed quo relictī fuerint cumulo permanent. In summo oppidū Acrothōn fuit, in quo dimidiō longior, q̃ in alijs terris, incolentium ætas prorogabatur, ideo inde homines μακρόεις Græci, nostri appellauerunt longæuos.

Anno Christi 1480. classis centum uelorum Turcicorum cum centum millibus militum appulit in terra Rhodi, & primo impetu inuasit arcem, quæ extructa erat in mole illa super quam olim Colossus ille ingens 33. annis steterat, deinde urbem terra & mari 89. diebus oppugnauit cum ingenti clade & ignominia sui exercitus, sed frustra omnia. Rursum anno Christi 1523. Solimanus imperator Turcarum ingenti copia militum & equitum oppugnauit metropolim Rhodianam sex mensibus, & demolitis turribus, mœnibus & propugnaculis, obtinuit totam insulam cum magno Christianorum dedecore. d^l Lemnij.) Insula Lemnos in Aegeo mari sita est, à Borea Thraciam spectans, & ab Austro, longo tamen tractu, Cretæ opposita est. Vrbes habet Myrinam maritimam, & Hephæstiam mediterraneā. In ea olim colebatur Vulcanus deus ignis. Nam ut in fabulis fertur, cum Iuno eum peperisset, eumq; turpem conspexisset, è coelo in eam insulam deiecit. Alij uerò dicunt in Lemnū eum præcipitatū, quòd contra Iouem Iunoni matri opem tulerit. Seruius: Vulcanus, inquit, ignis est, & dicitur Vulcanus quasi uolcanus, quòd per aërem uolitet: ignis enim è nubibus nascitur. Vnde & Homerus dicit eum de aëre præcipitatū in terras, quòd omne fulmen de aëre cadit: quod quia crebrò in Lemnū insulam iacitur, ideo in eam dicitur cecidisse Vulcanus. Claudius autem dicitur, quia per naturam nunquā rectus est ignis. De Atho monte umbram in insulam Lemnum proijciente, suprā capite 14. nonnihil diximus. De oppido in summo eius cacumine sito dicit Plinius: Oppidum, inquit, in cacumine fuit Acrothōn, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominantur.

De Helleponto, Propontide, Bosphoro Thracio, deq; delphinorum piscium mira natura. Cap. XXII.

SCHOLIA CAP. XXII.

Meminit Solinus suprā, sicut & hic, sinuū quos efficit mare mediterraneū, nune ratq; quatuor magnos & præcipuos sinus maris, quorum primus est à Gaditano freto ad Lacinū usq; promontoriū Italiæ, quod scilicet est inter Adriaticū & Ionū mare: secundus à Lacinio ad ipsa Epiri Acrocerania: tertius inde ad Hellepontū, et quartus ab Helleponto ad Maotidis ostia. Est

Vartus Europæ sinus Helleponto incipit, Maotidis ostio terminatur: atq; omnis hæc latitudo quæ Europā Asiāq; diuidit, in septem stadiorum angustias stringitur, Hic est Hellepōtus,

autem Lacinium promontorium in Calabria ultra Tarentum ad Austrum, ubi in superioris Italiae tabula poteris eum locum signare. Porro Acroceranij montes & promontoriū est in Epiro, paululū supra Corcyram insulam, quam hodie uocāt Corfun, ad aquilonem, id quod in tabula nostra quæ Græciā exprimit, uidere et signare poteris, inter Corcyram scilicet & Pindum montē.

a ¶ Hæc Xerxes. Plinius de hac re sic scribit: Xerxes Persarum rex constrato in nauibus ponte, duxit exercitum per hanc maris angustiam. Porrigitur inde tenuis euripus 86. millium passuum spacio ad urbem Priapum Asiae, quā magnus Alex. transcendit: inde expatiatur æquor, rursumq; in arctum coit laxitas, & Propontis appellatur: hinc angustie sequuntur, quæ Thracius Bosphorus uocantur, latitudine 500. passuum, quā Darius pater Xerxis copias ponte transuexit. b ¶ Delphinus plurimos. Delphinorū formā sic explicat Naso tertio Metamorph. lib. Falcata nouissima cauda est, Qualia dimidiæ sinuatur cornua lunæ: Vndiq; dant saltus, multaq; ærgine rorant, Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus, Inq; chori ludūt speciem, lasciuiaq; iactant Corpora, & acceptū patulis mare naribus efflant. De mira uelocitate eius scribit quoq; Aristoteles, quod omnium animalium uelocissimū sit, tum aquatiliū, tum terrestrium. Supersiliunt enim malos nauigiorū maiorū, quod tunc potissimum euenit, cum aliquem insectantur piscem quem deuorent. Dicit & Plinius delphinos uere agere coniugia, parere catulos decimo mense æstiuo tempore, soluente die æstiuo Lucinam, id est, partū in lucem editum. Lactant uberibus ut animalia terrestria. c ¶ Cum ira subiacet. Quidam sic putant legendum: Cum ira subierit, id est, subintrauit, inhorrescunt.

d ¶ Puer fragmentis panis. Appianus quinto Aegyptiacorum libro hæc omnia se, multosq; secū alios uidisse dicit, scribens in hæc uerba: Et quidem nos uidimus apud Puteolos Delphinum amantem mirè puerum, inelamatum à puero acciri: qui etiam adnatans, dorso puerum admittebat, ita ut pinnae aculeos uelut uagina conderet, ne dilectum sibi corpus laceraret, receptumq; equitis modo insidentē per magnū æquor per ducenta stadia deferret. Roma igitur omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris causa uelutorem pueri spectaret.

hæc Xerxes pōte nauibus factō permeauit. Tenuis deinde euripus porrigitur ad Asiæ urbem Priapum, quam Magnus Alexander potiundi orbis amore trāscendit, & potitus est. Inde diffusus æquore patentissimo, rursus stringitur in Propontidē, mox in quingētos passus coarctatur, sitq; Bosphorus Thracius, quā Darius copias transportauit. Hæc profunda^b Delphinus plurimos habet, in quibus causæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil uelocius habet maria, sicut plerunq; salientes transuolent uela nauium. Quoquò eant, coniuges euagant. Catulos edunt. Decimus mensis maturū facit partū. Lucinā æstiuus dies soluit. Vberibus foetus alunt. Teneros in faucibus receptant. Inualidos aliquātisper prosequunt. In tricesimū annum uiuūt, quod exploratū est in experimentū caedis amputatis. Ora nō quo ceteræ belluæ loco habent, sed fermè in uentribus. Contra naturā aquatiliū soli linguas mouent. Aculeatæ sunt spinæ dorsuales: cum ira subiacet, inhorrescunt: cum animi conquiescunt, quibusdā receptaculis operiunt. Spirare eos in aquis negant, & uitales auras nō nisi in aëre supero recipere. Pro uoce gemitus est, similis humano. Certū habet uocabulū, quo accepto uocantes sequuntur: nam propriè Simones uocant. Voces hominū aquilonis flatu celerius[†] hauriūt, cōtrā austro spirante auditus obstruunt. Mulcentur musica, gaudent cantibus tibiarū: ubicūq; symphonia est, gregibus aduentant. D. Augusto principe, in Campania Delphinem^d puer fragmentis panis primo illexit, & in tantū cōsuetudo ualuit, ut alendū se etiā manibus ipsius crederet: mox cum prolusisset puerilis audacia, intra spacia eum Lucrini lacus euectiuit: unde effectū ut à Baiano littore equitantes puerū Puteolos usq; perueheret: hoc per annos plurimos tandiū gestū est, donec assiduo spectaculo desineret miraculū esse quod gerebatur: sed ubi obiit puer, sub oculis publicis desiderij mœrore Delphin interiit. Pigeret hoc asseuerare, nī Mecœnatis & Fabiani, multorūq; præterea esset literis comprehensum. In Africano mox littore apud Hipponē Diarrhyton Delphin ab Hipponensib. pastus tractandū se præbuit, impositos quoq; frequenter gestauit. Nec populi tantum manib. acta res est. Nam & proconsul Africæ Flauianus ipse eum contigit, unguentis etiā delibuit, qui odoris nouitate obsopitus, aliquātisper pro exanimi iactatus est, multisq; mensibus

bus descivit à solita conuersatione. ^c Apud Iassum urbem Babylonie puerum Delphinus admauit, quē dum post assueta colludia recedentem impatientius sequitur, arenis inuectus hæsit, Alexander Magnus amorē illum numinis fuisse interpretatus, præfecit puerum ^f Neptuni sacerdotio iuxta eandē urbem, ut Egesidemus autor est. Alium puerum Hermiam nomine per maria similiter insidentē cum undosior fluctus necasset, Delphinus ad terram reuexit, & uelut fateretur reatum, pœnitentiā suam morte multauit, nec reuerti uoluit amplius in profunda. Suppetūt & alia exempla, ut & Arionem transeamus, cuius exitum annalium fides comprobauit. Ad hæc ^h si quando lasciuirunt noui foetus, à maiorib. datur adultior gregi custos, quo magistro eludere impetus incurstantium belluarū addiscant: quanquam ibi ⁱ præter Phocas rara bellua est. Plurimus Thynnus in Ponto, nec alibi penē foetificant. Nusquā enim citius adulescunt, scilicet ^k ob aquas dulciores. Illabuntur ueris tempore, intrant dextro littore, læuo exeunt: hoc inde accidere credunt, quod dextris oculis acutius cernunt, quā sinistris.

item delphinos magnus aliquis semper comitatur custodiæ causa.

bos marinus, testis pilis & corio: hic coit more canum, & parit in terra more pecudum. ^k Ob aquas dulciores. Causa dulcium aquarum ponti, est multitudo amnium inferentium dulces aquas.

^a Apud Iassum Babylonie urbem. Ex Plinio & Strabone constat Iassum non Babylonie, sed Carie urbem esse, locūq; præsentem uitiatum, quocunque tandem contigerit modo. ^f Neptuni sacerdotio. Putatur Alexander id propterea fecisse, quod creditū esset apud homines illos, delphinos Neptuni esse equos, eosq; ad iugum religatos, eius trahere currum. ^g Ut Arionem transeamus. De Arione sic scribunt poëta: Cum circum insulas quæstus causa uagaretur, serui eius anhelantes libertatem cogitare cœperunt, ut domino in pelagus proicecto, bona eius inter se partirentur: quod cum ille sensisset, sumpta cithara suam cœpit deslere mortē, quo sonitu aduerti delphines, è toto mari ueniūt ad Arionis cantum, ille uerò deorum inuocata potestate, super eos se deiecit, unusq; eorum exceptum Ariona pertulit ad Tænariū litus: in cuius memorie causa, quæ ibi statua est Arionis, in ea delphini simulacrum affixum uidetur. Serui autem Tænarium perducti à Siculo mari, à domino comprehensi non mediocri supplicio sunt affecti.

^h Si quando lasciuirunt. Aristoteles cap. 48. libri noni animalium sic scribit: Paruos

ⁱ Præter phocas. Est phoca piscis &

SCHOLIA CAP. XXIII.

Solinus hæc quæ hic scribit de Istro seu Danubio fluuiio Europe maximo et celebratissimo, accepit ex xij. capite quarti Plinij, cuius uerba hæc sunt: Danubius ortus Germaniæ iugis montis Arnobæ, ex aduerso Taurici Galliæ oppidi, multis ultra alpes milibus, ac per innumeras lapsus gentes, Danubij nomine, immenso aquarū auctu, & unde primum Illyricum alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eorū nauigabili: in Pontum uastis sex fluminibus euoluitur. Montē

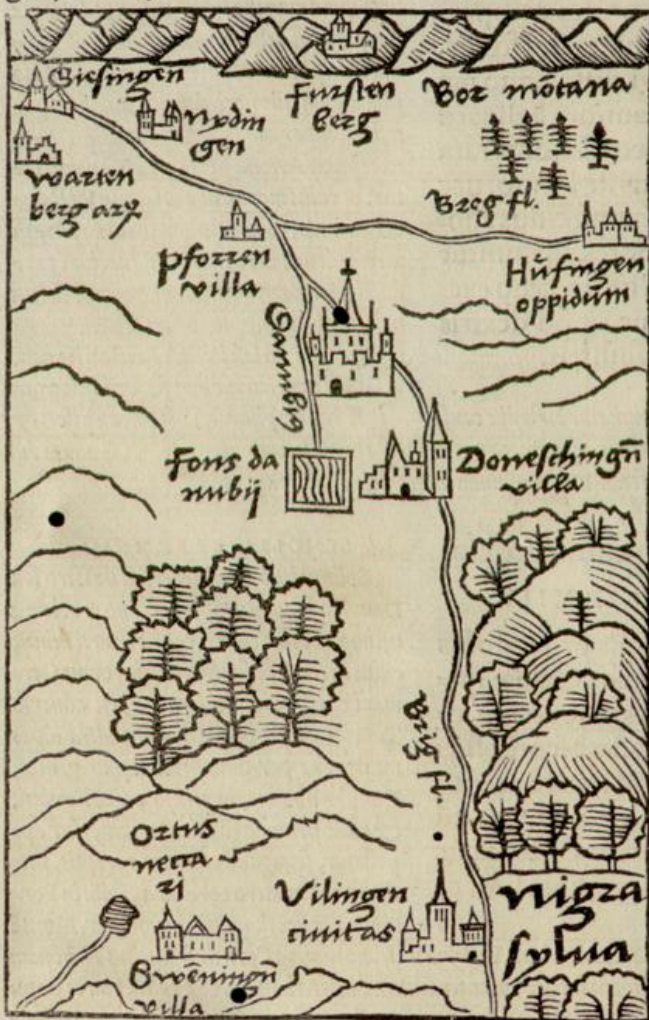
De Istro flumine, de fibro animali, deq; gemmis ponticis. Cap. XXIII.

Ister Germanicis iugis oriē, effusus monte qui in Rauracos Galliæ spectat: sexaginta amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles: septē ostijs pontum influit, quorum primū Peuce, secundum [†] Narcustoma, tertium Calostoma, quartum Pseudostoma. Nam quintum Boreostoma, ac deinde sextum [†] Stenostoma, languidiora sunt ceteris

uerò illum unde Danubius effunditur, Plinius Arnobam, Ptolemæus Abnobam, & Cornelius Tacitus Arbonam nominat. Vnde Tacitus sic scribit: Danubius molli & clementer edito montis Arbonæ iugo effusus, plures populos adit, donec in ponticū mare sex meatibus erumpit. Herodotus dicit Istrum sumere initium ex Celtis. Deinde quod quædam exemplaria Solini hic habent, montem, unde prodit fons Istri, aspectare Tauricos Galliæ: alia habent, & rectius quidem, Rauracos. Nam montes illi quocunque tandem nomine à ueteribus fuerunt compellati, unde oritur Danubius, haud procul absunt à Rauracis seu Basiliensibus, uocanturq; hodie Nigra sylua. Non tamen desunt qui per Tauricum intelligunt Turgeuū, quæ regio ultra Rhenum opponitur montibus Arbonæ. Et ego Munsterus hic Basileæ agens, quò ueterum de Danubij origine disputationem & uarias opiniones tollerem, non fui grauatus hinc migrare ad locum illum ubi effunditur Danubius, & oculis proprijs conspiciere

ortum atq; initium eius unā cum adiacentibus locis, eaq; in propria signare tabula, quò omnibus cōstaret ubi locorum celeberrimus ille fluuius ex terræ uisceribus emergeret. Quòd autem pleriq; scribunt, Istrum sexaginta

recipere amnes, eosq; ferè omnes nauigabiles, & quidam eos sic numerant suis nominibus, Porata seu Pyretos, Tiarantus, Ararus, Napares, Ordeffus, Maris, Atlas, Aurar, Tibisis, Athrys, Noëas, Artanes, Sciur, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darius, Drynus, Tibiscus, Moschius, Rhabofus, Ciabrus, Laut, Ierassus, Sauus, Drauus &c. de multis non satis constat qui sint, & unde dilabuntur. Id certum est, ex alpium longissimo ad orientem tractu multos amnes paruos & magnos procreari, unde sensim Danubius augetur. Oriuntur deinde ex alio latere non pauci amnes, præsertim ex montibus Bohemiæ, qui & magnam aquarum molem infundunt Istro, ex quibus aliquos nominare non inutile uisum est. Apud Vlmam influit à septentrione fluuiolus pisculentus, natus ex Sueuiæ montibus, qui Blauus uocatur. Ex alpibus ruit uersus Augustam Lycus, uulgo Lech, misceturq; Danubio prope oppidum Rain. Itinere trium aut quatuor horarum à Norimberga nascitur fluuius Altmüel, quem quidam uocant Alemanum, magnis cancris percelebris, & iuxta oppidum Kelheim, quod est itinere quinq; horarū supra Ratissponam, labitur in Danubium. Prope Ratissponam recipitur alius fluuius in Danubium, qui Nabus uocatur, ortum sumens ex Bohemicis syluis, per quem ingens copia æris & parati ferri nauigio ducitur in Danubium. Rursum oritur annis Isara in alpibus, haud procul à Schiuatz, ubi argentifodina ditissima iam à multis annis fuit, alluitq; moenia Monaci, & paulò supra ciuitatem Landshuot suscepto alio flumine, Ambro nomine, infra Ratissponam itinere unius diei atq; dimidij, exoneratur in Danubium. Ingreditur & Patauij, uulgo Passau, in Danubiū celebris annis, Enos nomine, uulgo der In, qui ex alpibus Athesiæ suam ducit originē. Proinde si ex Germania perrexerimus in Vngariam, occurrunt ex utroq; latere magni & insignes amnes: à septentrione quidem Vaga, Granus, unde urbs episcopalis Græn, latine Strigonium; Tyssa ex multis auctus riuulis, Scretus & Prutus. A meridie Saruays, Draua & Sauus, uulgo Sauu: ad cuius ostia situm est Belgradum, quod superioribus annis Turca eripuit Christianis, & olim uocatum fuit Taurinum, hodie autem Alba. Sed reuocemus calamum ad ortum Danubij. Ego cum ad fontes eius, interim quo hæc scripsi, perrexissem, omnia diligenter lustras, talem inueni situm & habitum, ut præsens exprimi figura.

bombardæ uersus meridiem, augetur alio torrente Brega nomine, sed quorum nomina mox desinunt ubi Danubij miscentur aquis. Postea hic fluuius sensim recuratur ad orientem, tenetq; eum cursum usquedum in mare exoneratur Euxinū. Situs fontis est intra uillam, quæ hodie Doneschingen uocatur, id est, Danubij Eschingen: uocant enim Germani Danubium Donau: & est in loco plano atque longè semoto ab omni monte, nisi quòd ad septentrionem habet terram paulò editiorem, altitudine scilicet septem aut octo cubitorum, ad cuius basim ebullit fons ipse. Montes uerò Arbonæ, quos hodie putant esse Bôr aut Bâr, absint ferè itinere duarum horarum, in quibus nostro æuo extractum habetur oppidum Furstenberg, unde pulcherrimus patet aspectus ad aquilonem & Nigram syluam. Fons quoque Neccari non distat à fonte Danubij nisi itinere duarum horarum, & is fluit ad aquilonem,

ceteris. Septimū uerò pigrū, ac palustri specie, nō habet quod amni comparetur. Priora quatuor adeò magna sunt, ut per longitudinē quadraginta millium passuum non misceantur æquorī, dulcemq; haustum incorrupto detineāt sapore. Per uniuersum Pontū^a fiber plurimus, quem alio uocabulo dicunt Castorem: Lutræ similis est, animal mor su potentissimū, adeò ut cum hominem inuadit, conuentū dentium nō prius laxet, quàm concrepuisse per se nesciat ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usum medicelarum: idcirco cum urgeri se intelligit, ne captus profit, ipse geminos suos deuorat. Mittit Pontus & gemmas, quas à patria Ponticas dicimus, genere diuerso, quippe aliæ aureas, aliæ sanguineas habent stellas, & hæc quidē inter facras habent: namq; ostentationi potius, quàm usui deleguntur. Non guttis aspersæ sunt, sed longis colorum ductibus liniuntur.

lucris, ubi scilicet Aetuatici sunt populi, & haud procul abest fons Rhodani, atq; fons Ticini, deprehendes duas dietas, id quod aliquando in tabula Heluetiorū ad oculum uidebis, quam uir præclarus Aegidius Tschudi Heluetus descripsit, & Henricus Glareanus, uir de bonis literis optimè meritis, ad me misit. a ¶ Fiber plurimus. Nedum in Ponto, uerum & in Rheno atque Danubio animal istud quadrupes inuenitur, cuius pedes posteriores & cauda, pro piscium carne habentur. Est enim cauda instar piscium squamosa. Aiunt hoc animal toto corpore habitare in sicco, effosso scilicet in ripa cuniculo, caudam autem tenere intra aquas. A medicis Castor uocatur, habetq; dentes acutissimos, ut arbores iuxta flumina quasi ferro cædat. Quin & hominis parte comprehensa, non antè quàm fracta concrepuerint ossa, morsu resoluit. Cauda piscium est ei, cetera species Lutræ. Hæc Plinius libro octauo, capite tricesimo. Quod autem Solinus hic dicit, Castorem se facere eunuchum ne captus profit, alij id negant, scribuntq; testiculos eius paruos esse substrictosq; & adherentes spinæ, nec adimi posse sine animalis uita.

De amne Hypane, & Exampeo fonte. Cap. XXIIII.

HYpanis amnis oritur inter Auchetas Scythicorū amniū princeps, purus, & haustu saluberrimus, usque dum Callipedum terminis inferatur, ubi fons Exampeus infamis est amara scaturigine, qui Exampeus liquido admixtus fluori, amnē uitio suo uertit, adeò ut dissimilis sui in maria condatur. Ita inter gentium opiniones fama de Hypane discordat: qui in principijs eum norunt, prædicant: qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur.

De Borysthene flumine, ac eius accolis:
de natura canum, de Scytharū moribus, de gemmis, smaragdo, cyaneo, crystallo. Cap. XXV.

APud Neuros nascit Borysthene flumen, in quo pisces egregij saporis, & quib. ossa nulla sunt, nec aliud quàm

aquilonem, alluensq; Sueniā & auctus multis alijs amnibus, præsertim Nagalto, Coche ro & Iaxto, inter Spiram & Vuormatiam exoneratur in Rhenum. Hic aliud nihil scribendū esset de ortu Danubij, nisi & id curiosum lectorē remoraretur, quod quidā ueterū in scriptis reliquerūt, fontes Rheni & Danubij haud procul ab inuicē distare, nasciq; eodem montium iugo, sed quod rei ueritate longè aliter se habet. Aluei quidem utriusque fluuij non longè à se distant, cum à Danubio ad Rhenum non sit iter nisi dimidij diei, hoc est, sex horarum, præsertim si iteris à Schafhusen rectā ad aquilonem. At si utriusque fontem inspexeris, inuenies longissimum interuallum: nam habes à fonte Danubij ad Constantiam unam magnam dietam, & hinc ad Curiam duas, & rursum hinc ad montem Adulam, ubi fons describitur Rheni, unam magnam dietam: aut si à Curia ad alterum Rheni ortum pergere uo

SCHOLIA CAP. XXIIII.

Amnis Hypanis in Scythia nascens, & ex magna palude profluens, recipit fonticulum Exampeum, qui sua amaritudine totum amnem corrumpit. Alueus huius fluminis haud procul abest à fluuio Borysthene, ex Moscouia scilicet in Pontum Euxinū de fluens. Apud Ptolemæū inuenio hunc fluuium Hypenem uocari, alij appellant eum Hypasin. Ceterum Callipodes, aut secundum alios Callipides, populi sunt Scythici iuxta Hypanem habitantes fluuium, sic dicti quod pulchros pedes habeant.

SCHOLIA CAP. XXV.

Sunt inter ueteres qui scribūt ignotum esse ortū Borysthene, sicut & Nilus: at Solinus hoc loco scribit, apud Neuros, quos Ptolemæus uocat Nauaros, illum sumere initium, qui hodie unā cum multis alijs populis uocantur Moscouitæ, occupantq; regnū latissimum, cuius regia uocatur Moscouia.

à Mosca fluuio sic dicta, qui fluit per urbem illam, recipiturq; à fluuio Occan, & tandem apud Nouogardiā inferiorem exoneratur in Rham fluuium, qui hodie Volga appellatur, & fluit in mare Caspium.

cartilagine tenerrimæ. Verum^a Neuri, ut accepimus, æstatis temporibus in lupos transfigurantur; deinde exacto spacio, quod huic sortii attributum est, in pristinam faciem reuertuntur. Populis istis deus Mars est, pro simulacris

enseis colunt, homines uictimas habent, ossibus adolent ignes focorum. Geloni ad hos proximi¹⁰ mant. De hostium cutibus & sibi indumenta faciunt, & equis suis tegmina. Gelonis Agathyrsi collimitantur, cœruleo picti colore, fucatis in cærulū crinibus, ne hoc sine differētia: nam quanto quis altero præstat, tãto propensiore nota tingit, ut sit²⁰ indicium humilitatis minus pingi. Post^b Anthropophagi, quibus execrandi cibi sunt humana uiscera, quem morē

Porro Borysthenes hodie uocatur Neper, & tota regio quæ est circa ortum eius olim fuit ducis Lituaniæ, hodie autē paret Mosco. Haud procul à Moscouia oritur quoq; Tanais fluuius, qui uulgò Don uocatur, & à priscis limes constitutus est Europæ, illam scilicet diuidens ab Asia. Quod autē à ueteribus in eo loco narratur esse magni & multi montes, nempe Riphæi, qui nostro æuo loca illa lustrarūt, scribunt nullos illic esse montes: unde Sigismundus à Herberstein in suo itineraio sic scribit: De Vilna exiens per Polotzko, nouam ciuitatem seu Nouogardiam & Tfer, ueni in Moscouiam, ab hinc ad Smolenski, & iterum redij in Vilnam, sed nullos uidi montes, imò ne colliculos.

impia gentis, adiacentiū terrarū prodit tristissima solitudo, quas ob nefariū ritum finitimæ nationes metu profuge reliquerūt; & ea causa est, ut usq; ad mare, quod Tabin uocāt, per longitudinem eius oræ, quæ æstiuo orienti obiacet, sine homine terra sit, & immensa deserta, quoad perueniat ad^d Seres. Chalybes & Dahæ in parte Asiaticæ Scythiæ crudelitatem ab immanissimis nihil discrepant. At^e Albani in ora gentes, qui po-

De fontibus Tanais diligenter perquirens, inueni circa Moscouiam spacio 200. miliariorum nullos esse montes. In Fuharia uerò quæ est ad septentrionem, illic aiunt esse montes, ubi & uisuntur quædam relicta per Alexandrium Magnum, illiusq; nomen ibi aureis literis insculptum: sed de aris aut columnis circa fontes Tanais non potui inuenire, cum tamen Moscus sit dominus illius loci, & ibi latissimi sint campi. Hactenus ille.

^a Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurantur. Quidam legunt, statis temporibus. Plinius grauis autor id pro fabula habet, quod hic scribit Solinus de transfiguratione Neurorum in lupos. Neuris uicini sunt Geloni, à Gelono Herculis filio sic dicti, qui postea Getæ, & nunc Tartari uocantur. Hic Gelonus habuit fratres Agathyrsi & Scytham, à quibus Agathyrsi & Scythæ populi dicti sunt.

^b Anthropophagi. Latine hominivoros, qui execrandis uescuntur cibis, nempe uisceribus humanis, quales & hodie in multis alijs inueniuntur locis. ^c Tabin. Putant hic legendum, usq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocāt. ^d Seres. Populi sunt Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti, apud quos arbores sunt quæ tenuissimam proferunt lanam, unde uestimenta fiunt quæ serica appellantur. Chalybes uerò sunt populi alij, per quos erutum & domitū est primitus ferrum. Capitur etiam chalybs aliquando pro ipsa ferri nobiliori & duriori materia.

^e Albani in ora gentes. Occupat Albania oram seu littus maris Hyrcani seu Caspij, ab Albano fluuio interlabente, ut quidam putant, sic dicta. Iustinus dicit Albanos ab Albano Italiæ monte retinere nomen: at Solinus mauult eos à canicie sic

qui posteros se Iasonis credi uolunt, albo crine nascuntur, caniciem habent auspiciū capillorum: ergo capillorum color genti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte plus quā die cernunt. Apud hos populos natī canes feris omnibus anteponunt, frangunt tauros, leones perimunt, detinent quicquid obiectum est. Quibus ex causis meruerunt etiam annalibus tradī. Legimus petenti Indiam Alexandro, à rege Albanie dono duos missos: quorum alter sues sibi & urfos oblatos usque adeo spreuit, ut offensus degeneri præda, ignauo similis diu accubaret; quem per ignorantiam uelut inertem Alexander extingui imperauit. Alter uerò monitu eorum qui donum persecuti erant, leonem missum necauit. Mox uiso Elephantō notabiliter exultans, belluam primū astu fatigauit, deinde cum summo spectantiū horrore terrę affixit. Hoc genus canum crescit ad formam amplissimam, terrificis latratibus, ultra leones rugitibus insonās. Hæc sunt de canibus Albanis, reliqua cōmunia uniuersis. Dominos æqualiter canes omnes diligunt, sicut exemplis palam factum est. In Epiro denique domini percussorem in cœtu agnītum, latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto, canis ipsius aspernatus cibum inedia obiit. Lyfimachi regis canis flammis se iniecit, accenso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantum regem ducenti canes ab exilio reduxerunt, præliati aduersus resistētes, Colophonij, & Castabaleses, canibus in bella productis primas acies instruebant. Appio Iunio, & P. Silio coss. damnatum dominum canis, cum abigi non posset, comitatus in carcerem, mox percussus, ululatu persecutus est. Cumq; ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit. Ultimo abiectum in Tyberim cadauer adnatās, sustentare conatus est.^h Canes soli nomina sua recognoscunt, itinerrum meminerunt. Inde coitus tempore in saltibus canes fœminas religāt, ut cum his tigrides cœant, quarum ex primis conceptibus ob nimiam feritatem inutiles partus iudicant, itidem secundos, tertios educant.ⁱ Aegyptij canes è Nilo nunquam nisi currentes lambitant, dum à crocodilis insidias cauent. Inter Anthropophagos in Asiatica parte numerantur Essedones, qui & ipsi nefandis funestantur inter se cibis.^k Essedonum mos est parentum funera cantibus prosequi, & proximorū corrogatis cœtibus, cadauera ipsa dentibus laniare, pecudumq; carnibus mista dapēs facere. Capitū etiam ossa auro incincta in poculorum tradere ministerium.^l Scythotauri pro hostijs cædunt aduenas. Nomades pabula sequuntur. Georgi in Europa siti agros exercent, Axiacæ perinde in Europa siti, neq; mirantur alie-

cie sic appellatos, quæ etiam primū natis accidere solet, & auspiciū est capillorū. f. ¶ Canes feris omnibus anteponuntur.) Idem scribunt Dionysius & Qu. Curtius, in regionibus illis inueniri nobiles ad uenandum canes, qui latratu abstinere dicuntur cum uident ferā. Canes uerò timidiore uementius latrant quā mordent, unde apud Italos adagiū est frequens, Latrantem canem nunq; prædam capere. Scribit Cicero in secundo de natura deorum: Canum, inquit, tam fida custodia, tamq; amans dominorum adulatio, tantumq; odiū in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominū commoditates esse generatos? Dominos æqualiter omnes diligunt, cum ferè omnia alia dominū & amicū pauperem aspernentur. g. ¶ (Publio Silio.) Quædam exemplaria hic habent, Publio Sicinio. h. ¶ Canes soli nomina recognoscunt.) Inueniuntur etiam interdum equi, boues, oues, capræ, feles & sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multò rarius quā in canibus deprehenditur. i. ¶ (Aegyptij canes.) In Aegypto canes metu crocodilorum currunt & simul bibunt. k. ¶ (Essedonum mos est.) Scribit Herodotus in Melpomene de moribus Essedonum in hæc uerba: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerint conciderintq;, concidunt & mortuum patrem illius à quo conuiuium accipiuntur, commixtisq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tamen defuncti denudatū purgatūq; inaurant, coq; pro simulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias cœremoniasq;. l. ¶ (Scythotauri.) Sunt Scythæ qui Tauri montis iugum tenent inhabitantq;. Nomades uerò sunt populi in Scythia, quorum omnis uita in pascendis gregibus habetur, à νομῶν παῖς, nomine νομῶν deducto.

nt. ¶ (Haustu

m ¶ *Hauſtu mutui ſanguinis.*) Scythæ hoc modo fœdera ineunt cum quibuſcun- que: Inſuſo in grandem calicem fictilem ui- no, commiſcent eorum ſanguinem qui ſe- riunt fœdus, percutientes cultello, aut inci- dentes gladio aliquantulum corporis, dein de in calice tingunt acinacem, ſagittas, ſe- curim, iaculum: hæc ubi fecerunt, ſeſe mul- tis uerbis deuouent, poſtea uinum epotant. Hæc Herodotus. n ¶ *Alyathem.*) Hunc Lydorum regem quædam exempla- ria Aduatem, quædam Alyricem, Eufebius in lib. temporum Alyathem uocat. Quod autem de Mithridatis latebra mox ſubijci- tur, ſciendum quod Mithridates cum fuge- ret inſidias inimicorū, quatuor annis neq; urbis neque ruris tecto uſus eſt, ſed per ſyl- uas & montes uagatus, didicit ſeras curſu aut fugere, aut perſequi, cum quibuſdam etiam uiribus congredi: quibus rebus & in- ſidias uitauit, & corpus ad omnem uirtutis patientiam durauit. Porro de Medorum origine Plinius libro ſexto, cap. 7. ſcribit: Tanaim annem gemino ore influentem in- colunt Iaxamate, Medorum, ut ſerunt, ſo- boles, & ipſi in multa genera diuiſi, primò Sauromate &c. De Araxe fluuiio alij ſcri- bunt illum originem ducere ex Armenia maiori, ex montibus quos Ptolemæus uocat Periardeſ, & eſt propter profunditatem & celeritatem difficilis admodū ad trans- eun- ſum. Scribit & Curtius, Araxe gignen- de herbe nullum alium aptiorē, nam quic- quid alluit, floribus uestit. Platani quoq; & populi contegunt ripas, ita ut procul uiſen- tibus continua uideantur montibus nemo- ra riparum: quippe obumbratus annis, preſſo in ſolum dilabitur alueo, imminetq; colles, ipſi quoque frondibus leti, radices eorum humore ſubeunte. Et quod hic So- linus dicit Phafiden fundi ex Moſcorum montibus, apud Ptolemæum inuenitur cum fluuium ex Caucaſo mōte oriri, & labi per Colchos, fundiq; in Pontū. Conſentit pro- inde & Ptolemæus, Araxen non longo in- teruallo ab Euphratis ortu emergi, id quod in tertia Aſie tabula uidere licet.

o ¶ *Arimaſpi.*) Herodotus dicit Scythicam eſſe uocem, & ſonare unum oculum: negat tamen poſſe fieri, ut ho- mines naſcantur unoculi, cæteram naturam habentes alijs hominibus omnino parem. p ¶ *Rhiphæum iu- gum.*) Quid recentiores ſcriptores ſentiant de Rhiphæis montibus, iam diximus à principio huius capitis. Cæ- terum uocatur ea regio Pterophoros, id eſt, pennifera, quod aër continuo uideatur plenus eſſe pennis, hoc eſt, aſiduæ niuiſ caſu pennarum habere ſimilitudinem: unde & ea mundi pars damnata eſt à natura rerum, & den- ſa merſa caligine &c. nec aliam anni partem nouit quàm hyemem ſempiternam. q ¶ *Gryphes.*) Hoc ſe- rarum genus, inquit Seruius, omni parte leones ſunt, alis & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ. Sunt tamen ſcriptores qui iſtis non adhibent fidem, ſed eſſe ad uoluptatem magis quàm ad ueritatem inuenta.

r ¶ *Eteſijs*

na, neq; ſua diligunt, Satarchæ uſu auri argen- tiq; damnato, in æternum ſe à publica auaritia abdicarunt. Scytharum interius habitantium aſperior ritus eſt. Specus incolunt, pocula non ut Eſſedones, ſed de inimicorum capitibus mo- liuntur: amant prælia: interemptorum cruo- rem ex uulneribus ipſis bibunt: numero cæ- dium honor creſcit, quarum expertem eſſe a- pud eos probrum eſt: hauſtu^m mutui ſanguis- nis fœdus ſanciunt, non ſuo tantum more, ſed Medorum quoque uſurpata diſciplina, Bello deniq; quod geſtum eſt Olympiade nona & quadageſima, anno poſt Ilium captū ſexcen- teſimo quarto, interⁿ Alyathem Lydū & Aſtya- gem Mediæ regem, hoc pacto firmata ſunt iu- ra pacis. Colchorū urbem Dioſcoriaden Am- phitus & Telchius aurigæ Caſtoris & Pollu- cis condiderūt, à quibus Heniochorum gens exorta eſt. Ultra Sauromatas in Aſia ſitos, qui Mithridati latebram, & qui originem Medis dederunt, confines ſunt Thalijs hiſ nationibus quas ab oriente contingunt Caſpij maris fau- ces, quæ fauces mirum in modum tuacuantur imbribus, creſcunt æſtibus. Heniochorū mon- tes Araxen, Moſcorū Phafiden fundunt. Sed Araxes breuib; interuallis ab Euphratis or- tu caput tollit, ac deinde in Caſpium fertur ma- re. ° Arimaſpi circa Geſglithron poſiti, unocu- la gens eſt. Ultra hos & P^rRhiphæum iugum re- gio eſt aſiduus obſeſſa niuib;, ἄποφορον di- cunt. Quippe caſus continuarum ruinarum quiddam ibi exprimit ſimile pennarum; dam- nata pars mundi, & à rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſiſq; proſus Aquil- lonis conceptaculis rigentiſſima. Sola terrarū non nouit uices temporum, nec de cœlo aliud accipit quàm hyemem ſempiternam. In Aſia- rica Scythia terræ ſunt locupletes, inhabitabi- les tamen. Nam cum auro & gemmis affluāt, gryphes tenent uniuerſa, alites ferociſſimæ, & ultra omnem rabiem ſæuientes: quarū im- manitate obſiſtente aduenis accēſſus difficilis ac ræ-

10

20

tmacian-
tur

30

40

50

acrarus est, quippe uisus discerpunt, uelut geniti ad plectendam auaritiæ temeritatem. Ari-
maspi cum his dimicant, ut intercipient lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitates. Smaragdis hic locus patria est, quibus
tertiam inter lapides dignitatem Theophrastus dedit. Nam licet sint & Aegyptij, & Chalcedonijs, & Medici, & Laconici, præcipuus tamen honor est Scythicis. Nihil his iucundius,
10 nihil utilius uident oculi; in primis uirent ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas: deinde obtutus fatigatos coloris reficiunt lenitate. Nam uisus quos alterius gemmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant & exacuunt. Nec aliam ob causam placuit ut non scalperent, ne offensum decus, imaginum lacunis corrumpetur: quanquam qui uerus est, difficulter uulneretur. Pro-
bantur hoc pacto: si aspectus transmittant, si cum globosi sunt, proxima sibi inficiant aëre percussio: aut cum concaui sunt, inspectantium facies æmulentur: si neque umbra, neque lucernis, neque sole mutantur. Optimos tamen sortiuntur situs, quibus planities resupina est & extenta. Inueniuntur Etesijs flantibus: tunc
20 enim detecto solo facillime internitent. Nam Etesiae plurimum arenas inouent. Alij minus nobiles in commissuris saxorum, uel in metallis ærarijs apparent, quos Chalcosmaragdos nuncupant. Vitiosi eorum intrinsecus quidam sordes habent, uel plumbo, uel capillamentis, uel etiam sali similes. Lauantur austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus lapis est Scythia est optimus, si cæruleo coruscabit: cuius gnari in marem & foeminam genus diuidunt. Foeminis nitor purus est: mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratis puluisculus uariat. Illic & crystallus, quam licet pars maior Europæ, & particula Asiæ subministrant, preciosissimum tamen Scythia edit. Multus ad pocula destinatur, nam fert calorem præcipue, quamlibet nihil aliud quam
30 frigidum pati possit. Sexangulus inuenitur. Qui eligunt, purissimum captant, ne quid rufum, ne uel nubilum uel spumis obsitum, arceat perspicuitatem. Tunc ne duritia iusto propensior obnoxium fragilitati magis faciat, putant glaciem coire, & in crystallum corporari: sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiam procrearet, quibus regionibus incitatissimus calor est. Liuius Augusti ad magnitudinem centum quinquaginta librarum inter Capitolina donaria crystallum dedicauit.

De Hyperboreis populis.

Cap. XXVI.

40 Abula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usque fluxerunt, temere forent credita. Sed cum probissimi autores & satis idonei sententias pares faciunt, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaque loquemur. Incolunt penè Pterophoron, quem ultra Aquilonem accepimus iacere, gens beatissima. Eam Asiæ quidam magis quam Europæ dederunt: alij statuunt mediam inter utrumque solem. Antipodum occidentem, & nostrum renascentem:
50 quod aspernatur ratio, tam uasto mari duos or

r ¶ Etesijs flantib.) Sunt Etesiae uenti, qui certo anni tempore flant, quadraginta scilicet diebus post Caniculæ exortum. Dicti autem sunt Etesiae, id est, annui, quod ex omnibus uentis hi maxime statim sint, & singulis annis eodem redeant tempore.

s ¶ Crystallus.) Componitur crystallus à ἀπὸ, quod est frigus, & κράω, quod est contraho, quod crystallus sit concretum gelu. Vnde Plin. scribit lib. 37. cap. 2. crystalli non nisi ubi maxime hybernæ nives rigent reperiri, glaciemque esse certum est: cui sententiæ hoc loco refragatur Solinus.

SCHOLIA CAP. XXVI.

Hyperborei populi sic dicti sunt, quod super uel ultra eos spiraret Boreas uentus, cui admodum subditi sunt, ut scribit Diodorus Siculus lib. tertio. Festus uero Pomp. putat eos sic uocatos, quod humanæ uitæ modum excedant, uiuendo ultra centesimum annum, quasi ὑπερβαίνοντες ὄρον, hoc est, transcendentes communem uitæ terminum. Macrobius secundo de Somnio Scipionis libro, Hyperboreos interpretatur, quasi originem Boreæ introrsum recedendo transissent. Ad eò, inquit, æterna penè premuntur pruina, ut non facile explicetur, quantas sit illic frigide nimietatis iniuria. Strabo lib. decimo quinto scribit quosdam uelle Hy-

perboreos mille annos uiuere. De Pterophoris scripsimus præcedenti capite in litera p. Cæterum quæ hic de Hyperboreorū felicitate scribuntur, ea & Mela refert libro tertio in hæc uerba: Vbi eos uiuendi satietas magisq; tædium cepit, hilares redimitti fertis, semetipsos in pelagus ex certarum præcipites dant, id eis funus eximium est, ac genus sepulturæ beatissimum.

habent. Domus sunt nemora, uel luci; in diem uictum arbores subministrant. Discordiam nesciunt, ægritudine non inquietantur, ad innocentiam omnibus æquale uotum. Mortem arcessunt, & uoluntario interitu castigant obeundi tarditatem. Quos satietas tenet uitæ, epulati, delibutiq; de rupe nota præcipitem casum in mare profundum destinant: hoc sepulturæ genus optimum arbitrantur. Aiunt etiam solitos per uirgines probatissimas primitias frugum Apollini Delio misitare. Verum hæc, quoniam perfidia hospitum non illibata reuenissent, deuotionis, quam peregrè prosequabantur, pontificium mox intra fines suos receperunt.

SCHOLIA CAP. XXVII.

Ea quæ hic Solinus scribit de Arimphæis, refert ex cap. 13. quarti Plinij. Scribit & Mela eadem in fine primi: Tum continuis, inquit, rupibus latè aspera & desertare regio ad Arimphæos usque permittitur. His iustissimi mores, pro domibus nemora, alimenta bacce: & maribus & fœminis nuda sunt capita. Sacri habentur, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus pro asylo sit. **A**ltra surgit mons Rhiphæus. Dicti autem sunt Arimphæi ab **a** & **rimphæ**, quod flare significat, quasi sine uentorum flatu.

a Cimmerij.) Populi sunt Scythici inhabitantes frigidas terras atque umbrosas, de quibus Homerus scribit: Illis sol nunquam Phaëton sua lumina spargit, Perniciosa super nox semper tenditur istis. Hinc deductum est prouerbium, umbra Cimmeriæ. Est & Bosphorus Cimmerius, in cuius ostio fuit oppidum Cimmerion. **b** Gens Amazonum.) Sunt Amazones Scythicæ fœminæ, sic dictæ, uel quod uiuant sine uiribus, quasi **a** **ma** **sa** **sa**, uel ab **a** & **ma** **sa**, id est, sine mammis, quod illis in infantia adurentur dextræ marmæ, ne impedimento essent ad bellandum. Herodotus in Melpomene tradit Amazonas à Scythijs Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest, inquit, uiricide: Aeor enim uirum uocant, pata autem occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit, priusquam aliquem hostium interemerit: ideoq; nonnullæ earum decedunt iam uetule antequam nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. De bellis quæ hæc mulieres gesserunt, multa & mira scribuntur a ueteribus, sed quæ Strabo fabulosa existimat libro undecimo. Quis enim credat, inquit, ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unquam ex solis constiterit mulieribus? & non solum constiterit, uerumetiam inuaserit aliena: & non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut usque in Ioniam processerit, sed etiam exercitum trans Pontum miserit usque in Atticam: hoc perinde est, ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse, & mulieres uiros. **c** Caspium mare.) Strabo, Plinius & multi alij tradunt Caspium mare ex Scythico seu Aquilonari oceano procreari. Ptolemæus autem & Herodotus oppositæ sunt sententiæ, existimantes

beis interfluente. Sunt igitur in Europa, apud quos mundi cardines esse credunt, & extimos syderum ambitus, semestrem lucem, auersum tantum una die solem: quanquam existant qui putant nō quotidie ibi solem, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, autumnali occidere: ita sex mensibus infinitum diem, sex alijs continuam esse noctem. De cœlo magnā clementiam auræ spirant salubriter, nihil noxi flatus

De Arimphæis, de mari Caspio, de tigribus, pantheris & pardis.

Cap. XXVII.

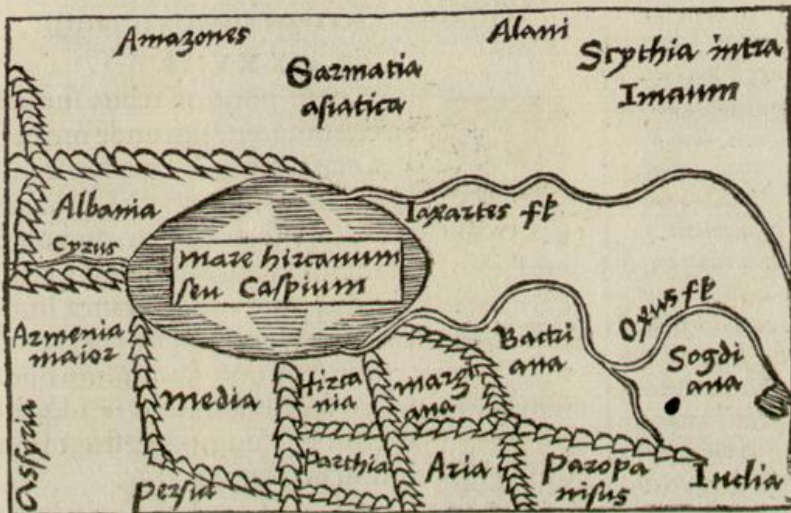
Ltera in Asia gens est ad initium orientis æstiuū, ubi deficiunt Rhiphæorū motium iuga, Hyperboreis similes, quos dicunt Arimphæos, & ipsi arborum frondibus gaudent, baccas edunt, luxta uiros ac fœminas tædet crinium, itaq; uterq; sexus comas tondet. Amant quietem, nō amant lædere. Sacri habentur, attrectariq; eos etiam a ferocissimis nationibus nefas ducit. Quicunq; periculū a suis metuit, si ad Arimphæos transigerit, tutus est, uelut asylo tegatur. Ultra hos **a** Cimmerij, & **b** gens Amazonum porrecta ad **c** Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ plagæ terga, Scythicum irrumpit oceanum. Sed magnis deinde spatijs intercedentib; ostia Oxi fluminis Hyrcani habet, gens syluis aspersa, copiosa immanib; feris, fœtaq; tigribus, qd bestiarum genus insignes maculis notæ, & pernicitas, memorabile reddiderūt. Fuluo nitent.

Hoc

Herodotus in Melpomene tradit Amazonas à Scythijs Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest, inquit, uiricide: Aeor enim uirum uocant, pata autem occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit, priusquam aliquem hostium interemerit: ideoq; nonnullæ earum decedunt iam uetule antequam nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. De bellis quæ hæc mulieres gesserunt, multa & mira scribuntur a ueteribus, sed quæ Strabo fabulosa existimat libro undecimo. Quis enim credat, inquit, ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unquam ex solis constiterit mulieribus? & non solum constiterit, uerumetiam inuaserit aliena: & non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut usque in Ioniam processerit, sed etiam exercitum trans Pontum miserit usque in Atticam: hoc perinde est, ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse, & mulieres uiros. **c** Caspium mare.) Strabo, Plinius & multi alij tradunt Caspium mare ex Scythico seu Aquilonari oceano procreari. Ptolemæus autem & Herodotus oppositæ sunt sententiæ, existimantes

Hoc fuluū nigrantibus segmentis interundatum, uarietate apprimē decet. Pedum motum nescio uelocitas an peruicacia magis adiuuet. Nihil tam longum est, quod non breui penetrant: nihil adeo antecedit, quod non ilico assequantur. At maximē potentia earum probatur cum maternis curis incitantur, cum catulorū insistant raptoribus: succedant sibi equites licet, & astu quantolibet amoliri prēdam uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Notantur frequentissimē, si quando la-

existimantes mare Caspium per se esse, & non ex mari alio originem ducere, sed ab omni parte ambiri à terra. Sunt deinde qui in unum coegerūt paludes Mæotides, quæ Tanaim recipiunt, & Caspium mare, quod etiam lacum uocant, quum serpentes generet, & dulce sit. In Caspiū mare per Oxum annem multas ex India merces deuehi, Aristobolus autor est. Fit & infra cap. 62. mentio huius fluij. Placuit autem per figuram hic exprimere ea orientis loca & prouincias, quarum hic meminit Solinus. Ceterū

quæ hic referuntur de Hyrcana gente & tigris, clariora sunt, quàm ut egeat expositione: nisi forte simplicē lectorē remoretur id quod hic Solinus refert, incertum esse, an tigris pedum uelocitate in motu, aut magis peruicacia adiuuetur, ubi per peruicacitatem intelligitur obstinatio. Nam peruicaces esse dicuntur, qui in con-

trones suis asportatis catulis renaugantes uident, in littore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tarditatem uolūtaria castigantes ruina: quanquā de foetu uniuerso uix unus queat subtrahi. ³⁰ Pantheræ quoque numerosæ sunt in Hyrcania, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distinguatur tergi supellex. Tradunt odore earum & contemplatione armenta mirè affici, atq; ubi eas persentiscant, properatō conuenire, nec terreri nisi sola oris toruitate: quam ob causam Pantheræ absconditis capitibus, quæ ⁴⁰ corporis reliqua sunt spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur securo uastatione. Sed Hyrcani, ut hominibus intentatum nihil est, frequentius eas ueneno quàm ferro necant. Aconito carnes illinunt, atq; ita per compita spargunt semitarum, quæ ubi esæ sunt, fauces earum angina obsidentur, ideo gramen *παρδαλιῶν* appellauerunt. Sed Pantheræ aduersus hoc uirus excrementa humana deuorant, & suo pte ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectione interaneis, mortem diu differant. In his syluestri-

tentione usq; ad peruincendū perseuerat. De tigridis uelocitate scribit Ambrosius capite 4. sexti Hexameron in hæc uerba: Vbi tigris uacuum raptæ sobolis cubile reperit, illico uestigijs raptoris insistit. At ille quāuis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem feræ se posse præuerti, nec euadendi ullum suppetere sibi posse subsidium, tecehnam huiusmodi fraude molitur: ubi se contiguum uiderit, spheram de uiro proiecit: at illa imagine sui illuditur & sobolem putat, reuocat impetum, colligere foetum desiderans. Rursus inani specie retenta, totis se ad comprehendendum equitem uiribus fundit, & iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet: at ille iterum spheræ obiectu sequentem retardat, nec tamen sedulitatem matris memoria fraudis excludit, cassam uersat imaginem, & quasi lactura foetus residet: sic pietatis suæ studio decepta, & uindictam amittit & prolem.

d. (Pantheræ.) Est Panthera animal prorsus ferum et maculosum, à *πᾶρ*, id est, totū, & *βῆρ* fera sic uocatum. Reliqua de Pantheris inueniuntur cap. 17. octauo Plinij, unde ista Solinus mutuatus est. Porro quæ

hic de aconito scribuntur, sumpta sunt ex cap. 6. lib. 9. nat. animal. Aristotelis, qui sic scribit: Panthera cum uenenum pardalianches dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intercunt, sterco hominis quærit: eo enim ipso iuuatur. Vbi notandum, quod pardalianches idem est quod angor pardalis siue pantheræ, id est, uenenum quo strangulatur: significat enim pardalis & panthera idem, & ἀγχεω est strangulare. e ¶ Quorum adulterinis coitibus.) Sunt qui pantheras solo candore discernunt à pardis. Cæterum Philostratus de leenis sic scribit, quod le.en.e in amorem sui pardos trahunt, eosq; in leonum cubilibus suscipiunt: ubi uerò se eorum concubitu grauidas sentiunt, in montes confugiunt, pardorum consuetudinem sequentes. Pariunt autem maculosos catulos, propterea in densissimis syluis nutriunt occultatos, simulantes uenationis causa à moribus abesse. Leones enim si fortè catulos uiderint, eos lacerant, matremq; tanquam adulteram abigunt.

SCHOLIA CAP. XXVIII.

Est fabula apud quosdam scriptores, ante Herculem, siue is Aegyptius fuerit siue Thebanus, nullum præter oceanum telurem ambientem, fuisse mare aliud, sed effossis Calpes & Abylæ montium ab Hercule radicibus, (qui postea Herculis columnæ uocate sunt) oceanum primum terras irrupisse, sicq; mediterraneum mare coepisse ferunt. Sicut deinde alij, qui uolunt eam oceanum irruptionem non à Gaditano freto, sed à Scythico oceano sumpsisse principium, quod Aristoteles etiam secundo Meteororum sensisse uidetur, asserens fluxum omnem maris ab aquilone fieri in meridiem, eò quod aquilonis locus sit cæteris ereclior. Plinius quoq; cap. 13. lib. quarto, huic sententiæ subscribit, sed alia ratione, nempe quod aestus semper è Ponto profluat in Propontidem, & nunquam reciprocetur ad eundem. In prologo tamen tertij libri sic scribit: Origine ab occasu solis & Gaditano freto, quæ irrumpens oceanus Atlanticus, in maria interiora diffunditur. Est autem huiusmodi hoc Gaditanum irrumpens primum angustum, nec amplius decem millibus passuum patens, ibiq; terram aperit & intrat, quas angustias Græci *νορδύον* appellant, sicut è diuerso angustam terram inter duo maria *ισθμὸν* uocant. Cæterum Macrobius 7. lib. Saturn. suorum, contendit omnino mare mediterraneum nasci ex oceano Gaditano, in hæc uerba scribens: Meatus qui solus de oceano receptas aquas in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniā Africanq; interiacet: & sine dubio inundatio ipsa per Hispaniæ Gallicūq; littora in Tyrrhenū prodit, inde Adriaticū mare facit, ex quo dextra in Partheniū, leua in Ioniū, et directim in Aegeum pergit, atq; ita ingreditur in Pontū. Huic opinioni Ptolemæus quoq; subscribit, qui maris mediterranei ingressum & uarios sinus ita pingit, ut sequenti figura expressimus. Infra cap. 36. de hac re plura dicā. Recipit

bus & Pardi sunt, secundū à Pantheris genus, noti satis, nec latius exequendi: quorum adulterinis coitibus degenerantur partus lænarū, & leones quidem procreantur, sed ignobiles.

Vnde mediterranea maria oriantur.

Cap. XXVIII.

Voniam in ponticis rebus sumus, non erit omittendum unde mediterranea maria caput tollant. Existimant enim quidam sinus istos à Gaditano freto nasci, nec aliam esse originem, quam inundationem irrumpentis oceanum, cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora, sicut in Italiae parte, fieri accessus uel recessus. Qui contrarium sentiunt, omnē illum fluxum aiunt à ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, quod aestus è Ponto profluus nunquam reciprocetur.

quidem Pontus & paludes Mæotides, uarios fluuios, potissimū Tanaim, Borysthenem atq; Danubiū: sed num ex illis mare cōstitui possit, aliorum relinquimus iudicio. Certè ab aquilone nullus patet aditus, unde oceanus mare istud mediterraneū possit efficere: ab occidēte aut apertus est meatus, etiā si ille sit angustus, ut hi qui sunt in Betica seu Granata, sub noctē uidere possunt lucernas in Africae littorib. accensas.

De insula

De insulis quibusdam Scythicis.

Cap. XXIX.

Lnsula Apollonitarū LXXX. milli-
bus passuū abest à Bosphoro Thra-
ciæ citra Istrum sita, ex qua M. Lu-
cullus Apollinem Capitolinum no-
bis extulit. Ante Borysthenem Achillis insula
est, cum æde sacra, quam ædem nulla ingredi-
tur ales, & quæ forte aduolauerint, raptim fu-
gam properant,

SCHOLIA CAP. XXIX.

Quem situm sibi uendicent hæc duæ in
sula Apollonia & Achilles, supra cap. 14.
in fine ex tabula Græciæ facile aduer-
ti potest, etiam si ibi has insulas nominatim non po-
tuerimus. Facit autem & Strabo lib. 7. men-
tionem Colosi Apollinis, de eo sic scribens:
Post Apollonia stadia 1300. Milesiorū co-
lonia, cuius maior muri portio quadam in
exili condita insula est, ubi Apollinis sacel-
lum existit, quo ex loco M. Lucullus Colo-
sum extulit, & in Capitolio collocauit.

De oceano septentrionali, de mari

Caspio, deq; Balthia insula.

Cap. XXX.

Ceanū septentrionalem ex ea parte
qua à Paropaniso amne Scythiæ al-
luitur, Hecataeus Amalchiū appel-
lat, quod gentis illius lingua signifi-
cat^a congelatū mare. Philemon à^b Cimbris ad
promontoriū Rubeas Morimarufam dicit uo-
cari, hoc est, mortuū mare. Ultra Rubeas quic-
quid est, Croniū nominant. Mare autē Caspiū
ex altero Ponti latere ultra Massagetæ et Apel-
læos Scythas, esse in Asiatica plaga dulce hau-
stu, Alexandro Magno probatum est, mox
Pompeio Magno, qui bello Mithridatico, si-
cut cōmilito eius Varro tradit, ipsis haustibus
pericli-

SCHOLIA CAP. XXX.

Totum istud caput agit de locis septen-
trionalibus, ueteribus quidem incognitis,
imò ab humana habitatione damnatis, aut
saltem iniquè habitatis, recentioribus au-
tem paulò clariùs inuestigatis. Damnaue-
runt ueteres magno cōsensu eam terræ por-
tionem, quòd illic zonam constituerunt fri-
gidam, perpetuis obnoxiam niuib; om-
nisq; animantis impatientem: sed à multis
annis satis compertum est, frigus istud re-
missius esse opinione ueterum scriptorum,
sicq; comparatū ut à uiuentibus ferri possit.
Ut autem de his regionibus scribit Iacobus
Zieglerus, ueteres nuda coniectura persua-
si, collegerunt quod super illis locis statue-
rent: aut uerius ab æstimatione cœli, quale
per extremam difficultatem tolerandum se-
bi uel minus sentiebāt, homines sub cli-

30 Aegypcio & Græco nati & conuersati, argumentū sumpserunt de tota habitabili terra. En exemplum insigne,
quòd per Norduegiam & Suetiam passim sunt montes metalli feraces: digeritur intra hos, & in uenas confluit
argentū atq; æs, quantū opus nō perficiat officina minacibus ignibus. Ad hanc rationem uapor terris & aquis
infusus, & sese per utraq; naturā mutuis spiramentis refundens & adiuuans, temperat qualitātē cœli, & facit
animanti tolerabilem, cuius testis belluarū in mari magnitudo immanis, & in terra degentiū corporū firmitas
& uita longa, omniumq; præsentissimus uigor: quæ nō essent, nisi cuncta illic cōmodē à cœlo & elementis foue-
rentur. Nō enim quod inter incrementa est aliqua iniuria offensum, uel quod omni uita est male pastum, idem læ-
te proueniet. Nec ista scribimus, ut putemus illic uiuentia sua ipsorū hyeme sic affici quomodo si Aegyptius uel
Aethiops illuc subito transferatur, id quod facile ex Babylonice turris dispersione aduer-
ti potest. Nam gentes
quæ uersus septentrionē migrarūt, nō continuo penetrarūt ad fines extremos, sed locarūt sedes prius sub cœlo
40 medio inter utrūq; & cum ibi assueuissent, facile deinde ferre potuerūt Scythiā & septentrionē: quomodo quē
ex æstate ad hyemē uenit, is pruinis autumnū tentatus prius fuit, ut niuem subinde & glaciem toleraret. Eodem
modo mortales facti assidue ad proxima quæq; loca duriora cōfirmatiores, ad extrema tandem peruenerūt, &
si quid mansit asperitatis residuum, id natura alijs præsidijs emendauit. Dedit terra mareq; brutis profundos re-
cessus montiū & caui litoris, quibus uapor subest tepens tanto intensius, quanto fit ab incumbente frigore co-
actior: dedit ualles à septentrionib; auersas: uesituit bruta pilo tanto densiore, quanto est uis frigoris maior: & cer-
te ab alijs terris nō ueniunt pelles nobiliū ferarū præstantiores. a ¶ (Congelatū mare.) Sunt qui aiunt aquā
marinam frigore nō posse constringi, sed quia in illis regionibus plurimū est fluuiorū influentiū in maria, super
ficies maris cui dulces aquæ innatant congelascit, & incolumi aqua marina uidetur in mari gelu, sed de aduenis
undis coactū. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in quo frustra quædam ferūtur, contracta de fluuialiū uel palustrū
50 undarum multitudine, quæ licet frigore concreta, tamen sunt natantia quasi leuatiore marina. b ¶ (A Cim-
bris.) Cimbri populi sunt Cherronesi Danicæ. Quod uerò sit promontoriū Rubeas & Morimarusa, non satis
constat, uidetur tanē esse loca Norduegiæ aut Scandiæ, quā alij uocari putāt Schondā, quasi amonā Daniā,
est enim Germanicū uocabulum. Ceterū Cronium hic accipiendum est pro Saturnino, hoc est, gelido: est enim

Saturni sydus gelidæ ac rigentis naturæ.

c. ¶ Periclitari fidē uoluit.) Sensus est, experiri uoluit, essetne fides adhibenda ijs qui maris illius dulcē perhibent esse haustum.

d. ¶ Ex India.) Ex septima tabula Asiæ à Ptolemæo descripta patet nauigatio ista, quæ ex India per Oxum fit in mare Caspiū: Et rursum ex tertia Asiæ tabula facile colligi potest, quomodo ex mari Caspio per Cyrum fluuium, & ex Cyro per Phasidem fluuium transitus pateat in Pontum seu mare Euxinum. Prioris nauigationis nos quoque suprà cap. 27. fecimus mentionē, adhibita figura.

e. ¶ A littore Scytharū.) Hæc nauigatio quæ fit in oceano septentrionali, à Scythiis ad insulas occidentales per mare Balthium, ex Ptolemaicis tabulis haberi nequit, sed ex recentioribus tabulis quæ Ptolemaicis accesserunt, apparet iter illud per quod ex Moscouia et remotioribus Scythiis perueniatur ad Finlandiam, Eningiam, Gothiam, Norduegiam, Suetiā, Scandinauia, Zelandiam, et reliquas insulas aquilonares, quas hic Solinus post Plinium uno nomine uocat insulam Balthiam, quod scilicet oceano septentrionali ueluti baltheo chogatur. Vocata fuit et Schondia seu Schondania, id est, amœna Dania, quam exteri scriptores uocant Scandiam, & nonnunquam Scandinauiam: sed mansit illi nomen Schondie, quod amœnitatē suæ pulchritudinem significat, quoniam cœli beneficio, telluris obsequio, portuum & emporiorū comoditate, maritimis opibus, lacuum & fluminū piscatione, uenatione nobilium ferarum, auri, argenti, æris & plumbi inexhaustis uenis, coloni industria agro exercendo, opipidorum frequentia, ciuilibus institutis, nulli cedit beate regioni. Cōplectitur imperia regia tria, Norduegiam, Suetiam & Gothiam. Dynastias habet 37. quæ regibus parent, ut sunt, Gronlandia, id est, uiuens terra, sic dicta ob insignem prouentū pabuli: Islandia, id est, glacialis terra, quæ à ueteribus Thyle uocata est: Heilandia, quæ maxima est inter Orcades: Laponia, Bothnia, Finlandia &c. f. ¶ Oonas.) Sic dicti ἀπὸ τοῦ οὐνοῦ, id est, ab ouis quibus uescuntur. Sic Hippopodes, quasi equipedes: Græcis enim ἵππος est equus, πόδες pedes.

SCHOLIA CAP. XXXI.

Scribit & Plinius capite 15. octauī naturalis hist. de Scythiis & septentrionalibus animalibus, nempe quod secundum locorū qualitatem euenit animalū sicut & ceterarum rerū diuersa omnino generatio. Nam sunt animalia, quæ nō nisi locis calidioribus proueniūt, ut elephanti, leones, serpentes: alia quæ tantū locis frigidis procreantur, ut bisontes, uri, alces, tragelaphi: multa quæ locis omnibus generantur, ut boues, equi, fues, cerui. Sic de rebus alijs ex locorum diuersitate loquendum.

a. ¶ Arcturi sy-
dus.) Est Arcturus stella quædam in cauda Vrsæ maioris, & iturq; secundum Plinium undecim diebus ante æquinoctium autumnale. Fuit autem æquinoctium illud tempore Columellæ octauo calendas Octobris, id est, 24. die Septembris. Oriebatur ergo tunc Arcturi sydus decimatertia die Septembris, hodie uero cum æquinoctium secundum habeat duodecima uel decimatertia die Septembris, ortus Arcturi anticipatus est in finem Augusti.

b. ¶ Nec qualibet.) Subaudiendum, ratione. Nam non uulgariter educant partus suos, sed teneros studiose occultant

periclitari fidem uoluit. Id euenire produnt numero fluminū, quorum tanta copia ibi influit, ut naturam maris uertant. Non omiserim quod per idem tempus eidē Magno licuit^d ex India diebus octo à Baetris usq; Icarū flumen, quod influit in Oxum amnem, peruenire, deinde ad mare Caspium, inde per Caspiū ad Cyri amnis penetrare fluentū, qui Iberiæ & Armeniæ fines interluit. Itaq; à Cyro diebus nō amplius quinque itinere terreno subuectis nauibus ad alueum Phasidis pertendit, per cuius excurfus in Pontū usq; uenientes, India liquidò probatum est inuehi posse. Autor est Xenophon Lampfacenus, à littore Scytharum in insulam Balthiam petentibus triduū nauigari. Eius magnitudinem immensam, & penē similem continenti. Nec longē^f Oonas separari, quas qui habent, uiuūt ouis auium marinarum, & auenis uulgò nascentibus. Perinde alias propter constitutas æquē insulas, quarum Hippopodes indigenæ humana usq; ad uestigium forma in equinos pedes desinunt. Esse insulas, & Phansiorum gentem, quorū aures aded in effusam magnitudinem dilatentur, ut reliqua illis uiscerum contegant, nec amiculum aliud sit, quàm ut membra membranis uestiant.

De ceruis & tragelaphis. Cap. XXXI.

ANtequam digrediamur à Scythia, religio est præterire quænam feræ sint peculiare Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra, igitur de ceruis prosequamur. Mares generis huiusce cum statutū tempus uenerem incitauit, sæuiunt rabie libidinis efferati. Fœminæ licet prius conserantur, non concipiunt ante^a Arcturi sydus, ^b nec qualibet partus suos educāt. Teneros studiose occultūt, & absconditos inter profunda fruticum uel herba-

herbarum, pedum uerbere castigant ad latendum. Cum maturuerit ad fugam robur, exercitio docent cursus, & assuescunt salire per abrupta. Acceptis canū latratibus, secundo uento uias dirigūt, ut odor cum ipsis recedat. ^c Mirantur sibilum fistularū. Rectis auribus acutissimè audiunt, summis uero nihil. Stupent omnia, propterea facilius obuios se præbent sagittantibus. Si maria tranant, non aspectu petunt littora, sed olfactu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum capita clunibus per uices sustinent. E cornibus quod dextrum fuerit, efficacius est ad medelam. Si fugare angues gestias, utrum uelis uras, quæ ustrina præterea nidore uitium aperit ac detegit, si cui inest morbus comitialis. Pro ætate ramos augent. Id incrementum per sex annos perseverat. Denique numerosiora non possunt fieri cornua, crassiora possunt: quæ quidem castratis nunquam crescūt, nec tamen decidunt. Dentes indicant senectutem, cum aut pauci inueniuntur, aut nulli. Serpentes hauriunt, & spiritu narium extrahūt de latebris cauernarum. ^d Dictamnium ipsi prodiderūt, dum eo pasti excutiūt accepta tela. Herbam quoque quam Cynaren uocant, contra noxia edunt gramina. Aduersus uenena mirificum est hinnuli coagululum, occisi in matris utero. Patuit eos nunquam febrescere: quā ob causam confecta ex medullis eorum unguenta sedant calores hominum languentium. Legimus plurimos matutinis diebus ceruinam carnem degustare solitos, sine febribus longæuos fuisse: quod demū proderit, si uno uulnere fuerint interempti. Ad dignoscendam uiuacitatem Alexander Magnus torqueis plurimis ceruis innexuit, qui post annū centesimū capti, necdum senij indicij præferebant. Eadem penè specie sunt, quos ^e Tragelaphos dicunt, sed non alibi quàm circa Phasidem apparent, tantum quod illi uillosos habent armos, & menta promissis hirta barbis.

De Germania, & miris in ea auibus: Biontibz, Vris, Alce, feris animalibus. Cap. XXXII.

SCHOLIA CAP. XXXII.

Quando hic Solinus obiter attingit Germaniam, nescio an mox ab initio curioso satisfaciet lectori, cum dicit montē Seuonem inhabitari ab Ingeuonibus, qui primum in Germania post Scythas tenere ab ipso commemoratur locum. Non est autem dubium, per montem Seuonem intelligendum montem Sueuum, quem Ptolemæus inter Saxones ipsos ponit. Berossus antiquissimus scriptor inter Sueuum & Ingeuonem facit tale discrimen. Tuiscon, à quo Teutonia est denominata, habuit hos filios, Mannū, Ingeuonem, Istcuonem, Hermionem, Mar-

Mons Seu ipse ingens, nec Rhipheis minor collibus, initium Germaniæ facit: hunc Ingeuones tenent, à quibus primis post Scythas nomē Germanicum confurgit. Diues uirorum terra, frequens populis numerosis, & immanibus. Extenditur inter Hercinium saltum, & rupes Sarmatarum: ubi ^a incipit, Danubio, ubi desinit, Rheno

sum, Gambriū, Sueuum, Vuandalum & Hunum, qui magnā Germaniæ occuparunt partem, præsertim in superioris, hoc est, quæ est circa Albim. Meminit & Plinius Ingeuonum, sub quibus fuerunt Cimbri & Teutones: sed nullus ingens mons apud illos inuenitur. Maiores montes Germaniæ sunt, unde insignes isti procedunt amnes, Rhenus, Danubius, Albis, Neccarus, Mogonū &c. Hi autē montes sunt in superiori Germania, Alpes scilicet in Heluetia & Rhetia, Nigra sylua apud Sueuos, de qua supra multa, Hercinia sylua apud Bohemos. Multa igitur scripserunt ueteres de Germania nostra, opinione quadam magis, quàm rei uera cognitione ducti.

^a Vbi incipit. Hodie non, ut olim, Germania à meridie incipit ab ipso Danubio, sicut nec ab occidente clauditur Rheno, sed bona pars à Danubio usque ad iuga alpium, & latissima terra ultra Rhenum usque ad Lo-

occidunt &c. ^c Mirantur sibilum fistularum. Mira uis Musicæ: cerui fistulis capiuntur, pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinētur, cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit, elephātes Indicos organica permultos detineri uoce cōpertū, fistulis aues alluci cōprobatū. ^d Dictamnium. Dictamnus, quam quidam medicorum corruptè uocāt diptamū, herba est medicinalis optima, crescēs in Creta. Est & Cynaris herba quædā, uenenatis pabulis resistens. ^e Tragelaphos. Vocant Greci τράγος hircū, & κάριον ceruum. Est igitur tragelaphus bellua similis hircō & ceruo, quā quidam Latinorū uocant hircoceruū. De Phaside supra nōnihil diximus cap. 25.

tharingia acceſſit Germaniæ. **b** ¶ **Gutallus.** Quis ſit iſte fluuius nō ſatis conſtat, putatur tamen eſſe Odera, iuxta quam ſita eſt Francoſordia illa ſeptentrionalior.

c ¶ **Pennæ** per obſcurum emicant. **Plin.** cap. 47. lib. decimi, de hiſ auibus ita ſcribit: In Hercinio Germaniæ ſaltu, inuſitata genera alitum accepiſimus, quarū plumæ ignium modō colluceant noſtibus: eas dicit à ruſticis cicindelas nūcupari, à Grecis uerō lampyridas. **d** ¶ **Bifontes.** In Pruſſia poſitiſſimum iſta animalia, **Vri**, **Bifontes** & **Alces** inueniuntur. Eſt **Bifons** bos cerui figuræ, cuius à media fronte inter aures unum cornu exiſtit excelſum, magisq; directum hiſ quæ nobis nota ſunt cornibus. **Alces** uerō conſimiles figura capris, ſed magnitudine parum antecedit, mutilæq; ſunt cornibus, & crura ſine nodis articulisq; habent: neq; quietis cauſa procumbunt, neq; ſi quo afflicte caſu conciderunt, erigere ſe ſe ac ſubleuare poſſunt. Hiſ ſunt arbores pro cubilibus, ad eas ſe applicant, atque ita paululum modō reclinatæ quietem capiūt: quarū ex uestigijs, cum eſt animaduerſum à uenatoribus quō ſe recipere conſueuerint, omnes eo loco ſubruunt, aut incidunt ab radicibus arbores tantū, ut ſumma ſpecies earum ſtantium relinquatur: huc cum ſe conſuetudine reclinauerint, infirmas pondere affligunt, atq; unā ipſæ cōcidunt. **e** ¶ **Vri.** Boues ſunt agreſtes & feri, uelocitate excellentes, habentes cornua taurinis ſimilia, ſed capaciſſima ſunt, ut etiam in menſis uicem præbeant poculorum.

Rhenō perfundi. De internis eiſ partibus, **Albis**, **Gutallus**, **Viſtula**, amneis & altiſſimi **Latiffimi** præcipitantur in oceanum. Saltus **Hercinius** aues gignit, quarum pennæ per obſcurū emicant & interlucent, quamuis obtenta nox denſet tenebras: unde homines loci illius plerunq; nocturnos excuſus ſic deſtinant, ut illis utant ad præſidium itineris dirigēdi, præiaciſq; per opaca callium, rationem uia moderentur indicio plumarum refulgentium. In hoc tractu ſa- 10 nē, & in omni ſeptentrionali plaga **bifontes** frequentiſſimi, qui boues feris ſimiles, fetofi, colla iubis horridi, ultra tauros pernecitate uigentes, capti aſſueſcere manu nequeūt. Sunt & **Vri**, quos imperitū uulguſ uocat bubalos, cum bubali pene ad ceruinā faciem in Africa procreantur. Iſtis porrō quos **Vros** dicimus, taurina cornua in tantum modum protendūtur, ut dempta ob inſignem capacitatem inter regias menſas potuum gerula fiant. Sunt & **Alces** mulis 20 comparandæ, adeō propenſo labro ſuperiore, ut niſi recedentes in poſteriora uestigia paſci nequeant.

SCHOLIA CAP. XXXIII.

Ne idem bis dicamus, lector humane, hic de Scandinauia nihil ſcribemus, cum de ea inſula multa dixerimus ſuprà capite 30. ſub litera e. De **Alce** quoq; non nihil diximus capite præcedenti ſub litera f. Per ſuffragines intellige hic genua: nam uertebra quæ in anterioribus pedibus genua uocantur, in poſterioribus ſuffragines nuncupantur. **a** ¶ **Gleſſaria.** **Plinius** quodam loco dicit à barbaris hanc inſulam **Auſterauiam** uocari, alibi uerō dicit eam nominari **Auſtrauiam**, ſed erit error in altero loco. Scribit idem **Plinius** in India etiam ſuccinū prouenire, licet in Germania optimum plurimumq;. **Ariſtoteles** cap. 70. de admirandis in natura, haſ inſulas **Eleſtridas** appellat, quas in ſinu Adriatico ſitas eſſe dicit, ut pote ueterum ſecutus opinionem, quam ſalſam eſſe poſteri deprehenderunt. Vocatur autem ſuccinum & gleſſum à **Gleſſaria**, aut potius **Gleſſaria** à **gleſſo**, ut olim à Germanis fuit appellatum: hodie uerō nos in Germania ſuccum illum coagulatum & induratum uocamus **Augſtein**, id eſt, oculi lapidem: quidam uocant **Bernſtein**. Inſula autem ipſa appellatur **Sudaui**, ubi ſcilicet mare eijcit duplex electrum ſeu ſuccinum, album, quod & magni æſtimatur, & croceum ſeu glaucum, quod elegantius quidem eſt, ſed non tantæ uirtutis ut album. Colligitur hoc gummi potiſſimum quando mare 50 commouetur per tempeſtatem, in certo quodam loco qui uocatur, in dem ſtrom, id eſt, in aluco, & tunc accurrūt **Pruteni** nudi, iuxta quos eſt memorata inſula, & ingreſſi mare corradunt ciectas ſordes, & deinde deligunt

De Scandinauia inſula, de ſuccino, Callaide, ac Ceraunijs gemmis.

30

Cap. XXXIII.

Scandinauia inſula eſt regione Germaniæ mittit animal quale **Alces**, ſed cui ſuffragines, ut elephantis, ſecti nequeunt, propterea nō cubat cum dormiendum eſt: tamen ſomnolentum arbor ſuſtinet, quæ propè caſura ſecatur, ut fera dum aſſuetis fulcimentis innititur, faciat ruinam: ita capif, alioquī difficile eſt eam manu capi. Nam 40 in illo rigore poplitum incomprehenſibili fuga pollet. De Germanicis inſulis Scandinauia maxima eſt, ſed nihil in ea magnum, præter ipſam. **a** **Gleſſaria** dat cryſtallum, dat & ſuccinum,

40

50

num, quod Germani gentiliter uocant Gles-
sum. Qualitas materiæ istius summatim antea,
Germanico autē Cæsare omnes Germaniæ o-
ras scrutante, comperta arbor est pinei generis,
cuius^b mediale autumnī tēpore succino lachry-
mat. Succū esse arboris, de nominis qualitate
capeffas. Pinum uerò unde sit genitum, si uffe-
ris, odor indicabit. Precium operæ est ire lon-
gius, ne^c Padaneæ syluæ credantur lapidem fle-
uisse. Hanc speciem in Illyricū barbari intule-
runt: quæ cum per Pannonica cōmercia usu ad
Transpadanos homines foret delata, quod ibi
primū nostri eam uiderant, ibi & natam puta-
uerunt. Munere Neronis principis apparatus
omnis absq; succino inornatus est, nec difficul-
ter, cum per idem tempus XIII. millia librarū
rex Germaniæ dono ei miserit. Rude primum
nascitur & corticosum, deinde incoctū adipe la-
ctentis suis expolitur ad quē uidemus nitore.
Pro facie habet nomina. Melleum dicitur, &
Falernū, utrūq; de similitudine aut uini, aut u-
tiq; mellis. In aperto est quod rapiat folia, quod
trahat paleas, quod uerò medeatur multis uita-
lium incōmodis, medentiū docuit disciplina.
Et Indiā habet succinū, sed plurimū optimūq;
Germania. Quoniam ad insulam Glesfariā ue-
neramus, à succino cōceptū. Nam in Germaniæ
continentibus^e Callais reperitur, quam gem-
mam Arabicis antepōnūt, uincit enim gratia.
Arabes quidem dicunt nō alibi eam deprehen-
dī, quā in nidis auīū, quas^f *μελαγχρυφός* uo-
cant: quod nullus recipit, cum apud Germa-
niæ populos, quāuis rara, in faxis tamen appa-
reat. Honore & precio ad Smaragdōs uiret pal-
lidum. Nihil iucundius aurum decet. Cerau-
niarum porrò genera diuersa sunt: Germani-
ca candida est, splendet tamen ceruleo, & si sub
diuo habeas, fulgorem rapit syderum.

De Gallia, de Rhetico ac Norico agro,
de Pannonia, & Mœsia, deq; medi-
co oleo. Cap. XXXIIII.

Alliæ inter Rhenum & Pyrenæum,
item inter oceanum & monteīs Ge-
bennam ac Iuram porriguntur, felī-
ces præpinguibus glebis, ac cōmo-
dæ pro-

dere poteris in tabula Rhetica & Heluetica, quam hoc tempore conscripsit Aegidius Tschudi prætor, uir cla-
riſſimus, & nos in publicum propediem edituri sumus. De fertilitate Gallie non est quod hic sententiam Soli-
ni testimonio meo confirmem, cum omnibus Europæ nationibus perspicuum sit quā fecundum sit solum
Delphinatī, Frouinciæ, Burgundiæ, & reliquarum regionum quæ ad meridiem sunt expōitæ, ut in nulla re

gunt succinum ipsum. ^b Cuius me-
diale. Id est, medulla. Vnde Plinius: Na-
scitur autem, inquit, defluente medulla pi-
nei generis arboribus, ut gummi in cerasis,
resina pincis erumpit humoris abundātia:
densatur rigore uel tepore autumnali: cum
intumescens æstus rapuit ex insulis, certē
in littora expellitur ita uolubile, ut pēdere
uideatur atq; cōsidere in uado. ^c Pa-
daneæ syluæ. Meminit fabulæ quam scri-
bit Ouidius in lib. Metamorph. Nam Helia
des sorores cum deplorarent iuxta Padum
fratris Phæthontis obitum, fuerunt uerse
in populos arbores, & tunc mater earum
Clymene dum tentaret truncis auellere cor-
pora, & teneros abrumperet ramos, inde
manarunt tanquam de uulnere sanguineæ
guttæ, quæ sole rigescentes, ab amnibus ue-
luti electra fuerunt excepta &c.

^d Pro facie habet nomina. Quia inue-
nitur habere aliam & aliam formam, pro
diuersitate coloris diuersa sortitur uocabu-
la. Quod uerò attinet ad medelam, aiunt
hunc succum prodesse cuicunq; ætati con-
tra lymphationes, & urinae difficultatibus,
potu alligatusq;. Scribit & Dioscorides,
succinū potum in aqua, stomachi uitijs &
alui fluxionibus mederi. Nidor quoq; eius
naribus mulieris parturientis adhibitus, di-
citur partum accelerare. Deprehenduntur
& uirgines corruptæ ex eius odore: nam
non possunt retinere urinam. ^e Cal-
lais. Gemmæ genus est, à colore callaino,
qui turbidus est, sic uocatur. ^f *μελαγχρυ-
φός*. Aues sunt quarum summa capi-
ta & cacumina nigra sunt: *μελα* enim ni-
grum significat, & *χρυφός* apicem.
^g Cerauniarum. Est Ceraunia lapidis
preciosi nomen, qui uel ualeat contra ful-
men, uel splendeat ut fulgur: sonat enim
Græcis *νιπτοῦρ* fulmen.

SCHOLIA CAP. XXXIIII.

Gallie situm Solinus hic ueterum mo-
re describit. Clauditur à septentrione mari
Anglico, à meridie autem mari mediterræ-
neo, si Lugdunensem & Narbonensem pro-
uinciam connumeret, quod tamen Solinus
hic nō facit, sed à meridie ponit terminum
montes Gebennam & Iuram, qui in So-
phoia seu Sabaudia coherent alpiſus citra
Sonam & Rhodanum fluuios, id quod ui-

Gallia cedit florentissimæ Italiae. Stultum igitur iudicamus, & pro deliramento habemus id quod quidam historici scribunt, agrum Masiliensium sterilem antea, sanguine Cimbrorum sic humectatum & pingue factum, ut deinceps fertilissimus esset.

a ¶ Vaporantibus.) Intelligit aquas Sextias. Scribunt autem Porphyrio & Acron primo lib. carminum Horatii, omnem fontem in origine sua sacrum esse. Habēt aquæ Sextiæ uaporantes aquas & magnā aquarū calidarum atq; frigidarū copiam, quapropter locus ille aquæ, & à Caio Sextio proconsule, Sextiles et Sextiæ est uocatus. De hac urbe scribit Solin. supra ca. 8. in fine.

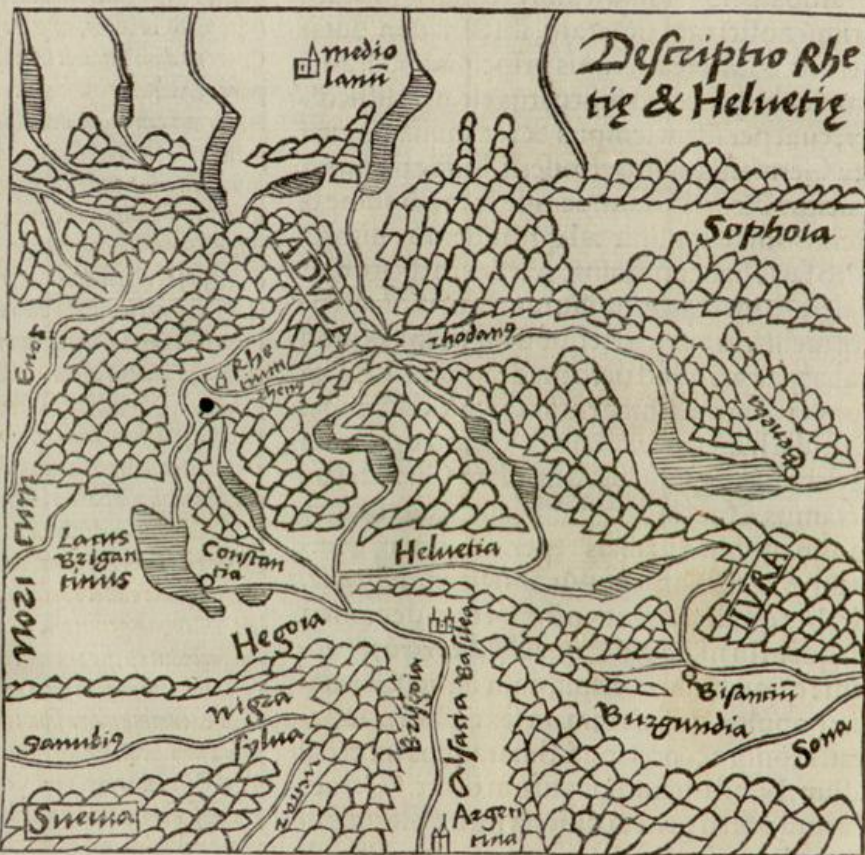
b ¶ Humanis litant hostijs.) De his hostijs scribit Cæsar commentario sexto Gallici belli in hunc modum: Natio omnium Gallorum admodum dedita religionibus: atque ob eam causam, qui sunt affecti grauioribus morbis,

quique praelijs periculisque uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolatos uouent, administrisque ad ea sacrificia Druidibus utuntur, quod pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, non posse deorum immortalium numine placari arbitrantur, publiceque eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. c. ¶ Ager Rhaeticus.) Habēt Rhaetij nomen à Rhæto Thuscorum duce, qui scilicet dimissis auitis sedibus alpes occupauerunt, & nomine ducis gentem Rhaetiorum condiderunt. Videtur usque in hunc diem arx quædam uetustissima in alpinis, eo scilicet loco ubi uterque Rhæni riuus coit, quæ Rhaetium à primo conditore denominata est, germanicè autem Rætzens, ubi olim Lepontini populi sedem suam habuerunt: & hodie ueri Rhaetij uocantur Churruualhen, à Curia metropoli.

dæ prouentibus fructuarijs, pleræque consitæ uerbis & arbutis, omni ad usum animantium fœtu beatissimæ. Rigur aquis fluminum & fontium, sed fontanis interdum sacris, ac uaporantibus, infamantur ritu incolarum, qui, ut aiunt (ueri enim periculum non ad me recipio) detestabili sacrorum ritu, non ad honorem, sed potius ad iniuriam religionis, humanis litant hostijs. Ex isto sinu quoque orbis uelis exeat, in Hispanias & in Italiam terra marique, in Africam maritimum, Si Thracia sit petenda, exci-

† alibi, Infamatur uerbi periculo ritu

10

pit ager Rhaeticus optimus & ferax, Brigantia quoque lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & parcius fructuosus: quæ subducitur a iugis Alpium, admodum lætus. Dehinc Pannonia uiro fortis, & solo plano læta atque uber, Drauo, Sauoque inclitis amnibus circumflua. Mox Mœsiæ, quas maiores nostri iure Cereris horreum nomina bant, in quarum parte, quæ Pontica est, appareret herba, qua inficitur oleum, quod uocant medicum. Hoc ad incendium excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopit, quam iactu pulueris.

40

50

tropoli. De hac re uide latius Aegidium Tschudi, cuius paulò superius mentionem fecimus. Extendit autem hic Solinus Rhetiam ipsam usque ad Brigantium lacum, qui et Constantiensis lacus est et Podamicus atque Acronius: diuersa enim habet nomina, nasciturque ex influxu Rheni, ut uidere licet ex præcedenti Rhetie et Heluetie descriptione. Quod autem Noricum agrum frigidum esse dicit, atque parcius fructuosum quam Rheticum, bene dicit: nam Algoia (sic enim hodie uocatur Noricum) talis omnino est regio, quæ nullum producit uinum, et præterea serum frumentum: Rhetia autem quæ spectat Italiam, optimum profert uinum. Reliqua in Solino sunt clara, nisi quod Pannonia hodie uocatur Ungaria, quæ non mox sequitur Noricum: nisi Norici nomine simul intelligere uelis Algoiam, Vindeliciam, Bauariam, et Pannoniam superiorem, quæ hodie est Austria. Mœsia regio est quæ Ungariæ succedit, et hodie Scruia atque Rascia appellatur, præsertim Mœsia superior: inferioriorem autem uocant Vualachiam. Hæc propter frumenti copiam et nimiam fertilitatem, à ueteribus appellata fuit Cereris horreum.

De Britannia, ac reliquis circum eam insulis, & de lapide Gagate.

Cap. xxxv.

† insula
qualibet

† uotum

Inis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britannia † insula non a qualibet amplitudine nomen penè orbis alterius mereretur. Octingentis enim
20 & amplius millibus passuum longa porrigitur, ita ut eam in b Calydonicum usque angulum metiamur, in quo recessu c Vlysses Calydoniæ appulsum manifestat ara Græcis literis inscripta † uoto. Multis insulis, nec ignobilibus circumdatur, quarum Hybernia ei d proximat magnitudine. Inhumana est, ritu incolarum aspero: aliàs ita pabulosa, ut pecuaria, nisi interdum æstare à pastibus arceantur, in periculum agat fatias. e Illic nullus anguis, auis rara, gens
30 inhospita

SCHOLIA CAP. XXXV.

Britannia, quæ olim Albion, hodie uero Anglia appellatur, diuersa sortita est uocabula, diuersis rationibus. Britannia à Britone rege, uel ut Bedæ placet, à Britonibus Gallie populis: Albion ab albis montibus, qui in littore ad eam nauigantibus à longè apparent, unde desecantur lapides albi et molles, quibus calculatores in abacis utuntur. Porro Angliam putant nouissime dictam ab Angla regina, qua duce Saxones eam insulam subegisse dicuntur: uel iuxta aliorum sententiam sic dicta est, quod ea in
sula angulus mundi. Ioannes Maior scribit in gestis Scotorum, quod anno Christi 449. Anglia circumuenta fuerit à duce Engisto atque capta, qui et deleto Britannie nomine, eam insulam à se denominauit Engistlant, id est, Engisti regio: sed uox illa posteris temporibus degenerauit in Engeland. Albertus Krantz scribit Angliam sic

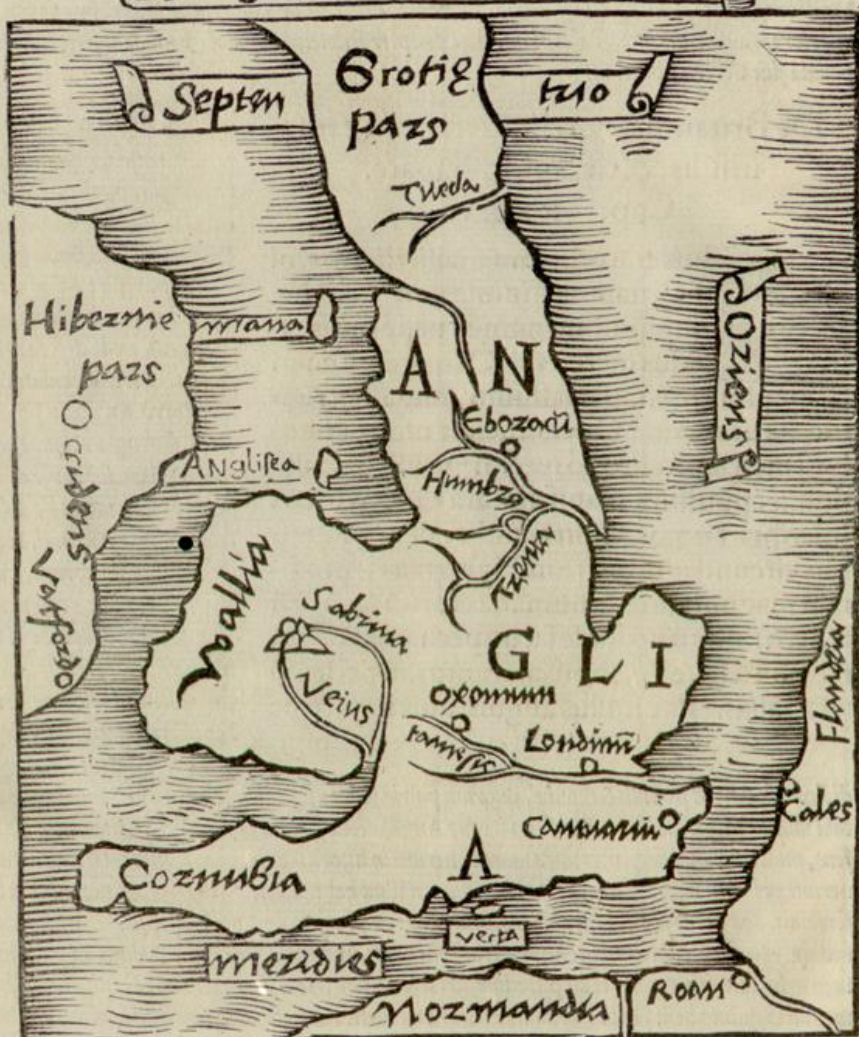
dictam ab Anglis populis Saxonie, quorum patria sedes usque in hunc diem in Saxonia uocatur Angria, mutata una litera, germanicè Engern. Hi itaque Angli Saxones quum occupassent Britanniam et incolas deturbassent, multi Britanni fugientes ultra mare uenerunt in littora Gallie, occupantesque terram illam, à se denominauerunt Britanniam, ut Britanni cismarini nomen illud habeant à transmarinis, et non contrà: sic enim quidam scribunt. Sed de his habes Polydori historiam, qui ex professo de Anglia scripsit. a ¶ Non qualibet amplitudine. Sensus est: Ora Gallici litoris erat finis orbis, nisi Britannia insula qualibet amplitudine mereretur nomen orbis alterius. Qualibet amplitudine, id est, omnium trium eius laterum. Est enim secundum Cæsarem commentario quinto belli Gallici, Britannia natura triquetra. Latus quod meridiem spectat, continet circiter millia passuum quingenta: quod ad occidentem uergit, passuum septingentorum millium: id uero quod contra septentrionem protenditur, millium passuum octingenta in longitudinem existimatur. Ita omnis insula est in circuitu uicies centum millibus passuum. Libuit itaque adicere figuram, non totius insule, sed Angliæ dumtaxat, ut à nostri temporis studiosis est obseruata. Fluuius Tueda secernit Scotiam ab Anglia, et Sabrina Vualliam ab Anglia, etiamsi Vuallia atque Cornubia pareant regi Angliæ. b ¶ Calydonicum usque angulum. Hic angulus unà cum sylua Calydonia est in Scotia, ad quam nostræ figuræ descriptio non pertingit.

c ¶ Vlysses. Vlysses appulisse ad angulum Calydonie fabulosum putatur, cum apud nullum grauem auctorem inueniatur illum nauigasse ad Britannie insulam. d ¶ Proximat magnitudine. Cæsar quinto commentario belli Gallici sic scribit: Hybernia dimidio minor ut aestimatur quam Britannia. Quod autem inhumani incolæ Hyberniæ hic describuntur, idem sentit Strabo lib. 4. Longè magis, inquit, quam Britanni syluestres illius sunt incolæ: anthropophagi, id est, hominum carne uescentes, manduconesque magni. Defunctos etiam parentes esse in eximia honestatis parte ponunt: nec minus alienis in propatulo uxoribus immisceri, matribus etiam atque sororibus. Hac uero tempestate quamuis Hyberni aspero cultu plerumque sint, fidem tamen Christianam custodiunt. e ¶ Illic anguis nullus. Hybernia latitudine sui status et salubritate ac serenitate

aëris multum Britanniae praestat, ita ut raro ibi nix plusquam triduana permaneat. Nemo propter hyemem aut foena secet, aut stabula fabricet iumentis: nullum ibi reptile uideri solet, nullus ibi serpens uiuere uolet. Nam saepe illò de Britannia allati serpentes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aëris illius attacti fuerint, interierunt: quin potius omnia quae de eadem insula sunt, contra uenenū ualent. Denique uidimus quibusdam à serpentibus percussis, rasa folia codicū, qui de Hybernia uenerant, & ipsam rasuram aequae immisam ac potui datā, talibus protinus totam uim ueneni grassantis, totum inflati corporis absuississe, ac sedasse tumorem. Diues lactis ac mellis insula, nec uinearū expers, piscium uolucrumque, sed & ceruorum caprarumque uenatu insignis. Haec Beda capite primo, libri primi. Ceterum quod illic auis rara esse dicitur, id aiunt esse propter turbidum ac nebulosum insulae aërem. Naturale enim est, ut in caelo plerumque caliginoso auis rara sit aut nulla, quod scilicet aër huiusmodi ad uolandum

inhospita, & bellicosa. Sanguine interemptorum hausto, prius uictores uultus suos oblinunt, Fas ac nefas eodem animo ducunt, Puerpera si quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inque os paruuli summo mu-

Anglie triquetra descriptio

insignis. Haec Beda capite primo, libri primi. Ceterum quod illic auis rara esse dicitur, id aiunt esse propter turbidum ac nebulosum insulae aërem. Naturale enim est, ut in caelo plerumque caliginoso auis rara sit aut nulla, quod scilicet aër huiusmodi ad uolandum

crone auspiciū alimentorum leuiter infert, & gentilibus uotis optat, non aliter quā in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui student cultui, dentibus mari nantium belluarum insigniunt ensium capulos, candicant enim ad ad eburneam claritatem. Nam praecipua uiris gloria est in armorum nitela. Apis nusquam, 40
Aduectum inde puluerem, seu lapillos si quis sparserit inter aluearia, examina fauos deferunt. Mare, quod Hybernian & Britanniam interluit, undosum, & inquietum, toto in anno, non nisi aëstiuis pauculis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergorum bubalorum, 50
Quantocunque tempore cursus tenebit, nauigantes escis abstinent.

Freti

Freti latitudinem in centum uiginti millia passuum diffundi, qui fidem ad uerum ratiocinasti sunt, aestimarunt. ^f Silurum quoque insulas ab ora quam gens Britannia detinet, turbidum fretum distinguit; cuius homines etiā nunc custodiunt morē uetustū. Nundinas ac numū refutant, dant res, & accipiunt. Mutationib. necessaria potius, quā precijs parant. Deos percipiunt, Scientiam futurorū pariter uiri ac foeminae ostentant. Thanatos insula alluīt freto Gallico, à Britanniae continenti aestuario tenui separata, frumentarijs campis felix, & gleba uberi, nec tantum sibi soli, uerum & alijs salubris locis. Nam cum ipsa nullo serpat angue, asportata inde terra quoquē gentium inuecta sit, angues necat. Multae & aliae circum Britanniam insulae, è quibus ^h Thule ultima, in qua aestiuo solstitio sole de Cancrisydere faciente transitū, innox penē nulla. Brumali solstitio dies adeo cōductus, ut ortus iunctus sit occasui. Ultra Thulen accepimus pigrum esse & concretū mare: inde à Calydoniae promontorio Thulen petentibus bidui nauigatio est. ^k Inde excipiunt Hæbudes insulae quinque numero, quarum incolae nesciunt fruges, piscibus tantum & lacte uiuunt. Rex unus est uniuersis. Nam quotquot sunt, omnes angusta interluuie diuidunt. Rex nihil suum habet, omnia uniuersorū: ad aequitatem certis legibus stringitur, ac ne auaritia diuertat à uero, discit paupertate iustitiā, utpote cui nihil sit rei familiaris: uerum alitur è publico: nulla illi datur foemina propria, sed per uicissitudines in quancūq; cōmotus fuerit, ufuariam sumit: unde ei nec uotum, nec spes conceditur liberorum. Secundam à continenti stationē euntibus ^l Orcades praebent, quae ab Hæbudibus porro absunt septem dierū totidemq; noctium cursu: numero tres, uacant homine, non habent syluas, tantum iunceis herbis inhorrescunt: caetera earum nudae arenae, & rupes tenēt. Ab Orcadibus Thulen usq; quinque dierum ac noctium nauigatio est. Sed Thule larga, & diutina pomona copiosa est. Qui illic habitant, principio ueris inter pecudes pabulis uiuunt, deinde lacte, in hyemē conferunt arborum fructus. Vtuntur foeminis uulgo certum matri-

uolandum sit ineptus, eisq; insalubris quae idipsum elementum incolunt. ^f ¶ Silurum quoque insulas.) Secundum Polydorum Silures tenent maritimam oram Scotiae, ubi traiectus est in Hyberniam 16. millia passuum. ^g ¶ Thanatos.) Hanc insulam Polydorus in historia Anglica appellat Taneton, scribitq; de ea in hunc modum: Insula Cantij quae Tanetos nominatur, ad ortum spectat, patetq; in longitudinem uix miliaria nouem, ac in latitudinem paulo minus: at paucis abhinc annis excluso paruulo aquae meatu, quo à continente diuidebatur, nunc bona ex parte terrae coniuncta est. ^h ¶ Thule.) Putant hanc insulam sic dictā quasi Thole, Graecis enim ^h ~~h~~ turbidus & niger dicitur. Thule autem insula ob nimiam à sole distantiam caliginosa & obscura plerumq; est. Alij à τῆς Τυλὸς dictam arbitrantur, propter nimiam eius à nostro orbe distantiam. De hac Polydorus sic scribit: Post Orcades Thule est, quam nunc Ilam dicunt. Ab ea unius diei nauigatione, ut ait Plinius, mare concretum, in quo Islandia est, ad quam etiā nunc mercatores nostri, pisces emendi causa, in singulos annos aestate commeant. Zieglerus uerò de ea sic scribit: Islandia, id est, glacialis terra est Tyle, nulli ueterum non celebrata. Situs insulae extenditur inter austrum & boream sub eleuatione polaris 66. graduum, estq; ipsa multa sui parte montosa & inculta. Qua autem parte est plana, praestat plurimū pabulo tam leto ut pecus depellatur à pascuis, ne ab aruina suffocetur. Praeterea est praedicanda insolitis miraculis. Rupes siue promontorium est, quod aestuat perpetuis ignibus instar Aetnae: is locus putatur esse carcer sordidarū animarū. Glacies etiā certa appellitur littori magnis molibus, cuius si crusta adseruetur quamlibet magna diligentia, tamen disparet statim. Reperiuntur illic spiritus se exhibentes manifestos humanis ministerijs. Submersorum siue alio uiolento casu eneكتورum spectra sese offerunt. Ingressibus notorum hominum tam manifesta, ut tanquam uiuentes accipiantur ab ignaris mortis illorū data dextera, nec deprehenditur error priusquam spectrum disparet. ⁱ ¶ Nox penē nulla.) Haec ad oculum cernuntur in

¶ Excipiunt Hæbudes.) Plinius capite 16.

sphaera materiali & astrolabio ad illius loci situm parato. ^k

quartū libri asserit esse triginta insulas Hæbudes. Ptolemæus uerò concordat in numero cum Solino.

50 ^l ¶ Orcades.) Hae insulae auctore Ptolemæo sunt numero 30. partim in Deucalidónico, partim in Germanico siue oceano, quarum caput uocant Pamoniam, quod in ea locata sit episcopalis sedes, & sunt sub Scoti imperio.

Insulani lingua utuntur Gothica, quod arguit eos à Germanis oriundos. Statura sunt procera, semper sano ferme corpore pariter atq; mente, quo fit ut multò longissimà degant etatem, etsi piscibus plurimum uiuant: nam terra continuo propemodum frigore obsita, multis in locis uix frumentū fert, arborem uerò penè nullam.

m ¶ *Gagates.*) De hoc lapide Plinius sic scribit: Niger est & planus, pumicosus, nō multū à ligno differens, leuis, fragilis, odore si teratur grauis. Fictilia ex eo inscripta non delentur: cum uritur odorem sulphureum reddit: mirumq; accenditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes, recreatq; uulue strangulationes: deprehendit fonticuli morbum, & uirginitatem suffitus.

n ¶ *Fuci artus.*) Fucus color est caeruleus qui uirore cōmendatur. Et secundum Cæsarem Britanni se inficiebant herba glasto, quæ similis est plantagini, quò horridiore essent aspectu in pugna: efficit enim hæc herba caeruleum colorem.

SCHOLIA CAP. XXXVI.

Hispania plurima sortita est nomina. Dicta est Iberia, ab Ibero nobili eius flumine, ut Plinius in 3. & Iustinus in ult. tradūt. Deinde nominata est Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, uel, ut alij malunt, ab Hespero stella occidentali, quòd occasus sit ipsa subiecta. Hispaniam dictam uolunt ab Hispalo rege, autores sunt Berosus et Trogus: alij malunt ab Hispali eius urbe, quam Sibiham nostrates uocant. Ceterum quàm fecunda & fertilis sit Hispania, satis hic per Solinum explicatur. Vide & Iustinū in ult. de fertilitate eius. Plinius quoq; lib. 4. cap. 20. dicit: Hispaniam omnem à Pyrenæo metallis refertam, auri, argenti, ferri, plumbi nigri albiq; id est, stanni. a ¶ *Diuidua* est prouincijs tribus.) Hæ sunt, Bætica, Lusitania & Tarraconensis. Nostro tempore successit Bætica Granata, Lusitaniæ Portugallia & Gallicia. Tarraconensi Castilia, Nauarra & Arragonia. b ¶ *Secundo Punico bello.*) In hoc bello intulerunt Scipiones prima Romana signa per Pyrenæū iugū, ingentibus prælijs percutientes Hannonem & Hasdrubalem fratres Hannibalis. Nam Scipio Africanus cepit Carthaginem atq; alias urbes, nec cōtentus fuit expulisse Pœnos, sed & prouinciam ipsam stipendiarum fecit Romanis. Vide Florū cap. 17. lib. 2. & Liuiū lib. 8. tertiæ decadis. c ¶ *Nitelas pulueris.*) Sunt nitelæ micæ pulueris auri inter arenas repertæ, unde conflatum minium, quo ueteres utebantur ad exornandos libros. Fucant, id est, colorant uellera illo minio &c. d ¶ *Vlyssipponense.*) Est Vlyssippo oppidum ab

matrimonium nulli. Circuitus Britannia quadragies octies septuagintaquinque millia passuum sunt: in quo spacio magna & multa flumina, fontes calidi opiparo exculti apparatu ad usus mortalium: quibus fontibus præsul est Mineruæ numen, in cuius æde perpetui ignes nunquam canescunt in fauillas, sed ubi cinis tabuit, uertitur in globos saxeos. Præterea ut taceam metallo rum largam uariamq; copiam, quibus Britannia solum undiq; generum pollet uenis locupletibus, m ¶ *Gagates* hic plurimus, optimusq; est lapis. Si decorē requiras, nigro gēmeus: si qualitatem, nullius ferè ponderis: si naturam, aqua ardet, oleo restinguitur: si potestatem, attritu calfactus applicita detinet, æquè ut succinum. Regionem partim tenent barbari, quibus per artifices plagarū figuras, iam inde à pueris uariæ animalium effigies incorporantur, inscriptisq; uisceribus hominis incremēto pigmenti notæ crescunt. Neq; quicquam magis patientia loco nationes ferè ducunt, q̃ ut per memores cicatrices plurimum n ¶ *fuci artus* bibant.

De Hispania & circum eam insulis, de Oceano, mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorū nominib. & quid de maris incremento, decrementoq; philosophi tradiderūt. Cap. XXXVI.

Reuersum ad continentem res Hispanienses uocant. Terrarum plaga cōparanda optimis, nulli posthabenda frugum copia, siue soliubere, siue uinearū prouentus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcunq; aut preciosa ambiciosa est, aut usu necessaria. Argentū uel aurum si requiras, habet: ferrarijs nunquam deficit, nec cedit uitibus, uincit olea, a ¶ *Diuidua* est prouincijs tribus, b ¶ *secundo Punico bello* nostra facta. Nihil in ea ociosum, nihil sterile. Quicquid cuiuscunque modi negat messem, uiget pabulis: etiam quæ arida sunt, ac sterilia, rudentum materiem nauticis subministrant. Non coquunt ibi sales, sed effodiunt. Depurgant in minium c ¶ *nitelas pulueris*, fucant uellera, ut ad ruborem tmerum deputent cocci uenenū. In Lusitania promontorium est, quod alij Artabrum, alij d ¶ *Vlyssipponense* dicunt. Hoc cœlum, 50

lum, terras, & maria distinguit, Hispaniæ la-
tus finit. Coelum & maria hoc modo diuidit,
quod à circuitu eius incipiunt oceanus Galli-
cus, & frons septentrionalis oceano Atlantico
† terminis
nati
& occasu^c † terminatis. Ibi oppidū Vlyssippo
ab Vlysse conditū. Ibi Tagus flumen. Tagum
ob arenas auríferas cæteris amnibus præule-
runt. In proximis Vlyssipponis equæ lasciuirunt
mira fecunditate. Nam † spirante Fauonio uē-
to concipiunt, & sitientes uiros aurarum spiri-
tu maritantur. Iberus amnis toti Hispaniæ no-
men dedit, & Bætis prouinciæ, uterq; nobilis.
Carthaginē apud Iberos, quæ mox colonia fa-
cta est, Pœni condiderunt. Tarraconem Scipio
nes, ideo caput est prouinciæ Tarraconensis.
Lusitanū litus pollet^h gemma Ceraunia pluri-
mum, quam etiam Indicis præferunt; huius Ce-
rauniæ color est è Pyropo: qualitas igni proba-
tur, quem si sine detrimento sui perferat, aduer-
sus uim fulgurum creditur opitulari. ⁱ Cæsiteri-
rides insulæ spectant aduersum Celtiberiæ la-
tus, plumbi fertiles; & tres Fortunatæ, è quibus
solum uocabulum signandum fuit, ^k Ebusus è
Balearibus, quæ à Dianio abest septingenta sta-
dia, serpentem nō habet, utpote cuius terra ser-
pentes fuget. Colubraria, quæ Sucronem uer-
sus est, foeta est anguibus. ^l Bocchoris regnum
Baleares fuerunt, usq; ad euerfionem frugum,
cuniculis animalib; quondam copiosæ. In capi-
te Bæticiæ, ubi extremus est noti orbis termi-
nus, insula à continenti septingentis passibus
separatur, quam Tyrii à rubro profecti mari
^m Erythræam, Pœni lingua sua Gadir, id est, se-
pem nominarunt. In hacⁿ Geryonem habitas-
se plurimis monumentis probatur, tametsi qui-
dam putent Herculem boues ex alia insula ab-
duxisse, quæ Lusitaniam contuetur. Sed Gadi-
tanum fretum à Gadibus dictum. Atlanticus

Vlysse conditū, ex cuius nomine promon-
torium appellatur, quod maria terrasq; di-
stinguit. Nam ab eius ambitu inchoat mare
Gallicum, & facies septentrionalis oceani,
e^c † Terminatis.) Quidam legendum cen-
sent, terminati: ut sit sensus, oceanus Galli-
cus & frons septentrionalis terminati occa-
no Atlantico & occasu. f^c † Spirante Fa-
uonio.) Qui sentiunt equas uento cōcipere,
Varronē habent autorem. Iustinus uerò ex
Trogii sententia putat hoc omnino fabulo-
sum esse. In Lusitanis, inquit, iuxta fluuium
Tagū equas uento cōcipere multi autores
prodiderunt, quæ fabulæ ex equarū fecun-
ditate & gregū multitudine nate sunt, qui
tanti in Gallitia & Lusitania, tamq; perni-
ces uisuntur, ut nō immeritò ipso uento cō-
cepti uideantur. g^c † Bætis prouinciæ.)
Sensus est, Bætica nomen habet à Bæti flu-
uio, sicut Iberia ab Ibero. Et quod Pœni seu
Carthaginenses referuntur condidisse Car-
thaginē in Hispania, quidā eum locū sic in-
telligendū putant, quod fundata fuerit Car-
thago Hispaniæ noua à Thelamonio Teu-
cro, deinde à Pœnis instaurata atq; colonia
facta, & tandē à Scipione summus uiribus
expugnata. h^c † Gemma Ceraunia.) Est
lapis iste similis Pyropo, id est, ignei aspe-
ctus, nec inuenitur nisi in loco fulmine icto,
unde & nomen habet: καπνός enim græ-
cè, latine fulmen dicitur. i^c † Cæsiteri-
rides insulæ.) Strabo & Ptolemæus di-
cunt has esse numero decem in occiduo ma-
ri sitas. Vocantur autem Cæsiterides à fer-
tilitate plumbi: nam κασιτερπες Græcis stan-
num dicitur. Ceterum Fortunatæ insulæ
sunt, quæ & Canariæ dicte, nomen illud
à fertilitate habentes, atque sitæ in oceano
è regione Africi littoris. k^c † Ebu-
sus.) Duæ Baleares insulæ sunt quas Græ-
ci Gymnesias uocant, & hodie uulgò ap-
pellantur Maiorica & Minorica, sitæ in

40 mari mediterraneo. Vocantur Baleares à βαλλειν iacere: nam habitatores eius fuerunt funda bellicosi: nec pue-
ris esurientibus olim matres dabant panem, nisi illum ictu fundæ è baculo aliquo sublimi, cui erat infixus, de-
ieciissent. De Colubraria insula habes apud Melam in fine secundi. l^c † Bocchoris.) Bocchoris regis
meminit Diodorus Siculus in secundo. Plinius quoque capite 22. quarti, scribit Bocchoros esse gentem Bæti-
cæ: & ab hoc fortassis rege nomen est sumptum, cui paruierunt, donec Baleares insulæ redundarent cunicu-
lis, & suffoderent totas insulas. m^c † Erythræam.) Hæc est insula Gadis, seu insula Gaditana in fine Bæ-
ticiæ prouinciæ, atque in extremo nostri orbis uersus occidentem, distans à Calpe (de qua supra diximus capite
28.) septingentorum quinquaginta stadiorum intervallo. In hac olim fuit templum Herculis celebre, in quo
quidam columnas illas esse existimarunt, quæ Herculis columnæ nuncupantur. Est & urbs in hac insula Ga-
dir opulenta, quam alij uocant Erythræam, quidam Aphrodisiam, alij Cotinusiam, & quidam ex nostris Tar-
teson, indigenæ uerò appellauerunt Iunonis insulam. n^c † Geryonem.) Est Geryon nomen regis
50 Hispani, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constituisse, quem Hercules interfecit, eiusq; boues
abstulit. Præfuit autem tribus insulis, quæ adiacent Hispaniæ, in Balearibus scilicet & Gadibus.

o ¶ Discidium orbis immittit.) Suprà cap. 28. id figura ostendit, quomodo oceanus irrumpit in terram, diuiditq; Africam ab Europa, scindens in ipso ingressu montes Calpen & Abilam, qui Herculis columnæ esse putantur. Ceterū oceanus Græcis uelocitatem significat, ob celeres commotiones & tempestates quæ excitantur in mari: nam *ὠκεανὸς* uelox dicitur: & fauces illæ ubi ingreditur terrā, quæ lōgitudine quindecim millium passuū patent, in latitudine autē quinque millium, uel ut Solinus hic dicit, septem millium, fretū Gaditanū dicitur: nam habet Gades ad sinistram, & estum Atlanticū ad dextram. En tam modico ore, & per angustias illas, tam immensa æquorū uasitas proditur. p ¶ Ibericus & Balearicus.) De his sinibus si libet plura legere, consule Plinium quinto capite libri tertij in fine.

q ¶ Torto in septentrionem latere.) Intellegit mare *Ægeum*: illud enim à mare mediterraneo flectitur in Boream, fortiturq; alia alijs locis nomina. Vbi primū se coarctat, uocatur Hellespontus: deinde Propontis ubi se expandit: ubi iterū pressit, *Βραχίσιος Βοσφῶρος*: & rursum ubi effunditur, *Πόντος Εὐξίνος*: quā paludi cōmittitur, Cum merius *Βοσφῶρος*. Palus ipsa appellatur *Μεωτίς*. Hos maris anfractus suprà capite 28. uel sensu aspicere poteris. Porro diuersitas nominū accidit mari, quod est elementū unū, pro locorū appellationibus, sicut etiā multæ terræ, ut Africa, Hispania, Thracia, Macedonia, Syria, *Ægyptus*, Gallia, Italia &c. pro regionū appellantur uocabulis, et tamen una est terra. A prouincijs denominata sunt maria, quæ uel maris imperiū sortite sunt, uel nauigandi peritia plurimū ualuerūt. Reliqua clara sunt in Solino, nisi fortē nescias quod sit Myrtoum mare: hoc interioret intra Ionium & *Ægeum*, à Myrtilo Mercurij filio nomē habens, qui ibi præceps in mare datus est. Alij à Venere sic dictum uolunt, cui sit myrtus consecrata. Sic quoq; Hellespōtus dictus est ab Helle Athamantis filia ibi submersa. *Εὐξίνος* uero sic dictus propter seuitiā incolarū: sonat enim Græcis *Εὐξίνος* bonū hospitium, cuius contrarium hic accipiendū est, sicut & antea sinus ille rectē uocatus fuit *ἄσπετος*, id est, in hospitalis. Porro Propontis nomen illud habet, quod ante Ionium sita sit. *Ægyptium* uero pelagus, quod scilicet ultra Nilum orientem uersus est, *Asiæ* adscribitur. Et hæc omnia maria inter terræ gremia sunt, cum undiq; terris cingantur: non autem sic oceanus, qui solum unum continentis attingit litus. r ¶ Cuius accessus.) Sunt, inquit, maris Indici accessus incrementorū cause tres: Luna ipsius uis maior, solis ingens calor, unde aqua in altum tollitur, ut in feruente aqua nosse licet: & aquarum illō fluentium copia, de quibus & infra cap. 65.

æstus in nostrum mare ° discidium orbis immittit. Nam *ὠκεανὸς*, quem Græci sic nominant à celeritate, ab occasu solis irrumpens, læuo latere Europam radit, Africam dextro, scissisq; Calpe & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur & Hispaniam; ac freto isti, cuius x v. millia passuum efficit longitudo, latitudo uix septem, quodam ostio aperit limen internī æquoris mistus mediterraneis sinibus, quos ad usq; orientē propellit. Horū, qui Hispanias perfundit, Ibericus fertur & Balearicus: qui Narbonensem prouinciā, Gallicus: mox Ligusticus, ab eo ad Siciliam Thuscus, quem Græci Ionū uel Tyrhenū, Itali inferum uocant, A Sicilia Cretam usq; Siculus: inde Creticus, qui in Pamphylia & *Ægyptium* protendit mare: quæ aquarum moles torto in septentrionem prius latere, anfractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum, per Hellespontum in angustias stringitur Propontidos, quæ Propontis Europam Asiāq; discriminās, ad *Μεωτίδα* peruenit. Causas nominum non uniformis dedit ratio. Asiaticum & Phœnicium à prouincijs dictum: ab insulis Carpathium, *Ægeum*, Icarium, Balearicum, Cyprium: à gentibus Ausonium, Dalmaticū, Ligusticum, Thuscū: ab oppidis Adriaticum, Argolicum, Corinthium, Tyrium: à casibus hominum Myrtoum, uel Hellesponticum: à memoria regis Ionium: à bouis transitu, uel angustijs etiam meatibus bouum peruijs, *Βοσφῶρος*: à moribus accolarum *Εὐξίνος*, ante appellatus: ab ordine fluenti, Propontis. *Ægyptium* pelagus *Asiæ* datur, Gallicum Europæ, Africum *Libyæ*: his ut quæq; proxima sunt, uenerunt in partes partium. Hæc in gremijs terrarum. Oras autem extimas oceanus amplectitur, qui à littoribus suis Arabicus, Pericus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspius, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlanticus, Libycus, Aethiopicus dicitur: cuius accessus incrementa circa littora *Indiæ* uehementissimè prouunt, maximosq; ibi exitus faciunt, siue quod suspensus altius sustollatur uī caloris, seu quod in ea parte orbis & fontium & fluminum

num sita sit. *Ægyptium* uero pelagus, quod scilicet ultra Nilum orientem uersus est, *Asiæ* adscribitur. Et hæc omnia maria inter terræ gremia sunt, cum undiq; terris cingantur: non autem sic oceanus, qui solum unum continentis attingit litus. r ¶ Cuius accessus.) Sunt, inquit, maris Indici accessus incrementorū cause tres: Luna ipsius uis maior, solis ingens calor, unde aqua in altum tollitur, ut in feruente aqua nosse licet: & aquarum illō fluentium copia, de quibus & infra cap. 65.

s ¶ Quibus

num copia sit effusior. Dubitatur etiam nunc,
 quibus ex causis intumescat oceanus, uel qua-
 tenus cum superfluous sibi fuerit, rursus in se re-
 sidat. Nec in obscuro est, plura pro ingenij dis-
 ferentium potius, quam pro ueritatis fide ex-
 pressa. Sed omissa ancipiti cōcurrentiū quēstio-
 ne, has opiniones probatissimas inuenimus.
 Physici autumant mundū animal esse, eumq;
 ex uarijs elementorū corporibus conglobatū,
 10 moueri spiritu, regi mente: quæ utraq; diffusa
 per membra omnia, æternę molis uigorem ex-
 erceant. Sicut ergo in corporibus nostris com-
 mercia sunt spiritalia, ita in profundis oceani
 nares quasdā mundi cōstitutatas, per quas emissi
 anhelitus uel reducti, modò efflent maria, mo-
 dō reuocent. At hi^u, qui syderum sequuntē disci-
 plinam, cōtendunt meatus istos cōmoueri lu-
 nę cursibus, adeò ut sic uicissitudines inter ma-
 ciem aquarū & plenitudinem, respiciant ad au-
 ctus eius uel defectiones: neq; eodem semper
 20 tempore, sed prout illa aut mergat, aut surgat,
 uariant se alternantes recursus.

riari secundū lunę diuersitatē, ita ut oceanus primo nascentis lunę die fiat solito copiosior, minuitur paulisper
 secundo, minoremq; uidet eum tertius quā secūdus, & ita decrecendo ad diem septimū peruenit: rursus octa-
 uus dies manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, tertio quoq;
 duodecimus, & tertius decimus fit similis secundo; quartus decimus primo. Tertia uerò hebdomas eadem facit
 quæ prima, & quarta quæ secunda. t. (Physici autumant.) Stoici putarūt hunc mundum esse animatū ac
 sensu præditū, sic argumentantes: Fieri nō potest ut sensu careat, quod sensibilia ex se creat: mundus autē gene-
 rat hominē qui est sensu præditus, ergo & mundū ipsū sensibilem oportet esse. Item sine sensu esse non potest
 30 cuius pars habet sensum: & cum homo sensibilis sit, etiā mundo, cuius pars homo est, oportet inesse sensum: unde
 & putarūt mundum suo anhelitu efficere hunc fluxum, & retrahere suo spiritu undam. Sic & Strabo primo
 Geographiæ lib. scribit: Mare, inquit, natura ipsa resuens terram reuerberat: animantibus enim simile est. Si-
 cut enim ille spiritū assidue admittit & remittunt, sic mare semper in se & ex se recurrenti quadam agitatione
 mouetur. Id autē perstanti in littore indicat fluctuatio: pariter enim alluuntur & undantur, et rursus alluuntur,
 & istud assidue, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillū sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia
 aliena eiciat in terrā. u. (Qui syderū sequuntur disciplinā.) Astrologorū cōstans sententia est, lunā humi-
 dis prædominari, quemadmodū solem calidis: unde cōsequens est, ut super regionē quancūq; eleuata luna fue-
 rit, in ea maris aqua directē sursum tollatur, ueluti naturalē eius sequens causam, instar Magnetis ferrū attrahen-
 tis. Aliorū opinio est id accidere angulorū diuersitate, quos lunę radij super aquas faciūt, dum uel luna oritur,
 40 uel in cœli medio extiterit. Aristot. lib. quem de element. proprietate inscripsit, ca. 6. sic inquit: Cum æquat luna
 cœli mediū, ad suā formā reuertitur maris aqua: deinde cū occidere cœpit, etiā incipit extēdi aqua donec in car-
 dine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quēadmodū cū luna oriri uult, aqua augeri mox incipit.

De Libya, hortis Hesperidum, ac mon- te Atlante. Cap. XXXVII.

E Hispania excursus in Libyam.
 Nam Belonæ progressus, quod Bæ-
 ticæ oppidum est, ultra in feriacens
 fretum trium & triginta milliū pas-
 50 suum, Tingi excipit, Mauritaniæ nūc colonia,
 & cuius

fecerunt, nempe Libyam interiorem, Carthaginē, duplicem Mauritaniā, Aethiopiā &c. De Hispania itaq; pri-
 ma parte Europæ facit Solinus excursus, id est, transitū in Africam, à Belone scilicet oppido Beticæ, ad Tingi

SCHOLIA CAP. XXXVII.

Hactenus Solinus egit de Europa, & de
 his quæ in ea digna relatu uisa sunt, nunc
 stylum uertit ad describendā Libyam siue
 Africam. Veteres quidam Geographi litto-
 ralem Africam in quatuor diuiserunt pro-
 uincias, Mauritaniam, Numidiam, Africam
 minorem & Cyrenaicam. Posteriores uerò
 plures præter memoratas in ea prouincias

oppidū Mauritanie Cæsariēsis, quod olim cōdidit Antæus. a ¶ Aegyptiū finitur pelagus.) Hoc uult, quod totū mare rubrū nō Aegypto cōnumeratur, sed pars quædam Libyæ adscribitur: nā ubi finitur Aegyptiū pelagus, ibi incipit Libycū. Quod autem quidam Libyam à Libya Epaphi filia dictam putant, Hebraica ueritas Genesios cap. decimo, aliter habet, nempe quod Mizraim genuit Ludim. Per Mizraim autem in Hebraismo intelligitur Aegyptus, & per Ludim Libya, quod scilicet eas regiones occuparunt, & earum dominio potiti sunt Mizraim & Ludim, nomina sua eis imponētes. b ¶ Antæi regia.) Narrantur multa fabulosa ab autoribus de isto Antæo & eius magnitudine, sed reijcimus hic ludicra, et quæ uerisimilia uidentur acceptamus. c ¶ De hortis Hesperidū.) Atlas ex Hesperide coniuge septem filias procreasse dicitur, quæ à matris nomine Hesperides, & à patre Atlantides dictæ sunt. Vide fabulam apud Statium 2. Thebaid. Has Hesperides hortū habuisse fertur, in quo erant mæla aurea Veneri cōsecrata, quæ Hercules missus ab Eurystheo rege Argiuorum, occiso perugili dracone (sic nomen erat custodis) sustulisse dicitur. Reuera autem nobiles fuerūt puellæ, quarum greges abegit Hercules, occiso eorum custode, unde mæla is fingitur sustulisse, hoc est, oues. Mæla enim, id est, μήλα, & poma & oues significant. Solinus tamen hic draconem interpretatur flexuosum meatū & c. dicitq; locum illum intra se amplecti insulam, quam æstus maris non inundat, in qua arbores crescunt oleastri similes. Est autem oleaster arbor quæ nec cariem nec uetustatem sentire dicitur, cuius ramis primus Hercules coronatus est. d ¶ Accessus freti.) Strabo libro ult. de huius loci specu sic scribit: Dicunt in Emporico sinu antrū esse, quod interius suscipit usq; ad septem stadia. In eius autem fronte locum esse humilem & planū, in quo Hercules ara sit, eamq; minime obrui ab influxu: quod ego, inquit, unum ex figmentis puto. Hoc Hesperidum pomariū in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo poma aurea nascebantur. e ¶ Per Autololum gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedum pernecitate memorabiles sunt. Vnde de homine mira pedum celeritate prædico dicitur proverbialiter, Autololibus fugacior. f ¶ Atlas mons.) Plin. cap. primo quinti naturalis historie, sic scribit de hoc monte: Atlantem è medijs arenis in cælum attolli prodiderunt, asperum, squalentem, quā uergat ad littora oceani, cui cognomen imposuit. Eundem opacū, nemorosum, & scatebris fontium riguum: quā spectat Africam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas uoluptatibus desit. Incolarū neminem interdū cerni, silere omnia, haud alio quā solitudinū horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentibus, præterq; horrorem elati super nubila atq; in uiciniam lunaris circuli, eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegipanū, Satyrorumq; lasciuia, impleri tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorū & cymbalorū sonitu strepere. Strabo quoq; de hoc monte sic scribit: Atlas undiq; teres, & ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neq; hyeme neq; æstate, columnam cæli illum esse indigenæ aiunt. g ¶ Squalet iciumio.) Desinitur humore, &

& cuius primus autor Antæus fuit. Porro quia in illo ambitu Aegyptiū finit pelagus, & Liby cum incipit, placuit ut Africam Libyam dicere mus. Quidā tamen Libyam à Libya Epaphi filia, Africam autē ab Afro Libys Herculis filio, potius dictam receperūt. Lix quoq; colonia in eodē tractu cōstituta est, ubi Antæi regia, qui implicandis explicandisq; nexibus humi melius sciens, ueluti genitus matre terra, ibidē ab Hercule uictus & extinctus est. Nam de hortis Hesperidū, & perugili dracone, ne famæ licentia uulneret, fides & ratio hæc est. Flexuoso meatu æstuariū è mari fertur, adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut uisentibus, procul lapsus angueos fracta uertigine mentiaf. Itaq; quod hortos appellauere circumdat: unde pomorū custodem interpretantes, struxerūt iter ad mendaciū fabulandi. Sed hæc insula sinuata sinibus aluei recurrentis, & in quibusdā æquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, & aram sacram Herculi, aliud nihil præfert quod propaget uetustatis memoriā. Verū ultra frutices aureos, et metalla frondentia, illud magis mirū, quod solum inferiore licet libra depressius, nunq̄ tamē accessus freti superlabitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis marginib; hæret unda, & intimis orarū supercilijs sponte fluctus in gyrū resistunt: ita spectando loci ingenio nimirū planicies manet sicca, quāuis prona superueniant æquora. Sala oppidum imminet Salæ fluminis: ab hoc per Autololum gentē iter est in Atlanticas solitudines. Atlas mons è media arenarū confurgens uastitate, & ductus in uiciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit. Quā ad oceanum extenditur, cui à se nomen dedit, manat fontibus, nemoribus inhorrescit, rupibus asperat, & squalet iciumio, humo nuda, nec herbidā.

In eius autem fronte locum esse humilem & planū, in quo Hercules ara sit, eamq; minime obrui ab influxu: quod ego, inquit, unum ex figmentis puto. Hoc Hesperidum pomariū in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo poma aurea nascebantur. e ¶ Per Autololum gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedum pernecitate memorabiles sunt. Vnde de homine mira pedum celeritate prædico dicitur proverbialiter, Autololibus fugacior. f ¶ Atlas mons.) Plin. cap. primo quinti naturalis historie, sic scribit de hoc monte: Atlantem è medijs arenis in cælum attolli prodiderunt, asperum, squalentem, quā uergat ad littora oceani, cui cognomen imposuit. Eundem opacū, nemorosum, & scatebris fontium riguum: quā spectat Africam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas uoluptatibus desit. Incolarū neminem interdū cerni, silere omnia, haud alio quā solitudinū horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentibus, præterq; horrorem elati super nubila atq; in uiciniam lunaris circuli, eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegipanū, Satyrorumq; lasciuia, impleri tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorū & cymbalorū sonitu strepere. Strabo quoq; de hoc monte sic scribit: Atlas undiq; teres, & ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neq; hyeme neq; æstate, columnam cæli illum esse indigenæ aiunt. g ¶ Squalet iciumio.) Desinitur humore, &

bida. Quā Africam cōtrauersus est, opimus nascentibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quārū odor grauis, comæ cupressi similes, uestiunt lanugine, sericis uelleribus, nihilo uiliore. In eo latere & herba ^h Euphorbia copiosa, cuius succus proficit ad oculariā claritatem, & multiplex præsidiū sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorū. Vertex semper nivalis. Saltus eius quadrupedes ac serpentes feræ, & cum his elephanti occupauerūt. Si let per diē uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus, ⁱ choris Aegipanum undiq; personatur. Audiunt & cantus tibiarum, & tinnitus cymbalorū per oram maritimam. A Lixa abest quinque & ducentis millibus passuū. Lix à Gaditano freto centū duodecim millibus, habitatus antea, ut indicat loci facies: quondam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis & palmæ extant uestigia. Apex Perseo & Herculi peruius, cæteris inaccessus, ita fidē arum inscriptio palam facit. Quā spectat occasum, inter ipsum & flumen Anatin ^k quadringenta nonaginta sex millia passuū infames bestijs syluæ obsident. Amnes circa eum non taccendi, qui licet separentur interuallis amplioribus, transferunt tamen in quoddam Atlantici mōtis ministeriū. Asana marino haustu, Bambothum crocodilis & Hippopotanis refertum. Ultra adhuc amnis qui atro colore exit per intimas & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nino, plus quā ignito, nunq; ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrrin nomināt, & Hannonis Punici libri, & nostri annales prodiderunt. ⁱ Iuba etiā Ptolemæi filius, qui utriusq; Mauritanie regno potitus est. Suetonius quoq; Paulinus summam huic cognitioni imposuit manum, qui ultra Atlantem primus, & penè solus Romana signa circumtulit.

De Mauritania, & de elephantis, atq; draconibus, & unde fiat cinnabaris.

Cap. XXXVIII.

In Prouincijs Mauritanis Tingitana quā solstitiali plagæ obuia est, quæq; porrigitur ad internum mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminēt. Hi montes elephantis frequentissimi sunt. Monet à principio hoc animantium genus dicere. Igitur ^a elephanti iuxta sensum humanū intellectum habent,

apud Plin. à primo capite usque ad 12. libri octauī. Habes & apud Aristot. plura, cap. primo, quinto & sexto, lib. secundi, & item capite nono, octauī, & cap. 46. noni, de natura animalium. Est, inquit Plinius, terrestrium animalium maximum elephas, proximumq; humanis sensibus: quippe intellectus illis sermonis patrij, & in primis obedientia, officiorumq; quæ didicere memoria, amoris & gloriæ uoluptas, inò uerò (quæ etiam in

ob id caret herbis & arboribus uiridibus. ^h Euphorbia.) Vide Pliniū de hac herba cap. 7. uicesimiquinti natur. historie.

ⁱ Choris Aegipanum.) Sunt Aegipanes monstra habentia pedes caprinos, quæ stulta gentilitas pro dijs coluerunt, sacrificia annua obtulerūt, atq; templa cōstruxerūt: de quibus & infra cap. 44. ^k Per quadringenta.) Apud Pliniū cap. 1. quinti legitur, per 485. millia passuum. De fluuio Asana habes apud eundem Plin. Ptolemæus habet Asana. De crocodilis & hippopotamis dicitur infra cap. 45.

^l Iuba etiam Ptolemæi filius.) Apud Pliniū cap. 1. quinti legitur: Iuba Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritanie imperauit, studiorū claritate memorabilior etiā quā regno, similia prodidit de Atlante. Quid si legas, Iuba etiam Iubæ filius. Strabo lib. ult. Paulō, inquit, ante nostra tempora, Bogus & Bocchus reges, Romanorum amici, eam tenebant, quibus deficientibus, Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit eius qui contra diuum Cæsarem, cum Scipione bellum gessit. Cum uerò Iuba nuper diē obisset, successit in imperio Ptolemæus, ex Antonij & Cleopatræ filia ortus. Hucusq; Strabo. Fuit ergo Iuba iunior Iubæ filius, & Ptolemæi pater.

SCHOLIA CAP. XXXVIII.

Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanam & Cæsariensem, à colonis dictas Tingi & Cæsaria. Est autem nomen Mauritanie græcum, Græci enim ^{μωριτανία} nigrum dicunt: & Mauritani sic uocati sunt propter nigredinem, id quod eis propter solis propinquitatem contingere certum est. Porro quod hic Solinus narrat de septem Mauritanie montibus, quos fratres appellant, habet à Plinio, qui hæc eadē scribit cap. 2. libri quinti, dicens eos fratres appellatos à simili altitudine. ^a Elephanti.) De hoc animante copiosiora inuenies

homine rara) probitas, prudentia, æquitas: religio quoq; syderum, solisq; ac lunæ ueneratio. Autores sunt, in Mauritaniæ saltibus ad quendam annem, cui nomen est Anulo, nitescente luna noua, greges eorum descendere, ibiq; se purificantes sollemniter aqua circumspergi, atq; ita salutato sydere in syluas reuerti. **b** ¶ Duo eorum genera.)

Quidam scribunt tria elephantorū esse genera, alios palustres, montanos alios, terrestres campestres. Indi tradunt eos qui in paludibus capiuntur, dementes leuesq; esse: montanos uerò peruersos & insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Campestres autē benigni perhibentur & mansueti, etiā imitationis amatores: nam tripudiant, & ad fistule sonitū saliant, seq; à terra saltando subleuant. Indici sunt Arabici minores, quos appellant nothos, qui ab Indicis plurimum degenerant. Nothus uocatur qui natus est ex uxore non legitima. **c** ¶ Candore dentium.)

Commune id ferè est cunctis animalibus, ut senectæ dentibus candorē adimat. In equis tamen contrā agitur, nam in senectute candidiores illis redduntur. De elephantū dentium usu sic scribit Plinius cap. tertio octauī: Circa dentes belli cura summa: alterius mucroni parcut, ne sit prælijs hebes, alterius operario usu fodiunt radices, impellunt moles. **d** ¶ Ut ebore damnato.)

Idem astus est & in Castoribus, ut supra cap. 23. dictum est. Quot hic inuenias homines, qui seruandi opes gratia se ipsos morti frequenter exponunt? A nemine cōtemni debet Catonis salubre illud præceptum: Quæ nocitura tenes, quamuis sint chara relinque. **e** ¶ Oberrant agminatim.)

Eadem ferè uerba habet Plinius cap. 5. octauī. Apollonius tamen Tyaneus de transitu annium diuersum uidit, nam Philostratus sic de eo scribit: Cum uideret Apollonius elephantē Indum flumē transeuntes, illorumq; essent circiter triginta, utebantur duce eo qui inter ipsos minimus erat: maiores uerò ipsorum super dentium eminentias pullos gestabant, proboscide tanquam uinculo ipsos complectentes. De clementia elephantorum habes apud Plinium capite quarto octauī. **f** ¶ Si quando pugnatur.)

Plinius cap. 7. octauī hunc locum sic describit: Equitatu circumuenti, infirmos aut fessos uulneratosue in medium agmen recipiunt, ac uelut imperio ac ratione per uices subeunt. Capti celerrimè mitificantur hordei succo. **g** ¶ Licet quoque religionis (ait idem) intellectu, creduntur maria transitori non ante naues conscendere, quam inuitati rectoris iureiurando de reditu. Ceterum quod in annos trecentos uiuere hic commemorantur, ratio est secundum diuum Ambrosium, quod omnia sibi ad magnitudinem membra conueniunt, ideoq; non distincti, ut nobis, sed compacti artus sunt, quod sint robustiores. Quam citò hominibus si diu steterint aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexantur & plantæ: coniuncta enim & articulata, facilius quam concreta atque solidata, aut doloris sensum, aut casum offensionis admittunt. Scribit Philostratus Apollonium inuenisse apud urbem Taxilam omnium urbium Indicæ maximam,

bent, memoria pollent, syderū seruant disciplinam. Luna nitescente gregatim amnes perit, mox aspersi liquore, solis exortū motibus quibus possunt, salutāt: deinde in saltus reuertuntur. **b** Duo eorū genera sunt: nobiliores indicat magnitudo, minores nothos dicunt. **c** Candore dentium intelligit iuuenta: quorum alter semper in ministerio est, alteri parcutur, ne hebetatus assiduo percussu, minus uigeat, si fuerit dimicandum. Cum uenatu premuntur, pariter confringunt utrosq; ut debore damnato non requirantur: hanc enim sibi causam periculi præsentunt. **e** Oberrant agminatim. Natu maximus ducit agmen, etate proximus cogit sequentes. Flumen transituri minimos antemittunt, ne maiorū ingressus alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos decem fœminæ, ante quinque mares nesciunt. Biennio coeunt, quinque nec amplius in anno diebus, non prius ad gregarium numerum reuerfuri, quam uiuis aquis abluant. Propter fœminas nunquam dimicant: nulla enim nouerunt adulteria. Inest illis clementiæ bonum: quippe si per desertam uagabundum hominem forte uiderint, ductus usque ad notas uias præbent: uel si conferis pecoribus occurrerint, itinera sibi blanda & placida manu faciunt, ne quod obuium animal interimant. At cōflictu fortuito si quando pugnatur, non mediocrem habent curam fauciorum: nam fessos uulneratosq; in medium receprant. Cum captiuitate uenerint in manus hominū, mansuescunt hausto hordei succo. Maria transmeantur naues non prius subeunt, quam de reditu illis sacramentū luatur. Indicos elephantos Mauri timent, & quasi paruitatis sue conscii, aspernantur ab his uideri. Non annis decem, ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero grauescunt, nec amplius quam semel gignunt, nec plures quam singulos. Viuunt in annos trecentos, impatientissimi

mi fr:

mi frigoris, & Truncos edunt, lapides hauriunt, gratissimas in cibatu palmas habent. Odorem muris uel maximè fugiunt. Pabula etiam quæ à musculis contacta sunt, recusant. Si quis casu chamæleontem deuorauerit, uermem elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti medetur. ^hDurissimum dorso tergus est, uentri mollius. Setarum hirsutia nullæ. Inter hos & dracones ⁱiugis discordia. Denique insidiæ hoc astu præparant: serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephantis assuetis callibus euagatur, atque ita prætermisissis prioribus postremos adoriunt, ne qui antecesserint, ualeant ultimis optulari: ac primum pedes nodis illigant, ut laqueatis cruribus impediunt gradiendi facultatem. Nam elephantis nisi præuenti hac spirantemora, uel arboribus, se, uel saxis applicat, ut pondere nitibundo attritos necent angues. Dimicationis præcipua causa est, quod elephantis, ut aiunt, copiosior & frigidior inest sanguis, & ob id à draconibus audissimè torrente captantur æstu. Denique nunc inuadunt nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis maiorem sumant de oppressis satietatem. Nec aliud magis quam oculos petunt, quos solos expugnabiles sciunt: uel interiora aurium, quod is tantum locus defendi non potest proboscide. Itaque cum ebiberint sanguinem, dum ruunt belluæ, dracones obruuntur: sic utrinque fusus cruor terram imbuit, fitque pigmentum quicquid soli tinxerit, quod ^kcinnabarim uocant. Elephantes Italia anno urbis conditæ quadringentesimo septuagesimo secundo in Lucanis primum ^lbello Epirotico uidit, & boues lucas inde dixit. Cæsariensi coloniæ ^mCæsaria inest, à D. Claudio deducta, ⁿBocchi prius regia, postmodum Iubæ indulgent

maximam, elephantem, quem incolæ aiebant esse unum ex his qui pro rege Poro contra Alexandrum Magnum pugnauerat: quem & Alexander, quod tam strenuè pugnauerat, Soli dicauit, & torques aureos circa cornua adaptauit, & in torquibus græcè scribi fecit, Alexander Iouis filius, Aiaccem (nomen erat elephantis) Soli magnum nomine exornans. Coniiciunt autem indigenæ, intercessisse tempus 350. annorum.

g ¶ Truncos edunt.) Ex Plinio cap. 12. lib. octauo: Et terram, inquit, edisse, ijs tabificum est, nisi sæpius mandant: deuorant autem & lapides. Truncos quidem gratissimo in cibatu habent: palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentium assumunt fructum, mandunt ore. De Chamæleonte habes infra cap. 53. h ¶ Durissimū.) Plinius cap. 10. octauo: Durissimum dorso tergus, uentres molles: setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tædio muscarum, namque & id tanta uastitas sentit &c. i ¶ Iugis discordia.)

Hanc draconum & elephantum pugnam, Plinius lib. 8. sic explicat: Mira animalium pro se cuique præcipua solertia est, ut ijs una scandendi in tantam altitudinem difficultas. Draco itaque iter ad pabula speculatur, ab excelsa arbore se iniicit. Scit ille imparè sibi luctatum contra nexus, itaque arborum aut rupium attritum querit. Cauent hoc dracones, ob idque gressus primum alligant cauda, resoluunt illi nodos manu: at hi in ipsa nare caput condunt, pariterque spiritum præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosque maxime petunt, ita fit ut plerumque cæci ac fame et mororis tabe cōfecti reperiantur. Causa dimicationis fertur esse, quod elephantis frigidissimus sit sanguis, & ob id æstu torrente præcipue à draconibus expetitur: quamobrem in

40 annes merfi, insidiantur bibentibus, arctatisque illigata manu, in aurem morsum defigunt, quoniam is tantum locus defendi non potest manu. Dracones sunt tanti, ut totum sanguinem capiant: itaque elephantis ab ijs ebibuntur, siccatisque concidunt, & dracones inebriati opprimuntur commorianturque. k ¶ Cinnabarim.) Plinius cap. 7. lib. 33. naturalis historie hunc locum sic explicat: Vocant Græci minimum *μίνιον*, quidam cinnabarim: unde natus error Indico cinnabaris nomine: sic enim appellant illi sanicem draconis elisi elephantorum morientium pondere, permixto utriusque animalis sanguine. Neque alius est color, qui in picturis propriè sanguinem reddat humanum. l ¶ Bello Epirotico.) Quod scilicet cōtiguit sub rege Pyrrho: tunc inquam apud Lucanos, qui populi sunt Italiae, fuit inter Calabros & Apulos, uidit Italia primum elephantem, & inde uocauit eos boues lucas, à luce scilicet ipsa, quod clypeis aureis relucebat, qui in turribus in eis erectis conspiciebantur: uel, ut alij putant, à Lucania in quam introducti fuerunt, boues Lucæ nomen acceperunt. m ¶ Cæsaria.) Plinius cap. 2. quinti sic habet: Oppidum ei celeberrimum Cæsarea, antea uocatum Iol, Iubæ regia, à diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis.

50 n ¶ Bocchi.) De Boccho Maurorum rege scribunt Liuius lib. 66. & Sallustius in Iugurtha. De Syphace Numidiæ rege scribit quoque Liuius lib. 29. & 30. Porro urbs Icosium sic uocata fuit à uiginti Herculis comitibus qui illam condiderunt. Nam *ἱκσος* græcè, latine uiginti significat.

dulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab Icosio taciti recedamus: Hercule enim illac transeunte, uiginti, qui à comitatu eius descuerant, locū deligūt, iaciunt mœnia, ac ne quis imposito à senomine priuatim gloriaretur, de condentiū numero urbi nomē datū.

SCHOLIA CAP. XXXIX.

Scribit Plinius cap. 3. libri quinti, Ampsagam flumen principium esse Numidiae, Thuscam uerò fluiuium finem eius. Mela quoque scribit Numidiam esse angustiore[m] quā[m] Mauritaniam, sed cultiorem atque diutiorē. Dicti sunt præterea incolae eius Nomades, uel permutato in o, quasi pastores. Fuerūt enim olim Nomades passim uagantes, quod nullam certam sedem haberent.

a ¶ Cirta.) Scribit Strabo hanc urbem esse mediterraneam, munitissimam & optimè structam, cum à cæteris, tum à Micypsa rege, eamque tantam effecisse, ut decem equitū millia & peditū uiginti millia emitteret. Cæterū Cullu urbem Hermolaus putat à Ptolemæo uocatam Colopem.

b ¶ In Zeugitanū limitem.) Zeugitana regio, inquit Martianus, ea est quæ proprie uocatur Aphrica. c ¶ Villis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt ac uillis asperis: unde prouerbiū natū est, Ursis asperior pilosiorque: diciturque de homine qui est præ cæteris pilosior ac hirsutior. Et quod subditur de genitura, id uult, quod generandi modus par est, sed non uuloris quadrupedum more, quin magis ambobus cubantibus cōplexisque generandi absoluant rationē, idque sub hyemis initium: deinde in specubus secedunt mares à grauidis honoris gratia, in quibus ille parit trigesimo die. Nam fert uersa uterū dies triginta, ut Lucina seu genitura tempus illi pro-

peratius sit: unde fit, ut editus foetus paucillam & informē habeat carnem, sitque paulo maior muribus, sine oculis, sine pilo, ungues tantū prominent. Hanc tamen informem generationē, ursus & uersa lambendo paulatim figurant. Interim autē quo latent in specubus, uiuūt sine cibo, solo pedū priorum succtu, uel quod cibi uicem suppleat humor nimius. Aristot. sic scribit: Foetu grauidam uersa, uel à nemine, uel à paucissimis capta est. Tempore sui latibuli hoc animal nihil edere certum est, quippe quod neque exeat, & captū, uentre, intestino inani uideatur.

Id ipsum quidem non sine causa à natura excogitatum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cæterorum, si nimis essent ualidae, uerti possent. d ¶ Inualidum caput.) Leo habet caput fortissimum, ursus uerò inualidissimum, & ob id urgente uel precipitaturus se ex aliqua rupe, manibus capite aperto iacitur, ac sepe in arena colaphis insilictis exanimatur. e ¶ Insidiantur aluearibus.) Dicit Aristot. cap. 5. octauū nat. animal. ursum esse animal omnium, quippe qui & fructus arboris quas conscendunt corpore lubrico edat, & legu-

mina

De Numidia, & in ea ursis.

Cap. XXXIX.

Q[uod] est à flumine Ampsaga, Numidia datur. Huius incolæ quādiu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti sunt. Vrbes in ea quāplurimæ, nobilesque, sed Cirta eminet, dein Cullu purpurario fūco Tyrijs uelleribus comparata. Omnis hæc regio finibus in Zeugitanum limitem definit: qua parte syluestris est, feras educat: quā iugis ardua, equos alit. Eximio etiā marmore prædicatur. Numidici ursi forma cæteris præstant, rabie duntaxat & uilis profundioribus: nam genitura par est quoquo loco editis: eam protinus dixerō. Coeunt non itidem quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis coniugationibus copulantur. Desideriū ueneris hyems suscitāt. Secreti honore reuerentur mares grauidas, & in iisdē licet foueis, partitis tamē per serobes secubationibus diuidunt. Lucina illis properatius tempus est, quippe uterū trigesimus dies liberat: unde euenit, ut præcipitata foecunditas, informes creet partus. Carnes paucillulas edunt, quibus color cādidus, oculi nulli, & de festina immaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguis lineamentis: has lambendo sensim figurant, & interdum ad pectora fouent, ut assiduo incubatu calfactæ animalē trahant spiritum. Interea cibus nullus. Sanē dieb. primis XIII, matres in somnū ita concidunt, ut nec uulneribus excitari queant. Enixæ quaternis latent mensibus: mox egressæ in diem liberum, tantam patiūtur insolentiam lucis, ut putes ob-

fitas cæcitate. ¶ Inualidum ursi caput, uis maxima in brachijs & lumbis, unde interdum posticis pedibus insilunt. ¶ Insidiantur aluearibus apum, maximè fauos appetunt, nec auidius aliud quā[m] mella captant. Cum gustauere mandragoræ mēla, moriuntur. Sed eunt obuiam, nema-

nemalum in perniciem conualeſcat, & formicas deuorant ad recuperandam ſanitatē. Si quando tauros adoriuntur, ſciunt^f quibus po-
tiſſimū partibus immorentur, nec aliud quā
cornua aut nares petūt: cornua, ut pondere de-
fatigent; nares, ut acrior dolor ſit in loco tene-
riore. ⁸M. Meſſala Conſule, L. Domitius Ae-
nobarbus curulis ædilis urſos Numidicos cen-
tum, & totidem Aethiopus uenatores in circo
10 Romano edidit, idq; ſpectaculum inter memo-
rabiles titulos annotatur.

conſulem, uidelicet M. Piſonem & M. Meſſalam. Et quod ſubiicitur de circi ſpectaculo, nemo ignorat quā mi-
ra urſi ſit uerſutia etiam cicurati. Quando adhuc liber eſt, quoties ſe præpinguem ſenſerit, latebras querit, ubi
tandiu latitat cibo abſtinens, donec pinguedo, qua corpus inhabile redditur, reſoluatur omnino. Rurſus ſi quan-
do ſpecus latendi cauſa petierit, non pedibus, ſed reſupina ſciſſam trudens locum ingreditur, ne à uenatoribus
eius ueſtigia deprehendantur.

De Africa, de leonibus, de hyæna, de
uarijs ſerpentū differentijs, de gem-
mis, deq; monſtroſis animalium ge-
neribus, ac alijs in ea regione me-
moratu digniſſimis. Cap. XL.

Mnis Africa à Zeugitano pede in-
cipit, promontorio Apollinis Sardi-
niæ controuerſa, promontorio Mer-
curij procedens in frontem Sicanā.
Proinde extenta in duas prominentias, quarū
altera promontorium Candidum dicitur: alte-
ram, quæ eſt in Cyrenaica regione, Phicuntem
30 uocant. Ea per ſinum Creticum oppoſita Cre-
tæ inſulæ, contra^a Tænarōn Laconicæ excur-
rit arenis. Carabathmos Aegypto inſinuata,
cui proxima Cyrenenſis extenditur inter duas
^bSyrtes, quas inaccessas undosum ac recipro-
cum mare efficit, cuius ſali defectus uel incre-
menta haud promptū eſt deprehendere, ita in-
certis motibus nunc in breuiā reſcinditur dor-
ſuoſa, nunc æſtibus inundat inquietis. Varro
autor eſt, perſlabilem ibi terrā uentis penetran-
40 tibus, ſubitā uim ſpiritus citiſſimi aut reuome-
re maria, aut reſorbere. Omnis hæc plaga ab
Aethiopia & terminis Aſiæ, Nigri flumine,
qui Nilū parit, ab Hiſpania freto ſcinditur: late-
re quo ad meridiem uergit, fontū inops, & in-
famis ſiti; alitrinſecus quā ſeptentrionē patitur,
aquarum larga; in^d agro Byzacæno, qui patet
paſſuū ducentis uel amplius millibus. Iſlebis ita
præpinguis, ut iacta ibi ſemina cū incremen-
to centeſimæ frugis renaſcant. Externos in ea
50 plurimos conuentiſſe, argumentum de urbibus
& locis dabimus, Borion promontorium,

SCHOLIA CAP. XL.

Africa ſemel capitur pro tertia orbis
parte, includens omnes meridianas regio-
nes, Mauritaniam, Numidiam, Cyrenen,
Libyam, Aegyptum &c. Alio modo capi-
tur pro ſingulari & diſtincta prouincia,
quæ ſecundū Ptolemæū includit Numidiā,
uocaturq; Africa minor, & fuit olim Car-
thaginenſibus ſubdita. Martianus uocauit
eam Zeugitanam regionem, & habet tria
promontoria atq; duos ſinus. Primum pro-
montorium uocatur Candidum, alterum
Apollinis, & eſt è regione Sardinie: tertium
Mercurij, ex aduerſo Siciliae. Sinus unus
uocatur Hipponenſis, ab Hippone oppido:
alter Creticus. ^a Tænarōn. Eſt Tæ-
narōn Laconicæ promontoriū, de quo &
ſuprà cap. 12. ^b Syrtēs. Sunt Syr-
tes loca maris periculosa, ubi aqua flucti-
bus trahitur, unde magna maris & terræ
coſurgit inæqualitas, ut in uno loco ſit pro-
fundiffima, in alio uerò uadoſa, ſpiranteq;
uento, cumulus arenæ qui ſupra mare fue-
rat, in profundiffimas reſideat ualles, et rur-
ſum qui deprimebatur, mox ſuper aquas
egetatur: unde nomen ipſum deriuatur à
græco uerbo *σῦρσις*, quod trahere ſignifi-
cat. ^c Nigri flumine. Scribit Plin-
nius Nigri fluuii eandem eſſe naturā quæ
Nilo. Nam gigni calamum, papyrus, &
animantia eadem, iſſdemq; augetur tempo-
ribus. Huius fluminis Ptolemæus non me-
minit in ſuis tabulis. ^d In agro By-
zacæno. Quidam uocant hanc fertiliffi-
mam regionem Byzacium, alij Byzacitin,
alij Byſſacitas, alij Gyzantas, & rurſum al-
lij Byſſatida. Ad hanc itaque ex uarijs locis
externæ gentes commigrant, præſertim

Græci. Cæterum promontorium Borion idem est quod aquilonare, quod is uentus illi loco sit infestus. Sic quoque Hippon nomen accepit ab equitibus, seu equorum nutritoribus: Clypea ab aspidē, nam a Græcis scutum dicitur. Erycinæ uero religiones, sunt ceremoniæ Veneri exhibitæ, sic dictæ à monte Siciliæ Eryce, in quo Eryx Siculus Veneri templum extruxit. Et quando mox subiicitur, ternarius ciuitatum Tripoleos, quidam eas ciuitates sic enumerant, Oeæ, Taphræ, Leptis magnæ, ut redundet Abrothorum. Alij aliter sentiunt.

e ¶ (Philenis fratribus.) Est quædam amor laudis. Fuerunt autem Phileni Carthaginenses, qui in discordia inter Carthaginenses & Cyrenenses de agrorum terminis orta, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos terra operiendos tradiderunt, quo limites Carthaginensium extenderent: unde factum est, ut eo loco pro honore eorum aræ dicarentur, quæ Philenæ ab incolis sunt nuncupatæ. Cæterum Adrymetum & Carthago coloniæ sunt Tyri. f ¶ (Carthadam.) Patet hinc Phœnicum linguam longè ante Romam conditam (nam Carthago traditur ab autoribus condita ante Romam annis circiter 470.) eandem fuisse cum Syriaca lingua, in qua קרתחדא id est, Carthahadat, significat ciuitatem nouam. Describit autem Strabo Carthaginis situm, potentiam ac magnitudinem, his uerbis libro ult. Carthago in peninsula quadam iacet, quæ ambitum habet stadiorum 360. miro cinctum: cuius sexaginta stadiorum longitudinem iugum occupat, quod à mari in mare descendit. Fuit hæc Phœnicum colonia tam fortunata, & ea quæ in Iberia est, etiam usque ad Herculis columnas, ut adhuc optimam Europæ partem, et in continenti complura loca & adiacentes insulas habebant. Quin & Libyam omnem adepti sunt: & his opibus urbem Romanæ imperij æmulam comparauerunt &c. Fuit autem à Romanis anno 22. postquam fuerat euersa, reparata. g ¶ (Plurimæ bestiæ.) Bestias feras complices habet Africa propter magnas solitudines, in quibus homines uiuere non possunt propter aeris intemperiem.

h ¶ (Quorum trifariam genus.) Aristoteles 44. cap. noni naturæ animalium sic dicit: Leonum duo sunt genera, alterum breuius crispiorēq; pilo, quod ignauius est: alterum longius, piloq; breuiore, quod generosius est. Quod uero Solinus tertium ponit genus, nempe quod ex pardis est, cuius nec colla nec armos iube uestiunt, de hoc cap. 27. quoque dictum est. i ¶ (Alternis diebus.) Potest leo ferre in ediam biduo aut triduo, ut qui iam ad multā satietatem repletus est: & si qua mandendo solida deuorat, eaq; alijs capere nequit, cōiectis in fauces unguibus extrahit, ut si fugiendum sit, nō in satietatem abeant. Exemplū misericordiæ eius quod de Getula muliere subiicitur, Plin. sic describit, ut mulier illa suo allo-

quod Aquilone cecidit, Græci aduenæ sic uocauerunt. Hipponē, Rhegium postea dictū, item Hipponem alterū de interfluente freto Diarrhyton nuncupatū, nobilissima oppida, equites Græci condiderunt. Clypeam ciuitatem Siculi extruunt, & Aspida primū nominant. Veneriam etiam, in quam Veneris Erycinæ religiones transtulerunt. Achæi Tripolin lingua sua signāt de trium urbium numero, Taphræ, Abrothoni, Leptis magnæ. Philenis fratribus à laudis cupidine grauius uocamen datū. Adrymeto atque Carthagini autor est à Tyro populus. Sed quæ super Carthagine ueraces libri prodiderunt, hoc loco reddam. Urbem istam, ut Cato in oratione senatoria autumat, cū rex Hiabas rerum in Libya potiretur, Elissa mulier extruxit, domo Phœnix, & Carthadam dixit, quod Phœnicum ore exprimit ciuitatem nouam: mox sermone uerso in uerbum Punicum, & hæc Elissa, & illa Carthago dicta est: quæ post annos septingentos triginta septem exciditur, quā fuerat extructa. Deinde à C. Graccho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis, humili & languido statu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis, interiectis centum & duobus annis, M. Antonio, P. Dolabella consulibus enituit, alterum post urbem Romam terrarum decus. Verū ut ad Africam redeamus, ipsa suo cingitur angulo. Interna eius & plurimæ quidem bestię, sed principaliter leones tenent: qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere quod dentatum uocant, uident protinus atq; nascuntur. Quorū trifariā genus scinditur: nam breuiiores, & iubis crispi, plerūq; ignaui sunt & imbelles. Longiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. Athi quos creant Pardi, in plebe remanent, iubarum inopes. Pariter omnes parant à sagina, primū quod alternis diebus potum, alternis cibum capiunt, ac frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ cibationi superponunt diem, tum quod carnes iusto amplius deuoratas, cum grauantur, infertis in ora unguibus

unguibus sponte protrahunt. Sanè & cum fugiendum est, in satietate idem faciunt. Senectam defectio probat dentium. Nam clementiæ indicia multa sunt. Prostratis parant, in uiros potius quàm in foeminas sæuiunt. Infantes non nisi in magna fame perimunt. Nec à misericordia separantur. Alsidiuis denique exemplis patet eos pepercisse, cum multi captiuorū aliquot leonibus obuijs intacti repatriauerint.

10 Getulæ etiam mulieris nomen Iubæ libris comprehensum est, quæ obtestata occurrentes ferarum, impunis rediit. Auerſi coeunt, ne hi tantum, sed & lynces, & cameli, & elephantī, & rhinocerotēs, & tigrides. Leænæ foetu primo catulos quinque edunt, deinde per singulos partus numerum^k decoquunt annis insequentibus. Sed postremo cum ad unum materna fecunditas recidit, ut ultimo singulos procreent, steriles fiunt in æternū. Animos leonum frons & cauda indicant, sicut motus equinī^l de auribus intelliguntur: dedit enim has duas notas generosissimæ cuique natura. Vis summa in pectore est, firmitas in capite præcipua. Cum premuntur à canibus, contemptim recedunt, subsistentesque interdum ancipiti recessu dissimulant timorem, idque agunt, si in campis patentibus ac nudis urgeantur. Nam syluestribus locis, quasi testem ignauitæ non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequuntur, nisi saltu adiuuant. Cum fugiunt, non ualent salire. Gradientes mucrones unguum uaginis corporum claudunt, ne acumina attritu retundantur. Hoc adeo custodiunt, ut non nisi auersis falcibus currant. Septi à uenantibus, obtutu terram contuentur, quò minus conspectis uenabulis terreantur. Nunquā limò uident, minimeque se uolunt aspici. Cantus gallinaceorum & rotarum timent strepitus, sed ignes magis.

30 ^mLeontophonos uocari accepimus bestias modicas, quæ captæ exuruntur, ut earum cineris aspergine carnes pollutæ, iactæque per compita concurrentium semitarū leones necent, si quantulumcunque ex illis sumpserint. Propterea leones naturali eas premunt odio, atque ubi facultas data est, morsu quidem abstinēt, sed dilaniatas exanimant pedum nisibus. Spectaculū ex his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius in curuli ædilitate. ⁿHyænā quoque mittit Apfrica, cui cum spina riget, collū cōtinua unitate flecti nequit, nisi toto corpore circumactō. Multa de ea mira. Primū, quod sequitur stabula pastorum,

40

50

suo alloquio mitigarit in syluis impetū multorum, cum illa diceret se esse foeminam captiuam, profugam atque infirmam, & ob id indignā tam generosi cæterisque imperantis animalis prædam. ^k ¶ Decoquunt.) Sensus est, leænā primo foetu parere quinque catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno uero sterilefcere. ^l ¶ De auribus.) In equis & omnium iumentorū genere, aures indicia animi præferunt. Nam fessis sunt marcidæ, pauidis nutantes, furcibus subrectæ. Scribit & Aristot. cap. 8. primi nat. animal. Quibus frons est magna, sunt segnes: quibus parua, mobiles: quibus lata, mente moueri idonei: quibus rotunda, iracundi. Sic natura leoni tribuit notas quasdam in cauda simul & in fronte: proinde uis eius summa est in pectore, & fortitudo in capite, cum contra ursus inualidissimum habeat caput: solum ex parte illum leo est infirmus contra ictus, sed reliquo corpore multas patitur plagas. Et quando à canibus in libero campo premitur, contemptim recedit: in syluestribus autem locis ubi uideri nequit, acerrimo cursu fertur, uelut deputans absconsionem turpitudinē. Illud quoque mirum est in eo, ut condat in corporis uaginas unguum mucrones, ne refringantur hebetenturque ingrediendo, auersisque falcibus currat, nec nisi appetendo prætendat: id quod bestiarū prudentiæ ascribendum est. Ceterū cum pro catulis foeta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in toram, ne uenabula expauescat. Neque limò uidet, id est, oblique & trasuersum. Vnde Plinius: Nec limis oculis intuentur, aspicique simili modo nolunt. Quin & tale tamque sæuū animal, rotarū orbēs circumacti, currusque inanes, & gallinaceorum cristæ, cantusque etiā magis terrent, sed maxime ignes.

^m ¶ Leontophonos.) Id est, leonem perimens: & est animal paruum, nec alibi nascens nisi ubi leo gignitur: quo gustato, tanta est uis ut illico expiret. Et cum uenatores id sciant, concidunt carnes eius & decoquunt, & contusas in massam redigunt ferisque obijciunt: quam si gustarint, mox intereunt.

ⁿ ¶ Hyænā.) Est hyæna animal ferum atque agreste, quod alternis uicibus masculū esse & foeminam tradit Plinius. Aristoteles cap. 32. sexti nat. animal. sic scribit: Hyæna colore lupi propè est, sed hirsutior, & iuba per totum dorsum prædita est. Est autem corpore non minore quàm lupus, iuba quæ equus, sed seta duriore longioreque, &

per totum dorsum porrecta. Molitur insidias homini, sepulchra effodit, humane auida carnis. Idem Aristoteles capite sexto tertij de generatione animalium, reprobatur opinionem illorum qui asserunt hyænis utrumque inesse sexum. Reliqua quæ hic Solinus commemorat, scribit Plinius cap. 30. libri octauj. De lapide uero hyænio qui in oculis inuenitur hyæne, scribit cap. 10. tricessimisepimi. o ¶ *Crocute nomen.*) Hyæne coitu leæna Aethiopica crocutam parit, similiter uoces imitantem hominum pecorumq;. Acies ei perpetua in utraque parte oris: nullis gingiuis, dente continuo, qui ne cōtrario occurso hebetetur, capsarū modò includitur. Diodorus Siculus lib. 4. de his sic scribit: Quos Aethiopes appellant Crocutas, mixti sunt canis lupiq; natura, sed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut ossa omnia facillè conterant, & digerant comesta. p ¶ *Onagros.*) Onagrum Græci dicunt *ὄνυξ*, id est, asinum syluestre, de quo Plinius cap. 30. octauj sic scribit: Africa asinorum syluestrium multitudinem fundit. Mares in eo genere singulis fœminarum gregibus imperitant. Timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiunt, morsuq; natos mares castrant. Contra grauidæ latebras petunt, & parere furtò cupiunt, gaudentq; copia libidinis. Scribit & idem autor, ex equa & onagris mansuefactis generari mulas, ueloces in cursu, diuitia eximia pedum, uerū rugoso corpore, indomito, sed animo generoso. Onagro autē & asina genitū mulum, omnes antecellere. q ¶ *Africa serpentibus.*) Quod tanta copia serpentū est in Africa, id philosophi prodiderunt accidere ob nimium loci calorem. Diodorus Siculus libro quarto scribit de Africæ serpentib. in hunc modum: Varia serpentum genera, incredibiliq; magnitudine conspici dicunt, qui loca deserto incolunt propinqua: centum enim cubitorum longitudine nonnullos esse aiunt, ut meritò non solum à nobis, sed alijs quoq; id falsum existimetur. Cæterum cerasastes serpens nomen habet *ἀνδρὸς κέρατος*, id est, à cornu: nam emittunt cerasis cor-

pore cornicula sæpe quadrigemina, quorum motu, reliquo corpore occultato, sollicitent ad se aues. Vnde ubi textus hic habet, pastibus necem præpetum aucupentur, quidam legunt, necem perpetuam. Sunt rursus codices in quibus pro pastibus, passeribus scriptum est. Alterum autem serpentum genus, quod hic Amphibæna uocatur, à Græcis nomen illud habet *ἀμφὶ βῆνα*, id est, circumuado, propter geminum scilicet caput, quasi parum esset uno ore fundi uenenum. Vnde Galenus: Amphibæna biceps est, & utraq; parte ingreditur, quæ causa efficit, ut capite utrinq; secus nutabundo serpat, hoc est, minus ac tardius nutet: ubi quidā legūt, uterque sexus nutabundo capite, quasi minuetur suo incessu casum & ruinā. Deinde & hoc agūt serpentes isti, ut iaculi arbo-

& auditu assiduo addiscit uocamen, quod exprimere possit imitatione uocis humanæ, ut in hominem astu accitum nocte sæuiat. Vomitus quoq; humanos mentitur, falsisq; singultibus sollicitatos sic canes deuorat: qui fortè si uenantes umbram eius dum sequuntur contigerint, latrare nequeunt, uoce perditā. Eadē hyæna inquisitione corporum sepulcorum busta eruit, propterea promptius est marem capere. Fœminis enim ingenita est callidior astutia. Varietas multiplex inest oculis, colorūq; mutatio: in quorum pupillis lapis inuenitur, Hyænum dicunt, præditum illa potestate, ut cuius hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futura. Verum hyæna quodcūq; animal ter lustrauerit, mouere se non potest: quapropter magicam scientiam inesse ei pronunciauerunt. In Aethiopiæ parte coit cum leæna, unde nascitur monstrum cui ° *Crocute* nomen est. Voces hominum & ipsa pariter affectat. Nunq; con-

niuet aciem orbium, sed in obtutum sine nictatione cōtendit. In ore gingiua nulla, dens unus atq; perpetuus, qui ut nunq; retundatur, naturaliter capsularū modò clauditur. Inter ea quæ dicunt herbatia, eadem Africa *Onagros* habet, in quo genere singuli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis suæ metuunt: inde est quod grauidas suas seruant, ut in editis maribus, si qua facultas fuerit, generandi spem morfu detruncant: quod cauentes fœminæ, in secessibus partus occultūt. Africa serpentibus adeò fœcunda est, ut mali huius meritò illi potissimum palma detur. Cerastræ præferunt quadrigemina cornicula, quorū ostentatione, ueluti esca illice, sollicitatas aues perimunt. Nam reliqua corporis de industria arenis tegūt, nec ullum indicium sui præbent, nisi ex ea parte qua inuitatis dolo pastibus, necem præpetum aucupentur. Amphibæna confurgit in caput geminum, quorum alterū in loco suo est, alterum in ea parte qua cauda: quæ causa efficit, ut capite utrinq; secus nutabundo serpat tractib. orbiculatis, iaculi arbores subeūt, è quibus uī maxima turbis

turbinati, penetrant animal quodcunque obuiū fortuna fecerit. Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupentes. In hoc tamen squamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuersæque aspidum species sunt, uerum disparis effectus ad nocendum. Dipsas siti interficit. Hypnale, quod somno ne
 10 cat, teste etiam Cleopatra, emitur ad mortem. Aliarum uirus, quoniam medelas admittit, minus famæ meret. Hæmorrhoids morfu sanguinem elicit, & dissolutis uenarum commercijs, quicquid animæ est euocat per cruorē. Prester quem percusserit distenditur, enormique corporis lentia necatur extuberatus. Ictus Sepium statim putredo sequitur. Sunt & Ammoditæ, est
 & Cenchris, Elephantia, Chersydri, Chamædracontes. Postremo quantus nominū, tantus
 20 mortium numerus. Nam Scorpiones, Scinci, lacerti, uermibus, non serpentibus, adscribuntur. Monstra hæc si bibant, clementius feriunt. Habent affectus, non temere nisi coniuges euagantur. Capto altero, uel occiso, uter superfuerit efferatur. Subtiliora sunt capita foeminis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus æqualiter teres est, sublimior etiam, mitiorque. Igitur anguibus uniuersis hebes uisus est. Ra
 30 ro in aduersum contuentur, nec frustra, quum oculos non in fronte habeant, sed in temporibus, adeo ut citius audiāt, quam quid aspiciāt.

Degem

culi arbores subeant, hoc est, ut Plinius habet, iaculum ex arborum ramis uibrari: nec pedibus pauendos tantū serpentes, sed & misili uolare tormento. r ¶ Scytale.) Est σκυτόδλυ Græcis scutica, & σκυτόδλυ teli genus & uirgæ, ex cuius similitudine serpens hic nomen accepit. Sic aspis uocatur genus quoddam serpentis, quoniam Græci ἀσπίδα scutum dicunt: & serpens ille corpore ipso tanquam scuto utitur ad contegendum caput. De hoc Plinius sic scribit cap. 23. octauī natural. historię: Animalia hæc pestifera coniuga ferme uagantur, nec nisi cum compare uita est: itaque alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem, unumque, cum in quantolibet populi agmine notitia quadam infestat: perumpit omnes difficultates, permeat spacia, nec nisi amibus arcesatur, aut præceleri fuga. Non est fateri, rerum natura largius mala an remedia genuerit. Iam primum hebetes oculos huic malo dedit, eosque non in fronte aut ex aduerso cernere, sed in temporibus. Ita excitatur, sed sæpius auditu quam uisu. Scribit & Aristoteles cap. 29. octauī nat. animal. Vulnus aspidis puncto acu factū simile est, omnis noque perexiguū, ægrè ut appareat, adeo nihil tumet, sanguis inde non copiosus, sed breuis aterque desillat. Oculi cel. riter obscurantur. Corpus ictum totū & multiformiter, sed tamen leuiter laborat, sicut poeta Nicander dixit: Eripiturque homini sine sensu uita doloris. Porro de Dipsade serpente scribit Dioscorides libro octauo: Dipsadis

morsus comites sunt tumor quidam solutus, sitis contenta uehementer, nunquam explebilis, nunquam interquiescens. Proinde qui ita sunt affecti, potum hianti ore trahunt, semperque in principio desiderij eius sunt tanquam si nihil adhuc bibissent, ob id & dipsas uocatur à διψάω sitio. Haud dissimili ratione Hypnale nomen habet ab effectu, quod scilicet serpens ille somnum inducat: nam ὕπνῳ Græcè, latine est somnus. Huius rei testis inducitur Cleopatra, quæ metuens ne capta duceretur in triumphum, corpori suo serpentes apposuit, quorum interiret ueneno. Augustus uero post Actiacam uictoriam cum Cleopatram triumpho magnopere reseruare cuperet, ei psyllos admouit, qui uenenum ac uirus exurgerent, quod ea perisse morfu aspidis putabatur. Numeratur
 40 enim hypnale inter aspidum species. s ¶ Hæmorrhoids.) Huic quoque serpenti ab effectu nomen inditū est, quasi sanguinem morfu eliciens. Græci enim αἱμα sanguinem dicunt, & ῥέω fluo, & ἀποπόδα fluxum sanguinis. De serpente Prester, quem Græci πρηνήρα, id est, flammam & combustiū uocant, scribitur quoque in Numeris cap. 21. & uocatur Hebraicè ab ardore saraph, quod scilicet flammam ex ore emittere uideatur, uel quod flammam & ardorem immittat ei quem momorderit. Serpens uero cui Sepe nomen est, à uerbo σέπω putrefacio, sic uocatur, quod morfu suo putredinem inducat. Et Ammoditæ nomen illud habent ab arena cuius colorem imitantur, uel sub qua latent. Nam Græcis ἀμμος arena dicitur, & ἀπορύτω fodio. Cenchris autem à colore milij nomen accepit: nam milium Græcè κίχρη dicitur. Et elephantia, quod is serpens si momorderit hominem, inducat morbum elephantie. Sic Chersydri serpens nomen illud habet, quod tam in aquis quam in terra moretur: nam componitur ex χέρη & terra, & ὕδωρ aqua. Chamædracontes sunt dracones humi seu in terra residentes: est enim χαμαί humus. Scincus autem est genus crocodili, præcipuum contra omnia uenena antidotum, de quo capite 45. Omnia itaque iam enumerata serpentum genera, si sitiant & calecant, periculosius feriunt. Nam serpentes omnes natura frigidi sunt, nec nisi cum calescunt feriunt. Cum autem potus calorem

remittat, cōsequens est, epota hęc monstra clementius ferire quam si sūtiant. Hinc euenit, ut nocte & hyeme minus quā die & æstate serpentes perniciosi sint. Sic in locis frigidis minus nocent quā in calidis. De affectibus assidū supra quoque dictum est. Quod autem uniuersis anguibus hebes uisus est, id euenit, quod serpentes magna ex parte sub terra degunt. t ¶ Heliotropio.) Vocatur Heliotropium alio nomine gemma solis, & est secundū Plin. porraceo colore, sanguineis distincta uenis. Nomen ipsum compositū est ex græcis uocabulis. Nam ἡλιος Græci solem uocat, et τροπή mutationem seu cōuersionem. Is enim lapis in labris æneis deiectus, radios solis mutat sanguineo percussu. Est & magorum impudentiæ, dicit Plinius, manifestissimum exemplum, quod admixta herba Heliotropio, quibusdam quoque additis precationibus, gerentem conspici neget. Creditur autē quod hęc herba à sole sortita sit hoc nomen, ob eius cum sole circumactionē, quæ etiā sub nubilo fit cælo: noctu uerō uelut desiderio contrahit cæruleum florem. u ¶ Inter Syrtes.) In terra illa, inquit, ubi tanta pericula uiatoribus à uenenosis animalibus & arenæ uolubilitate omnia uestigia tegente, occurrunt, syderum ductu & obseruatione opus est, haud secus quā nauigantibus in mari: unde & loca illa sabulosa, mare arenosum dici consueuerunt. Vt igitur Syrtes sunt in mari propinquo, ita quoque sunt in continente terra. Porro historiam nauigationis periculose inter Syrtes, referunt Eutropius in fine secundi, & Orosius cap. 8. libri quarti. De insula Meninga habes apud Plin. cap. 7. libri quinti, & apud Strabonem libro ult. De Pphyllis scribit Plin. cap. 2. septimi: Pphyllorum gens à Pphylo rege dicta est, cuius sepulchrum in parte Syrtium maiorum est. Horum corporibus ingentū fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Vnde Lucanus lib. 9. Gens unica terras incolit, à seuo serpentum innoxia morsu. Mos uerō liberos genitos obijciendi seuissimis earum, eoque genere pudicitia coniugū experientia, nō profugientibus adulterino sanguine natos & c. Deletitamen sunt Pphylli à Nasamonib. Libyæ populus, qui spoliatores extiterūt nauū Syrtibus inuolutarum. Porro Lotophagi populi sunt, sic uocati à λωτός, loto arbore, & φάγω comedo, quod scilicet ea arbore uescerentur. Vnde Plin. scribit, Loti tam dulcem esse

De gemma, Heliotropio, inter Aethiopiam, Africam & Cyprum certamen fuit, quānam mitteret generis huius eminentissimam, deprehensumque est documentis plurimis, Aethiopiam aut Libycam palmam tenere. Viridi colore est, non ita acuto, sed nubilo magis & represso, stellis puniceis superspersa. Causa nominis de effectu lapidis est & potestate. Deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo percussu, extraque aquam splendorem aeris abiicit & auertit. Etiam illud posse dicitur, ut herba eiusdem nominis mixta, & præcantationibus legitimis consecrata, eum à quocunque gestabitur, subtrahit uisibus obuiorum. u Inter Syrtēs, quamuis terra pergentibus, iter syderibus destinatur, nec aliter cursus patescit. Nam putris soli faciem aura mutat, & minimo licet uento, tantam diuersitatem flatus efficit, ut subinde euerfis sitibus locorum, nulla indicia agnitioni relinquantur, cum modò quæ fuerant tumulis ardua, in ualles residunt, modò quæ ualibus pressa, cœtu pulueris aggerantur. Ita etiā continens naturam maris sui patitur. Nec interest ubi potius sint procellæ, cum ad exitium uiantium elementis cōgruentibus, in terris flabra sæuiant, in mari terræ. Vtraque Syrtes ducentis quinquaginta millibus passuum separantur: aliquanto clementior, quæ minor est. Cn. denique Seruilio, C. Sempronio c o s s. inter hæc uadosa classē Romanam impune accepimus perfretasse. In hoc sinu Meninx insula post Minturnenses paludes C. Mario fuit latebra. Supra Garamantas Pphylli fuerunt, contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate, Soli moribus anguū non interiebant, & quamuis dente letali appetiti, incorrupta durabant fanitate. Recens etiam editos serpentibus offerebant: si essent partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu paritulum: si pudici, probos ortus à morte paterni sanguinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem probabant uenenis iudicantibus. Sed hæc gens interiit à Nasamonib, capta, neque quicquam aliud præter opinionem deuestigio nominis sui Pphylli reliquerunt. Nasamoniten lapidem Nasamones dant, sanguineum uniuersum, nigris uenulis adumbratū. In intimo recessu Syrtis maioris circa Philænorum aras Lotophagos fuisse didicimus, nec incertū est. A Philænorum aris non procul palus est, quam Triton amnis influit, ubi speculatam se
artium

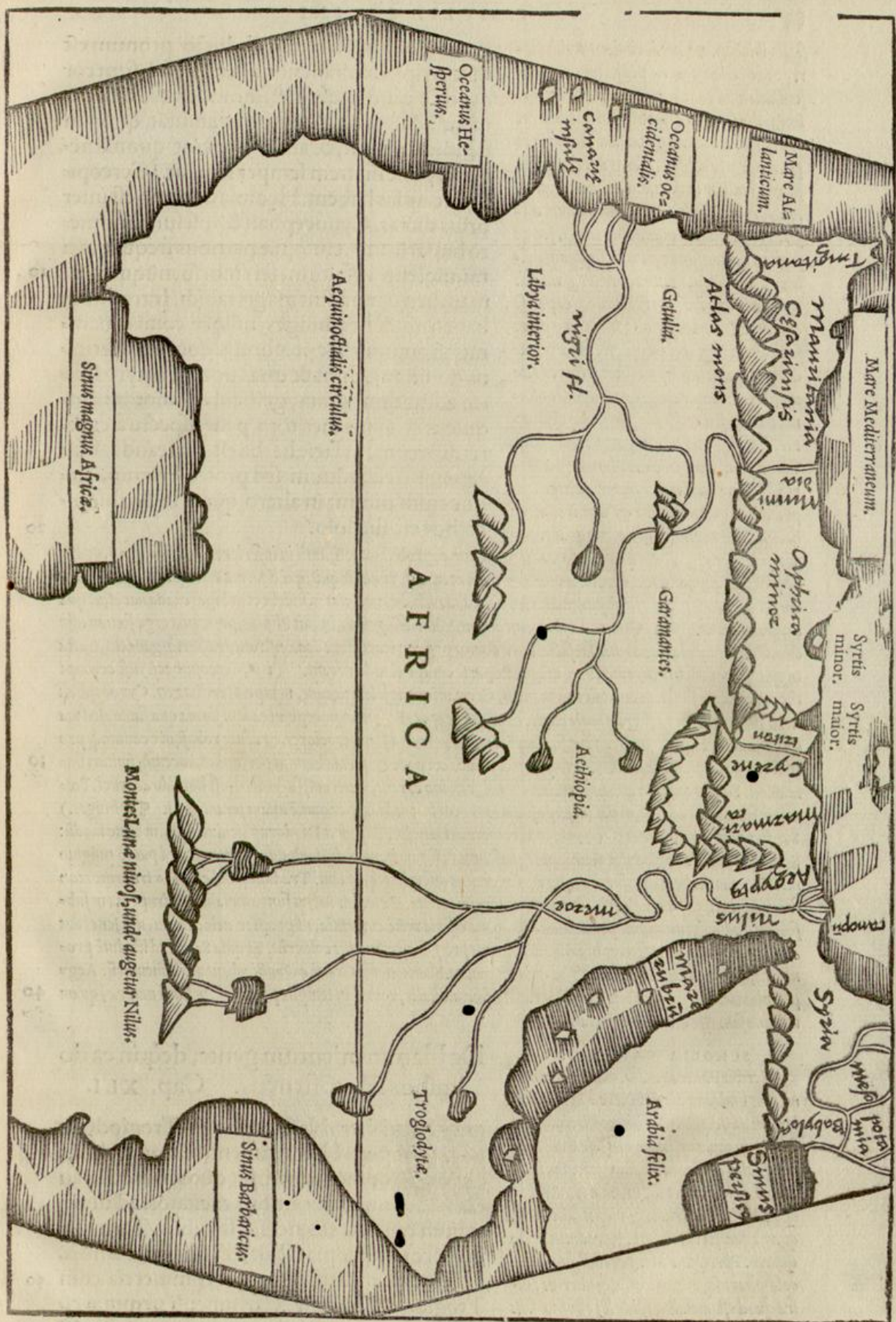
*artium deam crediderūt. Maior Syrtis ostentat oppidum, Cyrenas uocat, quod Battus Lacedaemonius Olympiade quinta & quadragesima, rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam quingentesimo octogesimo sexto condidit: quæ domus Callimachi poetæ fuit & patria. Inter hoc oppidum & templum Ammonis, millia passuum quadringenta sunt. Templo fons proximat Soli sacer, qui humoris nexubus humum stringit, fauillam etiam in cæspitem solidat. In quagleba non sine miraculo locus uiret undique secus agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocant cornu. Nam ita tortuosus est & inflexus, ut effigie reddat cornu arietini. Fulgore aureo est. Prædiuina somnia repræsentare dicitur subiectus capiti incubantiur. Et arbor est Metops nomine, ex qua profluit lentus humor, quæ a loco Ammoniacum nominamus. Apud Cyrenenses præterea^a Syrpe gignitur odoratis radicibus, uirgulto herbido magis quam arbusto: cuius est culmo

cibum, ut nomen etiam genti terræque dederit, nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Vnde natum adagiū, *ἄνθρωπος ἐφ' ἁγίῃ, Λόστυμν ἐφ' ἁγίῃ*: quod de his dicitur, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. x Artium deam.) Hæc Minerva est, cui nobilium artium inuentio nem adscribunt. Vocatur & Pallas, quod Pallantem gigantem interfecerit, cum prius Tritonia uocaretur, à Tritone palude, ubi primum uisa est, ibique inuenta tibia, cum buccis tumidis ex aqua se conspexisset, eam ipsam tibiam in Tritonem Libyæ paludem abiecit. y (Quod Battus.) Conueniunt ferè omnes Cyrenen fuisse à Theræis conditam. Hi autem ex Laconica duce Batto profecti, Theram insulam coluerunt, quæ olim Calisto dicta fuit, unde Callimachus originem duxit. Sunt tamen qui Battum autem cognominatum Battum propter oraculum apud Delphos sibi reddidit, atque propter honorem regium quem affecutus est: Battum enim Pæni regem appellant. Porro Cyrenæ urbi quidam putant hoc nomen inditum à Cyre

ne Ipsei filia, raptâ ob eius formam ab Apolline, & asportata in Libyam ad ea loca ubi postmodum condita est urbs. Alijs uero placet urbem sic dictam à Cyre eius regionis fonte. Hæc urbs condita fuit olympiade 45. sicut Roma olympiade 12. Primi autem quatuor reges Romani, Romulus, Numa, Tullus Hostilius, Ancus Martius, regnauerunt annis 136. hoc est olympiadicis. 34. & secundum hanc olympiadum supputationem, Ancus Martius obiit olympiade 46. sicque Cyrenæ conditæ sunt rege Martio res Romanas tenente. Hanc supputationem Cincius ponit. Plinius uero cap. 3. decimnoni naturalis historię aliter sentit in sua supputatione. Rursus quando Solinus dicit Cyrenen conditam post Troiam captam anno 586. alij ab eo dissentiunt. Nam constat ex Dionysio post erutum Ilium anno 432. fuisse Romanam conditam: ab urbe autem condita usque ad obitum Anci regis, sunt anni ferme 136. Sumptis itaque annis 432. & 136. fiunt anni 568. qui numerus ad Cyrenarum initium referendus est. Soli ni itaque numerus ad completam urbis illius extruccionem rectus esset si sic legeretur, olympiade 41. rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam 568. z (Templum Ammonis.) Scribunt gentiles quod pater Liber cum per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxilium, & statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni, ab arenis sic dicto (est enim ἀμμος Græcis arena) simulacrum cum capite arietino, & in eo loco in quo aqua fluxit, templum constituit. Diodorus Siculus in gestis Alexandri tradit Danaum regem Aegyptiorum construxisse templum Ammonis, cuius simulacrum ex smaragdis ac gemmis alijs factum fuit. In eo quoque loco ager fuit in medio arenarum exiguus, quippe ubi lator, ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum palmarumque ac cæterarum cultarum arborum ferax, rosidus solus ex omnibus circumiectis. Scribit & Quintus Curtius, incredibile dictum esse, ut inter uastas solitudines, ita undique ambientibus ramis, uix in densam umbram cadente sole, ea regio contacta sit. Multi ibi fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cæli quoque mira temperies, uerno tempore maxime similis, omnes anni partes pari salubritate percurret: & ut Plinius scribit cap. 106. secundi, Iouis Ammonis fons interdum frigidus, noctibus feruet. Sic quoque scribit Arrianus in principio tertij gestorum Alexandri: Ex eo, inquit, fons manat, cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior, postea de feruescere incipit, ac sub die exortu rursus tepidior oritur, atque ita per singulos dies ac noctes, æstus ac frigoris uices uariat. Legitur proinde illic & gemma quedam, Ammonis cornu dicta, aureum habens colore, & arietini cornu reddens effigiem, ut Plinius scribit cap. 10. lib. ult. Crescit denique ibi arbor quam uocant Metopion & Metopon, quæ in arboris stillat lacrymam ueluti resnam. a (Syrpe gignitur.) Putant doctiores Solinum hic loqui de sulphio, quod in Cyrenica reperitur prouincia, cuius succus uocatur laser, magni fucus in usu medicamentis, & ad pondus argentei denarii pensum. Multis tamen iam annis in ea terra non inuenitur, quoniam publicani qui pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes, depopulantur pecorum pabulum, nisi quod unus caulis repertus olim, Neroni principi missus est. Quod postea inuectum est, in Perside aut Media et

Armenia nascitur Lafer, multò tamen infra Cyrenaicū. Ab hoc silphio natum est pro- uerbium, βατὶς οὐδ' ἴστω, Batti laferpitium, de his dici solitum, qui summos honores adipi scuntur. Cyrenæi enim Batto regi suo sil- phium tanquam rem preciosissimam dono dedisse traduntur. Huius Ammoniaci res- na colligitur uillis caprarum, sicut & lada- num & œsypum, ut Plinius tradit cap. 17. duodecimi. **b** Cyrenis ab læua.) Situm totius ferè Africæ explicat tabula huic pa- ginæ subiecta. **c** Basiliscum.) Signifi- cat βασιλίσκος græcè, regulum uel tyrannū latinè, quòd instar regis cunctis animantib. sit terrori, uel quòd in omnes tyrannidē et seuitiam exerceat. De hoc serpente Plinius sic scribit cap. 21. octauū: Eadem, inquit, & basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hūc ge- nerat prouincia, 12. non amplius digitorū magnitudine: candida in capite macula, ut quodam diademate insigni: sibilu omnes su- gat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus & cre- ctus in medio incedens. Necat frutices non contactas modò, uerū & afflatas: exurit herbas, rūpit saxa. Talis uis malo est. Huic tali mōstro mustelarū uirus exitio est, ad eò naturæ nihil placuit esse sine pari. Interfi- ciunt eos cauernis facillè cognitis, sola tabe &c. **d** Ad semipedem.) Auicenna dicit, duorum palmorum. Et quod hic Soli- nus uocat albam mitrulam, Auicenna scri- bit, caput habere coronatum. **e** Mustel- lis tamen uincitur.) Hinc natum est pro- uerbium, Mustelis basiliscus uincitur: simile huic adagio Ouidiano, A cane non magno sepe tenetur aper: quadratq; in eos, qui in- feriores uires in sui sepe perniciē spernūt. **f** Berenice.) Hæc urbs quondam uoca- ta fuit Hesperis, ac deinde à Ptolemæi regis coniuge cognominata Berenice. Nec pro- cul ante oppidum est fluuius Lethon & lu- cus sacer, ubi Hesperidum horti memoran- tur. Cæterū Græci λήθη oblivionem uocāt: dictusq; est fluuius iste Lethes, quòd aquæ eius dicantur oblivionem inducere. Poëtæ fingunt eum ortum habere ex Lethe infer- ni flumine. **g** Impleuit simiarum ge- nus.) Propter plurimam simiarum cum ho- minibus similitudinem, creditū est eas suis- se aliquando homines, Pithecusarum in sula- rum incolæ, qui Cercopes dicebātur. Cum autē Iupiter eorū detestaretur perfidiam, eos mutauit in deforme animal, ut essent si- miles dissimilesq; hominibus. De his Plinius

culmo exudat æstatis tempore pingueroscidū, idq; pascentium hircorum inhæret barbulis: ubi cum arefactum inoleuit, guttis stiriatis legi- tur ad usum mensarum, uel medelæ magis. Di- ctum est primum lac Syrpicum, quoniam ma- nat in modum lacteum, deinde usu deriuante Lafer nominatum: quæ germina initio barba- ricæ impressiois uastatis agris, postea ob into- lerandam uectigalis niemietatē, ferè penitus ipsi accolæ eruerunt. **b** Cyrenis ab læua Africa 10 est, ab dextra Aegyptus, à fronte sæuum & im- portuosum mare, à tergo Barbarorū uariæ na- tiones, & solitudo inaccessa, incultaq; & squa- lens, quæ Basiliscum creat, malum in terris sin- gulare. Serpens est penè ad semipedem longi- tudinis, alba quasi mitrula lineatus caput: nec hominis tantū, uel aliorū animantiū exitiis da- tus, sed terræ quoq; ipsius, quam polluit & exu- rit, ubicunq; ferale sortitur receptaculum. De- niq; extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiā 20 corrumpit auras, ita ut in aëra nulla alitum im- punè trāsuolet, infectū spiritu pestilenti. Cum mouetur, media corporis parte serpit, media ar- duus est & excelsus. Sibilum eius etiam serpen- tes aliq; perhorrescunt: & cum acceperint fugā, quæq; quoquò possunt properant. Quicquid morfu eius occiditur, non depascitur fera, non atrectat ales. **c** Mustelis tantum uincitur, quas illinc homines inferūt cauernis in quibus deli- tescit. Vis tamen ne defuncto quidem deest, 30 Deniq; Basilisci reliquias amplo sestertio Per- gameni compararunt, & ut ædem Apollinis manu insignem, nec araneæ intexerent, nec ali- tes inuolarent, cadauer eius reticulo aureo su- spensum, ibidem locarunt. Circa extimū Syr- tium cornu **f** Berenice ciuitatē alluit Lethon amnis, inferna, ut putant, exundatione prorū- pens, & apud pristinos uates latice memoratus Obluionis. Hanc Berenice muniuit, quæ Pto- lemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte loca 40 uit. Omne autē latifundium quod inter Aegy- ptum, Aethiopiam, Libyamq; diffundit, qua- cunq; lucis opacum est, uariū & impleuit simia- rum genus. Nec quisquam offensus nominis cognitione grauetur: enimuero operæ precii est nihil omittere, in quo naturæ spectanda sit prouidentia. Vulgus simiarum in his est, quas passim uidemus non sine ingenio æmulandi, quo facilius in manus ueniūt. Nam dum auidē uenantiū gestus affectant, relicta cōsultò uisci 50 unguilla, quod mendacio factum uident, oculos suos

sic scribit cap. 44. undecimi natural. historie: Simiarum genera perfectam hominis simulationem continent, facie, naribus, auribus, palpebris, quas sola quadrupedum, et in inferiore habent gena. Iam mammæ in pectore & brachia, & crura in contrarium flexa: similiter in manibus ungues, digitos, longioremque medium. Pedibus paulum differunt, sunt enim ut manus prælongi, sed uestigium palmæ simile faciunt. Iis quoque pollex & articuli ut homini, præter genitale: & hoc in maribus. Aristot. quoque cap. 8. secundum nat. animal. scribit: Simia tam parte sui corporis prona pilosa est, utpote quadrupes, quam supina, ut speciem gerens hominis: quin contra atque quadrupedes obtinet pilum, sed crassius pilo simiæ uestiuntur, longeq; hirsutiores parte utraq; sunt. Conueniunt cum homine plurimum sua specie, quippe quæ nares, aures, dentes tam primores quam maxillares hominis more habeat, cilium etiā, cum ceteræ quadrupedes non in utraq; palpebra habeant, quantum prætenue ac prolixius, potissimum in inferiore. Ceterum cap. 10. quartum de partibus animal. docet cur simia cauda & natibus careat. Simia, inquit, quod forma ambigua sit, ut & in neutro & in utroque genere sit constituenda, ideo nec caudam habet neque nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. **h** Immoderate fetus amant. Simiarum generi, inquit Plinius, præcipua erga fetum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos peperere: omnibus demonstrant, tractariq; gaudent, tractatu gratulationem intelligentes: itaque magna ex parte complectendo necant. **i** Cercopitheci. Est cercopithecus caudata simia, quam Itali Maimonem, Germani maris falem uocant, nempe Meerkatzen. Cynocephali uero sunt canicipes, est enim *κυνόκεφαλος* caput. Et sunt cynocephali eadem forma qua simia, sed maiores ualidioresq; & facie caninæ similiores: moribus tamen sunt ferociiores, & dente robustiore caninoq; propiore. Diodorus Siculus lib. 4. scribit cynocephalos corpore & forma homini per similes, uocemq; imitari humanam. Ferum omnino atque indomitum animal, ratione carens, supercilij aspectuq; est horrido ac truci. Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uulnam per omnem uitam ferant. **k** Sphinges. Sic dicuntur à uerbo græco *σφίγγω*, constringere uel uincire. Et scribit Diodorus Siculus lib. 4. in hunc modum: Sphinges apud Troglodytas Aethiopesq; nascuntur, forma haud ei dissimili qua pinguntur, sed paulo pinguior. Naturam habent mansuetam, pluribus exercitijs disciplinisq; aptam. Tradunt fabulæ *σφίγγα* triforme monstrum, cuius una pars uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Ceterum Satyri sunt animalia quadrupedia in subsolanis Indorum montibus perniciosissima, humana effigie recte currentia, ut propter uelocitatem, nisi senes aut ægri, non capiuntur. Veteres huiusmodi monstra pro syluestribus dijs coluerunt. Et quia Satyri ad libidinem proni sunt, hinc nomen illis datum est, ut quidam putant. Nam ueteres Græci *σάτυροι* dicebant uirile membrum. Aegyptij plurimas satyrorum imagines, in gratiam fecunditatis, eorum in templis ponebant, in hirci naturæ, quam libidinosam esse dicunt, similitudinem.

SCHOLIA CAP. XLI.

Scribit Plin. cap. 5. lib. quinti, Hammanientes undecim dierum itinere à Syrtibus. maioribus ad occidentem habitare, circumdatosq; arenis quaquaversus, domos sale è montibus suis exciso ceu lapide construere. Sic idem scribit cap. 7. libri 31. in Charris Arabiæ oppido, muros domosq; massis salis fieri, quas aqua ferruminant. Herodotus libro quarto: Porrigitur id supercilium, inquit, ad columnas usq; Herculeas, atque ulterius: intra quod est metallum, id est, effusio salis

los suos oblinunt: ita uisu obducto, pronum est eas corripere. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto & cauo sydere. **h** Immoderate fetus amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos impendio diligunt, & ante se gestant, quoniam neglecti ponent matrem semper hærent. **i** Cercopitheci caudas habent. Hæc sola discretio est inter prius dictas. Cynocephali & ipsi sunt è numero simiarum, in Aethiopiæ partibus frequentissimi, uiolenti ad saltum, feri morsu, nunquam ita mansueti ut non sint magis rabidi. Inter simias habentur & **k** Sphinges, uillose comis, mammis prominulis ac profundis, dociles ad feritatis obliuionem. Sunt & quas uocant Satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus in quietæ. Callitriches toto penè aspectu à ceteris differunt: in facie barba est, lata cauda. Has capere non est arduum, sed proferre rarum. Neque enim uiuunt in altero, quam in Aethiopiæ co, hoc est, suo solo.

De Hammanientum gente, de quibus in ea domibus sale constructis. Cap. XLI.

Inter Nasamonas & Troglodytas gens Hammanientum est, quæ salibus domos extruunt, quos in modum cauitum è montibus excitatos, ad usum ædium cementitijs neciunt struibus. Tanta ibi huiusce uenæ copia est, ut tecta faciant è salinis. Hi sunt Hammanientes, qui commercia cum Troglodytis habent. Carbunculi gemmæ citra Ham-

tra Hammanientes propiores Nasamonibus.
^a Asbysta Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edule est.

salis. De Troglodytis habes infra cap. 44. Est autē ab Hammanientibus ad Troglodytas hybemi occasus plaga, dierum quatuor iter, cum quibus commercium gemmae tantum, quam carbunculum uocamus, ex Aethiopia ueste. ^a (Asbysta.) Vocantur sic hi populi ab Asbysta eius loci urbe. Alij putant eos sic dictos ab Asbyte regina, Hiarbe regis filia. Et quod hic lasere uiuere memorantur, fructus est arboris quam silphium quidam esse putant, de qua supra quoque scripsimus cap. 40. sub littera a. Ceterum pro edule, quidam codices habent edile, alij dulce, nonnulli uero dulcescit.

¹⁰ De Garamantibus, de quo miro apud
 eisdem fonte. Cap. XLII.

Aramantum oppidum est ^a Debris fonte miro, qui denique alternis uicibus die frigeat, nocte ferueat, ac per eadem uenarum commercia, interdum ignito uapore aestuet, interdum glaciali horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tam breui temporis curriculo natura tam dissonam
²⁰ sui faciat uarietatem, idque qui percontari uelit, tenebris inesse fluori illi aeternam faciem credat. Qui rimetur die brumales scatebras, nunquam aliud existimet, quam perpetuo rigere. Vnde non immerito per gentes Debris incluta est, cuius aquae ex coelesti uertigine mutant qualitatem, quamuis controuersa syderum disciplina. Nam cum mundum a calore uesper temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxium sit contigisse. Rursus cum ortus solis incanduerit, & radijs feruefacta sint
³⁰ omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiam a sitientibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem qui friget calore, calet frigore? Garamanticae regionis caput est ^b Garamana, ad quam ^c iter diu inextricabile fuit & inuium. Nam latrones puteos arenis operiebant, ut temporaria fraude subductis aquis, in fame & siti iter submoueret accessus uiantium. Sed Vespasiano principe, bello quod cum Oensibus gestum est, difficultas haec dissoluta est, compendio spacij breuioris reperto. Garamantas ^d Cornelius Balbus subegit, & primus ex hac uictoria triumphauit: primus sane de externis, utpote qui Gadibus genitus, accessit ad gloriam nominis triumphalis. Armenta gentis istius obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad pastum ora dirigant, efficiunt prima in humum cornua, & obnixa. Ex parte qua ^e Cercina est accepimus Gaulon insulam, in qua serpens neque nascitur, neque uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocumque gentium
⁴⁰ puluis, arcet angues, Scorpiones super iactus ilico perimit,
⁵⁰

SCHOLIA CAP. XLII.

Rimatur Solinus potissimum eas regiones, in quibus aliqua naturae uisuntur miracula, qualia tria apud Garamantes memoratu digna tradit inueniri. Nam illic fons est, qui interdum friget, nocte calescit. Alterum, quod eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremum, quod Gauli in sule terra serpentibus & scorpionibus sit omnino pernicialis. ^a (Debris.) Ptolemaeus hoc oppidum uocat Bedron uel Bediron. Quod in hoc oppido tam mirabilis fons est, quidam reijciunt causam in ipsam terram, nempe quod ibi talis sit naturae, ut solis praesentia sibi adimat uim calefaciendi aquae, & rursum solis absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Alij existimant alia esse uenarum commercia per diem, & alia per noctem: aiunt enim ui solis quadam occulta euenire, ut interdum per loca alta scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, puta per sulphureas mineras. ^b (Garamana.) Quaedam Solini exemplaria habent cum Ptol. Garama. Putant autem urbem illam sic dictam a Garamante Apollinis filio & Garamantidis Nymphae patre. Habitat proinde Garamantes super Psyllos austrum uersus, in loco fero frequentique. Refugiunt etiam omnium hominum commercium aspectumque, nihil bellicae armaturae habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. ^c (Iter inextricabile.) Hoc inextricabile iter auspicijs Vespasiani Imperatoris, compendio deprehensum est quadridui itinere. ^d (Cornelius Balbus.) Fuit hic Cornelius Balbus externus, quippe Gadibus natus, sed ciuitate Romana donatus, & uere quiritiū honoratus, ut & tandem apud Romanos triumpharit. ^e (Cercina.) Insula haec apud Ptolemaeum inuenitur prope Syrtem minorem, a qua si recte ad austrum pergas, occurrunt Garamantes. Vbi uero Gaulos insula situm habeat, non satis constat.

De Aethiopia, de eius regionis hominum obscenis moribus, ac eorumdem hominum monstruosis formis. De draconibus, miræque naturæ ibidem feris alijs. De Cinnamomo aromate, deque Hyacintho lapide. Cap. XLIII.

SCHOLIA CAP. XLIII.

Aethiopiam sic dictam putant à uerbo græco αἰθρᾶ, quod uro, incendio, ardeoque significat, & ὄψις facies & aspectus, quod scilicet solis aspectu plurimum torreatur. Sunt qui sic dictam uelint ab Aethiopo Vyl cani filio, cui præfuit. Hæc cirea occidentum montosa est, in medio arenosa, ad orientalem plagam deserta, porrigiturque ad fines Aegypti, à meridie clauditur oceano.

a ¶ Nigri flumine.) Is fluuius pars putatur Nili. Sunt tamē exemplaria quæ pro partem putant, habent, patrē putant, quasi Nilus ex Nigri flumine ortum habeat. De hoc quoque supra diximus cap. 40. in c. li tera, nempe quod in omnibus similis sit Nilo, sicut & hic Solinus exponit.

b ¶ Matrimonia nesciunt.) In hunc quoque modum scribit Mela Pomponius libro primo: Nulli Garamantum, inquit, certa uxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu passim incerti que nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt.

c ¶ Meroën.) Est Meroë insula Aethiopiæ sub Aegypto, quam efficit Nilus fluuius. De Nomadibus supra diximus capite 39. & de Cynocephalis quoque cap. 40. in fine, qui bestiae sunt similes simijs, nisi quod capita habent canina, ut uocabulum ipsam indicat, feri & ad morsum proni, quos tamen hic Solinus inter populos numerat, si modo talia monstra sunt in rerum natura. Ceterum pro Syrbotæ, quidam legunt Serbotæ, alij Sorbotæ. Sic pro Asachæi, alij qui legunt Aschæ, alij Asachæ: & sunt Aethiopes, apud quos maxime nascuntur dracones.

d ¶ Apud Sambros.) Plinius capite 30. sexti hunc locum ita enarrat: Oppidum eorum, inquit, Nilo impositum Tempis Sambri, apud quos quadrupedes omnes sine auribus, etiam elephanti, id tum ad soli dispositionem, tum ad coeli qualitatem referendum censent.

e ¶ Cani tradunt.) Plinius: Ex Africa parte Ptoembari, Tæmphanae, qui canem pro rege habent, motu eius imperi augurantes: id quod ex fidelitate eius animalis erga homines facere credendum est.

f ¶ Agriophagi.) Qui scilicet uisunt carnibus agrestium & ferocium animalium, ut sunt leones, pantheræ, & similia. Pamphagi uero latine sunt cuniliuori seu omniuori, qui scilicet omnia mandunt. Anthropophagi autem sunt hominum deuoratores: & Cynamolgi, quasi canum mulctores, qui à forma corporis & mulgendi exercitio nomen illud habent. Ceterum quales sint Arthabathitæ, textus satis explicat. Plinius dicit eos uagos esse modo ferarum quadrupedum.

g ¶ Locusta legunt.) Plinius: Pars quadam

Ethiopes, & Atlanticae gentes, a Nigri flumine diuiduntur, quam partem putant Nilum. Sic papyro uiret, sic calamo prætextitur, animalia eadem edit, iisdem temporibus exundat, intra ripas tunc quæquirit, cum contentus est alueo suo Nilus. Garamantici Aethiopes b matrimonia priuatum nesciunt, sed omnibus uulgo in uenerè licet. Inde est, quod filios matres tantum recognoscunt. Nam paterni nominis nulla reuerentia est. Quis enim uerum patrem nouerit in hac luxuria incesti lasciuientis? Eapropter Garamantici Aethiopes inter omnes populos degeneres habentur: nec immerito, quia afflictæ castitatis disciplina, successione notitiâ ritu improbo perderunt. Nomen Aethiopum late patet. In parte Africana quæ c Meroën uidet Libya, plurimæ eorum sunt & uariæ nationes. Harum è numero Nomades Cynocephalorum lacte uiuunt. Syrbotæ longi sunt ad pedes duodecim, Asachæi captos uenatibus elephantos deuorant, d Apud Sambros nulla est aurita quadrupes, nec elephanti quidem. His proximi summam regiæ potestatis e cani tradunt, de cuius motibus quidnam imperitet augurantur. Maritimos Aethiopus quaternos oculos dicunt habere: sed fides alia est, illa denique, quod & uident plurimum, & manifestissime destinant iactus sagittarum. Occidentem uersus f Agriophagi tenent, qui solas pantherarum & leonum carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte oculus unus est. Sunt & Pamphagi, quibus esca est quicquid mandi potest, & omnia fortuito gignentia. Sunt & Anthropophagi, quorum mores uocamen sonat. Cynamolgi aiunt habere caninos rictus, & pro minula ora. Arthabathitæ proni, atque quadrupedes, nec secus ac feræ sine sedibus euagantur. Cōfines Mauritanie certo tempore & locustas terrestres legunt, duratasque salugine in præsidium

dium
augurantes: id quod ex fidelitate eius animalis erga homines facere credendum est. f ¶ Agriophagi.) Qui scilicet uisunt carnibus agrestium & ferocium animalium, ut sunt leones, pantheræ, & similia. Pamphagi uero latine sunt cuniliuori seu omniuori, qui scilicet omnia mandunt. Anthropophagi autem sunt hominum deuoratores: & Cynamolgi, quasi canum mulctores, qui à forma corporis & mulgendi exercitio nomen illud habent. Ceterum quales sint Arthabathitæ, textus satis explicat. Plinius dicit eos uagos esse modo ferarum quadrupedum. g ¶ Locusta legunt.) Plinius: Pars quadam

diū uitæ solas habēt. Sed ex illis quadragesimū æui annum nullus supergreditur. Ab oceano isto ad Meroēn, quā insulam amplexu primo Nilus facit, ^hmillia passuū sunt sexcenta uiginti. Ultra Meroēn super exortū solis ⁱMacrobij Aethiopes uocantur. Dimidio enim eorū protensior, quā nostra uita est. Hi Macrobij iustitiam colunt, amant equitatem, plurimū ualent robore, præcipua decent pulchritudine, ornantur ære, auro uincula faciūt noxiorum. Locustæ apud eos est Heliutrapeza, opiparis epulis semper refertus, quibus indiscretē omnes uescunt, nam & diuinitus eas augeri ferunt. Est & ibidem ^klacus, quo perfusa corpora uelut oleo nitefunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sanè adeo liquidus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, sed ilico folia lapsa ad fundum demittat ^llaticis tenuitate. Ultra hos desertæ inhumanæ solitudines adusq; Arabicos sinus. Deinde in ultimis orientis ^mmonstrosæ gentium facies, aliæ sinenaribus, æquali totius oris planicie informes habent uultus; alijs concreta ora sunt, modicoq; tantum foramine calamis auenarum pastus hauriunt. Nonnullæ linguæ carent, in uicem sermonis utentes nutibus motibusq;. Quædam ex istis nationibus ante Ptolemæum Lathyrum regem Aegypti, incognitū habuerunt ignis usum. Aethiopia omnis ab oriente hyberno ad occidentem hybernum tenet. Quicquid eius est, sub meridiano cardine lucis nitet, qui maximè uiRET hyeme. A meridiana parte ⁿmons editus mari imminet, ingenuo igne per æternum feruidus, & inquiete iugis flagrantibus; inter quæ incendia iugis æstus, ^odraconum magna copia est. Porro ueris draconibus ora parua, & ad morsus non dehiscencia, sed arcuæ fistulæ, per quas & trahūt spiritus, & linguas exerunt: quippe non in dentibus uim, sed in caudis habent, & uerbere potius ^pricu nocent. Exciditur è cerebris draconum Dracontias lapis, sed lapis nō est nisi detrahatur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum anima simul euanescit durities soluta. Vsu eius orientis reges præcipuè gloriantur, quancūq; nullum lenociniū artis admittat soliditate: & quicquid

quædam Aethiopum locustis tantum uiuit, fumo & sole duratis in annua alimentata: hi quadragesimum uitæ annum nō excedunt. ^h ¶ Millia passuū sunt. Apud Plinium sic legitur: In totum ab oceano ad Meroēn 725. millia passuum esse inter auctores ferè conuenit. Necesse est igitur ut uel in Solino, uel in Plinio error sit.

ⁱ ¶ Macrobij. Id est, longæui. Nam ^uuapōs est longus, & ^hhī uita. Scribit Herodotus in Thalia, apud illos esse fontem, in quo loti efficiuntur perinde atque inuncti, uiolam olentes: eamq; aquam tam leuem esse, ut in ea nihil innatare possit, ne lignū quidem, & quæ ligno leuiora sunt. Ex potu uerò illius aquæ euenire putatur, ut homines ad centum uiginti annos perueniāt, & supra. Ceterum locus eorum est Heliutrapeza, id est, Solis mensa. Et hinc natum est prouerbum, ^hhīis ^hhīis ^hhīis, id est, Solis mensa, diciturq; de sumptuoso lautissimōq; conuiuio. Nam & Heliutrapeza fuit in suburbano, in prato scilicet omnium quædrupedum assa carne referto, quam per noctem singuli ciuium magistratus properabant ponere, ad eamq; ubi illuxit euiliber epulatum licebat accedere. ^k ¶ Lacus. Aquæ huius lacus per pingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpunt, uti Solis, quod oppidum est Ciliciæ, flumen nomine Liparis, in quo natantes aut lauantes ab ipsa aqua ungiuntur. Item & in India fere no cælo emittitur magna olei multitudo. Est et in Carthagine fons, in quo natat oleū odore uti scobe citreo, quo oleo etiam pecora solent ungi. Vide Vitruuium cap. 3. octauum. Sed quid opus est ex longinquis regionibus adducere miracula, cum & in Germania nostra fons inueniatur, qui olei copiam in sui superficie quotidie exhibeat, nempe in partibus Bauariæ, in loco Degernsee, qui distat à Monaco urbe unius diei itinere.

^l ¶ Laticis tenuitate. Sunt multi in terra lacus, in quibus ob aquæ tenuitatē nihil supernatare potest, ut est stagnū Sideris in Indis, & Auernus lacus in Italia. Rursum sunt aquæ plurimæ, in quibus nihil submergitur, sed supernatat corpus quodlibet, ut in Asphaltite, Arethusa, & alijs multis.

^m ¶ Monstrosæ gentiū facies. Si quæ multa de his legere delectat, consulat Plinium cap. 30. sexti. ⁿ ¶ Mons editus. Plinius cap. 30. sexti, de hoc sic scribit: Sita est Aethiopia ab oriente hyberno ad occidentem hybernum. Meridiano cardine syluæ hebeno maximè uiuent: meridiana eius parte imminens mari mons excelsus, æternis ardet ignibus, Aeonocaula dictus.

^o ¶ Draconum copia. Suprà capite 38. sub litera i nonnihil de draconibus Africæ dictum est. De draconibus Indiæ scribit Philostratus libro 3. uitæ Apollonij, nempe omnem Indiæ regionem abundare draconibus.

bus, multitudine & magnitudine mirandis: itaq; paludes ijs plenas esse & montes, neq; tumultum ullum ijs uacuum reperiri: uerum palustres pigros tardosq; esse, longitudine uero cubitorum triginta, uix caput attollentes. Terrestris esse ranis similes, terga sub nigra habentes, & cæteris minus squamosa. Qui in cacuminibus montium habitant, alij maiores sunt, fluminibus quib; rapacibus uelociiores, ita ut ab illis euadere nihil possit. Sunt dracones alij coloris ignei, quibus in dorso squamæ eminent ferræ instar: barba eis annascitur, qui altius ceruices attollunt, quorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides sunt tanq; ignis fulgentes, quorum uim maximam esse ad morbos complures tollendos, quapropter & lucrum uenationibus afferunt. De draconibus Aethiopie scribit Plin. cap. 13. libri 8. Generat, inquit, dracones Aethiopia Indici pares, uiginti cubitorum. Asachæi uocantur Aethiopes apud quos maximè nascuntur. Narratur in maritimis eorum quaternos quibus inter se cratium modo implexos, crebris capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. De draconum lapide scribit idem Plin. cap. 10. libri 73. Draconites, inquit, è cerebro fit draconum, sed nisi uiuentibus abscisso nonq; gemmascit, inuidia animalis mori se sentiētis. Igitur mos est ut dormientibus animalibus caput amputent. Obijciuntur autem draconibus somnifica medicamēta, et postea obtruncantur. Lapis autem inuētus dicitur esse cādore translucido, nec postea politur aut artem admittit. Sunt qui scribunt Indos incantationibus extrahere dracones de cubis suis, & somno oppressos ceruicem securi ferire, scissoq; capite lapillos intus extantes auferre. Traditur enim montanorum draconum capitibus inesse lapillos specie & aspectu iucundos, & splendorem quandam coloribus inducentes, uiribus autem potentiaq; mirabiles: quod anulus testatur, quem habuisse Gygem uulgatū est. Euenit etiam interdum, ut draco non sopitus Indum cum securi arte intra cubile trahens deuoret. p. ¶ Nabim uocant. Plin. cap. 18. libri 8. Nabim Aethiopes uocant, collo similem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus, unde appellata camelopardalis. Vulgò hanc Girasam uocant. Secundum Strabonem lib. 16. sue Geographiæ, non est fera, sed pecus: nullam enim præ se seuitiam fert. q. ¶ Cephos. A Strabone hoc animal Cepus uocatur, dicitq; ipsum habere faciem Satyro similem, cætera inter canem atq; ursum nullum habere discrimen. Hæc lib. ult. Libro autem 16. sic inquit: Cephos faciem habent leonis, reliquum corpus pantheræ, & magnitudinem damæ habent. Hanc feram Babylonij, qui iuxta Memphim sunt, pro deo colunt. Cæterum Rhinoceros dictio est cōposita à ρῆς, quod est naris, & νῆπις cornu. Est & Rhinoceros alter genitus hostis elephantis, nam cornu ad saxa limato præparat se pugnæ, in dimicatione aluum maximè petens, quam se sit esse molliorem. Longitudo ei par, crura multò breuiora, color buxeus. Hæc Plinius cap. 20. octauum. Porro Strabo lib. 16. sic scribit: Rhinocerotēs, ut Artemidorus ait, longitudine parum ab elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se uidisse affirmat. Ille autem quem nos, inquit, uidimus, colore buxeo, sed elephantis similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima. præsertim quantum ad rictum præter nasum, qui cornu quoddam est recuruum, omni offe durius, eo pro armis utuntur, quomodo aper dentibus. Habet etiam duo cingula tanquam draconum uolumina, à dorso usq; ad utrumq; circumuehens, alterum iubar uersum, alterum ad lumbum. Sic & Diodorus Siculus scribit, quod Rhinoceros in summitate narium cornu gerat, summi forma, durumq; instar ferri. Hoc animal pabuli causa cum elephante certat: acuit enim ad saxa cornu, deinde cum elephante congressus

quid in eo nobile est, non manus faciunt, ne aliteriusq; naturæ candor sit, quo relucent. Autor Sothacus gemmam hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur modis edocet. Præstantissimi audacia uiri explorant anguium foveas & receptus, inde præstolati ad pastum exeuntes, præteruectiq; percitis cursibus, obijciunt gramina medicata, quantum potest ad incitandum soporem: ita somno obdormitis, è capitibus defecant lapides, & de manubijs præcipitis ausi, prædam reuehunt temeritatis. Quæ locorum Aethiopes tenent, feris plena sunt, è quibus quæ Nabim uocant, nos Camelopardalim dicimus, collo equis similem, pedibus bubulis, capite camelino, nitore rutilo, candidis maculis superpersa. Hoc animal Romæ Circensibus dictatoris Cæsaris primū publicatum. Hisdem ferme temporibus illinc exhibitam mostra sunt, Cephos appellant, quorum posteriores pedes crure & uestigio humanos artus mentiuntur, priores perinde hominum manus referunt: quæ tamen à nostris non amplius quam semel uisa sunt. Anteludos Cn. Pompeij Rhinoceros ta Romana spectacula nesciebant: cui bestiæ color buxeus, in naribus cornu unicum, & repandum, quod subinde attritū cautibus in mucronem excitat, eoq; aduersus elephantos præliatur, par ipsis propè longitudine, breuior cruribus, naturali telo aluum petens, quam solam intelligit ictibus suis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium

fluuium Catoblepa nascitur, modica atq; iners bestia, caput prægrauæ ægrè ferens, aspectu pestilentí. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. Formicæ ibi ad formâ canis maximí, arenas aureas pedibus eruunt, quos leoninos habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necem persequunt. Eadem Aethiopia mittit Lycaonem: lupus est ceruice iubatus, & tot modis uariis, ut nullum illi colorem dicant abesse. Mittit & Tarandum, bouum magnitudine, bisulco uestigio, ramosis cornibus, capite ceruino, ursino colore, & pariter uillo profundo. Hunc Tarandum affirmant habere metu uertere, & cum delitescat, fieri asimilem cuiuscunq; rei proximauerit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari Polyphi, in terra Chamæleontes. Sed & Polypus & Chamæleon glabra sunt, & pronius est cutis leuitate speculi modò proximantia æmulari. In hoc nouum est ac singulare, hirsutiam pili colorum uices facere: hinc euenit ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis proprium est, quòd in saltando ita nifus habent alitis, ut nò magis proficiant cursu, quàm meatu: homines tamè nunquam impetunt. Bruma comati sunt, estate nudi, Thoas uocant. Hystrix quoq; inde loci frequentissima, erinacijs similis, spinis tergum hispida, quas plerunq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduís aculeorù nimbis canes uulneret ingruentes. Illius cœli ales est Pegasus: sed hæc ales equinù nihil præter aures habet. Tra-

pie libro tertio: Sunt, inquit, & seuissimæ feræ omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Tarandù uerò Plin. 34. octauí sic describit: Tarando, inquit, magnitudo quæ boui est, caput maius ceruino, nec absimile, cornua ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine urforum: sed cum libuit sui coloris esse, asino similis est. Tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant. Colorem omnium arborù, fruticum, florum, locorumq; reddit, metuens in quibus latet, ideo raro capitur. Mirum est habitum corpore tam multiplicem dari, mirabilius & uillo. Causam huius mutationis tradunt esse, quòd pili eius uel cutis potius speculi naturæ sit asimilis: unde species circumstantium rerum per aërem diffuse, & ad huius generis animalia terminatæ, reddunt eis talem colorem, qualis earum rerum fuit quibus proximant. Idem facit polypus in aquis, qui sui mutatione coloris uenatur pisces: attrahit enim sibi colorem similem ijs quibus appropinquauerit saxis. Vnde natum prouerbium apud Græcos, *ῥαλὺν αὐτὸν ὡς οὐρανὸν*, Polypi mentem obtine: quo significatur, pro loco & tempore mentem quoq; consuetudinemq; mutandam esse, & nos ijs hominibus conformandos quibus cum conuersamur. Scribit proinde Aristot. 37. noni nat. animal. polypum fatuum piscem esse cum ad manum dimissam hominis accedit, prudentem autè in re familiari, cum omnia necessaria colligat, & in suo domicilio recondat, cumq; consumpserit quantum utile sit, abigit testas & cancrorù crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum. De chamæleonte infra dicitur cap. 53. u. Thoas uocant. Plinius capite 34. octauí de his lupis sic scribit: Thoës luporum genus procerius longitudine, breuitate crurù dissimile, uelox saltu, uenatu uiuens, innocuum homini, habitum non colorem mutat: per hyemem hirti, estate nudi sunt. De hystrice uerò idem Plinius cap. 35. octauí sic scribit: Hystrices generat India & Africa, spina contextas, de erinaceorù genere, sed hystrici longiores aculei, & cum intendit cutem, misiles. Ora argentium figit canum, & paulò longius iaculatur: hybernis autem se mensibus condit. x. Pegasus. Ales hæc à loco cuiusdam fontis, ubi nascitur, nomen habet. Plinius capite 21.

congressus, uentrem grauitèr ictum cornu, tanq; gladio proscindit: hoc pacto pugnans bestiam exanguem reddit. Si uerò elephas illiusictu præoccuparit, proboscide captu, cum superior sit uiribus, dentibus laniat.

r. Catoblepa. De hoc Plin. cap. 21. octauí ui libri sic scribit: Apud Aethiops Aethiops fons Nigris est, ut pleriq; existimauere, Nili caput, ut argumeta quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica aliòquin, cæterisq; membris iners. Caput tantu prægrauæ ægrè ferens, id deiectum semper in terram: aliàs interne cio humani generis, omnibus qui oculos eius uidere confestim expirantibus.

s. Formicæ. Est formica animal nulli ferè præterquam sibi còmodum. Nam, ut inquit Plinius, apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hæ arbores perniciose lædunt, fata inficiunt, hortorù non minimu exitu. Formicæ tamè Aethiopum utiles sunt, quæ aurum eruere dicuntur. Vnde Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij sic ait: Indorum gryphes & Aethiopum formicæ, quantu sint forma dissimiles, eadem tamen agere student. Nam aurum utrobq; custodire perhibentur, & terram auri feracem adamare. Megasthenes affirmat certa esse quæ de formicis uulgata sunt, eas scilicet esse quæ aurum ex terra effodiunt, nò quidem auri studio, sed ut sibi specus longè sub terram parent: has enim uulpibus maiores, terramq; fodere auro mixtâ, & ex ea purgata Indos aurum conflare. Sed ex auditu, non ex uisu hæc narrat. t. Lycaonem. Idem sentit Mela Pomp. in descriptione Aethio-

oetavi sic scribit: Aethiopia generat multa monstro similia, pennatos equos & cornibus armatos, quos pegafos uocat. Capite ta-
men 49. lib. decimi, pegafos et gryphos in-
ter fabulosa connumerat. Ceterum auis Tra-
gopa nomen uidetur sortita ab hirco, quem
Graeci τράγας nominant. Quae de hac aue
scribuntur, Plinius quoque pro fabulosis ha-
bet. γ ¶ Cinamomum. Graeci scribunt
κιννάμωμον. Plin. cap. 20. duodecimi de hoc
frutice sic scribit: Ipse frutex duorum cubito-
rum altitudine amplissimus, palmi-
q; minimus, quatuor digitorum crassitudinis, statim
à terra sex digitis surculosus, arido similis
&c. Dioscor. cap. 13. facit Cinamo species
plurimas, quae ab ea regione, cui gentiles
sunt, suis quaeque nominibus separantur. Prae-
stantissimum, inquit, dicitur Mosylon, ex qua
dam similitudine cum Cassia ea, quae Mosyli-
tios uocatur. Est & quod montanum uoca-
tur, crassum & breue admodum, colore sub-
ruffo. Tertium quoque habetur nigrum, & ut
Mosylon appellatur, odore uehementer iu-
cundo, surculosum minus, multis geniculis.
Est & quartum fastigium candidi, fungosi,
tumidi, aspectu uili, protinus fragili, gran-
di radice, cassia redolente. Redditur et quin-
tum, cui cortex subrufus, et ad similitudinē
cassiae rubrae coloratum, solidum, firmum-
q; tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus
crassis. Traditur & Cinamomum mentitum,
unde nomen pseudocinamomo. Theophras-
tus cap. 5. noni de plantis, cinamomum de
cerptum in quinque partes discerni tradit, &
esse praecipue bonitatis quod germinibus
proximum fuerit, idque ad palmi longitudinē
cædi aut paulo maius. Deinde alterum est
quod sequitur, & illud minus caesura est.

Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimum proximumque radici: hoc enim minimum cor-
ticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno: qua de causa praeferrunt cacumina solent, quod corticis pluri-
mum habeant. Apud gentiles non legebatur cinamomum, nisi prius à dijs impetraretur uenia metendi, extis ca-
prarum, bouum & arietum illis oblati post solis ortum & ante eius occasum. Sarmenta hasta diuidebat sacerdos,
deoque partem ponebat, reliquum mercator in nassas condebat. Est & alia fama, cum sole diuidi, ternasque partes
fieri, deinde sorte gemina discerni, quodque soli cessit relinqui, ac sponte conflagrari. ζ ¶ Hyacinthus. 40
Lapis est preciosus, si genuinus haberi possit. Nam multi non parum obnoxij sunt uitij, dum uel naturalis co-
lor abluatur, uel nubilo obducitur, aut in aquaticum eliquefcit. Et si genuinus sit, persentiscit auae mutationes,
nam est nubilus in obscuro aere, rutilans & clarus in sereno. Sed & in os missus magis frigesceat, calorem scilicet
oris frigore eius fugiente, & seipsam in unum recolligente. Virtus autem unita fortior est seipsa dispersa. Scul-
pi praeterea nequit, ob nimiam duritiem eius: de quo uide Plinium cap. 9. trigessimiseptimi. α ¶ Chryso-
lampis. Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit de hoc lapide: Chrysolampis in Aethiopia nascitur, pallidi coloris, die
& noctu ignei. Dictus autem est Chrysolampis à χρυσός auro, & λάμπεω splendo, quasi lapis
splendens auro. Ceterum Haematites à sanguineo nativo eius colore nomen ac-
cepit. Vide de hoc lapide Plinium capite 10. libri ultimi.

Mira de intimis gentibus Libyæ, de lapide Hexecontalitho. Cap. XLIIII.

Vod ab Atlante adusque Canopitum ostium panditur, ubi Libyæ finis est, & Aegyptiū limen, dictum à Canopo Menelai gubernatore ibi sepulto. In ea insula, quæ ostium Nili facit, gentes tenent dissonæ, quæ in auis solitudinis secretum recesserunt. Ex his^a Atlantes ab humano ritu prorsus exulant: nulli propriū uocabulum, nulli speciale nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur, uisq; torrentis plagæ fydere, oderūt deum lucis. Affirmant eos^b somnia non uidere, & abstinere penitus ab animalibus uniuersis. ^dTroglodytæ specus excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi amor, à diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantū lapide uno gloriant, quem^c Hexecontalithon uocāt, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculoprehendantur. Omnes isti carnibus uiuunt serpentum, ignariq; sermonis strident potius quā loquuntur. ^fAugylæ uerò solos colunt inferos, & Fœminas suas primis nectibus nuptiarū adulterijs cogunt patere: mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringūt seuerissimis. ^hGamphasantes abstinent praelijs, fugiunt commercia, nulli se externo misceri sinunt. ⁱBlemmyas, sed nō eos qui uicina rubro mari incolunt, credūt truncos nasci parte qua caput est, os tamē & oculos habere in pectore. ^kSatyri de hominibus nihil aliud præferunt q̃

figuram

uel passim uagantes formas, discrepantes ac uarias, letas uel turbulentas. In isto genere est Ephialtes, quem publica persuasio quiescentes opinatur inuadere, & pondere suo pressos ac sentientes grauare: quod tamen nō est aliud, quā quedam fumositas à stomacho uel à corde ad cerebrū ascendens, & ibi uim animalem cōprimens.

^cAbstinere ab animalibus.) Dogma id Pythagoricū fuisse constat, qui Græcos ueteres persuasit ut nullum occiderent animal. Idem fecisse ueteres Aegyptiorū sacerdos, Cheremon Stoicus prodidit. ^dTroglodytæ.) Nomen istud habent hæ gentes à specubus & cauernis in quibus habitant: est enim τρύγλη foramen & specus. De Troglodytis scribit Herodotus in Melpomene: Troglodytæ, inquit, Aethiopes omnium quos fando cognouimus, perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisq; & alijs id genus reptilibus uescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed uespertilionū more stridentes. ^eHexecontalithon.) Dictio est composita, Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, & λίθος lapidem dicunt: & quoniam hic lapis in parua magnitudine multicolor inuenitur, nomen sexaginta sibi adoptauit. ^fAugylæ.) Vocantur hi populi sic à loco, cui Augyla nomen est. Hi Manes deos putant, deicrantes per eos, pro oraculis eos consulunt, referuntq; somnia pro responsis.

^gFœminas.) Scribit & Mela lib. primo in hunc modum: Fœminis eorum solenne est, nocte qua nubunt, omnium stupro patere qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis concubuisse maximum decus, in preliis quum pudicitia insignis est. ^hGamphasantes.) Scribit de ijs Pomp. quod nudi sint, armorumq; omnium ignari, nec uilare sciant tela nec iacere, ideoq; obuios fugiunt, neque aliorum quā quibus idem ingenij est, aut congressus aut colloquia patiuntur. ⁱBlemmyas.) Plinius cap. 8. lib. quinti de his ita refert: Blemmyis traduntur capita abesse, ore oculis pectori affixis. ^kSatyri.) De Satyris supra capite 40. circa finem nona

SCHOLIA CAP. XLIIII.

Quæ in hoc capite Solinus de uarijs in terioris Libyæ gentib. scribit, mutuatus est ex cap. 8. quinti Plinij, & Pomp. Mela lib. primo suæ Geographiæ, qui extendunt Libyam usq; ad Canopicū ostium Nili, quod secundum Strabonē lib. ultimo distat ab Alexandria centum ac uiginti stadijs pedestri itinere, sic dictū à Canopo illic mortuo ac sepulto, qui Menelai classē gubernabat.

^aAtlantes.) A monte eiusdē nominis hi populi nomen habent, execranturq; solum dum oritur & dum occidit, ut ipsis aëgrisq; eorum pestiferū, quippe qui per calorem suum regionē perdit. ^bSomnia nō uidere.) Christiani philosophi fecerunt nocturnas uisiones in quinq; genera, uidelicet, oraculum, uisionem, somniū, insomniū, & phantasma. Oraculum est, cum superi aliquid agendū uel deuitandum denunciant, aut indicant aliquid euenturū. Visio est, cum id quod uidet quis, eodem modo quo apparuerat eueniet. Somniū est figuris tectum, & sine interpretatione intelligi nō potest. Insomniū est, quādo id quod fatigauerat uigilantē, ingerit se dormienti, ut est cibi cura, uel aliqua studia, aut infirmitates. Secundū namq; studia, quæ quisq; exercuit, somniat, & solitariū artium simulacra menti impressa, apparent in somnijs. Iuxta etiam infirmitatū diuersitates, diuersa accidunt somnia. Etiam secundū morū & humorū uarietates, uariātur & somnia. Alia namq; uident sanguinei, alia cholericī, alia phlegmatici. Phantasma est, quando quis uix dormire cœpit, & adhuc uigilare se existimat, aspicere uidetur irruentes in se

nihil diximus. l ¶ Aegipanes.) Sunt *αἰγίπαιες* Græcis semicapri, uocanturq; sic quidem à forma capri simili, qui & syluani dicti sunt, nudi, capris persimiles, miramq; leuitatem præ se ferentes. Eos uana gentilitas syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. m ¶ Himantopodes.) Latine Loripedes, *ἀνὰ ἰμῶντες* ἢ *ἀνὰ δὲ ἰμῶντες*, id est, à loro & pede, quod quasi loro eorum pedes sunt impliciti & recurui. De his Pomp. sic scribit: Himantopodes inflexi lentis cruribus, serpere magis quam ingredi referuntur. n ¶ Pharusi.) Hi quondam Persæ, comites dicuntur fuisse Herculis ad Hesperidas tendentis: & secundum Pomp. aliquando diuites, nunc inculti, & nisi pecore alerentur, admodum inopes.

figuram. l Aegipanes hoc sunt quod pingi uia demus. m Himantopodes flexis nisibus crurū repunt potius quam incedunt, & pergendi uisum lapsu magis destināt quam ingressu. n Pharusi cum Herculi ad Hesperidas pergenti forent comites, itineris tædio hic refederunt. Hactenus Libya.

De Aegypto, de Nili fluminis origine, augmento, ostijs. De Apiboue, de Crocodilis, Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue, de miris Aegypti arboribus, de Alexandria, de pyramidibus. Cap. XLV.

SCHOLIA CAP. XLV.

Constat ex decimo capite Geneseos, Ham filium Noah habuisse hos filios, Chus, Mizraim, Phut & Chnaan. Chus occupauit Aethiopiā, unde & Aethiops Hebræis uocatur Chusa: et Phut Libyam: Mizraim autem terram Aegypti, sicut & perpetuò Aegyptus in hebraismo uocatur Mizraim. Vnde autem huic terræ nomē Aegypti accesserit, Lactantius super secundo Thebaid. ostendit, dicens: Habuit Belus Babyloniorum rex filios Danaum & Aegyptum. Aegyptus autem eiecto fratre Danao, in terra Aegypti annis 68. regnum tenuit, & ex suo nomine regionem eam Aegyptum uocauit, cum antea Aeria diceretur. Est regio ipsa foetidissima, & nullis aeris tempestatibus obnoxia, ut etiam Aegyptij ipsi affirmant apud se primos procreatos homines, ob summam regionis temperiem: nam neq; hybernis frigidibus, neq; æstiu solis ardore eius incolæ premuntur. Sed & solum regionis illius omnium earum rerum feracissimū quæ sunt ad usus hominum necessariae, id

Egyptus à meridie introrsus recedit, quoad prætendāt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit, qui scissus à loco cuius Delta nomen est, ad insulæ faciem spacia amplectitur interna, & incerto penè fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originem habet à monte inferioris Mauritaniae, qui oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepimus tradidisse. Igitur protinus lacum efficit, quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde esse cōiectant, quod hoc stagnum herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quam in Nilo uidemus; ac si quando Mauritaniam, unde ei origo est, aut niuib. densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur: sed effusus hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis absconditur: deinde in Cæsariensi specu prorumpens amplior, eadē indicia præfert, quæ in exortu notauimus: rursusq; subsidit, nec se prius reddit

quod Nili fluminis fertilitate satis probari potest. Is enim fluuius quamplurima generat, & quæ genuit suapte natura facillimè nutrit. Hinc cuenit, ut Aegyptus plura quam alia omnis regio mirabilia habeat. Vide Iustinum in secundo, & Diodorum Siculum libro primo. a ¶ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim omnium Aegypti urbium præstantissimam, Nilus in plures partes scissus, formam Deltae, id est, triangulum efficit: quo fit, ut tanquam in Nili claustro posita, aditum præbeat prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Inferiorem Aegypti partem, Nilus dextra leuāq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco, centum septuaginta millium passuum intervallo. Quam ob causam inter insulas quidam Aegyptum retulere, ita se findente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat: unde & multi Aegyptum Deltam appellauerunt. Et quamuis habeat fluuiorum maximum qui in orbe terrarum inueniuntur, tamen secundum multos eius fluuij origo ignoratur. Diodorus Siculus lib. primo huius rationem esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sunt tum serpentibus tum Cynocephalis, uarijsq; feris syluestribus infestata, ac propterea illius accessus difficiles. Plinius uerò cap. 2. quinti sic scribit: Nilus incertis ortus fontibus, ut per desertia & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, fama q; tantum, inermi quæsitū cognitus sine bellis, quæ cæteras omnes

reddit, quàm post interualla itineris extenti cōtingat Aethiopas. Vbi exit, Nigrin facit fluiuium, quem suprà diximus terminū esse limitis Africanī. Astapum eum indigetes uocant, scilicet aquam ē tenebris profluentem. Multas magnasq; ambīt insulas, quarum pleræq; sunt tam diffusæ & uastæ magnitudinis, ut uix eas dierum quinq; cursus prætermeet, quāuis concitus ibi feratur. Nobilissima earū est Meroë, circum quam diuisus dextro alueo Astusapes, læuo Astabores nominant. Tunc quoq; emensus magna longinquaq; loca, cum primum occurrentibus scopulis asperatur, tantis agminibus extollitur inter obiecta rupiū, ut ruere potius quàm manare credatur, demumq; à ^b Cataracte ultimo tutus est. Ita enim quædam claustra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamen hoc pone se nomine, quod Siris uocatur, mox inoffensus meat. ^dSeptem ostijs cōditur, in meridie uersus excipitur Aegyptio mari. Ignari syderū uel locorum, ^euarias de excessibus eius causas

omnes terras inuenere, originē (ut Iuba rex potuit exquirere) in monte inferioris Mauritaniæ nō procul oceano habet, lacu protinus stagnante, quem uocant Nilidem: ibi pisces reperiuntur Alabete, Coracini, Siluri, Crocodilus quoque. Præterea obseruatum est, prout in Mauritania niues imbresq; satiauerint, ita Nilū increfcere. Aegyptij uerò sacerdotes ab oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. De Nilide lacu suprà quoque diximus capite 40. qui putatur à multis caput esse Nili: sed effusus hoc lacu Nilus, indignatur fluere per arenosa & squalentia, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Massesylum erumpit, & hominum cœtus ueluti circumspicit, iisdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus, conditur rursus uiginti dierum desertis ad proximos Aethiopas, atque ubi iterum senserit hominem, proslit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nigrin uocauere: inde Africam ab Aethiopia distepescens, etiamsi non protinus populis, feris tamen & belluis frequens, sylvarumq;

opifex, medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, quod illarum gentium lingua significat aquam ē tenebris profluentem. Spargit deniq; in suo cursu insulas innumeras, quasdamq; tam uastæ magnitudinis, quamquā rapida celeritate, ut tamen dierum quinq; cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimā earum Meroën, Astabores læuo alueo dictus, hoc est, ramus aquæ uenientis ē tenebris, dextero uerò Astusapes, quod latentis significationem adiicit, nec antè Nilus, quàm se totum aquis concordibus rursus iunxit &c. Hæc Plinius. Diodorus uerò Siculus libro 1. de ortu Nili sic scribit: Nilus à meridie ad septentrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopie finibus, ad quæ loca propter æstus intemperiem nullus aditus fuit. Maximum omnium flumen, cum per uarias pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit, quandoque ad orientem & Arabiam, quandoque ad occidentem & Libyam fluens. Eius decursus ab Aethiopie montibus usque ad mare, stadia duodecim ferme millia cum eius flexibus complectitur, facitq; plurimas insulas, maxime unam insignem nomine Meroën, quæ nomen illud habere dicitur à Meroë sorore Cambyfis ibi defuncta, quum frater occuparet Aegyptum.

^b ¶ A Cataracte.) Est Cataractes ad medium ferè flumen, petrosam quoddam supercilium in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uerò in præcipitiū. Sic secundū Strabonem est in Pamphylia amnis, qui Cataractes appellatur, multus, & torrentis more impetuofus, ab alta petra descendens, adeo ut longissime strepitus exaudiat. In Nilo quoque locus quidam est latitudine stadiorum decem accliuus, præceps, in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquam magna uertigine mirabiliq; illæsam reflectunt, inq; contrarium cursum spumæ agunt redundantibus: quæ res stuporem aspicientibus præbet. ^c ¶ Quod Siris.) Quasi à Sirio stella nomen habeat, quod sub ortum canis, per introitum solis in leonem augeatur & crescat. Sunt multa exemplaria Soliniana, quæ pro Siris habent Nigris. ^d ¶ Septem ostijs.) De his ostijs Plinius capite decimo libri quinti sic scribit: Sunt in honore atque intra decursum Nili multa oppida, præcipue quæ nomina dedere ostijs, non omnibus (undecim enim reperiuntur, superq; quatuor, quæ ipsi falsa ora appellant) sed celeberrimis septem, proximo Alexandriæ Canopico, deinde Bolbitino, Sebenitico, Phatnitico, Mendefico, Tanitico, ultimoq; Pelusiaco. Vocantur autem quatuor falsa, quod ignobilia sint, habentia quidem ingressus, at non aptos magnis nauigijs, sed scaphis. ^e ¶ Varias de excessibus.) Excessus uocat Nili incrementum, quod aspicientibus uidetur admirabile, & incredibile audientibus. Solus enim Nilus inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cum decrescant cætera, ut inundet Aegyptum: hyeme minuitur, cum reliqua augeantur. Est Aegyptus plana & campestris: & cum uides, uici, & agricolarum mapalia aggeribus munita, aquæ inundationem deuitent, tanquam Cyclades apparent aspicientibus. Terrestris belluæ omnes quæ in campis remanent, suffocantur aqua: quæ euadunt, ad altiora confugiunt. Pecora inundationis tempore in stabulis reclusa

sa nutriuntur à colonis, ad id antea præparato pastu. Vulgus uerò remissis operibus rusticis, ociosum epulis indulget ac uoluptati. Hæc Diodorus Siculus. Anaxagoras huius incrementi causam putat esse niues Aethiopiæ, quæ æstatis tempore liquefiunt, hyeme uerò uigent. Eudoxus Aegyptiorum sacerdos, huius causam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporum circumobstentiam, id est, antiperistasin. Etenim cum nobis est æstas, qui sub solstitiali circulo, imò extra ipsum agimus, tunc illis hyems est, qui scilicet sub brumali ad perpendicularum incolunt: propterea Nili aqua alueos superans, expatiatur per Aegyptum. Lucanus lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliam rationem reddi, nisi quòd Deus Aegypto, quæ plerumque uacat pluuijs, consulere uoluit. Thaletis Physici sententia fuit, quòd Etesiae eo tempore ex aduerso flantes, actò mari Nilum in oris retro agerent, atque stagnare cogerent. Pomponius autem Mela dicit, quòd Etesiae uenienti Nilo obuiæ aduerso spiritu, cursum descendentes impediunt, aut arenis, quas cum fluctibus littori applicant, ostia obducunt. Et sic hi dicunt duas esse causas huius incrementi, scilicet fluminis ingentem aquæ copiam, & uentorum Nili cursum præpedientium uiolentiam. Idem sentit Ammianus historicus libro 22. sic scribens: Opinio est celebrior alia, quòd spirantibus Prodromis, perq; dies quadraginta & quinque Etesiarum continuus flatibus repellentibus eius meatum, uelocitate cohibita superfluis fluctibus intumescunt, & reluctante spiritu còtrouerso adolescens in maius, hinc ui reuerberante uentorum, inde urgente cursu uenarum perenniù, progrediens in sublime tegit omnia, & humo suppressa, per supina camporum speciem exhibet maris. Timæus uerò mathematicus referente Plinio capite 9. quinti, hanc protulit rationem, nempe Phialam appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos, ipsam amnem uapore anhelantem fumidis cautibus ubi conditur. Verum sole per eos dies communis facto, extrahi ardoris ui, & suspensum abundare, ac ne deuoretur abscondi: idq; euenire à canis ortu per introitum solis in Leonem, contra perpendicularum fontis sydere stante, cum in eo tractu absumentur umbræ. Scribit quoque ibi Plinius, Nilum crescere luna noua, quæcunq; post solstitium est, sensim modiceq; Cancrum sole transeunte, abundantissimè autem Leonem. In Virgine autem residet iisdem quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodotus, centesimo die. f ¶ Natalem mundi.) Aegyptij sacerdotes opinati sunt ita fuisse factum in primo mundi natali, sicut in Aegypto annis singulis fieri experiebantur. Nam à principio mundi, cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta, arida apparuisset, multiformis in ea rerum facta est generatio. Sic in Aegypto cum aquarum moles recedit, apparet superficies terræ, & quicquid sub aquis delituit. g ¶ Siue abundantius exæstuet.) Iustum incrementum, inquit Plinius, est cubitorum 16. Minores aquæ non omnia rigant, ampliores detinent, tardius recedendo. Hæc ferendi tempora absument solo madente, illæ non dant sitiente: utrunque reputat prouincia. In 12. cubitis famem sentit, in 13. etiamnum esurit: quatuordecim cubita hilaritatem asserunt: quindecim securitatem, 16. delicias. Maximum incrementum ad hoc æui fuit cubitorum octodecim, Claudius principe: minimumq; Pharsalico bello, ueluti necem Magni prodigio quodam flumine auersante. Cum steteret aquæ, apertis molibus admittuntur. Hucusq; Plinius. Et quoniam plurima cura molestiaq; agricolæ Nili inundatio urgebat, excogitata est in Memphi quedam incrementi

causas dederunt. Alij affirmant Etesias nubium densitatem illò cogere, unde amnis hic auspiciatur, ipsumq; fontem superno humore sublatum, tantà inundationis habere substantiã, quantum pabuli ad liquorẽ nubila sumministrauerint. Ferunt aliq, quòd uentorum flatibus percussus, cum fluore solitæ uelocitatis nõ queat promouere, aquis in arcto luçantibus intumescat, & quanto impensius còtrouersi spiritus repugnerint, tanto excelsius sublimari in altitudinis uertices percussam celeritatẽ, quando nec solitus extenuet cursus alueum, & stipato iam flumine, uenis originalib. torrentium pòdera superueniant. Ita còcordi uiolentia, hinc urgentis elementì, hinc resistentis, undis exultantibus, molem colligi, quæ excessus facit. Nonnulli affirmant fontem eius qui Phiala uocatur, syderum motibus excitari, extractumq; radijs candentibus cœlesti igne suspendi, nõ tamen sine certa legis disciplina, hoc est, lunis cœptantibus: uerum omnẽ excessus originẽ de sole fieri, primaq; exultantiã tumoris concipi, cum per Cancrum sol uehatur. Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi ingressus Leonem, ortus Sirios excitauerit, propulso omni fluore tantã uim amnis erumpere: quod tempus sacerdotes natalem mundi iudicarunt, id est inter tertiumdecimũ Calendas Augustas, & undecimũ diem. Deinde reuocari exitus uniuersos, cum in Virginem transeat, penitusq; intra suas ripas capere, cum Libram sit ingressus. Hoc etiam addunt, pariter eum nocere, siue abundantiùs exæstuet, siue parcius, quandoquid

doquidem exiguitas minimū fecunditatis ap-
 portet, propensior copia diuturno humore cul-
 turam moretur. Maximos eius exitus cubitos
 duodeviginti consurgere, iustissimos sedecim
 temperari. Nec in quindecim abesse prouen-
 tus fructuarios, sed quicquid intra sit, famem
 facere. Dant illi etiam hoc maiestatis, ut por-
 tendat futura, argumētantes, quandoquidem
 10 Pharfalico bello non fuerit egressus quinque ul-
 nas. Iam illud palam est, quod solus ex anni-
 bus uniuersis nullas expiret auras. Ditionis
 Aegyptiæ esse incipit à Syene, in qua fines Aethi-
 opum, & inde usquedū mari intimatur, Nili
 nomen tenet. Inter omnia quæ Aegyptus ha-
 bet digna memoratu, præcipuè bouem miran-
 tur, ^h Apim uocant. Hunc instar colunt numi-
 nis, insignem notæ albæ macula, quæ dextro
 eius lateri ingenuita, corniculantis lunæ refert fa-
 ciem. Statutū æui spaciū est, quod ut affuit,
 20 profundo sacri fontis immersus necat, ne diem
 longius trahat quàm licebit. Mox alter, nec si-
 ne publico luctu requiritur, quem repertū cen-
 tum antistites Memphim prosequuntur, ut in-
 cipiāt sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra
 quibus succedit aut incubat, mysticè thalamos
 nominant. Dat omnia manifestantia de futu-
 ris: illud maximum, si de consulentium manu
 cibum capiat. Denique auersatus Germanici Cæ-
 saris dextram, prodidit ingruentia, nec multo
 30 post Cæsar extinctus est. Pueri Apim grega-
 tim sequuntur, & repente uelut lymphatici uen-
 tura præcununt. Bos illi fœmina ostenditur in
 anno semel, & ipsa non absque certis insignibus,
 quæ atque inuenta & oblata est, eadem die statim
 neci datur. Apis ⁱ natalem Memphitici cele-
 brant iactu aureæ pateræ, quam proijciunt in
 Nili gurgitem. Hęc solennitas per dies septem
 agitur: quibus diebus cum sacerdotibus qual-
 dam Crocodili inducias habent, nec attrectant
 40 lauantes: uerū octauo die ceremoniis iam per-
 actis, uelut reddita sæuendi licentia, solitam re-
 sumunt

incrementi & mensurandi à regibus obser-
 uatio. Itaque quibus id negocij demandatū
 erat, per epistolas urbibus uicisque signifi-
 cabant, quot cubitis, quotue digitis fluuius au-
 ctus esset, & simul quo tempore cœpisset
 decrescere, quomodo uacuuus reddebatur.
 Ea solitudine populus incrementi magni-
 tudine decrementoque notis, ubertatem fu-
 turam cuestigio ab inundationis modo, nota-
 tatis prioribus temporibus, noscebant. Vi-
 de Diodorum Siculum libro primo.

^h (Apim uocant.) Cum Aegyptij cole-
 rent bouem, quem Apim uocant, pro deo,
 hac superstitione offensus Cambyses Persarum
 rex, Apim bouem à sacerdotibus ad se
 iussit duci, eductoque mox mucrone cachin-
 nansque ait ad sacerdotes: O capita nequam,
 huiusmodi dij existunt sanguine atque car-
 ne præditi & ferrum sentientes, dignus ni-
 mirum Aegyptijs hic deus. Qualis autem is
 Apis fuerit, paucis Mela Pomp. definiuit:
 Apis, inquit, populorum omnium in Aegypto
 numē est: bos niger, certis maculis insignis,
 & cauda linguaque dissimilis aliorum. Ratio
 nascitur, nec coitu pecoris, ut aiunt, sed di-
 uinitus & coelesti igne conceptus, diesque
 quo cognitur genti maxime festus est. Sic
 quoque Herodotus scribit: Apis idemque Epa-
 phus ē uacca genitus, quæ nullum dum aliū
 potest concipere foetum, quam Aegyptij
 aiunt fulgure istam concipere ex eo Apim.
 Habet hic uitulū, qui appellatur Apis, hæc
 signa: Toto corpore est niger, in fronte ha-
 bens candorem figuræ quadratæ, in tergo
 effigiem aquilæ, cantharū in palato, dupli-
 ces in cauda pilos. Alebatur autem olim in
 urbe Memphi, ubi templum erat, in septo
 quodam. Mortuo autē Apide, magnificeque
 sepulto, querebant ad id delecti sacerdotes
 uitulū priori persimilem: quo inuento, po-
 pulus luctū finiebat. Sacerdotes quibus ea
 imminabat sollicitudo, primū in ciuitatē Ni-
 li uitulū perducebant, in qua eum nutrie-
 bant dies 40. Deinde in nauim coniectam,
 habitaculū aureū habentē, introducentes,
 & ad Memphim ut deum ducentes, in Vul-

cani fano locabant. De delubris eius scribit quoque Plinius sic: Delubra sunt ei gemina, quæ uocant thalamos, au-
 guria populorum. Alterū intrasse letum est, in altero dira portendit. Responso priuatis dat, ē manu consulentium
 cibum capiēdo &c. Vnde cum linxisset palliū Eudoxi astrologi, cum adhuc in Aegypto moraretur, hoc osten-
 to eum sacerdotes celebrem quidem futurum, sed nō longeuum responderunt. Sic Germanicus Cæsar Drusi &
 iunioris Antonie filius, accepto ostento à boue, agens annum quartū & trigesimum, Antiochiæ obiit, nec sine
 ueneni suspitione. Quæ sequuntur de pueris comitantibus, & carmen in honorem eius canentibus, item de bo-
 ue fœmina, sumpta sunt ex cap. 46. octauū Plinij. • i (Apis natalem.) Est Memphi locus in Nilo, quem à fi-
 gura uocant Phialam, ubi omnibus annis auream paterā argenteamque mergūt, diebus quos habent natales Api.
 50 Septē hi sunt, mirumque per eos à Crocodilis neminē attingi, octauo post horam diei sextā redire belluæ feritātē.

h. ¶ Crocodilus.) Dicitur Crocodilus ἀπὸ τῶν κροκὸς καὶ δειλῶς, id est, à croco & timido, quòd mirum in modum crocum timeat. Aegyptij enim super mel quod conficiunt crocum sternūt, ne à crocodilis absumatur, id maxime expetentibus. Herodotus in Euterpe describit Crocodili naturam his uerbis: Crocodilo talis inest natura, ut quatuor mensibus, maxime hybernis, nihil omnino edat: & cum sit quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq; & plerumq; diei in sicco agit, sed totā noctem in flumine, quippe calidior aqua nocturno, quam sereno & rosido. Ex omnibus quæ mortalia agnoscimus, hoc maximum existit ex minimo: siquidē oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportionē oui foetus excluditur. Excretus, ad decē & septem atq; amplius cubitos peruenit. Oculos habet suillos, dentes magnos proportionē corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus feris soli lingua innata non est. Idem inferiorē maxillam solum nō mouet, sed superiore in inferiori admouet. Ungues quoque robustos habet, pellemq; circa tergū impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Diodorus enim longitudine uitæ hominis fere esse ait: neque solum homines comedere, sed & cætera terrestria animantia flumini appropinquantia unguib. grauiter discerpere. Morsu esse aspero tetroq; & quod dentibus laceret, nunquā sanari. Eum capiti tum hamis, tum ferreis instrumentis, tum deniq; retibus ualidissimis. Crocodilorum tum in Nilo, tum in stagnis flumini proximantibus ingentem multitudinē esse dicit, & quòd suapte natura fecundū animal: parit enim plurimū oua sexaginta, rarissimeq; capitur. Aristot. cap. 33. quinti nat. animal. dicit eum crescere ad quindecim cubitos, augeriq; quandiu uiuit: id tamen affirmat ex aliorū sententia. Tradunt etiam nōnulli Crocodilos uiso homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare qui appropinquarit. Hinc ortū prouerbiū, κροκοδάκρυδα, Crocodili lachrymæ, diciq; in eos, qui sub pietatis specie homines fallunt. l. ¶ Trochilos.) Is locus ab Aristot. cap. 6. noni nat. animal. sic tractatur: Crocodilis hiantibus, trochili aues inuolantes depurgant dentes, quo munere & ipsi aluntur: & Crocodilus sentiens secum cōmodē agi, nihil nocet, sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne cōprimat. Ingressitur autem auis illa fauces belluæ motus affectu reduuiariū, uel, ut alij legendū censent, reduuiorū. Per reduuiū autem intelligenda est sanguisuga, quæ infixō sanguini capite, uiuit & intumescit: cui uni ex omnibus animalibus cibi exitus nō est, sed usque adeo intumescit satietate, ut ipso alimēto moriatur. Enhydrus uerò anguū genus in aqua degentiū, Crocodilis perniciem infert, delens eos atq; eorum oua. Nam Crocodilis applicantibus insidiatur, intransq; in oris hiatum, & oxeſis uisceribus ē uentre mortuorū egreditur. Habent deinde & aliū hostem, nempe delphinem, qui interimit Crocodilos nō paribus uiribus, sed astu. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciuntq; nō modò sua cōmoda, uerū & hostium aduersa: norūt sua tela, norunt occasiones, partesq; dissidentiū imbelles. In uentre enim Crocodilus mollis est, tenuemq; habet cutem, ideo se ut terrū immergunt Delphini, subeuntesq; aluum, illam secant spina quæ inest tergo eorum, quam cultellatam uocant pennam. m. ¶ In insula Nili.) Vide, si libet, Plinium cap. 25. oſtaui, ubi doctē & eleganter tractat hunc locum, quomodo fugientes exiguos homines Crocodili insequantur, & rursum ab audacibus subigantur. In cunctis enim animalibus fere euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hinc est Papinianum illud: Maior in exis

sumunt atrocitatem. ^k Crocodilus malum quædrupes, & in terra & in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillam mouet superiorem. Morsus eius horribili tenacitate conueniunt, stipante se dentium serie pectinatim. Plerumq; ad uiginti ulnas magnitudinis coalescit, Qualia anseres edit oua. Metatur locum nido naturali prouidentia, nec alibi foetus promit, quàm quò crescentis Nili aquæ nō possunt peruenire. In partu fouendo mas & foemina uices seruant. Præter hiatū oris, armatus est etiam unguium immanitate. Noctibus in aquis degit, per diem humi acquiescit. Circundatur maxima cutis firmitate, in tantum ut ictus quouis tormento adactos tergo reperiatur. ^l Trochilos auis paruula est, ea dum reduuias escarū affectat, os belluæ huiusce paulatim scalpit, & sensim scalpurigine blandiente aditum sibi in usq; fauces facit: quod Enhydrus conspicatus, alterum Ichneumonum genus, penetrat belluam, populatisq; uitalibus, erosa exit aluo. Est & Delphinum genus in Nilo, quorum dorſa serratas habent cristas: hi Delphines Crocodilos studio eliciunt ad natandū, demersiq; astu fraudulento tenera uentriū subternatantes secant, & interimunt. Præterea habitant in insula Nili homines forma perexigui, sed audacia eousq; præditi, ut Crocodilis se offerant obuios: nam hæc monstra fugientes insequuntur, formidant resistentes. Ergo capiuntur, subactiq; etiam intra aquas suas seruiunt, & perdomiti metu ita obsequuntur, ut immemores atrocitatis, uictores suos

quo regna

res suos inequitantes dorso uehant. Hanc ergo insulam & hanc gentem ubicunq; indicio odoris persenserint, procul fugiunt. In aqua obtusius uident, in terra acutissimè. Hyeme nullum cibum capiunt, quin etiam quatuor menses à coëptu brumæ inedîa exigunt. Scinci quoque circa Nilum frequentissimi, Crocodilis quidè similes, sed modica forma & angusta, uerū ad opem salutarem non qualibet necessarij: mendentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor neruorum excitetur, & ueneni uis extinguitur. Hippopotamus in eodem flumine ac solo nascitur, equino & dorso, & iuba, & hinc nitu, rostro tresupino, ungulis bifidis, aprinis dentibus, cauda tortuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas pergit auersus astu dolofo, ut fallente uestigio, reuertenti nullæ ei insidiæ præparent. Idem cum distenditur nimia satietate, arundines recens casas petit, per quas tandiu obuersatur, quoad stirpium acuta pedes uulnerent, ut profluuiò sanguinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno oblinît, usquedum uulnus conducatur in cicatricem. Hippopotamos & Crocodilos primus Romam Marcus Scaurus inuexit. Circa easdem ripas ales est Ibis; ea serpentum populatur oua, gratissimamq; ex his escam nidis suis defert: sic rarescunt prouentus foetuum noxiorum. Nec tamen aues istæ tantum intra fines Aegyptios profunt: nam cum Arabicæ paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum uirus est, ut morsum antè mors quàm dolor insequatur, sagacitate, qua ad hoc ualèt, aues excitat, in procinctum eunt uniuersæ, & prius quàm terminos proprios externum malum uastet, in aëre occurrant cateruis pestilentibus, ibi agmen deuorant uniuersum: quo meritò sacræ sunt, & illæ. Ore pariunt, Nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars cædidas. De arboribus quas sola fert

quo regnabat corpore uirtus. Sed non est semper in audacibus audacia tuta.

n ¶ (Sinci.) Sunt qui Scincum uocant terrestrem Crocodilum, sed est candidiore atq; tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur à Crocodilo aquatico, squamarum seta à cauda ad caput uersa: alioquin similis est Scincus Crocodilo, nisi quòd est minor, & est cõtra uenenum præcipuum antidotum. Valet & ad inflammandam uirorum uenerem. Afferuntur autem Scinci ex Aegypto uenales, et sunt lacerti magni similitudine. Proueniunt quoq; in Vincentino agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subiiciunt. o ¶ (Hippopotamus.) Sonat Latinis græca uox *innontrope* equum fluuialem, quem Diodorus Siculus lib. 1. sic describit: Magnitudo eius est haud minor cubitis quinq; quatuor pedibus, ungula more bouis fissa. Dentes ex utroque latere tres habet, ultra reliquas feras eminentiores aures, caudam uocemq; equis similem, reliquum corpus haud dissimile elephantum. Pellis est ultra ceteras belluas durissima, aquatilis ac terrestribus bestia. Die quidè in imis aquis latet, noctu in terram egressus, tum frumenta depascitur, foenum destruens &c. Foetum dissimum prole animal: est tam crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila misilia. Scribit Ammianus Marcellinus de hoc animali in hunc modum: Hippopotami ultra cuncta ratione carentia sunt sagacissimi: ad speciem equorum bifidas ungulas, caudasq; breues, quorum solertia duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines casas & squalentes nimia densitate, hæc bellua cubilibus positis oculum peruigili studio circumspicit, laxaq; copia ad segetes depascendas egreditur. Cumq; iam coeperit redire distenta, auersis uestigijs distinguit tramites multos, ne unius plani itineris lineas insidiatores secuti, repertum sine difficultate confodiant. Item cum auuiditate nimia extuberato uentre pigrescit, super calamo recens execto

femore conuoluit crura, ut pedibus uulneratis cruor egestus madescentem faciat leuem, & carnes saucias cæno oblinît, quandiu in cicatrices conueniant plage. p ¶ (Ibis.) De hac aue scribit Cicero lib. secundo de natu. Ibes maximam uim serpentium conficiunt, cum sint aues excelsæ, rigidis cruribus, corneo proceroq; rostro, auertunt pestem ab Aegypto. Hæc rostri aduncitate per se partem perluit quæ reddi ciborum onera consueuerunt. Fuit olim ab Aegyptijs lege sancitum, ut quisquis ibin necauerit, siue uolens siue nolens, necessario morte afficiatur: non uenerati sunt eam auem pro deo, tanquam utilissimam ipsis, quòd deleteret serpentes, locustas et bruchos. Scribit Ammianus lib. historiæ 22. de hac aue: Ibis sacra est & amabilis, atq; innocua, ideo quòd nidis suis ad cibum suggerens oua serpentium, efficit ut rarecant mortiferæ absumptæ. Occurrunt præterea eadem uolucres pennatis agminibus anguium, qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes, eosq; antequam finibus suis excedunt, prælijs superatos aërijs, uorant: quas aues per rostra ædere foetus accepimus. Aristoteli tamen inter errores enumerat, cap. 6. tertij de generatione animalium, quòd quidam sunt, qui coruos & ibin

ore coire opinetur: inter quadrupedes etiā mustelam ore parere. Porro ibes quæ cum serpentibus pugnat vehementer nigre sunt, cruribus gruinis & rostro maxima ex parte adunco, hæc apud Pelusium tantum inueniuntur. Alia species Ibiū candida est, inueniturq; in tota Aegypto. q. ¶ Ficus Aegyptia. Hanc quidam sycororon, alij sycaminon appellant. Fructum fert cognominem sycororū, ex argumento gustus ignauus. Est arbor illa moro similis, folio, magnitudine & aspectu. Pomum fert non ramis, sed caudice ipso: idq; ipsam ficus est prædulcis sine granis interioribus, per quā secundo prouentu, scalpando tantum ferreis unguibus, aliter nō maturescit. Sed cum factum est, quarto die demetitur, alio subnascente, septeno ita numerosa partu, per singulas æstates multo lacte abundante. Subnasctur etiā si nō scalpatur foetus quater æstate, priorēq; expellit immaturū. Hæc Theophrastus ex translatione Plinij. Scribit & de materia sic: Materies proprii generis inter utilissimas: cæsa statim stagnis mergitur, hoc est eius siccare. Et primo siccū, postea fluere incipit, certoq; cum sugi alius humor, qui alia omnia rigat. Cum innatare coeperit, tempestiue habet signum.

r. ¶ Adippos. Ab effectu huic arbori nomen inditum est, quod ea gustata arceat sitim: componitur enim nomen ab α sine, & ἀρσος sitis, quod gustus eius sit sine siti. Plinius cap. 23. duodecimi nat. historie sic scribit: Myrobalano in unguentis similem proximumq; usum habet palma in Aegypto, quæ uocatur Adippos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno: colligitur autem paulo antequam incipiat maturescere.

s. ¶ Ad Lacecaumenen. Loco huic uidetur nomen inditum à uerbo λακκος, quod resono, clamo, & oracula dō significat, quod ea animalia in eum lucum cōpulsā, uocis sono & clamoribus quibus possunt, oracula produnt. Ceterū nihil de hoc loco scriptum inuenitur apud autores, nisi quod ibi ab Aegyptijs ordo & astrorū motus, eorumq; descriptio, res multis antea seculis summo studio obseruata traduntur. Planetarū insuper motus, cōiunctiones, epicyclos, item quæ uires erga animantiū generationem, quæ ue bonæ aut mala importarent hominibus, diligenter sepiusq; scrutati sunt, quod melius occurrere futuris posset. Sterilitatem præterea, fructuum ubertatem, morbos tum hominibus tum pecoribus imminentes, terræ motuum atq; inundationū tempora, multa deniq; alia cognitu difficillima, diutina obseruatione nota significabant. Vide Diodorum Siculum lib. 2. t. ¶ Ad statutum modum. Sensus est, ubi certa cœli figura animalia illa aspexerit, produnt sensus suos significationibus. Quod autem subditur de occasu & ortu solis, Cicero lib. 2. de natura deorum, id leuitatibus Aegyptiorum annumerat. u. ¶ Thebæ nobiles. Stephanus de urbibus, tradit fuisse nouem urbes quæ Thebæ dictæ sunt. Aegypti Theben, Aegyptij nomenant αἰὲς πύλαι, id est, Iouis urbem, quod Ioui fuerit consecrata. Græci eam Thebas appellant. Mœnia eius centum quadraginta sunt stadia ambitu complexa. Eam Busyris magnis ædificijs ac speciosis deorū templis, alijsq; ornamentis pulcherrimis exornauit. Quidam asserūt nō centū portas fuisse ciuitatis, sed plures egregiasq; templorū portas, à quibus Hecatompylon, tanq̃ plurimarū portarū sit dicta. Hanc insignem urbem Cambyces rex diruit, & eius ingentes opes in Asiam transportauit. Ceterū Abydus supra Ptolemaicam ciuitatem est, in qua est Memnonis regia mirifice constructa, tota ex lapide, sicut Labirynthus constructus fuerat. Alexandriā quoq; insignem urbem plura cōmendant, loci salubritas, aer tranquillus ac clemens, & cœli perpetua serenitas. Huc accedunt

la fert Aegyptus, præcipua est q̃ ficus Aegyptia, folijs moro comparanda, poma nō ramis tantum gestitans, sed & caudice. Vsque adeo fecunditatis suæ augusta est, ut uno anno septies fructum sufficiat. Vnde pomū decerpseris, alterū sine mora protuberat. Materia eius in aquam missa subsidit, deinde cum diu defuderit in liquore, leuior facta sustollitur, & uersa uice, quod natura in alio ligni genere non recipit, fit humore sicca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res est, propriè ad ipsos uocatur, ut dici oportuit, eaq; gustata arceat sitim. Odor eidem qui & malis Cydonijs. Sed demū sitim sedat, si priusq; maturuerit decerpas. Nam si matura sumatur, sensum intercipit, gressum præpedit, linguā retardat, obsessisq; officijs mentis & corporis, imitatur uitii ebrietatis. Aegyptiū limitem, quā ad Lacecaumenen cacumen tendit, incolunt populi, qui momentum quo reparari mūdū ad motus ferūt annuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in quem cōpellūt animalia diuersissimi generis: ea ubi ad statutū modum cœlestis uertigo prouecta est, sensus suos significationibus produnt quibus possunt: alia ululant, alia mugiunt, quædam stridunt, quædam rugiunt, nōnulla simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentum illis est magisterium ad indicium temporis deprehendendi. Ferunt iidem populi, à primis sibi gentis suæ auis traditum, ubi nunc occasus est, quondam ibi ortū solis fuisse. Inter Aegyptias urbes numero portarum Thebæ nobiles, ad

quas cōmercia Arabes undiq; gentium subue-
hant. Hic regio Thebaica Abydos, & ipsa no-
bilis olim Memnonis regia, nūc Osyridis fano
exulta, Alexandriam & operis ipsius magni-
tudo, & autor Macedo nobilitant: quam meta-
tus Dínocrates architectus, secundū post cōdi-
torem inter memorabilia locū sortitus est. Con-
dita autem Alexandria est duodecima centesi-
maq; olympiade, L. Papyrio Spuriū filio, C. Pæ-
tilio Caij filio c o s s. Romanis, haud longē ab
ostio Nili fluminis, quod Heracleoticon aliq;
aliq; Canopicon appellant. Est & *Pharos, colo-
nia à Cæsare dictatore deducta, ex qua facibus
accensis nocturna dirigit nauigatio. Nam Ale-
xandria insidioso accessu aditur, fallacibus ua-
dis, cæco mari, tribusq; tantū canalib; admittit
nauigātes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc
igitur in portubus machinas ad prælucēdi mi-
nisteriū fabricatas, Pharos dicunt. ¶ Pyramides
turres sunt in Aegypto, fastigiatae ultra celsitu-
dinem omnē quæ fieri manu possit: itaq; men-
suram umbrarū egressæ, nullas habēt umbras.
Nunc ab Aegypto promoueamus stylum.

cendi nauibus nocturna suggerens ministeria. Plin. cap. 31. quinti, dicit Pharum quondam diei nauigatione disi-
tū ab Aegypto, nunc autem ē turri nocturnis ignibus cursum nauium regere. Nam fallacibus uadis Alexandria
tribus omnino aditur alueis, Tegamo, Posidonio, Tauro. ¶ (Pyramides.) Hæ pyramides ultra omnē mon-
tium altitudinem, quæ humanis confici potest uiribus, erectæ sunt ueluti turres, ab imo latissime in summitates
acutissimas desinentes: quæ quidem figura apud Geometras ideò sic appellatur, quòd ad ignis speciem, ut nos di-
cimus, extenuatur in conū: quarū magnitudo quoniam in celsitudine nimiam cadens, gracilescit paulatim. Hæc
30 Ammianus libro historiā 22. Mensuram autem altitudinis earum omniumq; similium deprehendere, inuenit
Thales Milesius umbram metiendo, qua hora par esse corpori solet, id quod tunc cōtingit quando sol leuatur sic
pra horizontem medio quadrante, hoc est, 45. partibus quadrantis. Mirum autem est, quòd unam harum pyra-
midum, trecenta sexaginta millia hominum, annis uiginti construxisse produntur. Vide de his, si libet, Plinium
cap. 12. tricesimi sexti naturalis historie.

De Arabia, & in ea thure, & myrrha: de
Phœnice, ac Cynamolgo auibus, deq;
Arabum moribus, de lapidū precioso-
rum generibus. Cap. XLVI.

40 ltra Pelusiacum ostium Arabiae est,
ad Rubrum pertingens mare, quod
Erythræum ab Erythro rege, Persei
& Andromedæ filio, non solum à co-
lore appellatum Varro dicit, qui affirmat in lit-
tore maris istius fontem esse, quem si oues bibe-
rint,

Mare rubrum nec colore quidem abhorret à cæteris, ab Erythro rege inditū est ei nomen. Sunt qui aiunt mare
rubrum uehementer cæruleū esse: denominatur tamen rubrum à rege Erythra, id est, rubro, qui ex suo nomine
mare denominauit. Scribit Procopius lib. 1. belli Persici, mare rubrum in tenebris non esse procellosum, sed in lu-
ce plerunq; contingit esse æstuosum. Sic quoq; scribit Mela lib. 3. hoc mare procellosum esse, asperum, profun-
dum, & magnorum animalium magis quàm cætera capax. His quoq; alludunt Hebræi, qui scribunt mare illud
50 propterea uocatum lam suph, id est, mare tempestuosum, quòd inquietissimum sit. De hoc mari infra quoque

accedunt altis sufflata fastigijs templa, inter
quæ eminet Serapiū, quo olim post Capito-
lium, nihil orbis terrarū ambitiosius uidit.
Hæc urbs quum antea No uocata fuisset, ab
Alexandro Macedone, qui eam ampliauit
& decorauit, Alexandria uocata est. Vide
Qu. Curtiū in quarto uolumine gestorum
Alexandri, & Diodorū Siculum in gestis
eiusdem, qui scribit hanc urbem edificatā
imperij Alexandri anno quinto. Eusebius
uero & Eutropius dicūt anno septimo, re-
ferendo scilicet hos ad finem cōstructæ ur-
bis, & Diodorus ad initiū. x ¶ Est &
Pharos.) Quemadmodū Canopus à Cano-
po Menelai clasīs gubernatore dicta est,
sic & à Pharo eiusdem Menelai nauclero,
Pharos insula nomen habuit, quòd eo loco
ab aspidē peremptus, sepultus fuerit. Am-
mianus uero Marcellinus 22. historiā li-
bro, Pharon à loco ipso cognominatū tra-
dit. Hoc littus, inquit, cum fallacibus & in-
sidiosis accessibus affligeret antehac nauis-
gantes discriminibus plurimis, excogitauit
in portu Cleopatra turrim excelsam, quæ
Pharos à loco ipso cognominatur, prælu-

SCHOLIA CAP. XLVI.

Absoluta Africa, transit hic Solinus in
Asiam, tertiam orbis partem: & quia Ara-
bia propinqua est Aegypto, primum ad il-
lam pergit prouinciam, ut eam describat:
& cum traiciendū sit mare rubrum, antea
illud quoq; ab eo describitur, quare sic uo-
cetur, & à quo nomen illud habeat. Quod
nostri uocauerunt mare rubrum, Græci ap-
pellant Erythræum, à rege Erythra: aut (ut
aliq; sentiūt) à solis repercussu talis ei reddi-
tur color. Alij ad arena terraq; aliq; à tali æ-
quæ ipsius natura. Qu. Curtius lib. 7. dicit:

fiet mentio, cap. 68. a ¶ Arfinoë oppidum.) Scribit Plinius cap. 11. quinti, Arfinoë rubri maris oppidum à Pelusio per desertam distare 125. millia passuum.

b ¶ Hæc Arabia.) Ptolemæus in sua Cosmographia triplicem ponit Arabiâ, uide licet Petream, Desertam & Felicem. De Deserta loquitur hic Solinus, quod pertingat usque ad odoriferam illam Arabiam, complectaturq; Catabanes, Esbonitas & Scenitæ, homines uagos, & nullam certam mansionem habentes: unde & quidam eorum à tabernaculis quæ circumferunt, uocantur Scenitæ: est enim *σκηνή* Græcis tabernaculum. Ceterum Casium montem quidam putant esse montem Sinai, quem Iustinus 36. uolumine appellat Sinæum, à uerpibus scilicet & diuinitatibus quibus septus est sic uocatus: est enim Hebræis *אֵילֵן שֵׁנַי* arbor spinosa.

c ¶ Carnibus suillis abstinent.) Non igitur soli Iudæi à porcorum carnibus alieni fuerunt, sed & multi gentiles, sicut etiam Herodotus de Aegyptijs scribit in Melpomene, quod à suis abstinerint. d ¶ Græci *διδάμωνα*.) Vocant Græci *διδάμωνα* felicem & fortunatum. De hac Arabia scribit Plinius cap. 19. duodecimi, & Herodotus lib. 3. quod ad meridiem ultima est regionibus quæ habitantur, Arabia est, in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, castia, cinnamomum, & ladanum. Et Diodorus Siculus lib. 3. Ab Arabia deserta aridaq; prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuum, ceterarumq; rerum quæ in ea nascuntur, felix nominetur. e ¶ Colle manu facto.) Plinius cap. 27. libri sexti:

Charax oppidum Persici sinus intimum, à quo Arabia *διδάμωνα* cognominata excurret. Habitat in colle manu facto inter confluentes, dextra Tigrin, leua Euleum, trium millium passuum laxitate. In medio eius sunt ferè Atramitæ pago Sabæorum capite regni Sabotæ, in monte excelsa, à quo octo mansionibus distat regio eorum thurifera: Saba appellatur, quod significare Græci mysterium dicunt, spectans ortus solis æstiu, undiq; rupibus inuisa, & à dextra maris scopulis inaccessa. Id solum è rubro lacteum traditur. f ¶ Arabia appellata.) Sunt qui Arabiam dictam putant à *ἀραβὶς ἡγεῖ βίη*, id est, à uirtute molliæ: cui interpretationi non abludit Hebraica uox Arab, sic enim Esaie 21. uocatur Arabia, & significat amicitiam: licet in alia significatione capiatur quoq; pro campestri loco. g ¶ Virgulta hæc non sunt publica.) Scribit Plinius cap. 14. duodecimi in hunc modum: Nec præterea Arabum alij thuris arborem uident, ac ne horum quidem omnes: feruntq; trecentarum non amplius esse familiarum, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo congressu foeminarum funerumq; cum incidant eas arbores aut metant pollui, atque ita religione merces augeri: nec arboris ipsius quæ sit facies constat. Res in Arabia gesimus, & Romana arma in magnam partem eius penetrauerunt. Caius etiam Cæsar Augusti filius inde gloriam petijt, nec tamen ab ullo Latino arborum earum tradita est facies. Græcorum exempla uariant. Alij folio pyri minore duntaxat & herbidi coloris prodidere: alij lentisco similem subrutilo folio: quidam terebinthum esse, & hoc uisum Antigono regi allato frutice. Tales in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemæorum regnantium. Cōrtice Lauri esse constat: quidam & folium simile dixere. Prior atque naturalis uindemia circa Canis ortum flagrantissimo æstu, incidentibus quæ maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, non adimitur, inde profilit spuma pinguis, hæc concreta densatur. Ceterum Seruius primo Georg. docet thus dici *ἀπὸ θυμῶν*, quod est sacrificio, quoniam

rint, mutant uellerum qualitatem, & antea candidæ, amittant quod fuerint usq; ad haustum, ac fuluo postmodum nigrescant colore. Rubri autem maris Arfinoë oppidum. Verum hæc Arabia procedit ad usq; illam odoriferam & diuitem terram, quam Catabanes & Scenitæ tenent, Arabes nobiles monte Casio: qui Scenitæ causam nominis inde ducunt, quod tentorijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa autem tentoria cilicina sunt: ita nuncupant uelamenta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus suillis prorsus abstinent. Sanè hoc animalis genus, si inuectum illò fuerit, mori illicò. Hanc Arabiam d Græci *διδάμωνα*, nostri Beatam nominarunt. Habitat in colle manu facto inter flumen Tigrin, & flumen Euleum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclytū est, ut inde omnes reges non alias quam eius aquas bibant. Eudæmonem non frustra cognominatam hinc capessas, quod præter odores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec tamē uniuersa. Nam in medio eius sunt Atramitæ pagus Sabæorum, à quo octo mansionibus regio thurifera determinat. Arabia appellata est, id est, sacra: hoc enim significari interpretantur. Virgulta hæc non sunt publica, sed, quod inter barbaros nouum, in ius posterorum per successiones transeunt familiarum. Ergo quicūq; dominatū istius tenent nemoris, arabice sacri uocantur. Idem illi cum lucos istos uel metunt, uel incidunt, non funeribus interfunt, non congressionibus foeminarum polluant. Hanc arborem prius quam

penitus fides proderetur, alij lentisco, alij magerebintho comparabant, usquedum libris quos Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, palam fieret, intorto eam esse uimine, ramis ad aceris qualitatem, amygdalæ modò succum fundere, incidi ortu Canis flagrantissimis folibus. In iisdem saltibus^h myrrha prouenit, cuius radices ut uitium rastris proficiunt, ablaqueationibus gaudent. Nudatæ, pinguiore fluunt lachryma. Sponte manans preciosior ex ea sudor est: elicitus corticis uulnere, uilior iudicatur. Cortex in uertiginē flexus, & spinis hispidus: folium licet crispus, oliuæ tamen simile. Maxima altitudine extollitur ad quinque cubita proceritatis. Arabes sarmentis eius ignes fouent, quorum fumo satis noxio, nisi odore cremati stercoris occurrant, plerumque insanabiles morbos contrahunt. Apud eosdem nascitur^k auis Phoenix, aquilæ magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus, absque cauda, in qua roseis pennis ceruleus interscribit nitor. Probatum est quadraginta & quingentis eum durare annis. Rosgos suos struit^l Cinnamidis, quos prope Panchaïam concinnat, in solis urbem strue altioribus superposita. Cum huius uita magni anni fieri conuersionem, rata fides est inter autores, quamuis plurimi eorumⁿ magnū annum non quingentis & quadraginta, sed duodecim millibus noningentis quinquaginta quatuor annis consistare dicant. Quinto itaque Plautio, & Sextio Papinio coss. Aegyptū Phoenix inuolauit, captusque anno octingentesimo urbis conditæ, iussu Claudij principis in comitio publicatus est.

Quod

Putant cinnamū & cinnamomū unam & eandem esse arborem. lo appellatur Heliopolis, de qua uide Diodorū Siculum lib. secundo. n ¶ Magnum annum.) Per annū intellige reuolutionem alicuius orbis cælestis, ut est annus lunaris, annus solaris, annus Saturni, annus Platonis, id est, non est sphaera, etiam si in sacris libris annus lunaris nō accipitur pro una orbis lunaris reuolutione, sed pro duodecim reuolutionibus & motu undecim dierum, hoc enim tempore sol & luna coniunguntur in eodem cælesti signo & gradu: de quo supra quoque nōnihil scripsimus cap. 3. Hic autem per annum magnū quidam intelligunt tempus, in quo omnes planetae in eundem recurrūt locum, quod secundum Ciceronis Hortensium fit post annos duodecim mille, nongentos & quinquaginta solstitiales. Continet autē annus solstitialis duodecim menses.

o ¶ Quinto itaque Plautio.) Cornelius Tacitus libro 5. historiarū de hac aue sic scribit: Paulo Fabio, L. Vitellio coss. post longum seculorū ambitum auis Phoenix in Aegyptū uenit, præbuit materiem doctissimis indigenarum & Græcorū multa super eo miraculo differendi: de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu nō absurda, promere libet. Sacrum soli id animal, & ore ac distinctu pinharū à cæteris auibus diuersum, consensitū qui formam eius definire. Et infra: Solide primū, post Amaside dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem cui Heliopolis nomen, aduolasse multo cæterarū uolucrum comitatu nouam faciem mirantium: sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolemæum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta

niam eo dijs sacrificatur. Latini à tunden= do dici uolunt, à glebis tufis &c. Scribit Theophrastus thuris arborem non magnā esse, sed quinque ferè cubitis attolli.

h ¶ Myrrha.) Theophrastus cap. 4. noni de historia plantarum sic scribit de myrrha: Myrrham minorem etiam altitudine, fruticosioremque; narrant: caudice duro contortoque iuxta terrā, crassioreque; sura hominis, cortice leui simili; portulacæ. Alij uerò qui se uidisse affirmant, de magnitudine ferè consentiunt. Neutram earum arborum magnam referunt, & minorem myrrhæ humilioremque. Myrrhæ folium aculeatum, nō leue, ulmeo simile, crispum tamen, extremo spina horridulum, iligni modo. Et post multa: Myrrhæ autem arborem terebintho similem reddidere, sed scabro iorem, spinosiorēque, folium paulum rotundius, gustatu proximum terebintho.

i ¶ Ablaqueationibus.) Est ablaqueare, circa arboris codicem dolabra terram diligenter aperire, & radices superiores recidere, ut solis teporibus & imbribus prouocentur. k ¶ Auis Phoenix.) De hac aue autores multa scribunt, & diuersa quidem. Sunt qui negant illam inueniri in rerū natura: alij aiunt illi nomen inditum à colore phœniceo. Plinius quoque eam ubique coloris purpurei asserit esse, præterquā in cauda, quam ceruleam esse dicit, distinguentibus roseis pennis. De forma conuenit ferè inter scriptores, eam esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. De etate uerò non conuenit inter eos. Nam Plinius ait eam uiuere annis 660. Herodotus & Mela ferè eum Solino conueniunt. Poetæ plerumque annis eam mille uiuere canunt. Et Ausonius in Grippio ternarij numeri dicit, Phœnicē uiuere nouē corui etates. l ¶ Cinnamidis.)

m ¶ In solis urbem.) Hæc græco uocabulo

n ¶ Magnum annum.) Per annū intellige reuolutionem alicuius orbis cælestis, ut est annus lunaris, annus solaris, annus Saturni, annus Platonis, id est, non est sphaera, etiam si in sacris libris annus lunaris nō accipitur pro una orbis lunaris reuolutione, sed pro duodecim reuolutionibus & motu undecim dierum, hoc enim tempore sol & luna coniunguntur in eodem cælesti signo & gradu: de quo supra quoque nōnihil scripsimus cap. 3. Hic autem per annum magnū quidam intelligunt tempus, in quo omnes planetae in eundem recurrūt locum, quod secundum Ciceronis Hortensium fit post annos duodecim mille, nongentos & quinquaginta solstitiales. Continet autē annus solstitialis duodecim menses.

o ¶ Quinto itaque Plautio.) Cornelius Tacitus libro 5. historiarū de hac aue sic scribit: Paulo Fabio, L. Vitellio coss. post longum seculorū ambitum auis Phoenix in Aegyptū uenit, præbuit materiem doctissimis indigenarum & Græcorū multa super eo miraculo differendi: de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu nō absurda, promere libet. Sacrum soli id animal, & ore ac distinctu pinharū à cæteris auibus diuersum, consensitū qui formam eius definire. Et infra: Solide primū, post Amaside dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem cui Heliopolis nomen, aduolasse multo cæterarū uolucrum comitatu nouam faciem mirantium: sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolemæum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta

anni fuerunt: unde nonnulli falsum hunc Phœnicem, nec Arabum ē terris credere. Et post multa subdit: Hæc incerta, inquit, et fabulosis aucta. **p** ¶ Cinnamolgus.) Volunt hanc auem sic dictam, quod sibi ex Cinnamo in altissimis arboribus nidum pareret. Aristot. cap. 13. noni nat. animal. hanc auem *κιννάμωλον* uocat: In Arabia, inquit, Cinamomus auis appellatur, quam surculos cinnamomi portare, ac nidū ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelsis arboribus et ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram, cinamomum legunt. **q** ¶ Arabes longè diffusi.) Plinius cap. 28. sexti sic scribit: Arabia gentiū nullis postferenda, amplitudine longissima à monte Amanò à regione Ciliciæ, Comagenesq; descendit, multis gentibus eorum deductis illò à Tigraue magno, sponte uerò ad mare nostrū littusq; Aegyptiacū, necnon et in medio Syriæ ad Libanū montem penetratibus Nubeis, quibus iuncti Ramisi et c. Degunt præterea Arabes mitrati aut intonso crine, barba abraditur, præterquam in superiore labro: alijs et hæc intonsa: mirūq; dictū, ex innumeris populis pars coeque in cōmercij aut latrocinij. **legit.** In uniuersum gētes ditissimæ, ut apud quas maximè opes Romanorum, Parthorumq; subsistant, uendentib. quæ ē mari aut syluis capiāt, nihil inuicē redimentib. **r** ¶ Vmbra quæ nobis dextra.) Iste locus Solini nō est intelligendus de omni Arabia, nec omni tempore, sed potissimū illo tempore quando sol est in Cancro: tunc enim cum Arabes Felices, sole cōstituto in meridie, sint australiores sole ipso, necesse est ut umbra rerum erectarū proijciatur in austrum, quæ apud nos, qui sumus extra tropicū Cancrī in septentrionē expositi, proijcitur in aquilonem. Tunc inquam si faciem uerteris ad occidentē, cadet umbra tua in septentrionem, quæ Arabibus declinat ad austrum, id quod facile noctu deprehendere poteris, si lumen aliquod statueris in partem aquilonarem, cadet umbra corporis tui in austrum, et contrā.

s ¶ *ὀφιοφάγος*.) Dictio est composita, nam ὄφις Græcis est serpens, φάγος uorax. Plinius uocat illos serpentum deuoratores, Candeos, sumiq; Arabes interiores.

t ¶ Polycrati regi.) Fuit hic Polycrates Acaci filius, qui ut occupata Samo insula, breui tandem usque adeo profecit, ut per Ioniam totamq; Græciam celebraretur. Hic deniq; cum gemmam signatoriam proiecisset in mare, et de hoc multum tristaretur, quinto die piscator quidam cepit piscem, qui gemmam eius casu absorbuerat: ueniensq; piscator, dono contulit Polycrati piscem, in cuius euiscerati alio ea gemma est reperta. Herodotus tamen negat gemmam illam fuisse Sardonycen, sed Smaragdum. Est autem Sardonyx lapis rubei coloris.

u ¶ Et Molochiten.) Lapis hic à malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet: maluam enim Græci *μαλία* dicunt. **x** ¶ Iridem.) Plinius cap. 9. tricesimiseptimi de hac gemma sic scribit: Effoditur in quadam insula rubri maris, quæ distat à Berenice urbe 60. millia passuū, cætera sui parte crystallus, itaq; quidam radicem crystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa sole, species et colores arcus cœlestis in proximos parietes ciaculatur, subinde mutans, magnaq; uarietate admirationem sui augens. Sexangulum esse ut crystallum constat. **y** ¶ Androdamantem.) De hoc Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit: Androdamas

Quod gestum, præter censuram quæ manet, actis etiam urbis cōtinetur. **p** Cinnamolgus perinde Arabiæ auis in excellentissimis lucis textitidos ē fruticibus Cinnamorum, ad quos quoniam non est peruenire propter ramorum altitudinem et fragilitatem, accollæ illas congeries plumbatis petūt iaculis, deiectasq; precijs uendunt amplioribus, quod hoc Cinnamum magis quàm aliud mercatores probent. **q** Arabes longelateq; diffusi, diuersis moribus uiuunt et cultibus. Plurimis crines intonsi, mitrata capitata, redimitu pari, pars rafa in cutem barba. Cōmercij student, aliena nō emūt, uendunt sua: quippe et syluis, et mari diuites. **v** Vmbra quæ nobis dextra, sunt illis sinistra. Pars eorū, quibus asper est uictus, angues edūt: nulla illis uel animi uel corporis cura, ac propterea *ὀφιοφάγοι* nominantur. Ex istius littoris sinu, **t** Polycrati regi aduecta Sardonyx gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit faciem. Nec multū de ea differendum puto, adeo Sardonyx in omniū uenit notitiā. Superficies eius probatur, si meracius rubeat: arguitur, si fuerit feculentior: medietas circuitur limite candicante. Optima est, si nec colorem suum spargat in proximū, nec ipse ex altero mutuetur. Reliqua nigro finiuntur. Quod si transluceat, uitio uertitur: si perspicuitatē arceat, proficit ad decorem. Et **mo** Molochiten Arabs inuenit, uirentē crassius quàm Smaragdus, contra infantum pericula ingentia uiresistentem. Inuenit et **x** Iridem in mari rubro, sicut Crystallum sexangulatam, quæ radijs icta solis, rutilo aëris percussu, cœlestis arcus ex se iacit speciem. **y** Androdamantem iidem legunt Arabes, nitoris argentei, lateribus æqualiter

argenti

liter quadris, quem de Adamantenon nihil mutatu putes, Datum illi nomen ex eo censent, quod animorum calentium mollit impetus, & tumentes refrenat iras. ²Pæderotem etiam Arabicum inde sumimus. Arabica aspectu eburnea est, radi abnuat. Contra neruorum molestias prodest habentibus. In Pæderote congruit quicquid eximium est, quadam decoris prærogatiua; crystallinum lucet, rubet purpuram, in
 10 orarum extimis corona crocea uelut è liquido renitente. Hac suauitate oculos afficit, uisum illicet, detinet intuentes, hac etiam gratia Indis placet. Hoc Arabiae sat est, hinc ad Pelusium repatriemus.

De Casio monte, de Pompeij Magni sepulchro, deq; Ioppe oppido.

Cap. XLVII.

20 Pelusio Casius mons est, & delubrum Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Pompeij Magni sepulchro inclutus. ^aIdumæa inde incipit, palmis optima. Deinde ^bIoppe oppidum antiquissimum orbe toto, utpote ante inundationem terrarum conditum. Id oppidum saxum ostendit, quod uinculorum Andromedæ uestigia adhuc retinet, quam expositam belluæ non irritus rumor circumtulit, quippe ossa monstri illius M. Scavrus inter alia miracula in ædilitate sua ^cRomæ publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoque ueracibus libris continentur, scilicet quod costarum longitudo exceßerit pedes quadraginta, excelsitas elephantis fuerit Indicis eminentior. Porro uerticuli spinæ ipsius, latitudinē semipedem sunt supergressi.

argenti nitorem habet ut Adamas, quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomē impositū ab eo, quod impetus hominum & iracundias domet. Est enim ^{αἰὲς}, & in genitiuo ^{αἰδῶς} uir, & ^{ἀμαρτῶ} domo, unde hoc nomen componitur.

² (Pæderotem.) Proprium nomen huius lapidis est Opalius, sed ob eximiam pulchritudinem & gratiam cognominatur Pæderos, ^{ἐν δὲ τῷ πάλαι ἰσχυρῷ τῷ ἴπῳ}, id est, à puero & amore, quod pueri pulchritudine refert. Est in eo, autore Plinio cap. 6. trigestimæ septimi, carbunculi tenuior ignis, est Amethysti fulgens purpura, est Smaragdi uiuens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia.

SCHOLIA CAP. XLVII.

Casius mons, de quo hic Solinus loquitur, determinat Aegyptum Syriamq; factus celebris à tumulo Magni Pompeij: unde de Plinius capite 12. libri quinti: A Pelusio Gabrie castra, Casius mons, Delubrum Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracine. Arabia finitur à Pelusio 65. millibus passuum. Infra cap. 49. fit mentio de alio monte Casio, qui scilicet est in Seleucia.

^a (Idumæa.) Est Idumæa Syriæ prouincia, sic dicta ab Aedom Iacobi patriarchæ fratre, qui proprio nomine uocatus fuit Esau, sed quia totus erat rufus cum ex materno egrediretur utero, uocatus fuit Aedom, quod in hebraica lingua significat rufum: de quo habes Genes. 25. historiam natiuitatis & causam nominis, & 2. Paralip. 2. cap.

^b (Ioppe.) Hoc oppidum hebraica lingua uocat Iapho, Ione primo, locus antiquissimus Palestinæ in tribu Dan, ubi & portus est maris mediterranei ad Iudeam. Quod autem hic Solinus scribit hoc oppidum conditum ante inundationem terrarum,

incertum est quod significare uoluerit diluuium, particulare (qualia multa fuerunt in mundo) aut uniuersale quod sub Noë contigit. Et quidem de uniuersali illo mundi naufragio gentiles nihil nouerunt, nec in scriptis aliquid de eo reliquerunt, præter paucos astrologos, qui æram calculi statuerunt in illud tempus: & inter historicos extat Berosus Chaldeus, qui scribit post inundationem relictas quasdam ciuitatum ruinas in terris: & fieri potest quod Solinus hunc locum acceperit ex Beroso aut alio uetusto scriptore. In eo itaq; loco usq; hodie saxa monstrantur in litore, in quibus Andromeda religata, Persei quondam fuit liberata præsidio, ne à bellua marina deuoraretur, cuius belluæ ossa illic adhuc ostenduntur. Strabo tamen libro 16. putat fabulosam esse illius Andromedæ expositionem. Ouidius uero 4. Metamorphoseos multis calaminibus refert illam fabulam.

^c (Romæ publicauit.) Plinius capite quinto noni sic scribit de his ossibus: Belluæ cui dicebatur exposita fuisse Andromeda, ossa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua M. Scavrus, longitudine pedum quadraginta, altitudine costarum Indicos elephantos excedente, spinæ crassitudine sesquipedalī.

SCHOLIA CAP. XLVIII.

Hæc quæ Solinus in hoc capite scribit, clariora habentur apud nos, tam ex ueteri quam nouo instrumēto, quam apud ullum gentilem. Meminit Iustinus lib. historiarum 36. Iudeorum, dicitq; Mosē & Abraham fuisse reges in Israël, & regionē illam propter decem filios in decem regna diuisam. Cornel. Tacitus lib. 21. refert Iudeos Creta insula profugos, nouissima Libyæ insedisse, qua tēpestate Saturnus ui Iouis pulsus cesserit regnis: scribitq; eos uocatos Iudeos ab Ida monte Cretæ, cuius acrole uocati sunt Idæi. Sed quam uanum illud sit, nemo est qui ignoret. a ¶ (Peneade fonte.) Sic quoque uocat hunc fontem Plinius, alij uerò uocant eum Peneadem. Diuus Hieronymus scribit Iordanem duos habere fontes, unum nomine Ior, & alterū nomine Dan, qui simul iuncti Iordanis nomen efficiunt. Cui uidetur refragari hebraismus, qui per sepetuō uocat fluuium illum Iorden.

b ¶ (In Asphaltiten.) Est Græcis ἀσφαλτος bitumen, quod plurimum colligitur ex hoc lacu, in quem desinit Iordanis, de quo Tacitus sic scribit: Nec Iordanis pelago accipitur, sed unum atque alterum lacum integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, grauitate odoris accolis pestifer: neque uento impellitur, neque pisces aut suetas aquis uolucres patitur, incertū unde. Superiacta ut solido feruntur. Periti imperitiq; nandi perinde æolluntur. Certo enim tempore bitumen egerit, cuius legendi usum, ut ceteras artes, experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparsa aceto concretus innatat: hunc manu captū, quibus ea cura, in summa nauis trahunt, inde nullo iuuante insuat, oneratq; donec abscondas: nec abscondere ære ferrōne possis. Fugit cruorem, uestemq; infectam sanguine, quo foemine per menses exoluuntur. Sic ueteres auctores. Sed gnari locorum tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad litus, mox ubi uapore terræ ui solis inaruerint, securibus cuneisq; ut trabes aut saxa discindi. Hucusq; Tacitus. Est & in Babylonia lacus qui mittit asphaltum, quo bitumine & latere testaceo constructo muro, Semiramis Babylonem dicitur circumdasse. 30
c ¶ (Lacus Genesara.) Habet hic lacus in sacra scriptura uaria nomina. Nam uocatur mare Cinareth, mare Ginosar, fretum Gergesæorum, & Gadarenorū lacus. Vide Matthæi octauo, & Iehosue undecimo in Hebraismo & Chaldaismo. d ¶ (Iudææ caput Hierosolyma.) Apud Hebræos hæc urbs Hieruschalajm scribitur & legitur, caput scilicet nedum Iudææ, uerū & totius orbis. Hæc enim princeps est prouinciarum, possessio Patriarcharum, Prophetarū & Apostolorum mater, iniatrix fidei, gloria populi Christiani, terra promissionis, quæ olim fluens lac & mel suis habitatoribus, nunc uniuerso orbi remedia salutis, & uitæ porrigit alimenta: terra optima, quæ in foecundo sinu ex paterno corde celeste granū suscepit, & tantas ex superno semine martyrum segetes protulit. Hæc à Tito capitur & subuertitur anno incarnationis Christi 73. fame & gladio multis millibus hominum occisis, & multis millibus captiuatis. Postea anno Christi 136. Elius Adrianus Alexandriam & Hierosolimam dudum subuersas restaurauit, Hierusalem Eliam suo nomine uocans. Tempore Henrici quarti Imperatoris rursus capta fuit à Saracenis & Sultanis Hierosolyma, & omnia sacra prophanata, nisi quod sepulchrum Domini, quæstus dumtaxat gratia, intemeratū relictum fuit. Paulò post, anno scilicet Christi 1097. designata fuit militia centum milium uirorū ex Gallis, Hispanis, Scotis, Anglis, Hybernis, Flandris & Lotharingis, qui cōmuni expeditione sub Ducibus Gotfrido, Balduino & Eustachio Lotharingensibus, Ruperto Flandrensi, Ruperto Nortmanno & Hugone fratre Philippi regis Gallie, per Germaniam, Ungariam & Bulgariam uenerunt Constantinopolim ad Imperatorem eius urbis Alexium: motisq; inde castris, primum expugnauerunt Nicæam, & fugarunt Solymannum principem infidelium, deinde obsederūt Antiochiam, urbem humanis uiribus inexpugnabilem, & auxilio Christi in nouem mensibus obtinuerunt: mox Syriam intrantes, aliquot oppida occupauerunt, & festinantes contra Hierusalem, recuperauerunt eam anno Christi 1099. multo effuso Saracenorum sanguine. Obtentam itaque iterum terra sancta, magna multitudo ad patriam remeare contendit. Ceteri qui manserunt, terram incoluerūt, & Gotfridus Christicolis illis ut pater præfuit per unum annū, immatura subtractus morte: cui successit Balduuinus 40

De Iudæa, & de fluminibus in ea, lacubusq; de Balsamo, de Sodomo & Gomorrho, de Essænis gentibus. Cap. XLVIII.

Idæa illustris est aquis, sed natura non eadem aquarum omnium. Iordanis amnis eximia suauitatis^a Peneade fonte demissus, regiones præterfluit amoenissimas, mox^b in Asphaltiten lacum¹⁰ merfus, stagno corrumpitur: qui Asphaltites gignit bitumen. Animal non habet, nihil in eo immergi potest. Tauri etiam Cameliq; impunè ibi fluitant. Est & lacus Genesara extensus passuū sedecim millibus, circumseptus urbibus plurimis & celebribus, ipse par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepositur, salubris ingenuo hauſtu, & ad sanitatem usu efficaci,^d Iudææ caput fuit Hierosolyma,

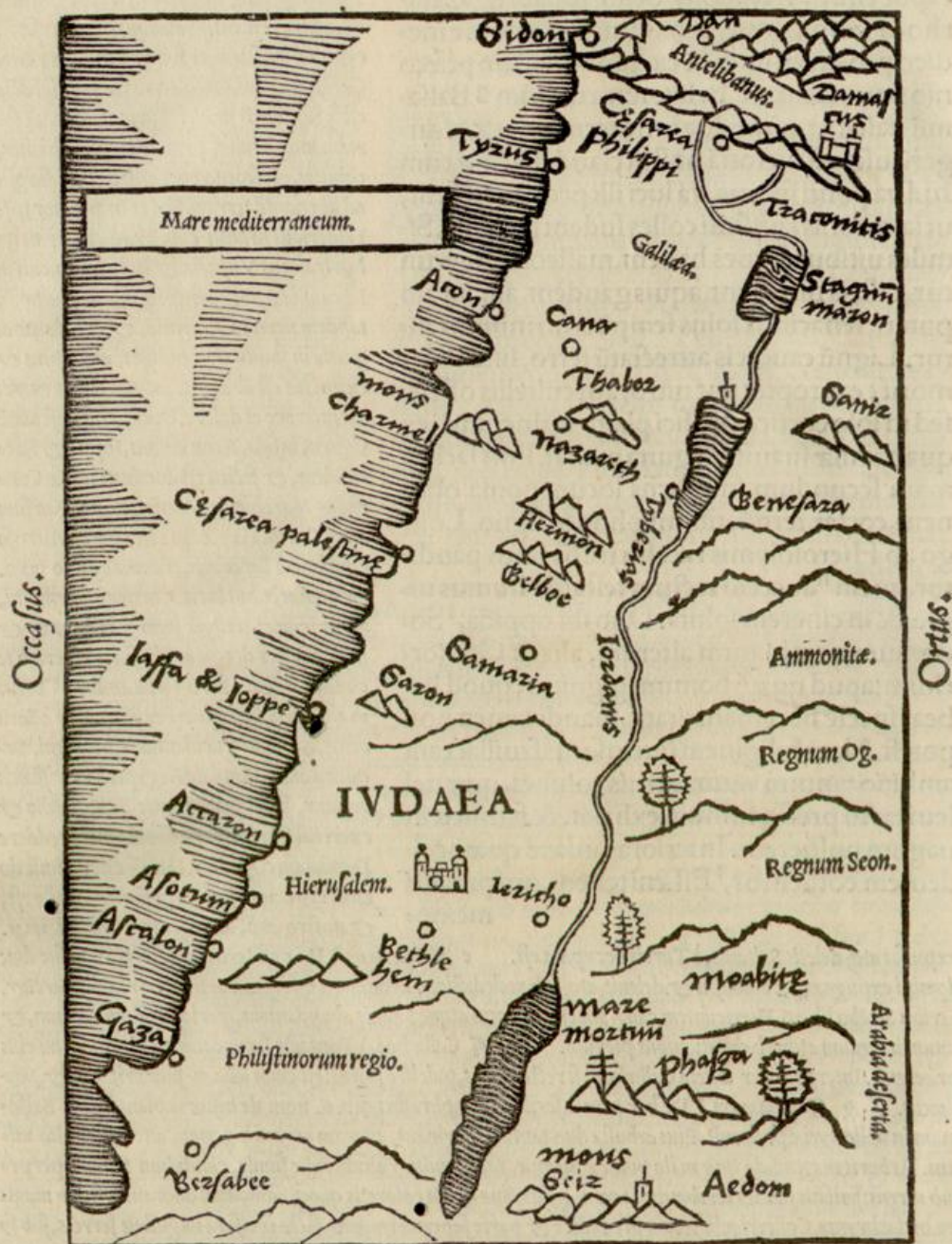
sed exci= 20

sed excisa est. Successit Hiericus, & hæc desijt caput esse, Artaxerxis bello subacta, Callirhoë Hierosolymis proximus fons, calore medico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic uocatus est. In hac terra tantum Balsamum nascitur, quæ sylua intra terminos XX, iugerum usque ad uictoriâ nostrâ cludebat. At cum Iudæa potiti sumus, ita luci illi propagati sunt, ut iam nobis latissimi colles sudent balsama. Si miles uitibus stirpes habent, malleolis digeruntur, rastris nitescunt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus folijs sempiternò inumbrantur. Lignum caudicis attrectatū ferro, sine mora morit: eapropter aut uitro, aut cultellis offeisis, sed in solo cortice artificii plaga uulneratur, ex qua eximiae suauitatis gutta manat. Post lachrymam secundum in præcis locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Longo ab Hierosolymis recessu tristis sinus panditur, quem de cælo tactum testatur humus nigra, & in cinerem soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatum alterum, alterum Gomorrhum: apud quæ pomum gignitur, quod habeat speciem licet maturitatis, mandi tamen non potest. Nam fuliginem intrinsecus fauillaceam ambitio tantum extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa, fumum exhalat, & fathiscit in uagum puluerem. Interiora Iudææ quæ occidentem cõtuentur, Esseni tenent, qui præditi

Baldeuinus frater eius, creatus in regem. Tenuerunt itaque Christiani terram sanctam 88. annis, ueniensque Saladinus rex Persarum, cepit Hierusalem, et facta est magna cædes Christianorum, totaque terra rursum subacta est à Saracenis præter Tyrum: ad cuius famam mox undique principes, marchiones, comites, episcopi, reges atque populi surgunt ad liberandam terram. Sed et Imperator ipse Fredericus primus cum prædictis principibus traiecit Vngaria & Bulgaria, uenit in Lycaoniam, recuperatisque multis ciuitatibus tandem uenit in Armeniam, & cum lauandi gratia in fluuium descendisset, absorptus & extinctus est ab aquis, magno totius exercitus mœrore et dolore. Recuperata est tamen Cyprus insula, Acon ciuitas, Ioppe & Hierusalem, & factus est dominus terræ Conradus Marchio de Monteferrato. Rursum anno Christi 1217. capta est ciuitas Hierosolymitana à Saracenis, et deinde anno 1229. cum adiacentibus locis Christianis restituta, factis scilicet treugis inter Christianos & Sultanos per decem annos sub Frederico secundo. Deinde uerò circa annum Christi 1248. iterum Hierusalem expugnatur à Saracenis, & multi trucidantur Christiani. Sequenti anno Damiatæ Aegypti à Christianis capitur, sed superueniente Sultani filio & exercitum Christianorum cõculcante, reddere Damiatam coguntur. Demum circa annum domini 1290. tota fere terra sancta amissa est, & nostro æuo, anno scilicet Christi 1517.

expulsis atque deletis Sultanis, à Turcis occupata est. e ¶ Hiericus.) Hæc est Iericho quam olim Iosue dux domini expugnauit, combussit & deleuit, atque sub maledictione uetuit ne à quoquam in posterum reedificaretur. Scribit Strabo lib. 16. Hiericentem campum esse feracem atque palmis abundantem, spacio stadiorum centum, & totum irriguum atque habitationibus plenum. f ¶ Callirhoë.) Fons iste sic uocatus est ob aquarum eius præconium. Interpretatur autem Callirhoë, si recte uertas, pulchre fluens: est enim pulchritudo, & fluxus. g ¶ Balsamum.) De hac planta scribit Theophrastus cap. 6. noni de historia plantarum: Balsamum in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuta duo tantum affirmant, alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo quæ malo punicæ magnæ, rami multi. Folium rutæ simile, candidum tamen, perpetuò uiuens: fructus similes terebintho, tam magnitudine quam colore: is quoque admodum odoratus est, & magis quam lachryma. Colligi lachrymam in caudice & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sydere, cum æstas maxime angit &c. Crescit & in Aegypto balsamum, nec alijs terris quam Iudææ & Aegypto hanc plantam concessam, asserunt Plinius & Dioscorides. Dauid Kimhi Hebræus in suis radicibus post Iosephum scribit olim creuisse balsamum circa Iericho: & quidam ex nostris putant illud per reginam Austri illatum inter cætera aromata quæ Salomoni regi attulit, de quo tertio Regum cap. 10. h ¶ De cælo tactum.) Licet gentiles historici mentionem faciant subuersionis Sodomæ & Gomorrhæ, nemo tamen id explicatius & uerius facit quam Moses legislator Genesis 19. ubi causam quoque describit cœlestis illius incendij. Scribit quoque quam amœna & frugifera fuerit terra illa, & in quantam sterilitatem ob hominum peccata degenerarit.

i ¶ Sodomum & Gomorrhum.) Hæ urbes fuerunt principales, quibus in Genesi annumerantur aliæ tres, nempe Adama, Zeboim & Zoar. k ¶ Pomum gignitur.) Scribit quoque Egesippus capite 18. libri quarti de his pomis in hunc modum: Spectes illic speciem, poma uiridantia, formatos uuarum racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias, fathiscunt ac resoluuntur in cinerem, fumumque excitant quasi adhuc ardeant. l ¶ Esseni.) Euangelium duntaxat duarum sectarum mentionem facit quæ tempore Christi

Meridies.

fuerunt in Iudaea, nempe Phariseorum & Zaduceorum: Essenorum uero nunquam meminit, & tamen Iosephus, Philo, Hieronymus, Eusebius, & multi gentiles, puta Plinius, Porphyrius, & hic Solinus, multa de illis praedicant, nempe quod omnia haberint communia, charitatem mutuam, & abstinentiam patientiaq; ante omnia coluerint, cultui diuino assidue intenti, tam forti animo

memorabili disciplina, recesserunt a ritu gentium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nullae ibi foeminae. Venere se penitus abdicarunt. Pecuniam nesciunt. Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipse addictus pudicitiae est: ad quem plurimi licet undique gentium properent, nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentiae meritum profe-

prosequatur. Nam qui reus est uel leuis culpe, quamuis summa ope adipisci ingressum uelit, diuinitus sum mouetur. Ita per immensum spacium seculorū (incredibile dictu) æterna gens est cessantibus puerperijs. Engadda oppidum infra Essænos fuit, sed excisum est: uerū inclytis nemorib. adhuc durat decus, lucisq; palmarum eminētissimis nihil uel æuo uel bello derogatum. Iudææ terminus Massada castellum.

10 ad sublimia, ac eò unde descenderint remigrare. Hi præterea abstinebant tum animalibus multis, tum deniq; ab uxoribus & uino, ut quotidianū ieiuniū uerterint in naturam. Hinc factū esse ait Porphyrius, ut multi inter eos futura prædicerent, quapropter propheta nominabantur. Quod autē Solinus hic dicit Essænos tenere interiora Iudææ, quæ occidentē contuentur, & in fine dicit Engadda oppidum fuisse infra Essænos, haud quadrare uidentur, ob id quod Engaddi sitū sit ultra mortuū mare uersus montem Phasga, mediū autem Iudææ est Samaria, & extremitates Dan prope Sidonem ad aquilonem, & Bersabee ad meridiem. Vbi uerò situm habuerit Massada castellum, quod Solinus hic asserit fuisse terminū Iudææ, nō constat. Termini Iudææ olim fuerunt mare mediterraneum ad occidentem, Iordanis ad orientem, Libanus ad septentrionem, Arabia Petraea ad meridiem: licet tribus Gad, tribus Ruben, & dimidia tribus Manasse habuerint possessionem suam ultra Iordanem, occupantes scilicet regnum Seon & regnū Og, atq; ob id quidam Iudææ terminū ob oriente extendunt usq; ad Euphraten.

SCHOLIA CAP. XLIX.

Damascus, quam hic præterit Solinus, Syriæ urbs prima et Asiæ uetustissima, quæ Abrahæ temporibus fuit, distat itinere sex dierum à Hierusalem, ubi diuus Paulus baptisus suscepit. Hinc si ultra ad aquilonem pergas, occurrūt multæ nobiles urbes, nempe Raphan, Philadelphia, Epiphania, Seleucus, iuxta quam est Casius mons, Laodicea, Antiochia &c. quæ omnes è regione Cypri in Syria ponuntur. Vide Ptolemæū quartā Asiæ tabula. Solinus tamen hic solū describere cōtendit Scythopolim, quæ prius dicta fuit Nysa, à nutrice Bacchi ibi sepulta: sed deductis illuc à Baccho Scythijs, nomen urbis fuit mutati. a ¶ Casius mons. ¶ Plinius cap. 22. libri quinti de Antiochia Syriæ sic loquitur: Super eam mons eodem quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quartā uigilia orientem per tene-

De Scythopoli oppido, & monte Casio. Cap. XLIX.

Ranseo Damascus, Philadelphiam, Raphanam. Scythopolis primos incolas, & autorem dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, cōdidit hoc oppidum, ut sepulture titulum etiam urbis mœnibus ampliaret. Incolæ deerant: è comitibus suis Scythas delegit, quos ut animo firmaret ad promptam resistendī uolentiā, præmium loci nomen dedit. In Seleucia alter^a Casius mons est Antiochiæ proximus, cuius è uertice uigilia adhuc quarta conspicitur globus solis, & breui corporis circumactu radijs caliginē dissipantibus, illinc nox, hinc dies cernitur. Talis è Casio specula est, ut lucem prius uideas, quam auspicietur dies.

bras solem aspicit, breui circumactu corporis diem noctemq; pariter ostendens. Ambitus ad cacumen 19. millium passuum est, altitudo per directum quatuor. De alio Casio monte supra diximus cap. 47.

De Euphrate & Tigride fluminibus, deq; uarijs gemmarum generibus. Cap. L.

Euphraten maior fundit Armenia, ortum supra Zimaram sub radicibus montis, quem Capoten accolæ nominant, Scythijs proximum. Hic receptis in se aliquot annibus conualescit, & stipatus cōuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quæ apud Eligeam scindit, resistat licet duodecim millibus passuū latitudine: lon-

SCHOLIA CAP. L.

Euphrates, ut D. Hieron. interpretatur, nomen habet à fructificatione & fertilitate, nasciturq; in Armenia maiori, ex monte originem ducens, quæ Ptolemæus uocat Periarthen, ex quo & Araxes ortum sumit. Solinus autem hic asserit montem illum uocari Capoten, receptisq; multis annibus, ueluti sunt Lycus, Arsanias, Arsanus, Singas &c. plurimas prælabitur gentes, potissimū Armenos, Cappadocas, Syros, Arabes, & Chaldaeos, & tandem in Persicum labitur mare, & non in mare rubrum, ut Quintus

Curtius, Herodotus, & Diodorus Siculus tradiderunt. Sunt tamen qui Euphratem in nullū effluere pelagus autumēt, sed in paludem quandā eius partē maximā dilabi, rursusq; in terra sui finem recipere. Hæc Philostratus lib. 1. a ¶ Ad instar Aegyptij amnis.) Verba Plinij sic habent capite 18. lib. 18. Similis ratio, sed felicitas maior Babylonie, Seleucie, Euphrate atq; Tigri res stagnantibus, quoniam ibi rigandi modus manu temperatur. Et cap. 17. eiusdem uoluminis sic inquit: Limum nō inuehunt Euphrates Tigrisq; sicut in Aegypto Nilus, nec terra ipsa herbas gignit: ubertatis tamen tantæ sunt, ut sequenti anno sponte resibilis fiat seges, impressis uestigio seminibus. Fertilitatis causam Curtius affert humorem qui ex utroq; amne manat, toto ferè solo per uenas aquarū resudante. Arrianus lib. 7. scribit Euphratē per altiora excurrere, ubiq; ripis æqualem: multas fossas ab eo deriuari, alias quidē perennes, ex quibus accole utrinq; cāpos irrigant, alias temporarias esse: raros in his locis imbres cadere: quapropter, inquit, & uadosus est, & haud magnam uim aquarum uehit.

b ¶ Gnomonici.) Loquitur hic Solin. ex aliorū sententia: nō enim fuit tam indoctus, ut putarit Nilum & Euphraten sub eisdem parallelis sitos. Nec uerum est, horū uel aliorum fluminū augmentū, semper in ipso rum siccitibus querendū esse. Fieri enim potest, quod tam Nili quā Euphratis causa augmenti sit, quam Thales & secum plures reddiderūt, quod uidelicet uenienti flumini obuij quidam uenti, aduerso spiritu cursum descendens aque impediant, aut arenis, quas cum fluctibus littori applicant, ut Mela inquit, ostia obducant. Ephorus Nili augmenti causam tradit, quod Aegyptus tota æstate laxetur, et ueluti undarū uim quam exudet. Et hæc in Euphrate quoq; inueniri poterūt, haud secus quā in Nilo.

c ¶ De Tigride.) Scribit Plin. cap. 27. Tigri flumini à uelocitate nomen inditum: ita enim, inquit, appellāt Medi sagittā. Quidā autē illi nomē datū propter uelocitatē suā, instar bestie tigridis nimia pernicitate currentis. Nascitur autē in regione Armeniæ maioris, fonte cōspicuo, in planicie: loco nomen Elongosine est &c. Hæc Plin. ca. 27. libri 6. Cum ergo Plin. dicat eum oriri in planicie, uidetur hic in Solino legendū, in loco haud edito. d ¶ In Arethusam.) Plin. uocat hunc lacū Arethysam, Strabo Arsenem & Thopitū. Ptolemæus in Armenia maiori tria ponit stagna, Lychnitū, cuius exitus in Araxem deriuatur, Arissam & Thopitū, unde Tigris augetur. Vide proximè sequentem Asiæ tabulam. e ¶ Zmilaces.) De lapide Zmilace, de Sagda, Myrrhite & Mitridace, uel, ut Plinius habet, Mitrace, inuenies apud Plin. cap. 10. libri ultimi. Smilaces similis est Proconeso marmori, medio colore glauco. Myrrhites colorem habet myrrhæ. Mitridax uerò uel Mitrax nuncupatur à mitra.

gisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiā læua relinquit. Deinde prelabēs plurimas gentes, Babyloniam quondam Chaldaeorum caput diuidit. Mesopotamiam opimat annuæ inundationis excessibus, ad instar Aegyptij amnis terris superfusus, inuecta soli fecunditate, lisdem ferè temporibus, quibus Nilus, exit, sole scilicet in parte Cancri uicesima cōstituto. Tenuatur cum iam Leone decurso, ad extrema Virginis curricula facit transitum: quod b Gnomonici similib. parallelis accidere contendunt, quos pares, & cœli & terrarū positione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumina ad modulum eiusdem perpendiculari cōstituta, licet è diuersis manēt plagis, easdem incrementi causas habere. De Tigride quoq; hoc loco dicere par est. In Armeniæ maioris regione caput tollit mirè quā lucido cōspicuoq; fonte in loco edito, qui Elongosine nominatur: nec tamē ab exordio statim totus est. Primū pigrè fluit, nō cum suo nomine: at cum fines Medorum inuectus est, Tigris statim dicitur: ita enim Medi nominant sagittam. Influit d in Arethusam lacū omnia pondera sustinentem: cuius pisces nunq; se alueo Tigridis immiscunt, sicut nec amnici pisces in stagnū transeunt Arethusæ, per quem dissimilis colore, & uolucris meat cursu. Mox Tauro resistente in profundum specū mergitur, quem subterlabens, in altero eius latere apud Zoroandam emicat, uluas & purgamenta plurima secum trahens: deinde identidem absconditur, rursusq; redditur. Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotamiam amplectit. Amnem nobilissimū Choraspem accipit, Euphratem desert in sinum Persicum. Quæcunq; Euphratem bibunt gentes, diuerso nitent lapide. Zmilaces in ipso Euphratis alueo legitur, gemma ad imaginem marmoris. Proconnesi, nisi quod in medio umbilico lapidis istius glaucum uelut oculi pupilla internit. Sagda à Chaldaeis ad nos usque profluit, haud facilis repertu, ni (ut perhibēt) ipsa capessendam se daret. Nanq; ingenita spiritus efficacia, su-

40

50

cia, supermeantes naues è profundo petit, & carinis ita tenaciter adcorporatur, ut nisi abrafa parte ligni, agrè separet. Ea Sagda apud Chaldaeos propter effectus quos ex ea sciunt, habetur loco principis; ceteris propter gratiā magis placet iucundissimè uirens. Myrrhites Parthis familiaris est. Hunc si uisu aestimes, myrrhæ color est, & nō habet quod afficiat aspectū. Si penitus explores, & attritu incites ad calorem, spirat nardi suauitatem. In Perside lapidum tanta copia est, tantaq; diuersitas, ut longum penè sit ipsis uocabulis immorari. Mithridax sole percussa, coloribus micat uarijs. ^f Tecolithos nucleo oliuæ similis, spernitur cum uidetur, sed remedijs bonus, uincit aliorū pulchritudinē: solutus quippe & haustus, pulsus calculis, renum dolores ac uesicæ leuat. ^g Ammochryfos arenis auro intermixtis, nunc bractearū, nunc pulueris habet quadrulas. ^h Aëtites & fuluus est, & terti positione, alterū lapidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sonorus est, cum mouetur: quamlibet tinnitū illum nō internū scrupulū facere, sed spiritū, scientissimi dicāt. Hunc Aëtitem Zoroastres præfert omnibus, maximamq; illi tribuit potestatem. Inuenitur aut in nidis aquilæ, aut in littoribus Oceani, in Perside tamē plurimus. Subnexus spem uterī defendit à fluxibus abortiujs. ⁱ Pyrrhites fuluus est, teneriq; se uehemētius nō sinit, ac si quādo arctiore manu premitur digitos adurit. ^k Chalazias grandinis & candorem præfert & figuram, duritia robustissima, & inuicta. ^l Echites uipereas habet maculas. Dionysias fuscus est, rubentibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum fragrat, & quod in illo odore mirificū est, ebrietati resistit. ^m Glossopetra deficientibus lunis cælo cadit, linguæ similis humanæ, nō modicæ (ut Magi ferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putāt. ⁿ Solis gemma percon dida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se iacit radios. ^o Veneris crinis nitet nigro, inter nis ductibus ostentans ruforū criniū similitudinem.

à mitra, id est, à sole. Vnde Plinius: Mitrax Persis accepta est, & rubri maris montibus multicolor, contra solem uariè resurgens.

^f **Tecolithos.** Significat hæc uox calcularē lapidem, nam *τεχος* est calculus, & *λίθος* lapis. Dioscorides lib. 5. uocat eum Iudaicū lapidem, atq; cum esse effigie candidum speciosumq; respondens ordine quodam lineis tam exactè, ut manu & torrens no ducte uideri possint. Si cum aquæ calidæ cyathis ternis bibatur, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frangit. ^g **Ammochrysos.** Est Græcis *ἀμμοχρυσος* arena, & *χρυσος* aurum: & lapidi huic datum est hoc nomen, quod arenarum aurcarum speciem præ se ferat.

^h **Aëtites.** Nomen habet hic lapis ab aquila, quam Græci *αἰτὴν* uocant, quod in aquilarum nidis reperiatur. De hoc Dioscorides lib. 5. sic scribit: Aëtites lapis ceu prægnans, intusq; uelut in aluo alterum lapidem habens, sonum si quatiā remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, leuo brachio suspensus, partum continet. Sed quum in eo sunt ut pariant, translato eo ad femur, citra dolorē soluentur. Deprehendi & furti illo prædicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit, porrectus furi, cōmanducatusq; transmitti non poterit. Hunc lapidem quidam Gagiten nominant, Strabo Gangiten, inq; Armenia repertum tradit, quo serpentes fugantur. Refert & Philostratus secundo uite Apollonij: Aues quoq; inquit, quis nō uideat pullorum causa multa facientes, uelut aquilas ac ciconias? quæ nunquam nidos extruunt, quin lapides illis imponent, propterea quod facem adhibent ut oua sœtum producāt, & serpentes nidis nō appropinquent. ⁱ **Pyrrhites.** Ab effectu nomen inditū est huic gemmæ, *πυρρὴς*, id est, ab igne, quod premi sine adustione manus nō possit.

^k **Chalazias.** Sunt qui falso Chalaxias scribūt, sed *ἀπὸ τοῦ χαλαρῆς*, id est, à grādiue sumptū nomē est, quod grandinis candorē figuramq; plurimū imitetur. Plinius cap. 11. lib. 37. scribit eum esse adamantinæ duritiæ. ^l **Echites.** A ui

pera nomen habet hæc gemma, est enim Græcis *ἐχίς* uipera. Dionysias uerò à Dionysio uini repertore nomen habet. Plinius capite 10. lib. ult. Dionysias, inquit, nigra ac dura, mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur. ^m **Glossopetra.** A linguæ similitudine nomen habet, *ἀπὸ τοῦ γλῶσσης*, id est, à lingua. Plinius capite undecimo, libro 37. Glossopetra linguæ similis humanæ: in terra non nascitur, sed deficiente luna cælo decidere, & lenocinanti necessaria creditur: quod ne credamus, promissi quoque uanitas facit, uentos enim ea comprimere narrat. ⁿ **Solis gemma.** Eò quod hæc gemma candida est, & ad speciem syderis in orbem fulgentes spargit radios, solis habet nomen. ^o **Veneris crinis.** Plinius ubi supra: Veneris crines, inquit, nigerrimi nitoris, continent in se speciem rufi crinis.

p ¶ Selenites.) A luna illi nomen inditū, est enim *σελήνη* luna. Dioscorides ait eū nasci in Arabia, translucereq; ex cādido, ponderis exigui. q ¶ Meconites.) Dicitur Meconites, quod papauer plurimum assimiletur: Græci enim *μικύνα* papauer nominant. r ¶ Myrmecites.) A formica nomen habet, quæ græcè *μύρμηξ* dicitur. Plinius uerò sic scribit: Habet Myrmecias eminentias similes uerrucis: uerrucas autem Græci *μυρμικίας*, *ἢ μυρμηκίας* uocitant.

s ¶ Chalcophthongos.) Ab ære & sono compactum nomen habet, quod latine æris sonū dicere possumus. Nam Græci *χαλκὸν* æs, & *φθγγή* sonū nuncupant. Apud Plin.

Chalcophonos passim legitur. Est ea gemma nigra, illisq; reddit tinnitū æris. t ¶ Siderites.) A ferro, cui plurimū similis est, nomen habet hic lapis: græcè enim *σίδηρος* dicitur. Hic litigio illatus, discordias facit, ut scribit Plin. cap. 10. lib. 37. u ¶ Phlogites.) A flāma nomē hic lapis sortitus est: nam *φλῆξ* Græcis est flamma.

Ostentat enim intra se, inquit Solinus, quasi flammās aestuantes. Plinius uidetur eum uocare Phlegontidem, à uerbo *φλέγω*, id est, ardeo, sic uocatum. x ¶ Anthracias.) Plinius: In Anthracitide scintille discurrere aliquando uidentur, à pruna nomine sumpto: nam uocant Græci *αἰθραῖα* prunam. Potest & à carbone, id est, *ἀνθράξ* nomen habere. y ¶ Enydros.) Est *ἑνυδρὸς* aquosus. Vnde Plinius: Enydros semper rotunditatis absolute, in candore est leuis, sed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor.

SCHOLIA CAP. LI.

Ostendit Solinus à principio huius capituli, uarijs temporibus uarias factas regionū diuisiones, id quod in Germania nostra quoque factum nō ignoramus, quando quidam Galliam extendunt usque ad Rhenum: alij uerò Alsatiā, & totū tractum Rhēni qui est inter Lotharingiam & Rhenum, annuemerant Germaniæ. Sic quidam Numidiā fecerunt ab Africa minori, alij uerò inter terminos eius coartāt. Idem accidit Ciliciæ, quando ueteres alios statuerint terminos q̄ recentiores. Quintus Curt. 3. gestorū Alexandri libro Ciliciā eleganter his describit uerbis: Perpetuo iugo montis asperi ac prærupti Cilicia includitur: quod quum à mari surgat uelut sinu quodam fluxūque ciauatum, rursus altero cornu in diuersum litus excurret. Per hoc dorsum, quæ maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus & perangusti sunt, quorum uno Cilicia intranda est. Campestris eadem qua uergit ad mare, planiciem eius crebris distinguuntibus riuus &c. a ¶ Sub imperio Cilicium.) Quando omnes hic enumeratæ regiones paruerint Cilicibus, non constat, nec Solinus explicat. Inuenitur quidem Ninus primus regem Assyriorum suo imperio subiecisse omnes maritimas ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, interiorem Syriam, Ciliciā, Pamphylia, Lyciam, Cariam, Phrygiā, Mysiam, Lydiam, Troada &c. sed quod Cilicibus hæ regiones fuerint subditæ, nemo extat qui hoc scribit, quod ego sciam. Termini Ciliciæ ex tabula Asiæ, quam huic libro inseruimus, facile deprehendi poterūt. b ¶ A Cilice.) Legitur Genesis decimo, Iaphet filiū Noë genuisse Gomer, Magog, Madai, Iauan &c. Iauan autem qui Græciæ nomen dedit, genuit Elisam, & Tarsis. A Tarsis Cilicia olim & metropolis eius denominata fuit Tarsus. Herodotus uerò lib. 7. scribit Cilices à Cilice Phœnice Agenoris filio cognominatos esse, cum antea Hypatei dicerentur. Ceterū fabule tradunt hunc Cilicem Cadmi fratrem missum à patre ad Europam sororē à Ioue raptam inuestigandam, qui ueritus patrem Agenorem, quod eam non repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quam

nem. p Selenites translucet fulgore candido, melleoq; continens lunæ imaginem, quem iuxta curlum astri ipsius perhibent diebus singulis uel minui, uel augeri. q Meconites papauera exprimit. r Myrmecites reptantis formicæ effigie notatur. s Chalcophthongos resonat ut pulsata æra. Pudicè habitus, seruat uocis claritatē. t Siderites à cōtemplatione ferri nihil dissonat, uerū maleficus, quoquo inferatur, discordias excitat. u Phlogites ostentat intra se quasi flammās estuantes. x Anthracias coruscat uelut scintillantibus stellis. y Enydros exudat, ut clausam in eo putes fontanam scaturiginem.

De Cilicia, & antro Corycio, deq; monte Tauro. Cap. LI.

Ciliciā, de qua agitur, si ut nunc est, loquamur, derogasse uidebimur fidei uetustatis: si terminos sequimur quos habuit olim, absconū est à cōtemplatione rerū præsentium. Ergo inter utranque culpam factū optimū est, amborū temporū statū persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium Aegypti pertinebat, Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia a sub imperio Cilicū cōstitutis. Mox ab Assyrijs subacta, in breuiorē modū scripta est. Plurima iacet campo, sinu lato recipiens Issicum mare, à tergo montiū Tauri & Amanī iugis clausa. b A Cilice nomen trahit, quem ætas pristina penē ultra æuū memoriæ abscondit. Hunc aiunt Phœnice ortū, qui

anti-

a ¶ Sub imperio Cilicium.) Quando omnes hic enumeratæ regiones paruerint Cilicibus, non constat, nec Solinus explicat. Inuenitur quidem Ninus primus regem Assyriorum suo imperio subiecisse omnes maritimas ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, interiorem Syriam, Ciliciā, Pamphylia, Lyciam, Cariam, Phrygiā, Mysiam, Lydiam, Troada &c. sed quod Cilicibus hæ regiones fuerint subditæ, nemo extat qui hoc scribit, quod ego sciam. Termini Ciliciæ ex tabula Asiæ, quam huic libro inseruimus, facile deprehendi poterūt. b ¶ A Cilice.) Legitur Genesis decimo, Iaphet filiū Noë genuisse Gomer, Magog, Madai, Iauan &c. Iauan autem qui Græciæ nomen dedit, genuit Elisam, & Tarsis. A Tarsis Cilicia olim & metropolis eius denominata fuit Tarsus. Herodotus uerò lib. 7. scribit Cilices à Cilice Phœnice Agenoris filio cognominatos esse, cum antea Hypatei dicerentur. Ceterū fabule tradunt hunc Cilicem Cadmi fratrem missum à patre ad Europam sororē à Ioue raptam inuestigandam, qui ueritus patrem Agenorem, quod eam non repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quam

antiquior Ioue de primis terræ alumnis habet.
 c Matrem urbium habet Tarson, quam d Danaës
 proles nobilissima Perseus locauit. Hanc urbem
 interfecat Cydnus amnis. e Hunc Cydnum alij
 præcipitari Tauro, alij deriuari ex alueo Choa-
 spis tradiderunt: qui Choaspes ita dulcis est, ut
 f Persici reges quædiu intra ripas Persidis fluit,
 solis sibi ex eo pocula uendicarint, & cum eun-
 dum foret peregrè, aquas eius secum uectitarint.
 10 Ex illo igitur parente Cydnus miram trahit sua-
 uitatem. Quicquid candidum est, Cydnum gen-
 tili lingua Syri dicunt, unde anni huic nomen da-
 tum. Tumeuere cum niues soluuntur, reliqua
 parte anni tenuis est & quietus. s Circa Corycū
 Ciliciæ crocum plurimum, optimumque: det licet
 Sicilia, det Syrena, det & Lycia, hoc primum est:
 spirat fragrantius, colore plus aureo est, succi
 ope citius proficit ad medelam. Ibi Corycus op-
 pidum est, & h specus, qui montem impositum
 20 mari à summo cauat uertice, patulus hiatus am-
 plissimus. Nam deiectis lateribus in terræ pro-
 fundum, nemoroso orbe amplectitur mediam
 inanitatem, uirens introrsus lucis pendentibus.
 Descensus in eum i per duo millia & quingen-
 tos passus, non sine largo die, hinc inde fontium
 assidua scaturigine. Vbi peruentum ad ima pri-
 mi sinus, alter rursus specus panditur: quod
 antrum latis primum patet faucibus, postmo-
 dum in processu per angustias obscuratur. In
 30 eo sacrum est k Iouis fanum, in cuius recessu in-
 timo Typhonis gigantis cubile positum accolæ
 credunt.

quam tandem de suo nomine Ciliciæ nomi-
 nauit. Patet ergo eodem cum Ioue tempore
 floruisse. Potuit & annosior esse Ioue.

c ¶ Matrem urbium.) Fuit olim urbs ista
 insignis ob philosophiæ studium. Vnde Strabo:
 Tarsensibus studium circa philosophiam
 fuit & alias disciplinas quæ in corona uer-
 santur, ut Athenas & Alexandriam supera-
 rent, et si quis alius locus dici potest, in quo
 scholæ & philosophiæ exercitationes fue-
 rint & c. Viri ex ea urbe illustres fuerunt, An-
 tipater Stoicus, Archelaus & Nestor, &
 duo Antenodori, quorum alter Catonis fa-
 miliaris, alter Cæsaris dictatoris præceptor
 fuit. His omnibus multo excellentior fuit di-
 uis Apostolus Paulus Tarsensis.

d ¶ Quam Danaës.) Quidam scribunt
 Sardanapalum ultimū Assyriorum regem u-
 na die hanc condidisse urbem. Aliorum sen-
 tentia est, ut refert Strabo, Argiuos eam ex-
 truxisse: tertij asserunt eam à Perseo condi-
 tam. Et fieri potest, ut quosdam de prima ur-
 bis fundatione, reliquos de instauratione
 uel ampliatione locutos fuisse putemus.

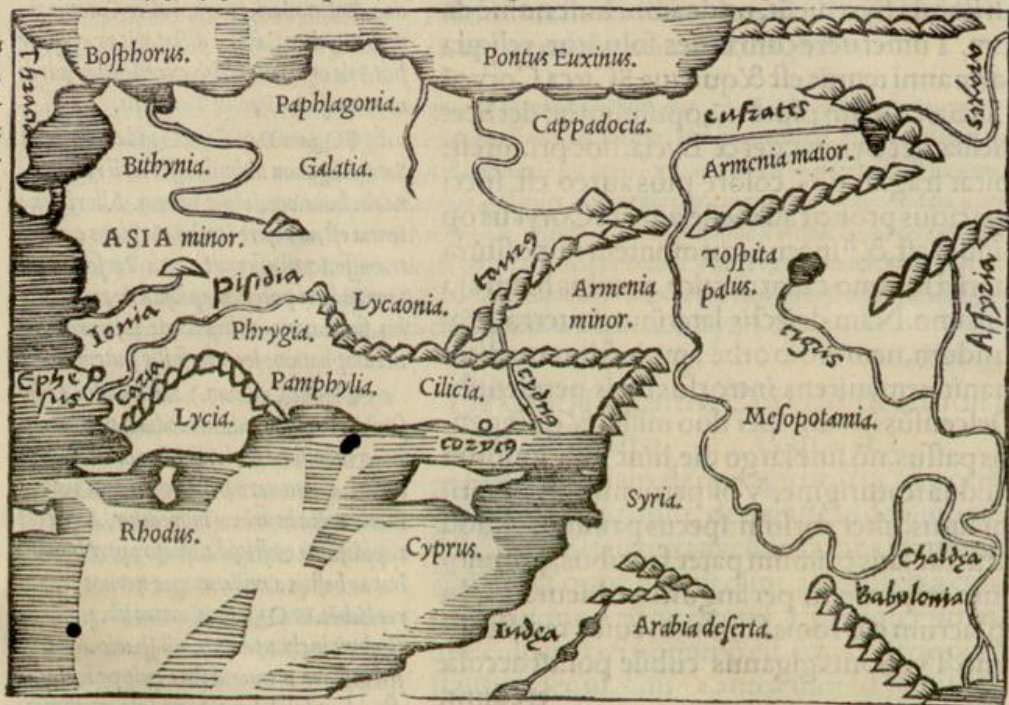
e ¶ Hunc Cydnum.) Strabo lib. 14. sic
 scribit: Tarson Cydnus mediam perfluit, iux-
 ta gymnasium iuniorum. Eius ortus non pro-
 cul est, alueus uero per profundam uallem
 illatus recta in urbem ingreditur. Aqua est
 rapidissima & frigida, quapropter homini-
 bus ac bestiis auxiliatur quæ neruos crassio-
 res habet. Et Quintus Curtius lib. 3. inquit:
 Cydnus inclutus amnis, non spacio aquarum,
 sed liquore memorabilis: quippe leni tra-
 ctu è fontibus labens, puro solo excipitur:

nec torrentes inciarunt, qui placide manantem alueum turbent: itaque incorruptibilis, idemque frigidissimus:
 quippe multa riparum amoenitate inumbratus, ubique fontibus suis similis in mare euadit. Ex Tauro monte eum
 oriri tradit Arrianus secundo gestorum Alexandri libro. Nec legitur apud insignem aliquem autorem, Cydnum
 ex Choaspi alueo deriuari. f ¶ Persici reges.) Herodotus lib. primo inquit: Ducit rex Cyrus magnum ex-
 ercitus probè domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe, Susam
 præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat: cuius Choaspi aquam decoctam, & in argentea uasa
 diffusam ferentes, per multæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocumque: ille profi-
 40 ciscitur. g ¶ Circa Corycum.) Corycos autore Plinio cap. 27. lib. quinti, est nomen tum oppidi, tum por-
 tus, tum denique specus Ciliciæ. Sunt & alia loca nominis eiusdem: in hoc itaque loco nobilissimum crescit crocum.
 Vnde Plinius cap. 6. lib. 21. Prima nobilitas Cilicio croco, & ibi Coryco monte, deinde Lycio monte Olympo,
 mox Centuripino Sicilia: aliqui Phlegreæ secundum locum dedere. h ¶ Specus.) De hoc specu sic dicit
 Strabo lib. 14. Corycum promontorium, ultra quod ad stadia 20. est Corycum antrum, in quo crocus optimus
 nascitur: id autem est ingens quædam concauitas in orbem deducta, cui labrum petrosum ac satis altum circumia-
 cet: cum descenderis, solum est inæquale, & magna ex parte petrosum, & fruticosa & semper uiuenti ac dome-
 stica materie plenum. Describit & Mela Pompon. hunc specum multis uerbis libro primo. i ¶ Per duo
 millia.) Pomponius habet, quingentorum & mille passuum. k ¶ Iouis fanum.) Pomponius sic scribit:
 Specus totus angustus & uerè sacer, habitarique à deis dignus creditus est, nihil non uenerabile, & quasi cum ali-
 50 quo numine se ostentans. Est & alius specus ultra, quem Typhoneum uocant, ore angusto & multum (ut experti
 tradidere) pressus, & ob id assidua nocte suffusus, neque unquam perspicui facili: sed quia aliquando cubile Typho-
 nis fuit, & quia nunc demissa in se confestim exanimat, natura, fabulaque memorandus. Intelligit fortassis Typho-

nem Aegyptium, Osiridis, Isidis, Apollinis & Veneris fratrem, qui Osiridem in Aegypto iuste regnantem, omnibus Gigantibus conscijs, peremit, ac in 26. partes dissecuit, cuiq; eorū qui secum tanti sceleris participes fuerāt, partē tribuit, ueluti eius facinoris conscijs, & simul ut ipsos defensores custodesq; haberet regni fidos. I. ¶ (Soloē.) Multa exemplaria habent hic Heliospolim, quod solis urbs interpretatur: sed error est, cum haec urbs nō à sole nomē habeat, sed à Solone uno ex septē sapientibus, qui Pist-

credunt. I. Soloē antiquū oppidum Cilicię fuit, patria Chrysippi Stoicę sapientię potentissimī, quod à Tigrane Armenio subactum, & diu post Pompeiopolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. n. Mons Taurus ab Indico primū mari surgit, deinde à scopulis Chelidonij inter Aegyptiū & Pamphiliū pelagus obiectus, septentrioni dextero latere, laeuo meridiane plagę, occidenti obuersus fronte profusa. Palam est terras eum continuare uoluisse penetrato mari, nisi profundis resistenti-

Tabula hæc multarum regionū situm, quas quidem Solinus præsentī hoc capite & nonnullis sequentibus describit, exprimit.

strati tyrannidem perosus, ad Cræsum Lydiae regē nauigauit, à quo deinde in Ciliciā profectus, urbem condidit, atq; ex suo nomine Solos appellauit, in qua paucos Atheniensium statuit, qui tractu temporis quum patriam uocem corrupissent, solocizære dicti sunt: postmodum à Magno Pompeio, quod illuc piratas quosdā transtulisset, Pompeiopolis appellata est. m. ¶ (Patria Chrysippi.) Quidam scribūt Chrysippum fuisse Tarsensem. Strabo uerò aliter sentit, nempe quod ex Solis urbe fuerint uiri memoratu digni, Chrysippus philosophus Stoicus ex patre Tarsensi ortus, qui inde migravit. n. ¶ (Mons Taurus.) Sic dictum putant hunc montē, quod tauri exprimat formam. Plin. cap. 27. libri 5. de hoc monte sic scribit: Taurus mons ab Eois ueniens littoribus, Chelidonio promontorio determinatur. Immensus ipse & innumerarū gentiū arbiter. Dextero latere septentrionalis, ubi

bus extendere radices suas uetare. Deniq; qui ratiocinatur de naturis locorum, tentasse eum omnes exitus promotorijs probant. Nam quo quouersum mari alluitur, procedit in prominentias; sed modò intercluditur Phœnicio, modò Pontico sinu, interdū Caspio uel Hyrcano, quibus renitentibus subinde fractus, contra Mæoticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus, Rhipheis se iugis annectit. Pro gentium ac linguarum uarietate plurifariam nominatus: apud Indos Imaus, mox Paropamisus, Choatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, ac ubi in excellentissimā cōsurgit sublimitatem, Caucasus. Interea etiam à populis appellationem trahit. A dextro latere Caspius dicitur uel Hyrcanus, à laeuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, quarum primæ sunt Armeniæ, tum Caspiæ,

Caspia, post^o Ciliciae. In Graciam uerticem exierit, ubi Ceraunius praedicatur. A Ciliciae finibus[†] Africum limitem^p despicit. Quantum meridiē uidet, sole in aestuat. Quicquid septentrioni oppositū est, uento tunditur & pruina. Quod syluestre est, efferatur plurimis bestiis, & leonibus immanissimis.

lacū torquetur: itaq; collisus inter haec claustra, & tamen uictor, flexuosus euadit usq; ad cognata Rhiphæorum montium iuga, numerosis nominibus & nouis quocunq; incedit insignis, Imaus prima parte dictus, mox Edigis, **Paropanisus**, **Circius**, **Chambades**, **Pharphariades**, **Choatras**, **Oreges**, **Orates**, **Niphates**, **Taurus**, atq; ubi se quoque exuperat, **Caucasus**, ubi brachia emittit subinde tentati maria similis, **Sarpedon**, **Coracesius**, **Cragus**, iterūq; **Taurus**, etiam ubi dehiscit seq; populis aperit. Tauri huius initium, inquit Strabo lib. 14. montes quidam dicuntur qui supra **Chelidonas** sunt, quae insule in **Pamphylie** ac **Lyciae** cōfinio iacent: hinc enim iam **Taurus** in altum consurgit. o ¶ **Ciliciae**.) **Ciliciae** portae hae uidentur esse, quas ab **Amario** monte **Ptolemæus** **Amanicas** uocat, iuxta sinum **Isicum**, **Pylas** quidam eas nuncuparunt. Has **Alexander Macedo** quondam ingressus, contemplatus locorum situs, non alias magis dicitur esse admiratus, felicitatem suam obrui potuisse uel saxis confitebatur, si fuissent qui subeuntes propellerent. Iter uix, inquit **Curtius**, quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uile non angustae modò, sed plerunq; praeuult, crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montium manant. p ¶ **Despiciit**.) Quaedam exemplaria habent **despiciit**, alia **dispescit**, rursus alia **dispartit**.

20 De Lycia, & Chimærae monstri fabula.

Cap. LII.

Quod in Campania **Vesuius**, in Sicilia **Aetna**, hoc in Lycia^a mons **Chimæra** est. Hic mons nocturnis aestibus fumidum exhalat. Vnde fabula triformis monstri in uulgū data est, quod **Chimæram** animal putauerunt. Et quoniam natura ibidem subest ignea, **Vulcano** urbem proximam **Lyci** dicarunt, quam de uocabulo sui nominis^b **Hephæstiam** uocāt. ^c **Olympus** quoque inter alia ibi oppidū fuit nobile, sed intercidi: nunc castellum est, infra quod aquae regiae ob insigne fluminis spectaculo sunt uisentibus.

bilem fecit, unde & **Chimæram** dicitur occidisse. b ¶ **Hephæstiam**.) Ab eo deo nomen inditū, cui & urbs sacrata est. Graeci enim **Vulcaniam** Ἡφαίστιαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in **Lemno** insula, quae consimiliratione **Vulcano** quoque dicata est. Sunt & in freto **Siculo** Ἡφαίστιαν insulae, id est, **Vulcaniae**. c ¶ **Olympus**.) **Artemidorus**, ut **Strabo** refert, autor est, sex esse in Lycia urbes maximas, **Xanthum**, **Patara**, **Pinara**, **Olympum**, **Myra**, **Tlon**.

40 De Asia minori, de Ephesiae Dianae templo, de Alexandri Magni ortu, de indytis Asiae scriptoribus, de Phrygia, de Bonafo quadrupede, de Homeri & Hesiodi temporibus, de Memnonijs auibus, de Chamæleonte fera, de Ciconijs, deq; Galatarū origine. Cap. LIII.

Sequitur Asia: sed non eam Asiam loquor, quae in tertio orbis diuortio terminos amnes habet, ab Aegypto mari **Nilū**, à **Maotico** lacu **Tanaim**: uerum eam quae à **Telmesso** **Lyciae** incipit, unde etiam **Carpathius** auspicatur sinus. Eam igitur

primū ab **Indico** mari surgit: leuo meridianus & ad occasum tendens, mediamq; distrahens **Asiam**, nisi opprimenti terras occurrerent maria. Resilit ergo ad septentriones, flexusq; immensum iter querit uelut de industria, rerū natura subinde aequora operante, hinc **Phoenicum** & **Ponticum**, illinc **Caspium** & **Hyrcauiū**, cōtra **Maoticū**

¶ **SCHOLIA CAP. LII.**
Sunt qui **Lyciam** sic dictam putant ἀπὸ λυκῆ τῆ πανδίωνος, id est, à **Lycō** **Pandionis** filio. Scribit & **Herodotus**: Cum **Lycij** quondam **Termile** uocarentur, à **Lycō** uiro Atheniensi **Pandionis** filio, **Lycij** cognominati sunt. De incorruptis **Lyciorum** moribus habes apud **Strabonem** libro 14. **Geographiae**. a ¶ **Mons Chimæra**.) **Mons** iste est in **Lycia**, cuius etiam hodie ardet cacumen, iuxta quod sunt **leones**: media autem montis pascua sunt, & in ea serpentes plena. Hinc fabula triformis monstri in uulgum data est, ut scilicet **Chimæra** ore sit leo, postremis partibus draco, media capra. Hunc montem **Bellerophon** habitauit.

¶ **SCHOLIA CAP. LIII.**
Est duplex Asia, generalis una, quae trium scilicet orbis partium una est, alijs duabus partibus simul sumptis fere equalis. Est deinde Asia quae propria dicitur, quod sit maioris Asiae pars seu prouincia quaedam. Et hanc rursus in duas partes **Agrippa** distinxit.

¶ **SCHOLIA CAP. LIII.**
Est duplex Asia, generalis una, quae trium scilicet orbis partium una est, alijs duabus partibus simul sumptis fere equalis. Est deinde Asia quae propria dicitur, quod sit maioris Asiae pars seu prouincia quaedam. Et hanc rursus in duas partes **Agrippa** distinxit.

uidit: unam dicit includi ab oriente Phrygia & Lycaonia, ab occidente Aegæo mari, à meridie Aegypto, à septentrione Paphlagonia. Alteram determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphylia, à septentrione prouincia Pontica, à meridie mari Pamphylia.

a ¶ (Ephesus.) Plin. hanc urbem alterum Asiæ lumen uocat, dicitq; eam Amazonum opus esse. Strab. uerò in principio libri 14. uult Ephesum ab Androclo Codri Athenien-
fium regis legitimo filio cõditam. Hunc Eu-
sebius in temporibus Androcũ uel Andro-
nicum nominat, dicitq; Ephesum cõditam
anno 28. Dauidis, id est, anno fere 4150. ab
orbe condito, iuxta computum eius. Secun-
dum calculum uerò Iudeorũ multo minor
erit hæc supputatio, qui hodie cũ hæc scri-
bo, anno scilicet Christi 1537. numerant à
creatione mudi 5298. Ea itaq; urbs succe-
ssu temporis uaria sortita est cognomina.
Nam Alopes quum pugnatũ apud Troiam
est, mox Ortygia & Morges uocata est, &
Smyrna cognomine Trachea, & Samor-
nion, & Ptelea. Attollitur monte Pione, ut
ait Plinius, alluitur Caystro flumine in Cyl-
bianis iugis orto, multos annes deferente.

b ¶ (Templũ Dianæ.) Hoc templum tam
celebre & excellens fuit, ut inter septem or-

bis miracula annumerari meruerit. Vnde Plin. cap. 14. lib. 36. Græcæ magnificentie uera admiratio extat tem-
plum Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum à tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terræ motus aut hia-
tus tibi ret: rursus ne in lubrico atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, antè calcatis ea substruere car-
bonibus, dein uelleribus lanæ. Vniuerso templo longitudo est 425. pedum, latitudo 220. Columnæ 127. à sin-
gulis regibus factæ, sexaginta pedum latitudine. Ex ijs 36. cælate & c. Cõuenit & inter autores, templi eius te-
ctum fuisse è cedrinis trabibus, ualuas è cupresso. Id ipsum templũ 400. propè annis ante Plinij etatẽ fuisse con-
structum, idem refert cap. 41. lib. 16. Dicit quoq; architectũ eius fuisse Ctesiphontem, Strabo autem Archippro-
nem. c ¶ (Xerxes.) Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiam uenerat, ut non cum hominibus tantũ,
sed cum dijs immortalibus bellum gereret. Cumq; ille pepercisset templo, Herostratus cupiens ex re nefaria fa-
mam querere, illud incendit, idq; ea die qua natus est Alexander Magnus: tunc enim quum Diana partui Os-
lympiadis adesse uoluisset, absuit templo suo, incendioq; perire passa est. Sic gentiles loquũtur. Sunt alij qui scri-
bunt Alexandrum fuisse Ephesi, cum magnificentissimum templum summa celebraretur religione: sed fieri po-
test quòd tunc restauratum fuerit, præsertim quum apud Strabonem lib. 14. sic legamus: Cum Herostratus qui
dam Ephesiæ Dianæ templum incendio consumpsisset, aliud præstantius construxerunt, mulierum ornamen-
tis & multis opibus ad id collatis, refectionisq; prioribus columnis. Addit idem, Alexandrum impensas omnes pro
eo templo restituendo fuisse pollicitum, dummodo ipse titulum haberet, illos autem noluisse. Porro Dinocra-
tem ipse nuncupat Chinocratem. Fuit deinde rursus à Gothis exustum sub Galieno scilicet Imperatore, à qui-
bus & Troia, quæ uix ab antiquo bello respirauerat, subuersa est. d ¶ (Urbes duodecim.) Dicit quoq; Plin-
nius cap. 84. lib. 2. quòd maximus terræ memoria mortalium extiterit motus Tiberij Caesaris principatu, duo-
decim urbibus Asiæ una nocte prostratis, quarum nomina sunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Moschene, Megæ-
ra, Cæsarea, Philadelphia, Hymolus, Themis, Cyme, Myrrhina, Apollonia, Dicearchia. Scribit autem Aristot-
eles 2. Meteororum libro, fortissimos sic terræ motus circa ea loca ubi mare fluxibile sit, aut regio spongiosa
subantrosaq;: propter quod circa Hellepontum, Achaia, Siciliamq; circa etiam Eubææ loca, terræ motus
fiunt maximi propter angustiam. Spiritus enim factus uehemens, & propter multitudinem maris allati repel-
lunt iterum in terram, quod natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quæcunq; habent maria, & quæ sub-
tus loca multum suscipientes spiritum, concutuntur magis. Seneca item ait, omnem oram maris obnoxiam esse
motibus.

ceciderint, Ingenia Asiatica inclita per gentes
 fuere, Poetae Anacreon, inde Mimnermus &
 Antimachus, deinde Hipponax, deinde Alcaeus,
 inter quos etiam Sappho mulier. At historiarum
 conditores Xanthus, Hecataeus, Herodotus,
 cum quibus Ephorus & Theopompus. Nam de
 septem sapientia praeditis, Bias, Thales,
 Pittacus, Cleanthes Stoicae eminentissimus,
 Anaxagoras naturae indagator. & Heraclitus etiam
 subtilioris doctrinae arcanis immoratus.
 10 ^h Asiam excipit Phrygia, in qua Celenae, quae
 antiquato priori nomine in Apameam transie-
 re, oppidum a rege Seleuco postmodum con-
 stitutum, Isthic Marsyas ortus, isthic & sepultus.
 Vnde qui proximat fluuius, Marsyas dicitur.
 Nam sacrilegi certaminis factum, & i audaces
 in deum tibiis, testatur non procul cum fonte
 uallis, quae euentum gestae rei signat, & ab Apa-
 maea decem millibus passuum separata, Aulo-
 20 crene usque adhuc dicitur. Ex arce huiusce op-
 pidi Maender amnis caput tollit, qui recurren-

tibus

motibus. e [¶] Ingenia Asiatica.) Comprehenduntur & hi qui fuerunt ex insulis
 quae Asiae adiacent. Anacreon quidem Te-
 ius fuit, & dicitur scripsisse carmina ama-
 toria. Mimnermus uero Colophonius, ele-
 giarum scriptor non incelebris. Antimachus
 & ipse Colophonius: hic cum carmen per-
 obscurum recitaret in auditorio, omnesque
 egredierentur auditores praeter unum Pla-
 tonem, ait, Plato mihi pro omnibus. Hippo-
 nax Ephesius Iambicorum scriptor, a tyranni-
 nis pulsus est patria. Alcaeos duos fuisse Sui-
 das autor est, Lyrinem unum, Athenis oriun-
 dum, Mitylenaeum alterum, praesae comediae
 scriptorem insignem. Sappho ob sexum non
 minus quam ob poeticam celebrata. Xan-
 thus e Sardibus urbe oriundus. Hic Lydorum
 historiam quatuor uoluminibus complexus
 est. Hecataeus Milesius natione, Protagorae
 habuit praecceptorem, floruitque Darii tempo-
 ribus. Herodotus ob styli elegantiam inter
 Graecos historicos primatum tenuit, fuit autem
 Halicarnasceus. Ephorus Cumaeus, & Theo-
 pompus Chius, uterque Isocratis discipu-
 lus, quorum alter freno, alter calcaribus indigebat.

f [¶] De septem sapientia praeditis.) De eorum nume-
 ro & nominibus, qui ob peculiarem quandam excellentiam, sapientiae nomen adepti sunt, plurimum sunt auto-
 res diuersi. Lactantius Firmianus a principio quarti Diuinarum instituit, ait, quod hi septem primi de rebus natu-
 ralibus querere ac disputare sunt ausi, sapientes haberi, appellarique meruerunt. O miserum, inquit, calamito-
 sumque seculum, quo per orbem totum septem soli fuerunt qui hominum uocabulo cicerentur. Nemo enim potest
 iure dici homo, nisi qui sapiens est. Sed si ceteri omnes praeter istos stulti fuerunt, ne illi quidem sapientes, quia ne-
 mo sapiens esse uere iudicio stultorum potest &c. Bias cum rogaretur, quod prudentis opus? Respondit: Cum
 30 possit, nolle nocere. Quid stulti proprium? Non posse, & uelle nocere. Thaletis plurima sapienter dicta, prae-
 scriptum haec: Turpe quod ausurus, te sine teste time. Et, Vita perit, mortis gloria non moritur. Et illud: Quod fa-
 cturus eris dicere sustuleris. Et, Crux est si metuas, uincere quod nequeas. Pittaci autem sunt haec: Loqui igno-
 rabit, qui tacere nescit. Bono probari malo, quam multis malis. Pareto legi quisquis legem tuleris. Plures ami-
 cos re secunda compares, paucos amicos rebus aduersis proba. De Cleanthe habes apud Laertium lib. 7. Anaxa-
 goras non modo generis gloria & opibus, uerum animi quoque magnitudine clarissimus fuit. Omne enim patri-
 monium, ut liberius studiis incumberet, suis sponte concessit. Indignanti cuidam ac moleste ferenti quod in alie-
 no solo moreretur, Bono, inquit, esto animo, idem enim undique in infernum descensus est. Rogatus cuius rei cau-
 sa natus esset, Inspiciendi, inquit, coeli & solis atque lunae. Fuit enim ipse naturae singularis indicator, uel, ut alij le-
 gendum censent, indagator. g [¶] Heraclitus.) Inter cetera fuit Heraclito peculiaris in uerbis obscuritas, &
 40 hinc factum est ut cognomento *okrotês* diceretur. Hic ex igne omnia credidit esse nata. h [¶] Asiam excipit
 Phrygia.) Phryges in extremitate Asiae minoris habent confines accolae Bithyniae, & Apamea urbs, quae olim
 Celenae, in altera Phrygia est, iuxta fontem scilicet Maendri. Lactantius super 4. Thebaidos dicit Celenas esse
 Lydiae ciuitatem, in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, quum certaret cum eo tibiarum cantu, ac suppli-
 cio affectum fuisse a tortoribus, de cuius sanguine fluuium eiusdem nominis naturae fabulantur. De hoc flumine
 scribit Quintus Curtius lib. tertio: Illa tempestate media moenia interfluebat Marsyas amnis, fabulosus Graeco-
 rum carminibus inclitus. Fons eius ex summo montis cacumine excurrrens in subiectam petram, magno strepi-
 tu aquarum cadit, inde diffusus circumiectos rigat campos: liquidus, & suas duntaxat undas trahens. Itaque co-
 lor eius placido mari similis, locum poetarum mendacio fecit: qui de traditum est, Nymphas amore amnis re-
 tentas, in illa rupe considerare. Ceterum quandiu intra muros fluit, nomen suum retinet: at cum extra munimen-
 50 ta se euoluit, maiore ui ac mole agentem undas, Lycum appellant. i [¶] Audaces in deum.) Pallas inuenta a
 se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiā in Tritonem Libya paludem abiicisse fertur.
 Eam cum Marsyas Satyrus reperisset, tractareque didicisset, Phœbū prouocare ausus est, a quo cum uictus fuisset
 detracta eius pelle, & in alta platano suspensa, in flumen sui nominis conuersus est: unde & uallis illa Aulocrene

uocata est, ab αἰδῶς, id est, tibia, & κλύων, id est, fonte, in quem isidem cōuersus dicitur.

k ¶ Phrygia Troadi superiecta. Hæc nō per omnia quadrant cum Ptolemæi prima Asiæ tabula, quippe qui Phrygiam unā describit iuxta Troadem maritimā urbem è regione Chersonesi. In monte uerò Lydiæ Tmolus, & fluuius Pactolo, nulla est discrepantia. Pactolum Græci alio nomine uocāt χρυσόπλοον, id est, aurifluum: χρυσός enim aurum, & πλῶν fluo significat. Poëtæ fabulantur Midam Lydorū regem in aurū uersum, iubente Libero patre in Pactolo se flumine lauisse, uimq; aureā tinxisse flumen, ut scilicet de corpore eius uis aurea manaret in flumen. Plin. cap. 4. lib. 33. asserit aurum apud nos tribus modis reperiri: fluminū ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ, nec ullum absolutius, inquit, aurū est, ut cursu ipso trituq; politū. Alio modo puteorū sero bibus effodi, & tertio ruina montium.

l ¶ In his locis animal nascitur. Sunt qui asserunt Solinū hic errasse, & Pliniū nō rectè legisse, qui hoc animal dicit inueniri in Pæonia Thraciæ uel Macedoniæ regione, & nō in Mæonia Asiæ, ut Plinius ipse uideatur legisse. Vide Pliniū de hoc animali cap. 15. lib. octau. m ¶ Miletos. Inuenies omnes istas urbes, Miletum, Prienam, Colophonem &c. quæ hic commemorantur, in Ptolemæi tabula Asiæ prima. Miletus genuit ciuem Cadmū, qui primū prosaicam orationē condere instituit, fuitq; alius ab eo Cadmo qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanæ urbis extitit primus auctor. Vide de hac urbe Melam Pomp. lib. 1. ubi & originē oraculi Clarij Apollinis explicat. Meminit & Plin. cap. 103. lib. 2. Colophone, inquit, in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentū breuiori uita. De Sipylō monte, qui antea Tantalus dicebatur, scribit Plinius cap. 29. quinti. Habetur & in Ptolemæo. De orbitatib. Niobes multa fabulatur Ouid. Metamor. lib. 6. n ¶ Homero uati. Autore Archilocho in libello suo de temporibus, floruerūt uarijs temporibus ac locis octo Homeri: & hinc esse uidetur quod de Homeri poëtæ tempore nō cōuenit inter autores. Quidam enim eum ante descensum Heracidarum ponunt, ut est Crates. Eratosthenes dicit eum fuisse post centesimum annum Troianæ captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, hoc est, post annum centesimum. Philochorus post captam Troiam anno 180. Apollodorus Athenien. post 240. annum euersionis Ilij. Alij aliter senserunt. Sic quidam uolunt Homerum & Hesiodum poëtam eodem tempore uixisse: alij asserunt Homerum fuisse multis ante seculis quàm Hesiodus fuerit. o ¶ In Rhetæo littore. Plinius capite 30. libri quinti sic inquit: Extra sis-

tibus ripis flexuosus inter Cariam & Ioniam præcipitat in sinum, qui Miletum diuidit & Priensem. Ipsa^k Phrygia Troadi superiecta est, aquilonia parte Galatiæ collimitata, à meridiana Lycaoniæ, Pisidiæ, Mygdoniæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Lydiæ, à septentrione Mysiæ, Cariæ: à parte qua dies medius est, mōs Lydiæ Tmolus croco florentissimus, amnis Pactolus, quem aurato fluore incitum, aliter χρυσόπλοον uocant. In^l his locis animal nascitur¹⁰ quod Bonasum dicunt, cui taurinum caput, ac deinceps corpus omne, tantum iuba equina: cornua autē ita multiplici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendar, nō uulneretur. Sed quicquid præsidij monstro illi frons negat, aluus sufficit. Nam cū in fugam uertit, proluuie citi uentris simū egerit per longitudinē trium iugerum, cuius ardor quicquid attigerit, adurit: ita egerie noxia summouet insequentes.²⁰ m Miletos Ioniam caput, Cadmi olim domus, sed eius qui primus inuenit prosæ orationis disciplinam. Non longè Epheso Colophon ciuitas, nobilis oraculo Clarij Apollinis. Vnde haud procul Minas mons surgit, cuius uertices de nubibus superuolantibus futuræ tempestatis significant qualitatem. Caput Mæoniæ Syphilus excipit, Tantalus antea dicta, & in illam uocabuli memoriā orbitatibus data Niobe. Smyrnā Melas circumfluit, inter flumina Asiatica facile præcipuus amnis. Smyrnæos uerò³⁰ campos fluuius Hermus secat, qui ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam scindit à Caria. Hunc quoq; Herum fluctibus aureis aestuasse antiquitas credidit, Smyrna, unde præcipue nitet, n Homero uati patria extitit, qui post Ilium captum anno ducentesimo septuagesimo secundo, humanis rebus excessit, Agrippa Syluius Tiberini filio Albæ regnante, anno ante urbem cōditam centesimo sexagesimo. Inter quem & Hesiodū poëtam, qui in auspicijs Olympiadis⁴⁰ primæ obiit, centū triginta octo anni interfuerunt. o In Rhetæo littore Athenienses & Mitylenæi ad tumultum ducis Thessali Achilleon oppidum

num sunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardanio & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidum iuxta tumultum

oppidum condiderūt, quod propemodum interijt. Deinde interpositis quadraginta ferme stadijs, in altero cornu eiusdē littoris ob honorem Salaminij Aiakis alterum oppidum, cui Acantio datū nomen, Rhodij extruxerunt. At iuxta Ilium P Memnonis stat sepulchrum, ad quod sempiternò ex Aethiopia cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memnonias uocāt. Cremutius autor est, has easdem anno quinto
 10 in Aethiopia cateruatim coire, & undique uersum quousquā gentium sint, ad regiam Memnonis cōuenire. Mediterranea, quę sunt supra Troadis partem, Teutrania tenet regio, quę prima Myforū fuit patria. Perfunditur Teutrania Caico flumine. Per omnē Asiam q Chamæleon plurimus, animal quadrupes, facie qua la-
 certæ, nisi crura recta & longiora uentri iunge-
 rentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem
 20 torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus piger, & ferè idem qui testudinum motus: corpus asperum, cutem qualem in Crocodilis deprehendimus, subducti oculi, & recessu concauo introrsum recepti, quos nunq; nictatione obnubit. Visum deniq; non circumlatis pupil-
 30 lis, sed obtutu rigidi orbis intentat. Hiatus eius æternus, ac sine ullius usus ministerio, quippe cum neq; cibum capiat, neq; potu alatur, nec alimento aliò quàm haustu aeris uiuat. Color uari-
 40 us, & in momento mutabilis, ita ut cuiusq; rei se cōiunxerit, concolor ei fiat. Colores duo sunt quos fingere nō ualet, rubrus & cādidus: ceteros facile mentiī. Corpus penè sine carne, uitalia sineliene, nec nisi in corculo paxillum sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, produ-
 citur uere. Impetibilis est Coraci, a quo cum in-
 terfectus est, uictorem suum perimit interem-
 ptus. Nam si uel modicum ales ex eo ederit, illico moritur. Sed Corax habet præsidium, ad
 medelam natura manū porrigente. Nam cum
 40 afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatem. Pythonis Come est in Asia, locus in campis patentibus, ubi primo aduentus sui tempore Ciconiæ aduolant, & eam quę
 ultima aduenerit, laniant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas non habere, uerum sonum quo
 crepitant, oris potius quàm uocis esse. Eximia
 50 illis t̄ inest pietas: etenim quantū temporis im-
 penderint

tumulum Achillis, conditum à Mitylenæis & mox Atheniensibus, ubi classis eius steterat. De sepulchro Achillis & Aiakis in his locis, meminit etiam Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est, 17. historiæ libro.

p ¶ Memnonis stat sepulchrum.) Memnon Titani & Auroræ filius, Priamo cum uiginti peditum millibus, ducentis curribus auxilium ferens, ab Achille peremptus est. Huius exusti corporis fauilla, Auroræ matris precibus in uolucres uersa sunt, & ob id Memnonides nuncupatæ. Hæ Memnonis memores, annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulam refert Ouidius 13. Metamorphoseos.

q ¶ Chamæleon.) Græci χαμαιλέοντι humile & paruum dicunt, inde chamæleon, quasi paruus leo: de quo Plin. scribit capite 33. octauī: Figura & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta & excelsiora. Lateralia uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminent rostrum, ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se uiperinis orbibus: ungues adunci: motus tardior ut testudini: corpus asperum ut Crocodilo: oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes & corpori cōcolores: nunquam eos aperit, nec pupille motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo nec potu semper alitur, nec aliò quàm aeris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior: mutat namq; eum subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq; semper quencunque proximè attingit, præter rubrum candidūq;. Defuncto pallor est: caro in capite & maxillis & ad cōmissurā caudæ admodum exigua, nec alibi toto corpore. Sanguis in corde & circa oculos tantum: uiscera sine splene. Hybernis mensibus latet ut lactea. Ab hoc animati natum adagiū apud Græcos, χαμαιλέοντι & σιμυταλόντι, id est, Chamæleonte mutabilior, de homine omnino inconstanti & uario.

r ¶ Corax.) Græci κοραία coruum dicunt. Plinius cap. 27. octauī inquit: Coruus occiso chamæleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit.

s ¶ Pythonis Come est.) Plinius cap. 23. decimi: Pythonis comen uocant in Asia patentibus campis, ubi ciconiæ congregatæ inter se cōmurnant.

t ¶ Inest pietas.) Ciconias genitorū senectutē inuicem educare inuolunt.

Contrà testat
 Joh. Jacobus
 Bruningius
 Itinerario.
 Transavigationis
 marinae secundum
 doe cap. 17.

50 rant: eam deniq; quę nouissimè aduenit, lacerant, atq; ita abeunt. Honos his serpentū exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse ciconiam.

gatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirment, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerum etiam statim, cum iam datur facultas, alantur opera liberorum: nec patrem aut matrem exire, sed in cubili manentes, pasci labore eorum quos ipsi genuere, enutrierunt, educarunt. Hinc in parentum pietatem sumptum adagium, *αἰὶναι πατρῶν*, id est, mutua beneficiorum uicem recipere, subaudi, conuenit. u. ¶ Galatiam.) Plin. cap. 32. quinti sic scribit: Dicendum simul uidetur & de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet, caputq; quondam eius Gordium. Qui partem eam insidere Gallorum, Tolistobogi & Voturi & Ambiani uocantur. Hæc Galatia, uel, ut alij uocant, Gallogræcia, olim fuit occupata à Gallis duce Brennone, habetq; montem magnum Olympum. Alius est in Mysia minoris Asiae, & tertius altissimus in Græcia, inter Thessaliam & Macedoniam, qui nubes transcendit, unde & pro cælo aliquando capitur.

SCHOLIA CAP. LIIII.

Bithynia olim Bebrycia dicta fuit, sed cum incolæ eius tempore belli ex ea fugerent & consedissent iuxta flumen Bithym, cogente fame reuersi sunt in Bebryciã, uocatq; Bithyni. Alij uero Bithym Iouis & Thracis filium, eorum regem primum extitisse affirmant, à quo regio ipsa Bithyniæ nomen sortita putatur. Sūt alij qui scribunt ex Europa transisse Mysas, Phrygos & Thyas, à quibus appellantur Mysi, Phryges & Bithyni. a ¶ Hylam puerum. (Hylas iste regis Dryopum filius, patre interfecto secutus est Herculem, studio uirtutis eius ardens. Quumq; Hercules ex comitatu Argonautarum in Mysia recessisset ad materiam querendam remi, quem fractam uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnam extulisset, dum accedit ad ripam, adamatus est à Nymphis: cumq; eum in fonte perissee cognitum esset, sacra sunt ei instituta, quibus mos fuerat ut eius nomen clamaretur in fontibus. Strabo lib. 12. ait eum apud Arganthonium montem raptum fuisse: quo loco adhuc, inquit, festa quædam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi ac saltantes, Hylam uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum egrediantur. b ¶ Nymphis rapinam.) Quidam scribunt Hylam ab omnibus Nymphis eius loci raptum, alij ab una tantum Nympha, quidam eum in mare lapsam mersumq; perisse. c ¶ Hylam uoce clamant.) Quia isto clamore nihil efficitur, hinc natum est pro uerbis, *ὡς αὖ κρυάσειν*, id est, Hylam inclamare: diciturq; in eos qui clamore suo nihil proficiunt. d ¶ Libysa.) Est Libysa nomen gentile à Libya deductum: unde locus in quo Hannibal Libysus fuit sepultus, dictus est Libysa. Profugit autem in Asiam male gesta apud Carthageneses, metuens ne petenti Scipioni dederetur. e ¶ Prusie.) Post uictum apud Thermopylas Antiochum, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit: cumq; Prusie leuitatem expertus esset, & Romanorum inexplicabile odium in se cerneret, curauit ut iter aliud quod præparatum fuisse haberet, & ob id septem exitus à domo fecit, quosdam etiam occultos, ne custodia se periretur. Sed imperio regis effectum est, ut tota domus custodijs uallaretur, ne quisquam inde elabi posset. Hannibal

penderint fœtibus educandis, tantum & ipsa à pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plumas exuant. Nocerit eis, omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime, ubi serpentum immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt. ¶ Galatiam primis seculis prisca Gallorum gentes occupauerunt, Tolistobogi, & Voturi, & Ambiani, quæ uocabula adhuc permanent: quamuis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

De Bithynia, & Hylæ raptu, deq; Annibalis exitu ac sepulchro.

Cap. LIIII.

Bithynia in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ, opulenta, ac diues urbiu, à fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta, deinde Mygdonia, mox à Bithyno rege Bithynia. In ea Prusidem urbem prætermeat Hylas flumē, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credunt delitias Herculis a Hylam puerum b Nymphis rapinam, in cuius memoriam usq; adhuc solenni cursitatione lacum populus circuit, & c Hylam uoce clamant. In Bithynio quoq; agro d Libysa locus Nicomediæ proximus, sepulchro Annibalis famæ datus, qui post Carthaginense iudiciu transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnam tam malam, fractumq; regem fortunæ uicibus, in hospitium e Prusie deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hanc causam in Bithynia missu, captiuusq; Romam ueniret, uenenam mali poculo animam expulit, & à Romanis se uinculis morte defendit.

b ¶ Nymphis rapinam.) Quidam scribunt Hylam ab omnibus Nymphis eius loci raptum, alij ab una tantum Nympha, quidam eum in mare lapsam mersumq; perisse. c ¶ Hylam uoce clamant.) Quia isto clamore nihil efficitur, hinc natum est pro uerbis, *ὡς αὖ κρυάσειν*, id est, Hylam inclamare: diciturq; in eos qui clamore suo nihil proficiunt. d ¶ Libysa.) Est Libysa nomen gentile à Libya deductum: unde locus in quo Hannibal Libysus fuit sepultus, dictus est Libysa. Profugit autem in Asiam male gesta apud Carthageneses, metuens ne petenti Scipioni dederetur. e ¶ Prusie.) Post uictum apud Thermopylas Antiochum, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit: cumq; Prusie leuitatem expertus esset, & Romanorum inexplicabile odium in se cerneret, curauit ut iter aliud quod præparatum fuisse haberet, & ob id septem exitus à domo fecit, quosdam etiam occultos, ne custodia se periretur. Sed imperio regis effectum est, ut tota domus custodijs uallaretur, ne quisquam inde elabi posset. Hannibal

nibal posteaquam est ei denunciatum, milites regis etiam deuos & occultos obseruare exitus, ut effugere non possit, uenenum, quod multo ante preparatum ad tales habebat casus, poposcit: Liberemus, inquit, diuturna cura populum Romanum, quando mortem senis expectare longum censent: nec magnam nec memorabilem ex inermi, proditor Flaminius (qui scilicet regem Prusiam corruperat) uictoriam feret. Mores quidem populus Rom. quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut à ueneno caueret, prædixerunt: hi legatum consularem Flaminium miserunt, qui Prusiam induceret ad scelus occidendi hospititis. Execratus deinde in caput regnumq; Prusie & hospitales, deos uiolatæ ab eo fi dei testes inuocans, poculum exhaustit. Vide Liuium lib. 39. ab urbe condita.

De ora Pontica.

Cap. LV.

SCHOLIA CAP. LV.

Sunt qui Pontum dicunt esse id mare, quod inter Mæotidem paludem & Tenedon insulam interiacet, dictum Pontus à ποντος, mergo, quod in eo plurima mergi soleant. Iuxta fauces Bosphori est amnis Rheba quem alij Rhefum dixerunt, deinde Psyllis & Calpa. Est & Sangarius inclytus fluuius, originem habens in Phrygia, accipiens uastos amnes, inter quos Tembrogius numeratur & Gallus. Sunt qui Sangarium uocant Coralium, à quo incipiunt Mariandini sinus. Solinus eum fluuium uocat Sangarium, nisi mendum sit in codice

10 **N**ora Pontica post Bosphori fauces & Rhefum amnem, portumq; Calpas, Sangaris fluuius ortus in Phrygia, dictusq; à plerisque Coralius, exordium facit Mariandini sinus, in quo oppidum Heraclea, oppositum a Lyco flumini: & acone portus, qui prouentu malorum graminum usq; eò celebris est, ut noxias herbas aconita illinc nominemus. Proximus inde acherusius specus, quem foraminis cæci profundo adusq; inferna aiunt patere.

eius. a ¶ (Lyco flumini.) Quædam exemplaria habent hic, oppidumq; Heraclea Celeceno appositum, sicut & Hermolaus cap. 1. sexti castigatione Plinianarum cõtendit, nõ Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, sed fluuius ille sit Celex. Apud Ptolemæum nec Celex nec Lycus in Bithynia inuenitur.

b ¶ (Acone.) Ab hoc loco denominata est herba illa noxia aconitum, etiam si Græci ἀκόνιτον eodem dicant, quod in dura caute aconitum crescat. Poëtæ scribunt aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Accipitur etiam nonnunquam aconitum pro quocunq; presentissimo ueneno. De aconito plura Plinius cap. 2. & 3. lib. 27. a ¶ (Acherusius specus.) Nomen sumptum ab α sine, & χαρὰ letitia, quod locus is careat omni letitia. Scribit Pomp. Mela lib. 1. Iuxta specus, inquit, est Acherusia, ad manes, ut aiunt, peruius, atq; inde extractum Cerberum existimant. Est & in Italia palus Acherusia prope Puteolos & Cumas, ex quo loco mortui transmittuntur, persoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis transnatione.

De Paphlagonia, & Venetorum origine.

Cap. LVI.

SCHOLIA CAP. LVI.

Ptolemæus includit Paphlagoniam regionem Galatiæ, ut scilicet oram maris Pontici occupet: at Cytori montis non meminit, sed oppidi haud procul ab Amastri arce, quam & Ptolemæus ponit, distans. Scribit Plinius cap. 17. lib. 16. Cytorum montem plurimam habere buxum. a ¶ (Loco Heneto.) Ab Henetis Paphlagoniæ populis, quidam putant emerisse Venetos Italiae populos. Sunt autem qui oppidum Henetorum in Paphlagonia haud multum distare aiunt ab Amastri. Alij aiunt Henetiam nationem quondam fuisse Cappadoci bus finitimam, quæ militauerit cum Cim-

40 **P**aphlagoniam limes à tergo Galaticus amplectitur. Ea Paphlagonia Carambi promontorio spectat Tauricam, confurgit Cytoro monte, porrecto in spacium trium & sexaginta millium, insignis a loco Heneto: à quo (ut Cornelius Nepos perhibet) Paphlagoniæ in Italiam transfuerunt, mox Veneti sunt nominati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. b Eupatoriam Mithridates, quæ subacta à Pompeio Pompeiopolis est dicta.

rijs, & postea Adrian peruenit. Id semel constat apud omnes scriptores, Henetos olim clarissimam fuisse nationem Paphlagonum, ex qua Pylemon fuit, cum quo plurimi ex illis militauerunt. Amisso autem duce, post captam Troiam in Thraciam traiecerunt, errantesq; in eam regionem deuenire quæ nunc Henetia seu Venetia appellatur.

b ¶ (Eupatoriam.) De hac Plinius sic scribit cap. 2. lib. 6. Amisso iunctum fuit oppidum Eupatoria, à Mithridate conditum: uicto autem eo, Pompeiopolis utrumque appellatum est.

SCHOLIA CAP. LVII.

Cappadociam Plinius putat cap. 3. lib. sexti, à Cappadoce anre dictam, cum antè Leucosyria diceretur. Sunt qui eam sic dictam uelint à Cappadoce Nini filio. Regio ipsa est aspera, ut incole uesci cogantur citius non quibus uolunt, sed quos habent. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habent. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatum uulgo indicio est, *ἡ κακὰ πάθος*, id est, tria cappa pessima. Id Suidas de Cretensisibus, Cilicibus & Cappadocibus dictum refert. a (Halys.) Herodotus scribit hunc fluuiū interfluere Syros, Cappadoces, Paphlagonēsq; : Ptolemæus uerò originem & exitum eius describit in Paphlagonia. Et quando Solinus dicit Neocæsaream sitam iuxta fluuium Lycum, à Ptolemæo is fluuius nominatur Iris.

b (Mazacham.) Semper, inquit Sex. Rufus, in auxilio Romanorū fuerūt Cappadoces, & ita maiestatem coluere Romanā, ut in honorem Augusti Cæsaris Mazacha ciuitas Cappadociæ maxima, Cæsarea nuncuparetur. Sita autē est sub Argeo monte omnium altissimo, qui semper in summo niues habet. c (Bucephalus.) Dictio composita *ἀπὸ τοῦ βοῦς καὶ κεφαλῆς*, quod equus ille haberet caput bubulo capiti persimile. Vnde Plinius: Eidem Alexandro & equi magna raritas contigit, Bucephalon eum uocant, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armo impressi. Sedecim talentis firunt ex Philonici Pharsali grege emptum, etiam tum puero capto eius decore. Neminem hic alium quā Alexandrum regio instratus ornatu recepit in sedem, alios passim reiiciens. Ex multis periculis in prelio regem eripuit, multaq; alia egregia fecit hic equus, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias, urbem tumultu circundedit nomine eius. Finiuit autem uitam trigesimum iam nactus annum, non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris. Strabo libro 15. scribit, à latitudine frontis hunc equum dictum Bucephalum, cecidisseq; eum in prelio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat: quo loco Bucephalon & Niceam urbes condidit, primā ab equo, alteram à uictoria appellauit.

d (Equus C. Cæsaris.) Suetonius libro primo: Vtebatur autē, inquit, equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis scissis, quem natum apud se

De Cappadocia, & in ea equorum natura. Cap. LVII.

Appadocia gentiū uniuersarū quæ Pontū accolunt, præcipuè introrsus recedit. Latere læuo utraq; Armenias, & Comagenē simul transit, dextro plurimis Asiæ populis circumfusa: attollit ad Tauri iuga, & solis ortū. Præterit Lycaoniā, Pisidiā, Ciliciā. Vadit super tractū Syriæ Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuisa Euphrate amne: quæ Armenia, unde Pariedri montes sunt, auspicat. Multæ in Cappadocia urbes inclytæ. Verū ut ab alijs referamus pedem, coloniam Archelaïdem, quam deduxit Claud. Cæsar, a Halys præterfluit. Neocæsareā fluuius Lycus alluit. Melitam Semiramis cōdidit, Mazacham sub Argeo sitam, Cappadoces matrē urbium numerāt: qui Argæus niualibus iugis arduus, ne estiuo quidem torrente pruinis caret, quemq; indigenæ populi habitari deo credunt. Terra illa ante alias alitrix equorū, & prouentui equino accommodatissima est, quorū hoc in loco ingeniū reor prosequendū. Nam equis inesse iudiciū, documentis plurimis patefactū est, cum iam aliquot inuenti sint, qui non nisi primos dominos agnoscerent, obliti mansuetudinis, si quādo mutassent cōsuetā seruitiā. Inimicos partis suæ norunt, adeo ut inter prælia hostes morfu petant, Sed illud maius est, quod rectoribus perditis quos diligebant, accersunt fame mortē. Verūm hī mores in genere equorū præstantissimo reperiunt. Nam qui infra nobilitatē sunt sati, nulla documēta sui præbuerūt. Sed ne quid uideamur dicendi licentiā cōtra fidem arrogasse, exemplū frequens dabimus. Alexandri Magni equus Bucephalus dictus, siue de aspectus toruitate, seu ab insigni, quod taurinum caput armo inuistū gerebat, uel quod de fronte eius quædam extantiū corniculorū minæ protuberabāt, cum ab equario suo aliās etiā molliter sederet, accepto regio stratu neminem unquam alium præter dominū uehere dignatus est. Documēta eius in prælijs plurima sunt, quibus Alexandrū ē durissimis certaminib. sospitem opera sua extulit: quo merito effectum, ut defuncto in India, exequias rex duceret, & supremis sepulchrū daret: urbem etiam conderet, quam in nominis memoriā Bucephalam nominauit, Equus C. Cæsaris nullum præter Cæsarem

Cæsarem dorso recepit: cuius primores pedes facie uestigij humani tradunt fuisse, sicut ante Veneris genitricis simulacrum eadem hac effigie locatus est. ^e Regem Scytharum cum singulari certamine interemptum, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo eius calcibus morsuq; laniatus est. ^f Agrigentina etiã regio frequens est equorum sepulchris, quod supremorum munus meritis datum creditur. Voluptatem his inesse, ^g Circi spectacula prodiderunt. Quidam enim equorum cantibus tibiarum, quidam saltationibus, quidam colorum uarietate, nonnulli etiam accensis facibus ad cursus prouocantur. Affectum equinum lachrymæ probant. Deniq; interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam expulit. ^h Quum prælio Antiochus Galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis, qui in acie ceciderat, equum ouaturus insiluit, isq; adeo spreuit lupatos, ut de industria curuatus, ruina & se & equitem pariter affligeret. Ingentia equorum & Claudij Cæsaris ⁱ Circenses probarunt, cum effuso rectore quadrigæ, cursus æmulos non minus astu quàm uelocitate præuerterent, & post decursa legitima spacia, ad locum palmæ sponte consisterent, uelut uictoriæ præmium postularent. Excusso quoq; auriga, quem Ratumenā nominabant, relicto certamine ad Capitolium quadriga profiliuit, nec ante substitit, quamlibet obuijs occurribus impedita, q; Tarpeium Iouem trina dextratione lustrasset. In huiusce animalis genere ^k ætas longior maribus. Legimus sanè equum ad usq; annos septuaginta uixisse. Iam illud non uenit in ambiguum, quod in annum tertium & tricesimum generant, utpote qui etiam post uicesimum mittantur ad sobolem reficiendam. Notatum etiam aduertimus, ^l Opuntem nomine equum ad gregariam uenerem durasse in annos quadraginta. Equarum libido extinguitur iubis tonsis: in quarum partu amoris nascitur ueneficium, quod in frontibus præferunt recens editi,

quum aruspices imperij orbis terræ significare domino pronūciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit, cuius etiã instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit. ^e ¶ Regem Scytharum. Ex Plin. hæc sunt transsumpta, qui sic habet: Scythæ quidem equitatus & equorum gloria strepunt. Occiso denique ipsorum regulo ex prouocatione dimicante, hostem cum ad spoliandum uictor uenisset, ab equo eius ictibus morsuq; confectum.

^f ¶ Agrigentina regio. Est Agrigentina urbs in Sicilia: an uero Solinus eam hic uelit significare regionem, non constat. Scribit Plinius cap. 42. octauus sic: Agrigenti complurium equorum tumuli pyramides habent.

^g ¶ Circi spectacula. In circo, ait Plinius, ad currus iuncti equi, non dubie intellectum adhortationis & gloriæ fatentur. Item docilitas tanta est, ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphonie cantum saltatione quadam moueri solitus inueniatur. Iidem præfagiunt pugnam, & amissos lugent dominos, lachrymasq; interdum desiderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam finuit.

^h ¶ Cum prælio Antiochus. Plinius habet hoc loco sententiam aliam à Solino: nam Solinus dicit Antiochum à Centaretrij occisi equo peremptum, Plinius autem è contrario Antiochi occisi Centaretrium conscendisse equum, sicq; Centaretrium exanimatum unum: nam spreuit equus ille lupatos & tyrannicos sessores, cernuatusq; ruina, seu in præcipitiū se dans, se & in sessorem peremit. ⁱ ¶ Circenses. Describit quoque Plinius hunc ludum cap. 42. libri octauus.

^k ¶ Aetas longior. Refert Plinius ex Aristotele talia de ætatibus equorum: Viuent quidem annis quinquagenis, foemina minore spacio. Eadem quinquennio finem crescendi capiunt, mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres, adiutus modò in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animalium minor fertilitas: qua de causa per interualla

admissuræ dantur, nec tamen quindecim initus eiusdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadragesimum. Aristot. cap. 22. sexti naturæ animalium sic habet: Vita equorum plurimis ad decimum octauum & etiam uicesimum annum, sed nonnulli etiam 25. & 30. egerunt, & si cura diligenter adhibeatur, uel ad quinquaginta protrahitur ætas. Longissima tamen uita in pluribus ad tricesimum annum, quod magna ex parte fieri nouimus. Foemina magna quidem parte 25. annos uiuere potest, sed iam nonnullæ etiam quadraginta uiuere. Minus temporis mares uiuunt quàm foemina, propter coitum, & qui domi aluntur, minus quàm gregarij. ^l ¶ Opuntem nomine. Est Opuns oppidum Eubœæ, à quo Opuntius sinus dictus est. Habet ista Solinus ex 22. cap. sexti nat. animal. ubi Aristoteles sic ait: Equum apud Opuntem gregarium fuisse accepimus, qui annos 40. natus posset coire, sed adiumentum quoad sui pedes priores attollerentur desiderabat. Vnde uidetur sic legendum in

Solino: Notatum etiam apud Opuntem nomine, equum ad gregariam uenerem &c. in *ἵππουμας*.) Dictio cōposita: est enim *ἵππος* equus, & *μας* furia, quasi equina furia. unde Aristot. cap. 22. sexti nat. anim. Cum equa, inquit, peperit, statim secundas deuorat, atq; etiā quod pulli nascenti fronti adhæret, hippomanes dictum, magnitudinis minus carica parua, specie latiusculum, orbiculatum nigrum. Hoc si quis præcepto odorem moueat, equa excitatur, furitq; agnito eo odore. Quapropter id à ueneficis petitur & præripitur mulierculis. Et cap. 24. idem dicit: Quod hippomanes uocant, hæret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur, sed equæ perlambentes abstergentesq; id abrodunt. n. ¶ Quo quis acrior.) Cum natus est equinus pullus, con festum licet indolem existimare. Si hilis, si intrepidus, si neque conspectu nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procuirit, si lasciuius & alacritate, interdum & cursu certaminis equalis exuperat, si fossam sine cunctatione transilit, pontem flumenq; transcendit, hæc erunt honesti animi documenta. o. ¶ Edunt equæ.) Suprà cap. 36. eadem narratur.

SCHOLIA CAP. LVIII.

Assyria unde habeat nomen illud, ostendit Moses in Genesi cap. 10. ubi scribitur, quod de terra illa, nempe Sinear, prodierit Assur, edificauitq; Ninuen &c. Non igitur rectè dicunt qui Assyriam dictam putant à Syria, addita à fronte una syllaba, cū primū regnum in orbe terrarum post diluuium apud Assyrios sub Nino surrexerit: cuius relicta uxor Semiramis, regni tenens gubernacula, extruxit Babylonie urbem ad Euphraten, amplitudine 300. stadiorū, erigens in ea 300. turres, atq; pontē supra Euphratē faciens quinque stadiorum nobili materia, sed arte nobiliore. Ptolemæus tradit lib. 6. Assyriam terminari à septentrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montem, ab occasu Mesopotamia, à meridie Susiana, ab oriente parte Mediæ. A Mesopotamia initium Assyrice est Adiabene, in qua regione est urbs Arbella, quæ celebris facta est ob pugnam illam in qua Alexander Darium secundò uicit, iuxta uicium Gausame-lam, atque iuxta flumen Bumelum. Huius Assyrice ultimus rex fuit Sardanapalus, homo mollissimus & effœminatus, qui quum à Medis anno ante Christum natum 818. obsideretur, ne uiuus in hostium potestatem ueniret, pyram in regia ingentem struxit, in Nino

scilicet metropoli, & auro huc argentoq; & omni ueste preciosa congestis, uxoribus ad hæc & eunuchis omnibusq; charissimis adductis, subacta face incendit. a. ¶ Romana luxuria.) Scribit Florus cap. 12. tertij, quod Syria prima uicta, Romanos corruerit mores, id quod longè post deuictum Darium contigit. Darius enim primus inuexit luxuriam illam: nam quum expugnata essent castra eius, in reliquo eius apparatu Alexander cepit scrinium unguentorum, postea uoluptas eius, dicit Plinius, à nostris quoque inter laudatissima atque etiam honestissima uite bona admissa est. b. ¶ In censuram.) Plinius capite 3. lib. 13. scribit: Quando id primū ad Romanos penetrauerit, non faci dixerim. Certum est Antiocho rege Asiaq; deuictis, urbis anno 565. P. Liciniū Crassum, L. Iulium Cæsarem censes edixisse, ne quis uenderet unguenta exotica: & cum L. Plotij bis consulis censorisq; frater id nō obseruasset, proscriptus est à triumuiris in Salernitana latebra.

editi, fuluo colore, caricis simile, *ἵππουμας* nominatum: quod si præceptum statim fuerit, nequaquam mater pullo ubera præbet uellicāda. n. Quo quis acrior fuerit, specie maioris, eo profundius nares meritat in bibendo. Mas ad bella nunquā producitur apud Scythas, eò quod fœminæ leuare uesticas etiam in fuga possint. o. Edunt equæ ex uentis conceptos, sed hi nunquam ultra triennium æuum trahunt.

De Assyria, deq; unguentorum origine. Cap. LVIII.

Assyriorum initium Adiabene facit: in cuius parte Arbelitis regio est, quem locū uictoria Alexandri Magni non sinit præteriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsūque subegit, expugnatiscq; eius castris, in reliquo apparatu regis scrinium unguentis refertum reperit, unde primū a Romana luxuria fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquantisper tamen uirtute ueterum ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atque adeo in censuram Publij Craffi, & Iulij Cæsaris, qui edixerūt anno urbis condite quingentesimo sexagesimo quinto, ne quis unguenta inueheret peregrina. Postmodum uicerunt nostra uitia, & senatui adeò placuit odorū delictia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fratrem L. Plotij bis consulis proscriptum à triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

De Medica arbore. Cap. LIX.

MOs terrarum ductus excipit Media, cuius arbor inclauit etiā carminibus Mantuanis. Ingens ipsa, & cui tale fermē quale Vnedonibus folium est: tantum eo differt, quod aculeatū spinosis fastigijs hispidatur. Gestat mālū inimicū uenenis, sapore aspero, & amaritudinis miræ: odoris autem fragrantia plusquam iucundū, longeq; sensibile. Verū pomorū illi tanta ubertas inest, ut onere prouetus semper grauetur. Nam pro
10 tinus atq; poma eius ceciderint maturitate, alia protuberant, eaq; tantum est opimitati mora, ut foetus decidant antē nati. Vsurpare sibi ne mora ista optauerūt & aliæ nationes, per industriam translati germinis & inserti, sed beneficium soli Mediæ datum, natura resistente terra alia non potuit mutuari.

pyro simile. Contra uenenum in uino bibuntur, aluum laxant, oris halitum & suauitatem cōmendant. Scribit Plinius cap. 3. lib. 12. in hæc uerba: Tentauere gentes transferre ad se propter remedij præstantiam fictilibus in uasibus, dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthorum proceres incoquunt esculentis cōmendandi halitus gratia: nec alia arbor laudatur in Medis.

De Caspijs portis. Cap. LX.

Aspiciæ portæ panduntur itinere manu facto, longo octo millibus passuum; nam latitudo uix est plauastro permeabilis. In his angustijs etiam
30 illud inter alia difficile, quod præcisiorū laterū saxa liquētibus inter se salis uenis, exudant humorem affluentissimū, qui mox uī caloris constrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia accessum negat. Præterea octo & uiginti millium passuum tractus omnis quoquo inde pergitur, nullis puteis uel fontibus, humo arida, sine præsidio litit. Tum serpentes undique gentium conueniunt, à uerno statim die illuc confluent. Ita periculi ac difficultatis cōcordia, ad Caspios, nisi hyeme, accessus negatur.
40

cebatur. De his portis Plinius cap. decimo quarto, lib. 6. sic scribit: Causa portarum nominis eadem quæ supra, interruptis angusto transitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine octo M. passuum, toto opere manu facto. Dextra leuāq; ambustus similes impendent scopuli, sitiente tractu per 30 M. passus. Angustias impedit corruatus salis è cauitibus liquor, atq; eadem emissus. Præterea serpentū multitudo, nisi hyeme, transitum non sinit. Martianus cap. 37. libri sexti sic scribit: Caucasus portas habet quas Caspias dicunt, cautium præcisiones etiam ferreis trabibus obseratas, ad externorum transitum cohibendum. Quamuis uerno etiam serpentibus occludantur, à quibus ad Pontum ducenta millia passuum esse non dubium est. De Caspiorū moribus Strabo 11. lib. Geographiæ sic scribit: Caspij parentes inclusos fame necant cum iam septuagesimū annum exceßerint: qui bus in solitudine expositis, euentum eminens speculantur. Nam quos ab auibus è lectulis distrahi uiderint, felices putant: si à feris uel canibus, nequaquam: si à nullo, ducunt infelices. Sed & Hyrcani, qui, ut quibusdam placet, non alij à Caspijs sunt, suorum regum defunctorum corpora canibus obijciunt.

SCHOLIA CAP. LIX.

Arbor Medica, cuius hic meminit Solinus, quam & Maro Mantuanus celebrauit secundo Georgicorum libro, à Plinio uocatur mālus Assyria, & multi Latinorum putant esse Citreum, medeturq; uenenis. Folium eius est Vnedonis, intercurrētibus spinis. Pomum ipsum aliàs non manditur. Odo re præcellit foliorum quoque, qui transit in uestes unā conditus, arcetq; animalium noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturefcentibus, alijs uerò subnascentibus. Naturam, formam, effectusq; huius arboris multis uerbis describit Theophrastus cap. 4. quarti libri de historia plantarum, additq; etiam Persicam uocari. Scribit Dioscorides cap. 167. lib. 1. pomum huius arboris esse oblongum, caperatumq; rugis, colore in aurū inclinato, suauī odore, alioquin graui: semen habet

SCHOLIA CAP. LX.

De Caspijs portis autores passim multa scribunt, sed quæ sibi non ubiq; consonare uidentur. Nam quum hæc portæ in Caucasio monte apud Iberos inueniantur, quædam transmittunt ad campos equis pascendis aptos, & aquis multis absq; arte refertos, ubi Vnnorum gentes ferè omnes habitant usq; ad paludem Meotidem pertingentes. Hæc Procopius lib. 1. belli Persici. Alij dicunt per eas portas aperiri ianuam ad Hyrcanos & Persas, itemq; fores eas esse Asiæ. Alij uerò sic scribunt: Ascendenti Iberorum montes, semita quædam in angustia multa stadijs supra quinquaginta produciatur: ea siquidem uia in abrupto quodam ac penitus inuio desinit loco. Exitus autē nunquam apparet, præterquā porta quædam à natura inuenta, quæ Caspia antiquitus di

SCHOLIA CAP. LXI.

Plin. cap. 16. lib. 6. de hoc loco ita differt: A Caspijs ad orientem uersus regio est Zapauortene, uel, ut alij habent, Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclita locus Darcium mons, gentes Tapyri, Anariaci &c.

a ¶ Direum. In quibusdam exemplaribus scribitur Clarcium, alij habent Dareiū. Ptolemæus cap. 2. sexti sic ait: Daritis in his locis regio nominatur. Idem Tapyros uocat Tapyros. b ¶ Margiana regio. De hac Plinius sic scribit cap. 16. lib. 6. Sequitur regio Margiana apricitatis inclita, sola in eo tractu uitifera, hinc inde inclusa montibus amcenis, ambitu stadiorum mille quingentorum, difficilis aditu propter arenosas solitudines per centum uiginti millia passuum: & ipsa contra Parthum tractum sita, in qua Alexander Alexandriam condiderat, qua diruta à barbaris, Antiochus Seleuci filius eodem loco restituit Seleuciam, quam alij Antiochiam uocant. Strabo in secundo Geographiæ sic scribit de Margiana: In Margiana uitem sæpius inueniri asserunt, cuius stipitem duorum uix hominum ulnæ complectantur, racemum duorum cubitorum longitudinem implere &c. Huius regionis uinum quidam asserunt in uasis non picatis ad generationes tres, id est, ad annos nonaginta perdurare.

SCHOLIA CAP. LXII.

Transit in hoc capite Solinus de Margiana in Bactrianam, & primum mentionem facit de Oxo fluuiio, & lacu unde is fluuius deriuatur, qui ab alijs Oaxis, à quibusdam Oaxus, à Ptolemæo uero Oxia nuncupatur. Verba Plinij, quæ Solinus hoc loco in suum transtulit librum, ex cap. 16. libri sexti hæc sunt: Derbices, quorum medios fines secat Oxus amnis, ortus in lacu Oxo: Syrmata, Oxij, Tagæ, Heniochi, Bateni, Sarapara, Bactri, quorum oppidum Zariaspe, quod postea Bactrum à flumine appellatum est. Gens hæc obtinet aduersamontis Paropamisi &c. Ultra Sogdiani sunt, oppidum Panda, & in ultimis eorum finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditum oppidum. Aræ ibi sunt ab Hercule & Libero patre constitutæ, item Cyro & Semiramide atq; Alexandro. Finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarum includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silyn uocant. Alexander militesq; eius Tanain putauere esse. Transcendit eum annē Dæmodamas Seleuci & Antiochi regum dux,

De Direo & Margiana regione.

Cap. LXI.

Caspijs ad orientem uersus locus est quod a Direum appellatur, cuius ubertati non est quod uspiam comparari queat: quem locum circumsidunt Tapyri, Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio inclita celi ac soli commodis, adeo ut in toto illo latifundio uitibus sola gaudeat. In faciem theatralem montibus claudit, ambitu stadiorum mille quingentorum, inaccessa penè ob incommodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti millia passuum undique uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatē Alexander Magnus usque adeo miratus est, ut ibi primū Alexandriā conderet, quā mox à barbaris excisam, Antiochus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam: cuius urbis circuitus diffunditur in stadia septuaginta quinque. In hac Orodes Romanos captos Crasiana clade deduxit. Et aliud in Caspijs Alexander oppidū excitauit, idēq; Heraclea dictū dum manebat: sed hoc quoq; ab iisdē uersum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit, Achais postmodum nominatum est.

De Oxo amne, & circa eum gentibus: de itinere Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Syri regis termino, deq; Camelorum natura. Cap. LXII.

Oxus amnis de lacu Oxo oritur, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxystagæ accolunt, sed præcipuā partē Bactri tenet. Bactris præterea est proprius amnis Bactros, unde & oppidū quod incolunt, Bactrū. Gentes huiusce quæ ponē sunt, Paropamisi iugis ambiunt, quæ aduersa Indi fontibus terminant. Reliqua includit Oxus flumen. Ultra hos Panda oppidū Sogdianorum, in quorum finibus Alexander Magnus tertiam Alexandriam condidit, ad contestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est in quo primum à Libero patre, post ab Hercule, deinde à Semiramide, postremo etiam à Cyro aræ sunt constitutæ, quod proximum gloriæ omnes duxerunt, illò usq; promouisse itineris sui metas. Vniuersi eius ductus duntaxat ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius secatur fines, quem tamen Iaxarten soli uocant Bactri: nam Scythæ Silyn nominant. Hunc eundem esse Tanain exercitus Alexander

Alexandri Magni crediderunt. Verum Dæmodamas dux Seleuci & Antiochi, satis idoneus uero autor, transuectus amnem istum, titulos omnium supergressus est, aliumque esse quæ Tanain deprehendit; ob cuius gloriæ insigne, dedit nomini suo ut altaria ibi statueret Apollini Didymæo.^a Hoc est colliminium, in quo limes Persicus Scythiis iungitur, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas dicunt, & inuicem Scythæ Persas Chorfaros nominant, montemque Caucasum Graucasum, id est, niuib. candidantem. Densissima hic populorum frequentia, cum Parthis legē placiti ab exordio moris incorrupta custodit disciplina. E quibus celeberrimi sunt Massagetæ, Essedones, Ariacæ, Sacæ, Dahæ, & Assæi. Post quos, immanissimis barbaris interiacentibus, de ritu altarum nationum penè inconstanter definitum aduertimus. Bactri^b Camelos fortissimos mittunt, licet & Arabia plurimos gignat. Verum hoc differunt, quod Arabici bina tubera in dorso habent, singula Bactriani. Hi nunquam pedes atterunt: sunt enim illis reciprocis quibusdam pulmunculis uestigia carnulenta: unde & contraria est labes ambulanti- bus, nullo fauente presidio ad nisum in sistendi. Habentur in duplex ministerium. Sunt alij oneriferendo accommodati, alij leues ad pernicitatem: sed nec illi ultra iustum pondera recipiunt, nec isti amplius quam solita spacia uolunt egredi. Genituræ cupidine efferant adeo, ut sauiant cum uenerem requirunt.^c Oderunt equinum genus. Sitim etiam in quatridentu toler-

quæ maxime sequimur in his, arasque Apollini Didymæo statuit. Hæc Plinius. Sunt qui aras Alexandri scribunt habuisse huiusmodi inscriptionem: Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Minervæ Palladiæ, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & An- dico Soli, atque Apollini Delphico. Aeneam quoque columnam eodem loco erectam tradunt ijs uerbis: Alexander hic stetit.

^a ¶ (Hoc est colliminium.) Plinius capite 17. libri sexti: Ultra sunt, inquit, Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appella- uere à proxima gente, antiqui Arameos. Scythæ ipsi Persas Chorfaros, & Cauca- sum montem Graucasum, hoc est, niue can- didum. Multitudo populorum innumera, & quæ cum Parthis ex æquo degat. Celeberrimi eorum Sacæ, Massagetæ, Dahæ, Essedones, Ariacæ, Rhymnici, Assæi &c. Et subdit ibidem: Nec in alia parte maiorem autorum inconstantiam credo, propter in- numeras uagasque gentes.

^b ¶ (Came- los.) Utuntur & Græci hac uoce κάμηλος, sed tam ipsi quam Latini receperunt uocem ipsam ab hebraico gamal. Plinius cap. 18. octauo de camelis sic scribit: Camelos inter armenta pascit oriens, quorum duo genera, Bactriæ & Arabiæ: differunt, quod illi bina habent tubera in dorso, hi singula, & in pectore alterum cui incumbant. Dentium superiore ordine, ut boues, carent in utroque genere. Omnes autem iumentorum his ter- ris dorso funguntur, atque etiam equitatu in præliis. Velocitas inter equos, sed sua cuique mensura, sicuti uires: nec ultra assuetum pro- cedit spacium, nec plus instituto onere reci-

pit. Odium aduersus equos gerunt naturale. Sitim quatridentu tolerant. Implentur cum bibendi occasio est, & in præteritum & in futurum, obturbata cōculcatione prius aqua, aliter potu non gaudent. Viuit quinquagenis annis, quidam & centenis. Vtunturque rabiem & ipsi sentiunt. Castrandi genus etiam foeminas, quæ bello præparentur, inuentum est. Fortiores ita sunt coitu negato. Aristoteles cap. 1. nat. animal. de camelis sic scribit: Camelus proprium inter cæteras quadrupedes habet in dorso, quod tuber appellant, sed ita ut Bactrianæ ab Arabijs diffi- rant: alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiam omnibus singula parte ima quale in dorso tu-
bera, quibus incumbat reliquum corpus & firmetur, quoties in genua inclinantur. Papillas quatuor modò uac-
cæ habet camelus, caudam asino similem, genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt & flexus ar-
tuum, non ut quidam perhibent plures, sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum si-
milem bubulo. Clunes proportionem magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinque dentatum: sed bi-
sulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum. Parte autem priore summa
quadripartito findatur discrimine paruo, quantum primotenus digiti inflexu, & quiddam inter fissuras, perin-
de ut in anserum pedibus, adiectum contexat. Pes uestigio est carnosus ut ursæ: qua de causa eas quæ per exerci-
tium longiore itinere fathiscunt, calcant carbafinis.
^c ¶ (Oderunt equinum genus.) Id cum sciret Cyrus Per-
sarum rex, camelos quos in usu belli plurimos habebat, contra Cræsi equitatum immitti iussit: sicque equitatum Cræ-
si, quo ille se præualitum sperabat, inutilem omnino reddidit. Nam simulatque in pugnam itum est, equi olfactis
protinus conspectisque camelis, retro se auertunt, unde omnis Cræsi spes frustrata interijt. Diodorus Siculus in 3.
ubi de Arabia scribit, meminit & camelorū in hæc uerba: Sunt cameli ferendis oneribus aptissimi, qui supra de-
cem frumentū minas, homines uero quinque in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. de his populis sic scribit: Hi camelos

ad omne uitæ usum paratos habent: nam in his bellantur, his uaria ferunt onera, horum lac potant, his uitam ducunt, super his diuersa perambulant loca. Sunt etiā qui scribunt, camelos pro coitu nunquam matres suas appetere, etiā si quis cogat, id ipsos non pati. Iam enim cum aliquādo admissarius non haberetur, curator pullum matri operæ admisit: qui dum coiret, delapso operimento, agnouit matrem, et quāuis coitum absoluerit, memorem tamen commissi sceleris, paulo post camelarium illum morso defixo interemit.

SCHOLIA CAP. LXIII.

Hoc caput aliquanto dilucidius describit Plinius cap. 17. lib. 6. per hæc uerba: A Caspio mari Scythicoque oceano in Eoum (id est, orientem, ab hoc, quod est mane et aurora, et inde idem lucifer) cursus inflectitur, ad orientem conuersa litorum fronte. Inhabitabilis eius prima pars à Scythico promontorio, ob niues. Proxima inculta seuitia gentium, Anthropophagi Scythiæ insident humanis corporibus uescientes: ideoque iuxta uastæ solitudines, ferarumque multitudo haud dissimilem hominum inmanitatem obsidens. Iterum deinde Scythiæ, iterumque deserta cum belluis usque ad iugum incumbens mari, quod uocant Tabin. Nec ante dimidiam ferme longitudinem eius oræ quæ spectat æstiuum orientem, inhabitatur illa regio. a ¶ Seres cognoscimus. Plinius: Primi sunt hominum, inquit, qui noscantur Seres, lanitio sylvarum nobiles, persusam aqua depectentes frondium canitem. Vnde geminus scemini nostris labor, redordienti fila, rursumque texendi, tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur ut in publico matrona transluceat. Sunt tamen qui asserunt sericum non ab arboribus produci, nam lana arborea ubique procreatur, sed apud Indos et Seres sunt quidam in arboribus uermes qui bombyces appellantur, qui araneorum more fila tenuissima deducunt, unde fit sericum. Hic uermiculus à Pausania Ser uocatur, à quo et populis atque regioni nomen datum est. Viuit autem is uermis ex Mori arboris folijs, et ad nostras regiones tandem peruenit, ut hodie passim per Italiam et Siciliam magna copia inueniatur. Scribit Procopius primo belli Persici lib. id genus uermium Iustiniano principi à quibusdam monachis ex Serum regione, in semine primum Byzantium allatum. b ¶ Seres quidem mites. Plinius cap. 17. lib. 6. sic habet: Seres quidem mites, sed et ipsis feris persimiles. Cæterum reliquorum mortalium fugiunt, cum commercia expectant. Scribit proinde Strabo lib. 15. Seres tam longæ esse uitæ, ut ducentissimum annum excedant.

SCHOLIA CAP. LXIII.

Quem hic Solinus intelligat Attacenum sinum, et item Attacas gentes, haberi non potest ex Ptol. nisi quod mentionem

rant. Verum cum occasio bibendi data est, tantum implent, quantum et satiet desideria præterita, et in futurum diu prodest. Lutulentas aquas caprant, puras refugiunt. Denique nisi cœnoscior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur. Durant in annos centum, nisi forte translati in peregrina, insolentia mutati aeris morbos trahant. Ad bella foemine præparantur. Inuentumque est, ut desiderium eis coitionis quadam castratione execaretur. Putant enim fieri ualidiores, si à coitibus arceantur.

De Seribus, & Serico uellere.

Cap. LXIII.

Và ab Scythico oceano & mari Caspio in oceanum Eoum cursus inflectitur, ab exordio huiusce plagæ profundæ niues, mox longa deserta, post Anthropophagi, gens asperrima, dein spacio sæuissimis bestiis efferata, ferme dimidiam itineris partem impenetrabilem reddiderunt. Quarum difficultatum terminum facit iugum mari imminens, quod Tabin barbari dicunt. Post quæ adhuc longinquæ solitudines. Sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuum orientem, ultra inhumanos situs primos hominum Seres cognoscimus, qui aquarum aspergine inundatis frondibus, uellera arborum adminiculo depectunt liquoris, & lanuginis teneram subtilitatem humore domant ad obsequium. Hoc illud est Sericum, in usum publicum damno seueritatis admissum, & quo ostentare potius corpora quam uestire, primo foeminis, nunc etiam uiris persuasit luxuriæ libido. b Seres ipsi quidem mites, & inter se quietissimi, alias uero reliquorum mortalium cæterarum gentium commercia abnuant. Primum eorum flumini mercatores ipsi transeunt, in cuius ripis, nullo inter partes linguæ commercio, sed depositarum rerum precia oculis æstimantes, sua tradunt, nostra non emunt.

De Attacis gentibus. Cap. LXIII.

Equitur Attacenus sinus, & gens Attacorum, quibus temperies prærogatiua mi-

ua miram aëris clementiam sumministrat. Arcent sanè afflatu noxiu colles, qui salubri apricirate undiq; secus obiecti, prohibent auras pestilentes; atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis &^a Hyperboreis genus uitæ est. Inter hos & Indiam gnarissimi^b Cyconas locauerunt.

uiuere annos, & absq; ægritudine uitam finire, id quod fabulosum à multis putatur. ^b ¶ Cyconas.) Sum et in Thracia iuxta fluium Hebrum gentes quæ Cycones uocantur, de quibus supra cap. 15.

De India, & Indorum moribus, de eius regionis cœli clementia:

de Indiæ fluminibus, deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorum generibus, de Indis item

preciosis lapidibus.

Cap. LXV.

A B Emodis montibus auspicatur India, à meridiano mari porrecta [ad Eoum, & à Septentrione usque ad montem Caucasum] Fauonij spiritus saluberrima. In anno bis æstatem habet, bis legit fruges, uice hyemis Etesijs potitur. Hanc Posidonius^a aduersam Galliæ statuit. Sanè nec quicquā ex ea dubium. Nam^b Alexandri Magni armis comperta, & aliorum postmodum regum diligētia peragrata, penitus cognitioni nostræ addita est. Megasthenes sanè apud Indicos reges aliquantisper commoratus, res Indicas scripsit, ut fidem quā oculis subiecerat, memoriam daret. Dionysius quoque, qui & ipse à Philadelpho rege spectator missus est gratia periclitandæ ueritatis, paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse quinque millia oppidorum præcipua capacitate, populorū nouem millia. Diu etiā credita est tertia pars esse terrarum. Nec mirum sit, uel de hominū, uel de urbium copia, cum soli Indi nunquam à natali solo recesserunt.

ob temperatum cœlum quidam agunt. Omnibusest promissa cæsaries, cultus præcipuus cum gemmis: alij lineis, alij laneis peplis uestiuntur: pars nudi, pars obscena tantum amiculati. Niger uulgò corporis color: in materno utero tales fiunt, quales ipsi sunt qui genuere. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex risu & hordeo conficiunt. Cibus magna ex parte oryza sordibilis est, id est, risum. In legibus & contractibus summam habent simplicitatem, non testibus egent nec sigillis, sed simpliciter credunt. Domum frequentius incustoditam habent. In tumulis & sepulchris faciendis perparci, in cultu corporis nimij. Nam & aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt. Aetati senum prærogatiuam nullam tribuunt, nisi prudentia excellant.

^a ¶ Aduersam Galliæ.) Posidonius Galliam metatus est ab occidente æstiuo ad occidentem hybernū, Indiam autem dicit iuari contrario uenti Fauonij afflatu, salubremq; hinc fieri, haud obia ratione docuit.

^b ¶ Alexandri Magni.) Hic Alexander primum aperuit Indiam, subsecutiq; sunt plurimi industrii uiri, etiam usque ad tempora nostra, ex quibus Solinus hic aliquos citat, quorum & Strabo meminit in secundo Geographiæ. Aetate nostra, uel paulò ante tempora nostra, fuerunt Paulus Venetus & Vartomannus, qui multa nobis tradiderunt de Indis, ut taceam nauigationes illas frequentes, quæ ab Hispaniæ finibus fiunt in Cælecutum Indiæ emporium celeberrimum. Quod autem ante Alexandrum Magnum quidam Liberum patrem & Herculem Indiam ingressos commemorant, nonnulli fabulosum id esse contendunt: sicut & id nugamentum est, quòd quidam Liberum patrem aiunt fuisse ante Alexandrum Magnum 6451. annis, quum mundus à sui creatione usque ad tempus nostrum nondū durauerit tot annis. Nam numerant hoc tempore quo hæc scribo

SCHOLIA CAP. LXV.

Sortita est India nomen ab Indo flumine, qui ab occidente terminus est huius regionis, sicut ab oriente Ganges secundum Ptol. claudit eam Indiam, quæ uocatur India intra Gangem. A septentrione uerò eam terminant Tauri extrema, ut Strabo scribit, quæ à Ptol. Emodi montes uocantur, unde Indus sumit initium, ut in tabula Asiatica uidere poteris, quam pro Solino ordinauimus. Venit et Hydaspes fluuius ex montibus Emodijs, & miscetur tandē Indo, ad cuius ripas usq; Alexander Magnus peruenisse ab autoribus memoratur, & aras erexisse, atq; ciuitates extruxisse Bucephalam et Niceam. Aiunt proinde quidam Indiam adeò oppidis exultam, ut in ea quinque millia fuisse dicant. Terra saluberrima, bis in anno metit fruges, uino caret: fert cinnamomū, piper & calamū aromaticū ut Arabia. Hebenum arborē sola producit, psittacū auem, monoceron bestiam. Beryllis, adamantibus, carbunculis, margaritis, gemmis preciosis abundat. Centum & triginta annorū æuū

Indei creationis mundi diligentes & ueri obseruatores, 5298. annos, & Alexander Magnus fuit ante Christi incarnatione circiter trecentis aut pluribus annis. c. ¶ Maximi in ea amnes. ¶ Præcipui Indię amnes sunt Ganges & Indus. Est tamen Ganges maior Indo, etiam si quidam tradant Indum & Nilum similes esse. Scribit Plin. cap. 18. sexti, decem & nouē annes influere in Gangem, quorū nomina recensere dicitur Arrianus circa principium octauū libri. Ceterū Hypasus fluiuium quidam uocant Hypanim, scribuntq; cursum eius adeo præcipitem esse, ut nullo unquam tempore posset trajici. In eo loco Alexander suorum gestorum terminū esse statuens, duodecim aras quinquaginta cubitorū magnitudine dijs extruxit. De latitudine Gangis autores plurima scripserūt, ut etiā quidam ea parte qua maxime angustus est, latitudinē eius extendi asserant ad centum stadia, & in multis locis usque adeo diffundatur, quod stagnum efficiat tam amplum, ut qua terra depressior, nec tumulus usquam appareat, trans alteram ripam nihil oculis discerni queat. Quod autem ultra Gangem Gangarides extimus Indię opulus existimatus est à priscis scriptoribus, hodie autē orientalis illa plaga plures habere populos cōprobata sit, nulla alia ratio est, quā quod nostris temporibus India per Lusitanicas nauigationes notior facta est.

d. ¶ Indorum quidam agros exercent.)

Diodorus Siculus 3. Bibliothecæ lib. scribit, uniuersam Indorū gentem in septem olim diuisam ordines, quorum primus fuit philosophorum, qui cæteris numero pauciores, honore & dignitate apud reges longē anteibant. Nam profuerunt multum Indorum uita. A principio anni conueniebant, & siccitates, pluuias, uentos, morbos, ceteraq; quorum cognitio poterat esse utilis, prædicebant. Secundus ordo erat agricolarum, qui multitudinē cæteros superabant, à bello reliquosq; opere liberi, solis agris colendis tempus impartiebant. Illos nullus hostis laceſſebat aut spoliabat, sed existimabat eos in communi utilitate uersari, & ob id ab omni iniuria abstinebant. Itaq; soluti metu agricolæ, uiuebant libere in campis cum uxore et liberis, dantes regi tributū & quintam fructuum partem. Tertiū ordinem faciebant omnis generis pastores, qui utentes in campis tabernaculis, uenatu ac retibus tutas à feris auibusq; reddebant regiones. Quartum tenebant locum artifices, quorū pars armis, pars rusticis instrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacabāt. Et hi non solum immunes à tributo fuerunt, sed & frumentum insuper à regia percipiebant. Quinto ordine milites fuerunt, qui belli disciplina exercebantur, habuerūtq; uictū ex regia. Sextus ordo fuit inspectorum, qui quæcūq; in India agebantur inspicientes, regi aut principibus loco regis referebant. Septimo loco extiterunt qui publicis consilijs præfuerunt, numero paucissimi, nobilitate prudentiaq; insignes. Ex his enim tum ad regum cōsilia, tum ad rempub. curandam, tum etiā ad res dubias iudicandas adſciſcebantur. Duces insuper ex eis deligebantur ac principes. Ceterū quæ Solin. hic scribit de Indorū exercitijs, omnia sunt Plinij, qui sic scribit: Vita mitioribus populis Indorū multipartita deditur: alij tellurem exercent, militiam alij capeſſunt, merces alij suas euehunt, res externas inuehunt. Respub. optimi ditissimiq; imperāt, iudicia reddunt, regibus aſident. Quintū genus celebrat illic & propē in religionem uerse sapientiæ deditum, uoluntaria semper morte uitam accenso prius rogo finit. Vnum super hoc est semiferū ac plenū laboris immani, à quo supradicta cōtinentur, uenandi elephantes, domandiq; his arant, his inuehunt, hæc maxime nouere pecuaria, his dimicant militantiq; pro finib.

e. ¶ Prasid.)

ceſſerint. Indiam Liber pater primus ingressus est, utpote qui Indis subactis primus omnium triumphauit. Ab hoc ad Alexandrū Magnum numeratur annorum sex millia quadringenti quinquaginta unus, additis eo amplius tribus mensibus, habita per reges computatione, qui centū quinquaginta tres tenuisse mediū æuum deprehendunt. ¶ Maximi in ea amnes Ganges & Indus, quorū Gangem quidā fontibus incertis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij uolunt à Scythicis montibus exoriri, Hypasus etiam nobilissimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni iter terminauit, sicuti aræ in ripa eius posite probant. Minima Gangis latitudo per octo millia passuum, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uaduosissimus est, mensurā centū pedum deuorat. Gangarides extimus est Indiæ populus, cuius rex equites mille, Elefantos septingentos, peditum sexaginta millia in apparatu belli habet. ¶ Indorū quidam agros exercent, militiam plurimi, merces alij, optimi ditissimiq; rempub. curant, reddunt iudicia, aſſident regibus. Quietum ibi eminentissimæ sapientiæ genus est, uita repletos incensis rogis mortem accersere. Qui uerò ferociori sectæ se dediderunt, & syluestre agunt uitam, elefantos uenantur, quibus perdomitis ad mansuetudinem, aut arant, aut uehuntur. In Gange insula est, populosissimam & amplissimam continens gentem, quorum rex peditum quinquaginta millia, equitum quatuor millia in armis habet. Omnes sanē quicūq; præditi sunt regia potestate

potestate, nō sine maximo elephantorū, equi-
tum, peditumq; numero, militarem agitant di-
sciplinā. Prasīa gens ualidissima Palibotram
urbem incolunt, unde quidam gentem ipsam
Palibotros nominarūt, quorū rex sexcentena
millia peditum, equitū triginta millia, elephan-
torum octo millia omnibus diebus ad stipen-
dium uocat. Ultra Palibotram mons Maleus,
in quo umbræ hyeme in septentriones, æstate
10 in Austros cadunt, uicissitudine hac durāte se-
nis mensibus. Septentriones in eo tractu in an-
no semel, nec ultra quīdecim dies apparēt, si-
cuti autor est Bethon, qui perhibet hoc in plu-
ribus Indiæ locis euenire. Indo flumini proxi-
mantes, uersa ad meridiē plaga, ultra alios tor-
rentur calore. Deniq; uim syderis prodit homi-
num color. Montana Pygmaei tenēt. At ij qui-
bus est uicinus oceanus, sine regibus degunt.
20 Pandeia gens à fœminis regitur, cui reginā pri-
mam assignant Herculis filiam. Et Nyfa urbs
regioni isti datur. Mons etiā Ioui sacer Meros
nomine, in cuius specu nutritum Liberum pa-
trem ueteres Indi affirmant, ex cuius uocabuli
argumēto lasciuienti famæ creditur, Liberum
patrem femine natum. Extra Indi ostium sunt
insule due, Chryse & Argyre, adeo fœcundę
copiā metallorum, ut pleriq; eas aurea sola pro-
diderint & argentea habere. Indis omnib. pro-
missa cęsaries, non sine fūco cærulei aut crocei
30 coloris. Cultus præcipuus in gemmis. Nullus
funerum apparatus. Præterea, ut lubæ & Ar-
chelai regum libris editū est, in quantū mores
populorū dissonant, habitus quoq; discrepan-
tissimus est. Alij lineis, alij laneis peplis uestiū-
tur: pars nudi, pars obscena tantū amiculati,
plurimi etiā flexibilib. libris circūdati. Qui-
dam populū adeo proceri, ut elephantos, uelut
equos, facillima insultatione transiliant. Pluri-
mis placet neque animal occidere, neque uelci
40 carnibus. Plerique tantum piscibus aluntur,
& ē mari uiuūt. Sunt qui proximos parentesq;
priusq; annis aut ægritudine in maciem eant,
antē uelut hostias cædunt, deinde perempto-
rum uiscera epulas habent: quod ibi nō scele-
ris, sed pietatis loco numerant. Sunt etiā qui
cum incubuere morbi, procul à cæteris in se-
creta abeunt, nihil anxie mortem expectantes.

• s Aspa-

50 Pomponio Mela libro tertio. De proceritate Indorū scribit Plinius capite secundo libri septimi, multos in In-
dia quina cubita longitudine excedere. Et id non solum de hominibus, sed & de rebus alijs uerum dicit. Horum

e ¶ Prasīa.) Urbem illam ualidissimam,
quam hic Solinus post Plinium uocat Palib-
botram, Ptolemæus tabula Asiæ decima ap-
pellat Palimbotrā, habetq; situm iuxta Gan-
gem sub elevatione poli 28. graduum, sub
qua elevatione etiam est mons Maleus, qui
uidetur is esse quem Ptolemæus uocat Vin-
dium, apud quē est Malacta urbs: sed quo-
modo is projiciat umbram in Austrum, nō
uideo, cum etiam in summa æstate sol à zē-
nith eius uersus Austrum declinet quatuor
gradibus & dimidio. Apud Pandiones qui-
dem à monte qui Bettigo à Ptolemæo nomi-
natur, utraq; umbra haberi potest, cum sol
initium tenet Cancrī: nam mons ille decli-
nat in Austrū à tropico Cancrī duobus aut
tribus gradibus, quanquam umbra illa me-
ridionalis paruissima sit. De Pandeia scribit
Arrianus octauo gestorū Alexandri in hūc
modum: Indi affirmāt Herculi multos fuisse
uirilis sexus filios, filiam uero unicam no-
mine Pandeiam. Terram quoq; in qua nata
est, quā pater eius Hercules ei tradidit, de
nomine eius Pandeā appellatā. Multi mul-
ta fabulantur de hac Pandeia Herculis filia,
quæ nos hic ueluti parerga rescindimus.
Eadem ferē ueritate fulciuntur quæ de Li-
bero patre & monte Mero à multis tradun-
tur, quamuis rei ueritatem quidam esse di-
cant: Bacchum exercitum per Indiam du-
xisse, & cum is ob ingentes loci æstus peste
periret, Bacchus ut dux prudens, in mon-
tes ex locis planis milites traduxit, ubi cum
uentū frigidū flarent, & aquæ potu uteren-
tur, quæ pura ex fontibus manabat, à mor-
bo quem contraxerant liberabantur: tunc
Bacchus locum montanū, in quo exercitus
à peste liberatus est, *μυρὸν*, id est, femur ap-
pellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo
deo posteris ferunt, in Iouis femore Diony-
sum esse nutritum, id est, in specu montis.
Iuxta hunc montē sita fuit Nyfa ciuitas, un-
de Bacchus Nyseus dictus est. f ¶ Chry-
se & Argyre.) Habent insulæ istæ ex re
ipsa nomen. Nam Græci χρυσὸν aurum, &
ἀργύρον argentum uocant, etiam si Plinio ui-
deantur ficta esse ista nomina, & quod ex
insulis istis hæc metalla non eruantur. Pto-
lemæus harum insularum nō meminit. Me-
la uero earum mentionem facit, sed Chry-
sen ad Tanum, & Argyren ad Gangem
ponit. Quæ in Solino subiiciuntur de In-
dorum moribus, ferē omnia mutuatus est à

causas esse tradit, ubertatē soli, temperiem cœli, & aquarum abundantiam. De propin quorum mactatione, habes quoq; apud Me lam. § *¶* Aspagonum.) Sic legendum est, non Asticanorum, ut quædam exempla ria habent. Vnde Plin. cap. 21. lib. 6. Aspa gonas gentem, vitis & lauri & buxi, pomorumq; omnium in Græcia nascentium ferti lem. Quæ memoranda & propè fabulosa de fertilitate terræ ac genere frugum &c.

h *¶* Gymnosophistas.) Dictio est composita: nam γυμνός Græcis est nudus, & σοφιστής sapiens & præceptor, quod philosophi nudi incederent. Scribit Arrianus 8. gestorum Alexandri, philosophos esse diuinandi peritos, nec cuiquam extra illos diuinationem permitti. Prædicunt autem ea tantummodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel si qua publica calamitas immineat incolis. Et si quis ter in diuinando errauerit, silentij tantum poena mulctatur, nec est quisquam qui indictum silentium cogere possit ut loquatur. Quæ in Solino sequuntur de monstrosis hominibus, ex Plin. desumpta sunt, cap. 2. lib. 7. i *¶* Perennantem.) Quædam exemplaria hic habent, permanentē. Ceterum uox Monoscelos Græca est, ἀπὸ τοῦ μὲν οὖν καὶ σκέλεος, id est, ab uno & crure. Alij uocant eos Monomeros, siquidem μὴ πὸς coxam, femurq; significat. Vocantur & Sciopodes, quod in maiori æstu humilia centes spini, umbra se pedum protegant. Latine umbripedes dici possunt, ἀπὸ τοῦ σκιάος καὶ ποδός, id est, ab umbra & pede.

k *¶* Qui accolunt.) Plinius de his populis sic scribit: Ad extremos fines Indię ab oriente circa fontem Gangis Astomorum gentem esse, sine ore, corpore toto hirtam, uestiri frondium lanugine, halitu tantum uiuentem & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum: tantum radicum florumq; uarios odores syluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus: grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Scribit & Strabo de his lib. 15. De ijs uerò quæ concipiunt post quinquennium, & qui capiunt gestant in pectore, habes apud Plinium cap. secundo, libri septimi. Quæ de coniugis combustione subiiciuntur, à multis traduntur: nam scribit de hac re Cicero 5. Tuscul. Valerius Max. tit. 1. secundi. Eusebius cap. 8. sexti præparationis. Propertius libro 3. Huius consuetudinis causam affert Strabo 15. Geographiæ libro ex Onesicrito: Vxores, inquit, cum uiris defunctis comburantur ob hanc causam, quod cum aliquando adulescentulos alios à maritis adamarent, à uiris suis secedebant, uel eos ueneno interimebant. Ut ergo ueneficia tollerentur, hæc lex condita fuit. l *¶* Enormitas in serpentibus.) Mira scribuntur ab autoribus de Indię serpentibus. Nam Deimachus & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, qui boues & ceruos unā cum cornibus deglutiant. Autore Posidonio, in Macra campo

8 Aspagonū gens laureis uiret syluis, lucis buxeis. Vitium uerò & arborum uniuersarū, quibus & Græcia dulcis est, prouentibus copiosissima, Philosophos habent Indi, h Gymnosophistas uocant, qui ab exortu ad usq; solis occasum contentis oculis orbem candentissimi syderis contuent in globo igneo, rimantes secreta quædam, arenisq; feruentib, perpetem diem alternis pedibus insistant. Ad montem qui Milo dicitur, habitant quibus auersæ plantæ sunt, & otoni in platis singulis digiti. Megasthenes per diuersos Indiæ montes esse scribit nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas uestitu tergorū, ad sermonem humanū nulla uoce, sed latratibus tantum sonantes, asperis rictibus. Apud Ctesiam legitur quasdam foeminas ibi semel parere, natosq; canos ilico fieri. Esse rursum gentē alterā, quæ in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute, ultra æui nostri terminos perennantem. Legimus Monoscelos quoq; ibi nasci singulis cruribus, & singulari pernitate, qui ubi defendi se uelint à calore, resupinati plantarū suarum magnitudine inumbrantur. Gangis fontem k qui accolunt, nullius ad escam opis indigent. Odore uiuunt pomorum syluestrium, longiusq; pergentes eadem illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Quod si tetriorem spiritum fortè traxerint, exanimari eos certum est. Perhibent esse & gentem foeminarum, quæ quinquennes concipiunt, sed ultra octauū annum uiuendi spacium nō protrahunt. Sunt qui ceruicibus carēt, & in humeris habent oculos. Sunt qui syluestres, hirti corpora, caninis dentibus, stridore terrifico. Apud eos uerò quibus ad uiuendi rationem propensior cura est, multæ uxores in eiusdem uiri coeunt matrimonio, & cum maritus decesserit, apud grauissimos iudices suam quæq; de meritis agunt causam, & quæ officiosior cæteris sententia uicerit iudicantium, hoc palmæ refert premium, ut arbitratu suo ascendat rogi coniugis, & supremis eius semetipsam det inferias: cæteræ nota uiuunt. l Enormitas in serpentibus tanta est, ut

ceruos

cervos & animantium alia ad parem molem tota hauriant: quinetiam oceanum Indicum quantum est penetrent, insulasque magno spacio à continentibus separatas, pabulandi petant gratia. Idque ipsum palam est potentia amplissimae magnitudinis fieri, ut per tantam salis latitudinem ad loca permeent destinata. Sunt illic multae ac mirabiles bestiae, quarum è multitudine & copia partem persequemur. ^m Leucrocota uelocitate praecedat feras uniuersas: ipsa asini magnitudine, cerui clunibus, pectore ac cruribus leoninis, capite camelino, bisulca ungula, ore ad usque aures dehiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo ad formam. Voce autem loquentium hominum sonos aemulatur. Est & Eale, alias ut equus, cauda uero elephantis, nigro colore, maxillis aprinis, preferens cornua ultra cubitalem modum longa, ad obsequium cuius uelit motus accommodata. Neque enim rigent, sed flectuntur ut usus exigit praeliandi: quorum alterum cum pugnat, protendit, alterum replicat, ut si ictu aliquo alterius acumen obtusum fuerit, acies succedat alterius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sane aquis fluminum gaudet. Indicis tauris color fuluus est, uolucris pernitas, pilus in contrarium uersus, hiatus omne quod caput. Hi quoque circumferunt cornua flexibilitate qua malint, tergi duritia omne telum respuentes, tam immitti ferocitate, ut capti animas proiciant furore. Manticora quoque nomine inter haec nascitur, triplici dentium ordine coeunte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spiculata: uoce tam sibila, ut imitetur fistularum modulos, tubarumque concentum: humanas carnes audissimè affectat: pedibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec extensissima spacia possint, nec obstacula latissima. Sunt praeterea boues unicornes & cornes, solidis ungulis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoceros, monstrum mugitu horrido, equino corpore, elephantis pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu è media eius fronte proten-

ptus dolo, seipsum ex ira suffocat, pristinae libertatis amore. De Manticora scribit Plinius eodem loco in hunc modum: Nascitur apud eosdem Indos Manticora, triplici dentium ordine pestinatim coeunte, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguinea, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigans: uocis, ut si misceatur fistulae & tubae concentus: uelocitatis magnae, humani corporis uel praecipue appetens. Philostratus tertio uitae Apollonij lib. scribit Manticorā feram esse quadrupedem belluā, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonem aequare. Habere autem in capite setas cubitales spinarum instar, quas contra persequentes sagittarum modo iaculetur. ⁿ ¶ Boues unicornes.) Dicitio latina unicornis, & graeca μονόκρηνος, omnino

uisus fuit serpens mortuus iugis longitudine, & crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte astantes, se inuicem intueri non possent: hiato autem tanto, ut hominem equo insidentem reciperet: exuiarum squamam quam libet clypeo maiorem. ^m ¶ Leucrocota.) De hoc animali Plin. cap. 21. octauus sic scribit: Leucrocota perniciosissima feram, asini ferè magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite melium (id est, taxi) bisulca ungula, ore ad aures usque rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc feram humanas uoces tradunt imitari. Porro Leucrocotae nomen ex leone & crocota copactum creditur. Est autem crocota, ut Plinius dicit cap. 21. lib. 8. animal uelut ex cane & lupo conceptum, omnia dentibus confringens. Eodem loco describit Ealem, dicens: Apud Indos est Eale, magnitudine equi fluuiialis, cauda elephantis, colore nigra uel fulua, maxillas apris, maiora cubitalibus. cornua habens mobilia, quae alterna in pugna sistit, uariatque: infesta aut obliqua, ut cuiusque ratio monstrauit. De tauris quoque ibidem scribit Plinius: Sed atrocissimos India habet tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis caeruleis, pilo in contrarium uerso, rictu ad aures dehiscente, iuxta cornua mobilia, tergoris duritia silicis, omne respiciens uulnus, feras omnes uenantur. Ipsi non aliter quam foueis capti, feritate semper intereunt. Diodorus Siculus scribit libro quarto hoc animal carnibus pasci, feritatem excedere, penitusque esse inexpugnabile: corpore maius esse domesticis tauris, habere equi uelocitatem, ore usque ad aures fissum, rubicundo colore, oculis albis, nocteque fulgentibus: cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet: pili contra naturam ceterorum animalium uersus caput ducuntur. Et haec fera uiribus fortitudineque mirabili pugnat cum ceteris bestiis, quas superatas comedit. Est quoque infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neque canum multitudinem timens. Dicitur eius pelis haudquaquam uulneribus patere. Cum multi illum conantur ui capere, frustra defatigantur. In siluam delapsus, aut alio ca-

idem exprimit. Intelligitur tamen hic per has duas dictiones diuersa animalia, non obstante quod tam hoc quam illud unum in capite gestet cornu: nam unicornis bouis habet similitudinem. Monoceros uero secundum Plinium cap. 21. octauum, asperissima fera est, reliquo corpore equo similis, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorum duum eminente. Hanc feram uiuam negant capi. Monocerotem eundem esse existimant cum ea fera quam Indicum asinum nominant. Vnde Philostratus: Asinos praeterea syluestres in uicinis paludibus, multos capi dicunt: esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissime pugnant. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula, asseruntque nullis morbis illo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerint, neque si uulnerati fuerint dolere, et ex igne etiam incolumes egredi, neque ullis uenenis ledi, quaecumque nocendi gratia in potu dantur: idcirco regum esse eadem pocula, et regi tantum eiusmodi ferarum uenationem permitti. Haec si

uera essent, quis non inferret, reges illarum regionum, qui talibus utuntur poculis, immortales esse, cum nihil corporibus illorum posset nocere? Hac persuasione factum est, ut huius ferarum cornu tantum nostro quoque tempore estimationis sit, ut id plures auro, gemmisque ceteris omnino praependant. Nescio si quispiam probatus autor nugeatur feram istam capi uirginis sinu, praeter unum Isidorum, qui cap. 2. duodecimum Etymologiae sic scribit: Tantae fortitudinis est, ut nulla uenantium uirtute capiatur, sed sicut asserunt qui naturas animalium scripserunt, uirgo puella praepositur, quae uenienti sinum aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit, sicque soporatus, uelut inermis capitur. Et uulgus hoc tempore persuasum, facile haec credit. o ¶ Aquae etiam gignunt.) In omnibus ferme quae in India procreantur, mira quaedam super cetera, quae alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tam in terrigenis quam aquaticis uerum esse, auctores nobiles prodiderunt. De piscium quorundam magnitudine, quae uel in Indiae fluminibus uel a quoribus generantur, contentus Solinus paucis, refert tum anguillarum, tum uermium quorundam, tum denique balenarum physeterumque insolitam et uelut monstruosam magnitudinem. In aquis, inquit Plinius, copiosa sunt, maiora etiam terrestribus: causa euidens, humoris luxuria. Quae rit Aristoteles decima problematum sectione: Cur maris animalia maiora uegetioraque sunt quam terrae? An, inquit, quod uis solis consumendo quae terram ambiunt, copiam detrahit nutrimenti. Quamobrem quae abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incommodis cum genus maritimum sit innumere, merito tum adollescere potest corpore ampliori et uegetiori. Quae hic de anguilla Solinus narrat, habet ex cap. 3. noni Plinij, atque ex capite 15. ubi et de uermibus magnis brachiatis, quibus scatet Ganges, tractat idem auctor. p ¶ Balenas.)

Graeci id maris monstrum φάλαινα uocant, dictum uerbo βάλλω, id est, mitto, quod ceteris belluis marinis haustam aquam longius et altius iaciant et emittant. Et quando dicitur Balenam habere in longitudine quatuor iugera, dicit Plinius cap. 3. lib. 18. iugera mensuram habere in longitudine pedes 240. itaque Balenae longitudo est 960. pedum, unde quidam Balenas montibus aequas esse affirmant. Physeter uero, ut Plinius scribit cap. 4. nonni attollit se modo ingentis columnae, altiorque nauium uelis, diluuiem quandam eructat: dictus Physeter, ut uideri potest, αἰὲρ τοῦ φύου, id est, a folle, quod is piscis inundationem aquarum eructet, ueluti flatus est folle mitti solet. q ¶ Psittacum.) Plinius cap. 42. lib. 10. describit psittacum in hunc modum: Super omnia humanas uoces reddunt psittaci, et quidem sermocinantes. India autem hanc mittit, Sitacen uel Psitacen uocant, uiridem toto corpore, torque tantum miniato, in ceruice distinctam. Imperatores salutant, et quae accipit uerba pronunciat. In uino praecipue lasciuia. Capiti eius duritia eadem quae rostro. Haec cum loqui discit, ferreo uerberatur radio, non sentit aliter ictus. Quum deuolat, rostro se excipit, illi innititur, leuioremque se ita pedum infirmitate facit. Aristoteles cap. 12. octauum naturalium animalium sic scribit de hac aue: Omnes aues uncae, breui sunt collo et lingua lata, aptaque ad imitandum. Nam et Indica auis, cui nomen Psittacae, quam loqui aiunt, talis est, et loquacior, cum biberit uinum, redditur. Pro eo uero quod a Plinio dicitur habere torquem miniatum, Solinus hic dicit illi esse torquem puniceum quem puniceum

te protenditur, splendore mirifico, ad longitudinem pedum quatuor, ita acutum, ut quicquid impetat, facile ictu eius perforetur. Vix non uenit in hominum potestatem, et interim quidem potest, capi non potest. o Aquae etiam gignunt miracula non minora, Anguillas ad tricenos pedes longas educat Ganges, quem Statius Sebosus inter praecipua miracula ait uermibus abundare, caeruleis nomine et colore. Hic bina habent brachia longitudinis cubitorum non minus fenum, adeo robustis uiribus, ut elephantos ad potum uentitantes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapiant in profundum. Indica maria Balenas habent ultra spacia quatuor iugerum. Sunt et quos Physeteras nuncupant, qui enormes ultra molem ingentium columnarum, super antennas se nauium extollunt. haustosque fistulis fluctus ita eructant, ut nimbose alluuię plerumque deprimant alueos nauigantium. Sola India mittit Psittacum autem, colore uiridi, torque puniceo, cuius rostri tanta duritia

duritia est, ut cum è sublimi præcipitatur in saxum, nisi se oris excipiat, & quodam quasi præsidio utatur extraordinariæ firmitatis. Caput uerò tam ualens, ut si quando ad discendū plagiis sit admonendus (nam studet ut quod homines loquatur) ferrea clauicula sit uerberandus. Dum pullus est, atque adeo intra alterū ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt & citius discit, & tenacius retinet. Maior paulò segnior est, & obliuiosus, & indocilis. Inter nobiles & plebeios discretionem digitorum facit numerus. Qui præstant, quinos in pede habent digitos, ceteri ternos. ¹Lingua lata, multoq; latior q̃ cæteris auibus: unde perficit, ut articulata uerba penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ delitiæ miratæ sunt, ut barbari Psittacos mercem fecerint. ²Indorum nemora in tam proceram sublimantur excelsitatem, ut transiaci ne fagittis quidem possint. Pomaria ficus habent, quarū caudices in orbem spacio sexaginta passuum extuberant. Ramorum umbræ ambitu bina stadia consumunt. Foliorum latitudo formæ Amazonicæ peltæ comparatur. Pomum eximie suauitatis. Quæ palustria sunt, arundinem creant ita crassam, ut fisis internodijs, lembi uice uescitetur nauigantes. E radicibus eius exprimitur humor dulcis ad melleam suauitatē.

*Tylos

in pedibus: ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plinius. ³ ¶Lingua lata.) Aristot. cap. 12. secundi nat. animal. sic scribit de linguis auium: Lingua auibus est, sed uariè: alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omnium maximè animalium post hominē literas proferre nonnulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipuè quibus lingua latior est. Scribit et Auicenna sexta Fen tertij canonis, linguam quæ plurimū lata sit, aut parua nimium, penitus ineptam esse ad uocis articulatæ formationē. Aptissimā autem eam linguam esse, quæ in sua longitudine magnitudineq; cōmensurata fuerit, quæ uic subtilis iuxta extremitatē exteriorem suam. Lingue autē substantiā esse carnem mollem albamq;, quam uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare cōfirmat. Differt tamen hominis uox à cæterorum animalium uoce, quod hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. ⁴ ¶Indorum nemora.) Mira passim de Indorum arboribus scribuntur ab autoribus, quæ etiam in tantam surgunt celsitudinem, ut sagittæ iactu nō possint superari. Plinius causas refert in ubertatem soli, temperiem cœli, & aquarum abundantiam. Diodorus Siculus 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altum surgere, tantæq; crassitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Porro de ficu Indica Plinius cap. 5. lib. 12. sic scribit: Ficus exilia poma habet. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorum pondera adeo in terram curuantur, ut annuo spacio insignantur, nouamq; propaginem faciant circa parentem in orbem, quodam opere topiario. Intra septem eam æstuant pastores, opacant pariter & munita uallo arboris, decora specie subter intuenti, procul fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsum emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass. pleræq; orbem colligant, umbræ uerò bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet, ea causa fructum integens, crescere prohibet: rarusq; est, nec fabe magnitudinem excedens, sed per folia solibus coctus, prædulci sapore dignus miraculo. Arbor is gignitur circa Acesum maximè annē. Cæterū Amazonica pelta est scuti genus breuissimi in modum lunæ iam mediæ. ⁵ ¶Arundinem.) Plinij uerba, unde hæc Solinus transtulit, ex capite scilicet secundo libri septimi, sunt hæc: Arundines uerò tantæ proceritatis, ut singula internodia aluo nauigabili ternos interdum homines ferant. Quod autē dulcis humor ex radicibus eius exprimitur, significatur saccarum. Vnde Plinius cap. 8. duodecimi: Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem

quæ puniceū, quæ colorē Græci nuncupāt *φολίνα*, quæ & alio nomine latine dicitur *rutulus* & *spadix*. Significat autem exuberantiam splendoremq; ruboris. Et quādo in Solino subditur: Nam studet, ut quod homines loquatur, hic est sensus & ordo uerborum: Nam studet ut ipse loquatur, quod homines loquuntur. Idem faciunt picæ: unde Plinius de eis scribit in hunc modum: Est certum picarū genus, cui expressior est loquacitas quā psittacis: hæc adamat uerba quæ eloquuntur, nec discit tantū, sed diligit, meditatesq; intra semet cura ac cogitatione intentionē nō occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. Vide Plin. cap. 42. & 43. libri decimi. ⁶ ¶Ferrea clauicula.) Diminutiuum est à claua, intelligiturq; per eam uirgula, sicut et Plinius habet radium, id est, uirgam. Et quando subditur: Intra alterū ætatis suæ annū, quæ monstrata sunt citius discere, Plinius uidetur id tribuere picis, non psittacis: sicut & id, Qui præstant, quinos in pede habent digitos. Unde dicit: Minor nobilitas, quia nō ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generis picarū est. Et ibidem: Nec uulgaris his forma, quamuis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, quæ ex genere earum sunt, quæ glande uesciuntur: et inter eas facilius, quibus quini sunt digiti

mel in arundinibus collectum, gummiū mo-
do candidū &c. Dioscorides in secundo uo-
cat id glaciati mellis genus, quod in India
prouenit & Arabia, quæ Felix cognomina-
tur, collectum in arundinibus & salū mo-
do concretum, dentibusq; fragile. Hodie ue-
rò saccarū quoq; abunde prouenit in Aegy-
pto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdā Ita-
liæ locis. Apud ueteres nullus eius nisi in
medicinis usus fuit: hodie uerò qui gule stu-
dent, nullum epulum delicatū putant, nisi
saccaro conditū fuerit. x ¶ Tylos.) De
hac insula scribit Plin. cap. 11. duodecimi:
Fert eadem, inquit, palmas, oleas ac uites,
& cum reliquo pomorū genere ficos. Nul-
li arborum folia ibi decidunt, rigaturq; geli-
dis fontibus, & imbres accipit. Hanc insulā
in sinu Arabico Theophrastus cap. 9. quar-
ti de historia plantarum esse scribit.

y ¶ Caucasus.) Scribunt Cosmographi
Taurum montem ex Caucaso esse, & alios
item permagnos montes, qui pro uarietate
gentium à quibus incoluntur, nomina ua-
riant. Nihil uerò in eo nasci præter terebin-
thum & sulphurum, Aristobolus autor est, & nihilominus multos in eo incolas esse, magnamq; pecudum & ar-
mentorum uim ibidem pasci. Philostratus uerò in principio secundi uitæ Apollonij asserit ex Caucaso monte iu-
cundum aromatum odorem sentiri, eamq; ob causam pantheris cum montem refertum tradit. Pantheræ enim
plurimum aromatis delectantur. Et uerum quidem est quod ea parte, qua Caucasus meridiem aspicit, frigi-
fer est, altera autem fronte qua Scythiam prospicit, maxime asper & incultus est. Vnde & memoratus Philo-
stratus ultra scribit: In montis Caucaasi præruptis lateribus arbores è quibus thus distillat procerimas nasci, &
aromatum alias multas species, inter quas & piperis arbores esse, quas tanquam agricole genus simiarum co-
lit, quæ a Græcis *ωβανος* appellantur. Passim arbores quæ piper gignunt, iuniperis nostris similes: quanquam
in fronte Caucaasi solibus opposita, gigni tantum eas aliqui tradidere. Piper uerò, ut dictum est, nascitur in extre-
mis præruptisq; locis, hominum generi inaccessibilibus, ubi simiarū multitudo montis cauernas & omnia foras

Simiæ piperis
uindemiatrices.

armis & canibus, leones & cæteras feras ab ipsis arcent. Quod autem ad piperis collectionem attinet, sic se ha-
bet: Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis in fima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas
quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectā
& minimi ab hominibus existimatā: circumstantes uerò atq; in cuius abdite simiæ talia desuper aspicientes, ubi
nox aduenit Indorū opus imitæ, auulsos arborum ramusculos in areas, quas diximus, conferunt: Indi autē, ubi
dies illuxit, piperis acruos asportant, quos nihil laborantes, sed dormientes acquisierunt. De pipere longo, albo
& nigro Dioscorides sic scribit cap. 393. secundi: Piper, inquit, arbor esse traditur in India breuis, fructu inter
initia oblongo, effigie siliquarū, quæ collectæ piper longum uocantur: interius quiddam milio tenui simile est,
quod quidem si consummatū sit, piper fit. Hoc igitur temporibus suis dehiscens pandensq; sese, racemulos fun-
dit, ferentes qualia ipsi nouimus piperis grana, è quibus acida & anteq̃ maturefiant decerpta, candidum piper
appellant. z ¶ Hebenum.) Scribunt alij autores hebenū nedum in India, uerū et in Aethiopia inueniri. Vi-
de Dioscoridem cap. 137. primi, & Herodotū lib. tertio. Scribit Theophrastus in fine noni de historia planta-
rum, Hebeni lignum aspectu buxo simile esse, sed decorticatū nigerrimū reddi. Vtile, inquit, oculis ad cotem tri-
tum. Huius duo genera constant, alterum materie laudatum pulchrumq;, alterum uile uitiatumq;. Rarum quod
prestantius. Plinius cap. 41. decimifexti scribit: Spississimam ex omni materie, ideo & grauissimam iudicari
hebenum & buxum, graciles natura, neutra in aquis fluitat. Tradit ibidem, hebenum non sentire cariem. Scri-
bit & Auicenna eam hebenū meliorem esse, quæ nigra æqualisq; sit, & in qua lineæ minime reperiuntur, quæq;
tactu suo cornu tornatili sit persimilis, plurimū compacta ac solida, quæ uic mordax sit, constringensq; stan-
tis linguam, exq; ea super carbonem posita, bonus, acutus tamen progrediat odor. Est huius arboris lignū omne
atq; mediale eadem ferme facie: hoc est, omnes hebeni partes tam extera quàm medullacea similes sunt. Gagati
lapidi

intima uix tenui libro cōtegatur. Lignum omne atq; mediale eadem fermē & facie & nitore, qui est in lapide Gagate. Indi reges ex eo sceptrum sumunt, & quascunq; deorum imagines non nisi ex hebeno habent. lidem ferunt materia ista liquorem nō contineri noxium, & quicquid maleficum fuerit, tactu eius auerti. Hac gratia pocula ex hebeno habent. Ita nihil mirū si peregrē sit in precio, quo etiam ipsi quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex India Romana Mithridatico triumpho primū Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & calamos odoratos, potentes aduersum intestinæ ægritudinis incōmoda. Dat & multa alia fragrantia, mirifici spiritus suauitate grata. Indicorum lapidum^b in Adamantibus dignitas prima, utpote qui lymphationes abigant, uenenis resistent, pauitantium uanos metus pellant. Hæc primū de ijs prædicari oportuit, quæ respice read utilitatem uidebamus. Nunc reddemus, quot, quæ ue Adamantum sint species, & quis color cuique eximius. In quodam crysalli genere inuenitur materia, in qua nascitur ad aquæ similis splendorem liquidissimum, in mucronem sexangulum utrinq; secus leuiter turbinatus, nec unquam ultra magnitudinem nucleī auellanae repertus. Huic proximus in excellentissimo auro deprehenditur pallidior, ac magis ad argenti colorē renitens. Tertius in uenis Cypri apparet, propior ad ecream faciem, & plurimum ualeat in medicamine, qui Siderites appellatur. Quartus in metallis ferrarijs legitur, pondere

lapidi. Ex ijs enim arboribus quæ medullas certē habent, alijs carnosā medulla est, alijs lignosa, alijs membranis similis. Carnosa uiti, fico, punice, sambuco, ferule: lignosa laticis, abietis, pino: his durior atq; spissior cornu, ilici, roburi, cytisi, moro, hebeno, celti. De lapide Gagate habes supra capite 35. Quod autem in materia hebenina noxius liquor contineri non possit, multa similia in rerum natura inueniuntur, quale est, quod Stygis aqua tam præsentis ueneni esse dicitur, ut non nisi mularum ungulis contineri queat. Item si uas fiat ex hederæ ligno, uina transfluunt ac remanet aqua, si qua mixta fuerit. a ¶ Calamos odoratos. In- telligit Solinus calamum aromaticum. Habet autem hic calamus nomen ex similitudine calami usualis. De hoc Dioscorides capite 17. libri primi sic scribit: Calamus odoratus ex India est, præcipua bonitas rusticis, geniculis frequentibus, & qui confectus in assulas multas disiliat, plenis araneo fistulis, subalbidus, in cōmanducando glutinosus, adstringensq; linguam gustu subacri: urinam potus elidit, eoq; cum gramine aut apij semine incoctus, substillo, hydropi, renibus ruptis, conuulsis, bibendus præcipitur. Menses quoque ad motu potuq; detrahitis, tussi euaporatus per se aut cum resina terebinthina, fumo per fistulam attracto in os, medetur &c. b ¶ In Adamantibus. Constat Adamantibus ex natua duritie nomen inditum, quod scilicet ob eius insuperabilem duritiem uix frangi possit. Sumptum est autem nomen ab æ priuatiua particula, & ἀδαμᾶν, quod do-

mo & supero significat: hinc Adamas indomabilis est dictus. Vis eius est, dicit Plinius, ut uenena irrita faciat, lymphationes abigat, metusq; uanos expellat à mente, & ob id quidam Anchiten uocauerunt, ἀγκυρα enim apud Græcos angorem significat. Porro differentie Adamantum sumuntur interdum ex locis in quibus proueniūt, aliquando ex colore eorum, sæpe ex habitu & forma, quin & uarij eorum effectus non raro aliam arguunt speciem & naturam. Hinc fit ut Adamas crystallo plurimum consimilis sit, quando eodem loco reperitur ubi crysallus prouenit. Vnde Plinius: Indici non in auro nascentis, sed quadam crystallo cognitione: siquidem & colore translucido non differt, & laterum sexangulo leuore turbinatus in mucronem &c. Huic uerò proximus est qui in auro excellentissimo deprehenditur, quem Plinius Arabicum appellat, & supra dicto minorem esse perhibet. Incudibus hi deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrinque dissiliet, incudes etiam ipsæ dissiliant: quippe duritia inenarrabilis est, simulq; ignium uictrix natura & nunquam incallescens, unde & nomen indomita uis græca interpretatione accepit. Sunt deinde duo alia Adamantis genera, quæ Solinus hic præterit, de quibus Plinius sic scribit cap. 4. libri ultimi: Vnum ex ijs, inquit, uocant Cenchron, quod est milij magnitudine: alterum Macedonicum in Philippico auro repertum, & hic est cucumis semini par. Post hos Cyprius uocatur in Cypro repertus, uergens in æreum colorem, sed in medicina efficacissimus. Post hunc est Siderites ferrei splendoris, qui scilicet in ferrarijs metallis legitur, potere ante cæteros, sed natura dissimilis, nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari potest, quod & Cyprio euenit. Primi uerò ferro domari non possunt. Vnde Plinius: Siquidem illa inuicta uis duarum uiolentissime naturæ rerum, ferri ignisq; cōtemprix, hircino rumpitur sanguine, ac nec aliter quàm recenti calidoq; macerata, & sic quoq; multis ictibus, tunc etiam præterq; eximias incudes malleosq; ferreos frangens. Hinc Adamantis duritia abiit in prouerbiū, ut Adamante

durior appelletur homo, qui à proposito flecti nequit. c ¶ Magnetem.) Scribit Plinius Nicandri testimonio, Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius uerò putat nomen habere à patria, hoc est, Magnesia. Vocatur quoque idem lapis Hercules, uel ab Heraclia Pōti regione ubi prouenit, uel quòd is lapis Herculeis, id est, maximis uiribus praeeditus sit. Ab effectu quoque Siderites dicitur, quòd ad se ferrum trahat: Graeci enim σιδερος ferrum dicunt. Sunt tamen qui dicunt Magnetē quinque habere genera, quam diuersitatem à locis in quibus prouenit, trahit. Diogenianus ait uerum Magnetē sic argento similem esse, ut saepe aspicientes fallat. Eum autem lapidem qui ferrum trahit, non Magnetē dici, sed Heraclion potius appellandum. Huius autem miranda est uis, ut pars una trahat in aquilonem, opposita uero in Austrū: & quod mirabilius est, si idem lapis in centum particulas cōminuatur, in singulis aiūt deprehendi hanc duplicem uim. Eam rem satis prodit instrumentū solare, quod Compasium uocant, quo nullum cōmodius utiliusue hucusq; pro uiuatorib. inuentum est. Nam reliqua omnia solaria circa meridiem nos fallere possunt, propter insensibilem solis supra horizontem ascensum & descensum. d ¶ Lychniten.) Vocant Graeci λυχνία lucernā, & inde Lychnites appellatur à lucernarum accensarum praecipua gratia. Nascitur secundum Plinium circa Orthosiam, totaq; Caria ac uicinis locis: sed probatissima in Indis, quam quidam remissiore carbunculum esse dixerunt.

e ¶ Beryllos.) Est Beryllus lapis palidus, transparent, à gente apud quam prouenit, nomen habens. Plinius cap. 5. lib. 37. inquit: Eandem multis naturā aut certē similem habere Berylli uidentur, in India originem habentes, rarò alibi reperti. Poliumtur omnes sexangula figura artificum ingenijs, quoniā hebescent, nō color surdus repperussu angulorum excitetur: aliter enim politū, nō habēt fulgorē eundem. Probatissimi sunt ex his, qui uiriditatē puri maris imitantur. Proximi qui uocantur Chrysoberylli & sunt paulò pallidiores, sed in aurēū colorem exeūte fulgore. Vicinū genus huic est pallidius, et à quibusdā proprii generis estimatur, uocaturq; Chrysoprasus. Quarto loco numeratur Hyacinthizōtes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos aut Cerini, ac deinde Oleagini, hoc est, colore olei, Po-

pondere ceteros antecedens, non tamen & potestate. Nam & hic, & qui in Cypro deprehenduntur, frangī queunt, pleriq; etiam Adamante altero perforantur. At illi quos primos diximus, nec ferro uincuntur, nec igni domantur. Veruntamen si diu sanguine hircino macerentur, nec aliter quā si calido uel recētī, uel malis aliquot ante fractis & incudibus dissipatis, aliquando cedunt, atq; in particulas dissiliunt: quae fragmenta sculptorib. in usum insignientiae cuiuscunq; modi gemmae expetuntur. Inter Adamantem & Magnetem est quaedam naturae occulta dissensio, adeò ut iuxta positus non sinat Magnetem rapere ferrum: uel si ad motus Magnes ferrum traxerit, quasi praedam quandā, quicquid Magnetī haeserit, Adamas rapiat atq; auferat. d Lychniten deinde fert Indīa, cuius lucis uigorē flagrantia excitat lucernarū, qua ex causa λυχνία Graeci uocauerunt. Duplex ei facies, aut in purpuream emicat claritatem, aut meracius suffunditur cocci rubore. Per omne intimum sui, si quidem pura sit, inoffensam admittit perspicuitatē. At si excanduit radijs solis incita, uel ad calorem digitorū attritu excitata est, aut palearum cassa, aut chartarum fila ad se rapit, cōtumaciter sculpturis resistens. Ac si quando insignita est, dum signa exprimit, quasi quodam animalī morfu partē cerā retentat. e Beryllos in sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem coloris leuitatē, angulorum percussu excitent ad uigorem. Beryllorum genus diuiditur in speciem multifariam. Eximij interuiente glauci & caerulei temperamento, quandā praefereunt puri maris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui languidius micantes aurea nube circumfunduntur. Chrysoprasos quoq; ex auro & porraceo mixtam lucem trahentes, aequē Beryllorum generi adiudicarunt. Hyacinthizōtas, scilicet qui hyacinthos propè referant, & ipsos probant. 49 Eos uerò qui Crystallo similes, capillamentis intercurrentibus obscurantur (hoc enim uitio illorum nomen est) scientissimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarum in longissimos cylindros amant fingere, eosq; perforatos elephantorū fetis subligantes, monilia habent, aut plerunque ex utroque capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendunt pinguiorem, quòd per industriam metallo hinc inde addito, fulgentior rem trahant lucem. 50

stremi Crystallis ferè similes: hi capillamenta habent sordesq; alioquin euanidi, quæ sunt omnium uitia. Indè mirè gaudent longitudine eorum, solosq; gemmarum esse prædicant, qui carere auro malint, & ob id perforatos elephantorū setis religant, & alios cōuenit nō oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas, umbilicis statim ex auro capita cōprehendentibus: ideoq; cylindros ex ijs facere malunt q̄ gemmas, quoniā est summa cōmendatio in longitudine. Quidam & angulosos putāt statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro, repercussa aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinē. Cæterū Chrysoprasus nomen habet ab auro & porri succo: est enim Græcis χρυσου πορρου. Verū quædam Solini exemplaria habent hic Chrysopassos: Chrysopassus autē latine interpretatur sparsus, uel uarius auro. Et Hyacinthizantes sunt Hyacinthi, quasi zona & cingulo quodam circumligati. Cylindrū uerò Græci uocant quicquid teres & oblongum fuerit: nam *κυλινδρος* græcè uoluere dicitur, unde lapidi nomen datum, à forma terete & oblonga.

10 De Taprobane insula, & qua ratione primū innotuerit: qualis illic nauigatio, quis gentis eius mos in rege eligendo. Item de conchis, margaritis, unionibus. Cap. LXVI.

SCHOLIA CAP. LXVI.

Scribit Ptolemæus hanc insulam orientalem, olim Simudi insulam fuisse dictam, postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salos nuncupatos: nostro uerò æuo uocant eam Samatram. Et quoniam multum distat ab alijs terris, factum est ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimū discrepent autores. a ¶ (Temeritas.) Temeritatem uocat audaciam illam, qua primi homines fragili ligno cōmiserunt uitas suas insulcando tempestuoso mari. Vnde Seneca Tragedus in Medea: Audax nimirū, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uidens, Animam leuibz credidit auris &c.

b ¶ (Antichthones.) Dictio composita ab *ἀντι* contra, & *τίθω* pono. Vocant autem Græci Antichthonas eos qui nobis antipodes sunt, hoc est, aduersis nobis uestigijs incedunt, quales sunt qui ex diametro in superficie terræ habitant, ut sunt Hispani & Indi. c ¶ (Patet in longitudinem.) Taprobane insulam nedum Onesicritus, uerū & alij plures adierunt, nempe Megasthenes, Eratosthenes, Nearchus, & alij multi. De magnitudine & situ eius uide Strabonem libro 15. Nos secuti Ptolemæum, pinximus eam in Asiæ tabulam, ut ab illo est descripta, parte meridionali æquatozem attingens. d ¶ (Inter ortum & occasum.) Plinius sic scribit: Incipit ab

Aprobanen insulam, antequam a temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem alterum putauerūt, & quidem eum quē habitare Antichthones crederentur. Verū Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, sed in hæc usq; secreta propagauit nominis sui gloriam. Missus igitur Onesicritus præfectus classis Macedonicæ, terrā istam quanta esset, quid gigneret, quomodo haberetur, exploratam notitiæ nostræ dedit. Patet in longitudinē stadiorum septem millium, in latitudinem quinque milliū. Scindiū amne interfluo. Nam pars eius bestiis & elephantis repleta est, maioribz multo quam fert India. Partem homines tenent. Margaritis scatet, & gemmis omnibus. Sitā est inter ortū & occasum. Ab Eoo mari incipit, prætenta India. A Prasiana Indorum gente, dierum uiginti primò in eam fuit cursus: sed cum papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur, mox cursu nostrarum nauium septem dierū iter factum est. Mare uadosum interiacet altitudinis non amplius senum passuum, certis autem canalibus adeò altum, adeò depressum, ut nullæ unquam ancoræ ad profundū illius imā potuerint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neque septentriones illic conspiciuntur, nec

Eoo mari inter ortum occasumq; solis Indiæ prætenta, & quondam credita uiginti dierum nauigatione à Prasiana gente distare: mox quia papyraceis nauibus armamentisq; Nili peteretur, ad nostrarū nauium cursus septem dierum interuallo taxato, Strabo 15. libro Geographiæ dicit eam distare à continenti uiginti dierum nauigatione, sed naues uelorum uitio male nauigare. e ¶ (Mare uadosum.) Verba Plinij sic habent: Mare inter est uadosum, senis non amplius altitudinis passibus, sed certis canalibus adeò profundum, ut nullæ ancoræ standant: ob id nauibus utrinque proreæ, ne per angustias aluei circumagi sit necesse. De profunditate maris scribit Plutarchus in Paulo sic: Dicunt Geometriæ neque altitudinē montis, neq; profunditatē maris ultra decem stadia protendi. Esse præterea in mari planicies, montes, uallesq; non secus atq; in terra: & hinc euenit, ut alibi uadosum sit mare, alibi profundum. f ¶ (Septentriones.) Constellatio est septem stellarum, circulum motu sua

circa polum Arcticum describentium: & quia figura eius similis uidetur plastro, antiqui Græcorum *ἀμείνων*, id est, plastrum appellauerunt, ab Astronomis uero uirsa maior nominatur. Si hoc itaq; sydus in Taprobane insula uideri nequit, præsertim quum meridiei angulum tenet, necesse est ut ea in sula non sub æquatore, sed longè ultra capricorni tropicum situm habeat. Et quando Solinus addit, nec Vergiliæ ibi appareat, id nulla potest probari ratione, nisi Taprobane posuerimus sub polum Antarcticum, id quod inconueniens quoq; est. Nam Vergiliæ, quæ & Pleiades, locum habent in Tauro, & ab æquatore ultra uiginti gradus non declinant. Ergo si à polo Antartico 22. aut 23. gradibus recesseris, incipiunt iam eminere supra horizontem septem Vergilianæ stellæ. Si triginta gradibus discesseris à memorato polo, eleuabitur hæc constellation in illo loco decem gradibus: si quadraginta, uiginti & c. Hæc ex sphaera materialia notiora sunt, quàm ut hic oporteat multa de his differere. Vocantur proinde hæc stellæ Vergilianæ, quòd earum ortus matutinus ostendat finem ueris. Nam quum in fine Tauri situm habeant, & sol suo motu signum Tauri & signum Geminorum pertransierit, atque initium Cancri apprehenderit, relinquuntur Vergilianæ integro signo & amplius post solem, hoc est, ad occasum solis, si sol sit in oriente, & sic fit ut eo tempore Pleiades oriantur paulò ante solis exortum. g ¶ Lunam ab octaua.)

Sensus est, Lunam uident post primam quartam usq; ad alterum diem oppositionis. Sed quare non eadem ratione luna uidetur ab oppositione usque ad alteram quartam? Hæc ergo uel non sunt uera, aut fit aliqua occulta locorum ratione, ut luna post oppositionem non uideatur. h ¶ Canopos.) Secundum descriptionem Ptolemaicam hæc stella declinat ab æquatore 50. gradibus, ab ecliptica uero 70. gradibus, & ob id mergitur nobis Basilienfibus sub horizonta octo gradibus, Romanis uero duobus, Siculis est in horizonte, Carthagenensibus uero eminere potest fere duobus gradibus supra horizonta. Videri ergo potest per totam Africam, Aegyptum, Arabiam, Syriam, Babyloniam, & ubi poli Arctici altitudo non excedit quadragesimum gradum. Non itaq; est mirum quòd Canopos lucet in Taprobane insula meridiana, cum & citra tropicum Cancri uideri possit. Quod uero sequitur in Solino de solis ortu & occasu, quòd sol in ea insula oriatur ad dextram, & occidat ad sinistram, nulla probari potest ratione, nisi ortum & occasum ad diuersa uelis referre tempora, sed tunc nobis quoq; aquilonaribus sol orietur æstiuo tempore ad dexteram, & hyberno tempore ad sinistram. Id certissimè est, quo latitudinis puncto sol mane oritur, eodem puncto uespere occumbit, nisi quantum solis diurnus motus declinationem uel auxerit uel minuerit, quòd tamen ultra 24. minuta fieri non potest. i ¶ Quaternus mensibus.) Plinius dicit ternis: est ergo in alterutro mendium. k ¶ Quæ capta erat.) Sunt qui legunt, raptam, non captam, quòd Annij Plocanij libertus non captus fuerat apud eos, sed aquilonibus raptus, inquit Plinius, præter Carmaniam quintodecimo die Hippuros portum eius inuectus, hospitali regis clementia, sex mensium tempore imbutus alloquio & c. Raptam igitur fuit pecunia, sicut & ipsa, ab aquilonibus. Ea autem pecunia disparibus fuit signata uultibus atq; inscriptionibus, licet ponderis eiusdem. Varietas illa uultuum & inscriptionum usq; in hodiernum diem in cupreis uidetur nominatibus, quæ passim in Germaniæ nostræ terra, præsertim cis Rhenum, inueniuntur. Hanc uarietatem & idem in ea pondus quum aduertisset rex Taprobane, sollicitatus ad amicitiam, legatos quatuor misit, principe eorum Rachia, ad Romanos, qui uniuersa discerent & animaduertenter in peregrina regione & c.

l ¶ In annos

nec Vergiliæ unquam apparent. 8 Lunam ab octaua in sextamdecimam tantum supra terram uident. Lucet ibi^h Canopos, sydus clarum & amplissimum. Solem orientem dextra habent, occidentem sinistra. Obseruatione itaq; nauigandi nulla suppetente, per quam ad destinata pergentes locum capiant, uehunt alites, quarum meatus terram petentium, regendi cursus magistros habent. i Quaternis non amplius mensibus in anno nauigatur. Adusq; Claudij principatum de Taprobane hæc tantum noueramur: tunc enim fortuna patefecit scientiæ uiam latiore. Nam libertus Annij[†] Plocami, qui tunc^{†Plocanij} rubri maris uectigal administrabat, Arabiam petens, aquilonibus præter Carmaniam raptus, quintodecimo demum die appulsus est ad hoc littus, portumq; inuectus, qui Hippuros nominatur. Sex deinde mensibus sermonem perdoctus, admissusq; ad colloquia regis, quæ compererat, reportauit: stupuisse scilicet regem pecuniam, quæ^k capta erat cum ipso, quòd tamen si^{trapta} signata disparibus foret uultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Cuius æqualitatis contemplatione, quum Romanam amicitiam flagrantius concupisceret, Rachia principe legatos adusque nos misit, à quibus cognita sunt uniuersa. Ergo iidem homines corporum magnitudine alios omnes antecedunt. Crines fusco imbuunt, cæruleis oculis, truci uisu, terrifico sono uocis. Quibus immatura mors est, in³⁰ annos

1 annos centum æuū trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & penē ultra humanam extenta fragilitatē. Nullus aut ante diem, aut per diem ^msomnus. Noctis partem quieti destinant. Lucis ortum uigilia anteuertunt. Aedificia modicē ab humo tollunt. ⁿ Annona semper eodem tenore est. Vites nesciūt. Pomis abundant. Colunt Herculem. ^o In regis electione non nobilitas præualet, sed suffragiū uniuersorū. Populus enim eligit spectatū moribus, & inueteratæ clementiæ, & iam Pannīs grauē. Sed hoc in eo quærit, cui liberi nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiā si uita spectatus sit, non admittitur ad regnandum: ac si fortē dum regnat, pignus sustulit, exuitur potestate. Idq; eo maxime custoditur, ne fiat hæreditariū regnū. Deinde etiā si rex maximā præferat æquitatē, nolunt ei ^{to}tum licere. Quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitū solus iudicet. Et sic quoq; si ²⁰ displicuerit iudicatū, ad populum prouocat, à quo, datis iudiciis septuaginta, fertur sententia, cui necessariō acquiescitur. ⁱ Cultu rex dissimili à cæteris, uestitur sŷrmate, ut est habitus quo Liberū patrem amīcīri uidemus. Quod si etiā ipse ^s in peccato aliquo argutus sit, ac re-

uictus,

l ¶ In annos centū.) Id optimæ loci dispositioni tribuendum est, ut hi qui loca calida incolunt, diutius uiuant quā qui frigida habitant. Causa huius putatur, quod illi sint sicciore natura, hi uerō humectata magis. Quæ autem sicciore sunt, firmiora diuturnioraq; esse manifestū est. Cæterū extenditur ut in plurimū humana fragilitas usq; ad septuagesimū annum, & deinceps est labor & dolor. Vnde & Phisici uiuendi metam signant, cum decas cōiungitur perfectō numero ⁱⁿia, id est, aut decies septem, aut septies decem cōputantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum numeratur spaciū: quod si quis excesserit, ab omni officio uacuuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnē usum suū in suadendo habet, aliorū munerū uacatione reuerendus. Loci itaq; dispositionibus incolarūq; complexionibus tribuendum, si uel in Taprobane insula, uel in alijs locis, memoratū terminū homines uiuendo excedant. m ¶ Somnus.) Id nō est intelligendum de omni hominū ætate, cum constet somnū multum esse in infātia, quod ætas sit plurimū humecta, etiā naturali humore, & ē diuerso in senectute sit somnus modicus, quod uitalis humor sit longæuitate siccatu. n ¶ Annona.) Ob soli fertilitatem Taprobane incole nullam sentiunt

caritatē, sed annuus prouentus uictualū illis semper in eodem tenore est. Quod autē Herculem pro deo colere dicuntur, quidam tradunt illos ob id facere, quod Hercules post subactā à se Indiam, etiā in Taprobanen nauigauit. Alij putant, quod ex sola audita fama gestorū eius, cœperint illum colere pro deo. o ¶ In regis electione.) Est aurca illa Theodosij Imp. sententia, Virtute decet nō sanguine niti. Docet & Aristot. lib. 5. Politicorum, oportere principem qui alijs præsit, erga dei religionem uehementer affici. Minus enim formidabunt populi ne quid contra iustitiam fiat, si religioni deditū illum existimabunt, deiq; timorē habere: quin & minus contra illum audebunt insurgere, quasi deum habeat propitiū & fauentem. Et quantū attinet ad mores, quemadmodum princeps alijs præstat dignitate, ita eum moribus uirtutibusq; omnibus præstare cōuenit, præsertim quod eius facta sint omnibus palām, nec secretū dari possit regalibus uitijs. Et quod in Solino subditur de inueterata clementia, Seneca quoq; his uerbis cōfirmat: Nullum clementia magis q̄ regem ac principē decet: ista enim uirtus magnis uiris decori & gloriæ est. Alioquin pestifera uis est, ualere ad nocendum. Illius demū magnitudo stabilis fundataq; est, quem omnes tam supra se quā pro se sciunt. p ¶ Annis grauē.) Ad magnarum rerum gubernationem requiritur tum sapientia, tum multarum rerum experientia, quæ sola in annosis inuenitur

40 hominibus. Vnde cautum erat lege apud Romanos, ne quispiam ante trigesimū annum aut consul efficeretur, aut triumphum duceret. Obsunt præterea non rarō Reipub. principum liberi. Tantum enim est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiā cum iactura sæpe maxima aliorum conentur extollere. Existimant enim principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est ne fiat hæreditariū regnum, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sunt.

q ¶ Totum licere.) Longo experimento deprehensum est, ueram esse Publicianā illam sententiam: Cui plus licet quā par est, plus uult quā licet. In rebus grauib; prudens ac graue iudiciū esse conuenit. Constat autem res capitū graues esse, utpote in quibus de uita hominis agatur. Meritō igitur apud hos est institutum, ut in eare plures rex accipiat rectores. r ¶ Cultu rex.) Seruatum maxime est apud ueteres, ut pro personarum conditionibus fieret uestium uarietas. Turpe enim existimari, si foret uirorum, puerorum, mulierum, fami-

50 liarumq; uestis eadem. Cæterum sŷrma, quo Taprobane reges usi feruntur, genus uestis est, quæ in grauioribus poematis recitandis ab histrionibus trahebatur. Fuisse sŷrmate Bacchum usum, canit Seneca Tragædus in Hercule furente. s ¶ In peccato aliquo.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita & moribus sanctoribus præditus esse debet. Et si quidem is corruptis sit moribus, & aperuerit toti populo fenestram ad uitia,

quare is mille mortibus non sit dignus, qui cōmunem pestem inuehit in cunctos subditos? t ¶ Ambusta est.) Est enim consors scriptorū sentētia, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancrī: id si uerum est, quomodo supra dicitur, Septentriones ibi non cōspici? Præterea dicitur hic, de iugis montium Taprobane uideri latus Sericū, quod indicium est, insulam ipsam nō usque adeo in meridiem porrectā, ut nouus orbis æstimari possit. u ¶ Certo anni tempore.) Ex Plinio omnia ista habentur, qui sic scribit cap. 35. noni: Has ubi genitalis anni stimula uerit hora, pandentes sese quadam oscitatione, impleri roseido cōceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumq; concharū esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem cōspici: si uerō turbidus, foetum sordescere: eundem pallescere, cœlo minante conceptū: ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societate esse quam maris, inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum. Si tempestiue satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uerō et tonuerit, pauidas ac repente compressas, quæ uocant phrymas, efficere speciem, uerū inani inflatam sine corpore: hos esse concharū abortus. Ceterum dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, pondere, haud promptis rebus, in tantū ut nulli duo reperiantur indisereti: unde nomen unionum Romanæ scilicet imposuere delitiæ: nam apud Græcos nō est, nec apud barbaros inuentores eius aliud quam margaritæ. Hæc Plinius.

x ¶ Certa examini dux est.) Quidam tradunt, sicut apibus, ita concharum examnibus singulas magnitudine & uetustate præcipuas esse ueluti duces, miræ ad cauendum solertiæ: has urinantium cura peti, illis captis facili ceteras palantes rebus includi. Sic quoque Arrianus nomine Megasthenis scribit, Conchas in quibus margaritæ & uniones gignuntur, rebus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci, regemq; suum habere, ac si contingat regem comprehendi à piscatoribus, eas protinus circumfundī, nec uim effugere, fugiente rege & ipsas effugere. Nedum autem in Taprobana, uerū & in alijs Indiæ regionibus inueniuntur margaritæ. Mittit & Persicus sinus circa Arabiam optimas margaritas: quin & Bosphorus Thracius rufos ac paruos in cōchis habet uniones. Britannia quoque habet paruos uniones atque decolores,

uictus, morte multat, nō tamen ut cuiusquā atrectetur manu, sed consensu publico rerū omnium interdictū ei facultas: etiam colloquij potestas punito negat. Culturæ student uniuersi. Interdum uenatibus indulgent, nec plebeias agunt prædas, quippe cum tigrides aut elephantī tantū requirant, Maria quoq; piscationib; in quietat, marinasq; testudines capere gaudent, quarū tanta est magnitudo, ut superficies earū domū faciat, & numerosam familiā non arcte 10 receptet. Maior pars insulæ huius calore am busta est, & in uastas definit solitudines. Latus eius mare alluit peruiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborū plerunq; gubernaculis atterantur. Cernūt latus Sericū de montiū suorum iugis. Mirant aurum, & ad gratiā poculorū omnium gemmarū adhibent apparatus. Secāt mar mora testudinea uarietate, Margaritas legunt plurimas maximasq;. Conchæ sunt, in quibus hoc genus lapidū requirit, quæ certo anni tem 20 pore luxuriante conceptu, sitiunt rorem uelut maritum, cuius desiderio hiant, & cum lunares maximè liquunt aspergines, oscitatione quadā hauriūt humorem concupitū: sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddūt habitus unionū. Nam si purū fuerit quod acceperint, candicant orbiculi lapillorū: si turbidū, aut pallore languescūt, aut rufō innubilant. Ita magis de cœlo q; de mari partus habēt. Deniq; quoties excipiunt matutini aëris semen, fit clari 30 rius margaritū: quoties uespere, fit obscurius: quantoq; magis hauserit, tanto magis proficit lapidum magnitudo. Si repente micauerit coruscatio, intempestiuo metu cōprimunt, clausæq; subita formidine, uitia contrahunt abortiua: aut enim perparuuli fiunt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maxillari timent: cumq; flagrantioribus radijs ex canduerit dies, ne fuscantur lapides solis calore, subsidunt, & se profundis ingurgitant, ut ab 40 æstu uindictent. Huic tamen prouidentia ætas opitulat: nam candor senectū disperit, & grandescuntibus conchis flauescunt margaritæ. In aqua mollis est unio, durat euisceratus. Nunq; duo simul reperiunt, unde unionibus nomen datum. Ultra semunciales inuentos negant. Piscantium insidias timēt conchæ, inde est ut aut inter scopulos, aut inter marinos canes plurimum delitescant. Gregatim natant. *Certa examini dux est, illa si capta sit, etiā quæ euaferint, 50 in plagas reuertuntur. Dat & India margaritas, dat etiam

dat etiā littus Britannicū, sicut diuus Iulius thora-
racem, quē Veneri genitrici in templo eius di-
cauit, ē Britānicis margaritis factū subiecta in-
scriptione testatus est, y Lolliam Paulinā Caij
principis cōiugem, uulgatū est habuisse tunicā
ex margaritis sestertio tunc quadringenties æ-
stimatā: cuius parandę auaritia pater ipsius M.
Lollius, spoliatis orientis regionibus offendit
Caum Cæsarem Augusti filium, interdictaq;
10 amicitia principis, ueneno interiit. Illud quoq;
expressit uetus diligentia, quod z Syllanis pri-
mum temporibus Romam illati sunt uniones,

dringenties sestertium operta spectaretur ad lucernas.

z ¶ Syllanis temporibus.) Fenestella tradit primū
cœpisse circa Syllana tempora minutas & uiles margaritas: sed error est, cū Aelius Stilo Iugurthino bello unio-
num nomen impositum, maximē grandibus margaritis, prodat. Plinius in luxum sui temporis inuehens, cap. 35.
noni, de margaritis sic loquitur: Subeunt luxurię eius nomina & tædia exquisita perditio nepotatu.

Indicum itinerarium. Cap. LXVII.

20 **A** Insula Aufsea cōsequens est ad cō-
tinentem. Igitur à Taprobane Indiā
reuertamur: conuenit enim res Indi-
cas uidere, Sed si Indicis aut urbibus
aut nationibus insistamus, egrediemur^a propo-
sitę concinnitatis modū. Proximā Indo flumi-
ni urbem habuere Capissam, quam Cyrus di-
ruit, b Arachosiam Aracotę flumini impositā,
Semiramis cōdidit, Cadrusia oppidum ab Ale-
xandro Magno ad Caucasum constitutū est,
ubi et c Alexādrīa, quę patet amplitudine stadia
30 triginta, Multa & alia sunt, sed hęc cum emine-
tissimis. Post Indos mōtanās regiones d Ichthyo-
phagi tenēt, quos subactos Alexāder Magnus
uesci piscibus uetuit, nam antea sic alebant. Vi-
tra hos deserta Carmanie, Persis deinde, atq; ita
nauigatio, in qua e Solis insula rubens semper,
& omni animantium generi inaccessa, quippe
quæ nullum nō animal illatum necet, Ex India
reuertentes f ab Hytani Carmanie flumine se-
ptentrio-

40 una Alexandria in Aria: an uerò Solinus illam intelligat, nescio, præsertim cum non sit rectum iter per eam ab
Arachosia ad Carmaniam desertam. Est & alia Alexandria in Carmania iuxta fluuium Salam. Vide Ptolemæū.

d ¶ Ichthyophagi.) Inuenimus in Ptol. Hippophagos & Anthropophagos loca inhabitare septentrionalia:
sed quem locū occupauerint Pisciuorę in s. s. amplissima regione, ex ipso non constat. Sunt Ichthyophagi in
Africę extremis partibus iuxta Troglodytas, sed de his Solinus hic nō loquitur, cum dicat ex Pisciuorarū regio-
ne perueniri in Carmaniam desertam. Habes & Ichthyophagorū sinum apud Ptolemæum, sed iuxta sinum Per-
sicum in extremitate Arabię Felicis. Sunt alij qui Ichthyophagorū regionem ponunt ultra Carmanorū regio-
nem secus mare, habentem Gedrosiam ab oriente, ubi tam homines quā pecora eorum uescuntur piscibus, &
rursum pecorum carnes præbent piscibus. Pisces ad solem assant, p. stea ex his panem conficiunt, frumenti pau-
lulum admiscetes. e ¶ Solis insula.) Hanc insulam aiunt uocari Nosalam, & est inculta sacraq; Soli. Plin.
50 dicit eam esse cubile Nympharū rubens, in qua nullum nō animal absuntur incertis causis. Martianus tamen di-
cit ui feruoris animalia in ea interire: unde si quis imprudens eam adeat, amplius nō apparet. Habet autem hæc
insula situm in sinu Persico. f ¶ Ab Hytani flumine.) Flumen Carmanie Hytanis, inquit Plinius, portuosum

SCHOLIA CAP. LXVII.

Principium huius capituli uidetur men-
dum habere, quo diluēdo multi desudarūt.
Nam cum exemplaria cōmuniter habeant,
Ab insula Aufsea, & nulla inueniatur insula
quę sic uocetur, Solini autē intentio sit, ab
insula Taprobane descedendū ad continen-
tem adie terram, quibusdā uidetur hic sic
legendum: Ab insula autē ea cōsequens est,
subaudi, ut redeamus ad continentē. Alij a-
lias habent cōiecturas, nos uerisimiliorē si-
gnauimus. Ceterū quę hoc capite Solin. re-
fert, abundē tradit Plin. cap. 23. libri sexti.

a ¶ Propositę cōcinnitatis.) Dixerat
Solinus in proœmio, se librū preparaturū
ad compendiū, quantū ratio pateretur, ut
in eo non esset prodiga copia, nec damno-
sa cōcinnitas. Meminit igitur hic suę promiss-
sionis. b ¶ Arachosiam.) Capiti. Ara-
chosia aliquando pro regione cōfine Dran-
giane, aliquādo pro urbe illius prouincię,
sita iuxta fluuiū Arachotā. Antiqua exem-
plaria perperam hic habent, Erymanto flu-
mini impositam. c ¶ Alexandria.) Est

Et auro fertile. Ab eo primū septentriones apparuisse adnotauere, Arcturū nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquam. Hæc Plinius. Quomodo ista cōueniant cum Ptolemæo, qui extrema loca Carmanie scribit habere eleuationē polarem 20. graduum, Cosmographis discutiendū relinquo. Ego facile hic meam possem proferre sententiā, sed prudens calanū cōtineo. g. ¶ Achemenidis.) Achemenes primus Persarū seu Parthorū rex fuisse dicitur, à quo succedentes reges Persarū omnes Achemenes dicti sunt. Sunt qui Achemenen Parthorum seu Medorū dicunt fuisse ciuitatem. De Carmaniorum moribus uide Melan lib. tertio.

h. ¶ Ab Alexandria Aegypti.) Plin. cap. 23. sexti paulò dilucidius describit hoc iter, sic inquit: Nec pigebit totum cursum ab Aegypto exponere, nunc primū certa notitia patefcente. Digna res, nullo anno imperij nostri minus sestertijs quingentis millibus exhauriente India, et merces remittente, quæ apud nos centuplicato ueneat. Milie millibus pass. ab Alexandria abest oppidum Heliopolis, inde nauigant Nilo Coptū 303. millia pass. qui cursus Etesijs flantibus peragitur 15. diebus. A Copto camelis itur aquationū ratione mansionibus dispositis. Prima mansio appellatur Hydreuma, secunda est in mōte, tertia in altero Hydreumate etc. tandem peruenitur ad Berenicen oppidum, ubi portus maris rubri. Et quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, et statim die absununtur, totum à Copto Berenicen iter duodecimo cōficitur die. Nauigare incipiūt æstate media ante Canis ortum, aut ab exortu protinus, ueniuntq; circiter 30. die Ocelin Arabie aut Canan thuriferæ regionis. Est et tertius portus qui uocatur Muzā, quem Indica nauigatio nō petit, nec nisi thuris odorūq; Arabicorū mercatorum. Intus oppida regia, eius unum appellatur Saphar, aliud Sabe. Indos autem petentibus utilissimū est ab Oceano egredi: inde uento Hipalo nauigant diebus 40. ad primū emporium Indicæ. Muzirum non expetendum propter uicinos piratas, qui obtinent locum nomine Hydras, neq; est abundans mercibus. Præterea longè à terra abest nauium statio, lintribusq; efferūtur onera quæ geruntur. Regio autem ex qua piper monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocatur Cottonara. Ex India renauigant mense Aegypto Tybi incipiente, nostro Decembri, aut utiq; Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra Idus Ianuarias nostras: ita euenit, ut eodem anno remeent. Nauigant autem ex India uento Vulturū, et cum intrauere rubrū mare, Africo uel Austro. Hæc Plinius. Tota hæc nauigatio dirigitur ad promontoriū Indicæ, quod hodie Calicut uocant, iuxta quod et insulam Baracam constat sitam, ex decima Asiæ Ptolemaica tabula. Porro monoxyle lintres, sunt nauigia quæ ex solo ligno sunt fabricata: nam uox est unum seu solum, et ῥόλον lignum. i. ¶ Chelonophagi.) Sonat hæc græca uox testudini uoros. Græci enim χελώνη testudinem, et φάγορ uoracem dicunt. Vnde Plinius cap. 24. lib. sexti: In Carmanie angulo sunt Chelonophagi, testudinum superficie casu regentes, carne uescentes etc. Ptolemæus ponit Chelonophagos sub tropico Cancris in Carmania.

SCHOLIA CAP. LXVIII.

Scribit et Pomponius Mela de Arabico et Persico sinu, sed paulò aliter quàm Solinus. Arabici, inquit, sinus et os arctius et latitudo minor est, maior aliquāto recessus, et multò magis longa latera, inquit penitus, introrsusq; dum Aegyptum penè et montem Arabie Casum attingit, quodam fasti-

ptentriones primū uident, et Achemenidis in hac plaga sedes fuerūt. Inter Carmanie promontorium et Arabiam quinquaginta millia passuum interiacent deinde tres insulæ, circa quas Hydri marini egrediuntur uicenum cubitorum longitudine. Dicendum hoc loco, quatenus ab Alexandria Aegypti pergať usq; in Indiam, Nilo uehente Copton usq; Etesijs flantibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mansionibus. Berenicen peruenit, ubi rubri maris portus est. Inde Ocelis Arabie portus tangitur. Proximum Indicæ emporium excipit Muzirum, infame piraticis latronibus. Deinde per diuersos portus Cottonaræ succeditur, ad quam monoxylis lintribus piper conuehant. Petentes Indiam, ante exortum Canis, aut protinus post exortum nauigia media æstate soluunt. Reuertentes nauigant Decembri mense. Secundus ex India uentus est Vulturū. At cum uentum est in rubrum mare, aut Africus, aut Auster uehant. Spaciū Indicæ decies septies centena et quinquaginta millia passuum proditur. At Carmanie centū millia, cuius pars nō caret uitibus. Præterea habet genus hominum, qui nō alia quàm testudinis carne uiuunt, hirsuti omnia facie tenus, quæ sola leuis est. Idem corijs pisciū uestiuntur, Chelonophagi cognominati.

Et statim die absununtur, totum à Copto Berenicen iter duodecimo cōficitur die. Nauigare incipiūt æstate media ante Canis ortum, aut ab exortu protinus, ueniuntq; circiter 30. die Ocelin Arabie aut Canan thuriferæ regionis. Est et tertius portus qui uocatur Muzā, quem Indica nauigatio nō petit, nec nisi thuris odorūq; Arabicorū mercatorum. Intus oppida regia, eius unum appellatur Saphar, aliud Sabe. Indos autem petentibus utilissimū est ab Oceano egredi: inde uento Hipalo nauigant diebus 40. ad primū emporium Indicæ. Muzirum non expetendum propter uicinos piratas, qui obtinent locum nomine Hydras, neq; est abundans mercibus. Præterea longè à terra abest nauium statio, lintribusq; efferūtur onera quæ geruntur. Regio autem ex qua piper monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocatur Cottonara. Ex India renauigant mense Aegypto Tybi incipiente, nostro Decembri, aut utiq; Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra Idus Ianuarias nostras: ita euenit, ut eodem anno remeent. Nauigant autem ex India uento Vulturū, et cum intrauere rubrū mare, Africo uel Austro. Hæc Plinius. Tota hæc nauigatio dirigitur ad promontoriū Indicæ, quod hodie Calicut uocant, iuxta quod et insulam Baracam constat sitam, ex decima Asiæ Ptolemaica tabula. Porro monoxyle lintres, sunt nauigia quæ ex solo ligno sunt fabricata: nam uox est unum seu solum, et ῥόλον lignum. i. ¶ Chelonophagi.) Sonat hæc græca uox testudini uoros. Græci enim χελώνη testudinem, et φάγορ uoracem dicunt. Vnde Plinius cap. 24. lib. sexti: In Carmanie angulo sunt Chelonophagi, testudinum superficie casu regentes, carne uescentes etc. Ptolemæus ponit Chelonophagos sub tropico Cancris in Carmania.

De sinu Persico atq; Arabico, deq; Azanio mari. Cap. LXVIII.

Rumpit hæc littora rubrum mare, idq; in duos sinus scinditur: quorū qui ab oriente est, Persicus appellat, quandoquidem oram illam habitare uere

- tere Persidis populi, uicies & sexagies centena millia passuum circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur: oceanum uero qui ibi influat, Azanum nominatur. Carmania Persis annectitur, quae incipit ab insula^a Aphrodisia, uariarum opum diues, translata quondam in Parthicum nomen, littore, quo occasus obiacet, porrecta in millia passuum quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum^b Susa, in quo templum Susiae Dianae. A Susis^c Babytace oppidum centum triginta quinque millibus passuum distat, in quo mortales uniuersi odio auri communt hoc genus metalli, & abiiciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius, auaritia corrumpant aequitatem. Hic^d inconstantissimus est terrarum modus, nec immerito, quum aliae circa Persida nationes schœnis, aliae parasangis, aliae incomperta disciplina terras metiantur, & incertam fidem faciat mensurae ratio discors.
- 20 minimus & supra quomodo Persis olim translata fuerit in Parthicum nomen. ^b (Susa.) Testantur Strabo & Herodotus hanc urbem quoque Memnoniam dictam, à Memnone Tithoni patre, scribuntque eius urbis ambitum complecti centum & uiginti stadia, figurae esse oblongae. In ea urbe, ut Plinius tradit, uetus fuit Persarum regia, dicta Susa, à πῶς & ἄρῳ, hoc est, à lilijis, quorum est in ijs locis ingens copia: incolae enim regionis eius susa lilia nuncupant, imò Hebraei & omnes Syri uocant lilium susan. ^c (Babytace oppidum.) Plinius: Tigridis alueo oppidum est Babytace: abest à Susis 135. M. passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt, id dea fodiunt, ne quo cui sit in usu. ^d (Inconstantissimus modus.) Inconstantiam illam uocat uariam metiendae terrae rationem, cum quidam utantur schœnis, alij parasangis, & alij alia mensura. Est autem σχῶν inter alia significata mensurae genus quo terram metiuntur, constans secundum Herodotum sexagenis stadiis. Parasange autem secundum eundem constat tricenis stadiis. Plinius cap. 14. lib. duodecimi dicit schœnum habere stadia quadraginta, hoc est, passus quinque millia. Alij sunt, inquit, qui 22. stadia singulis schœnis dederunt. Sunt alij qui & Plinij locum uitiatum asserunt, pro XL. legentes LX.

De Parthia, & Cyri sepulchro.

Cap. LXIX.

- P**arthia quanta omnis est, à meridie rubrum mare, à septentrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea duodeuiginti diffecantur in duas partes. Undecim quae dicuntur superiora, incipiunt ab Armenio limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocantur) habent ab ortu Arios Arianosque, Carmaniam à medio die, Medos ab occidui solis plaga, à septentrione Hyrcanos. Ipsa autem Media ab occasu transuersa, utraque Parthiae regna amplectitur. A septentrione Armenia circumdatur, ab ortu Caspius uidet, à meridie Persidem, deinde tractus hic procedit usque ad castellum quod Magobtainem^a Passargada nomine. Hic Cyri sepulchrum.
- 50

gem Medum ultimo proelio superavit: quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Curtius lib. 10. scribit, quod cum Alexander Magnus illuc uenisset, iussit aperiri Cyri sepulchrum, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat

SCHOLIA CAP. LXIX.

De Parthorum regione ita scribunt histori: Parthia est regio nemorosa, montana, & inops frugum. Gens ipsa primum obscurissima, postea Macedonibus seruiuit, sed procedente tempore tantum in uirtute creuerunt, ut non tantum finitimis imperarent, sed à Romanis, omnium gentium uictoribus, bello petiti, eos magnis cladibus uicerunt. Post defectionem Macedonici imperij sub regibus fuit, & Arsaces ab Arsace primo rege dicebatur. Nos ut potuimus, in angusta tabula expressimus situm Parthiae cum circumiacentibus regionibus, quarum mentionem hic facit Solinus. Sequitur autem sumus Ptolemaicam descriptionem, à qua Solinus paululum discrepat, si plagas orbis exacte animaduertas. ^a (Passargada.) Quidam legunt Passagarda. Et scribit Strabo lib. 15. idcirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse, quod ibi Astya

inferias. Auro argentoq; repletum esse credidit, ita Perse uulgauerant: sed præter clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos & acinacem nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita, amiculo, cui assueuerat ipse, solium in quo corpus iacebat uelauit: miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum habere, quàm si fuisset ex plebe.

SCHOLIA CAP. LXX.

Chaldeorum regio denominata est Babylonia, à Babylone metropoli regni, quæ primum nomen Babel sortita est à cōfusione linguarum quæ in eo accidit loco, ut caput undecimum Geneseos explicat: cuius confusionis meminit & Sibylla in hunc modum: Cum omnes mortales una lingua uterentur, quidam ex ijs altissimā turrim ædificauerunt, cœlum per eam cupientes scandere: diu uerò turbines mittentes euertere turrim, & propriā atq; diuersam unicuiq; tribuere linguam, unde urbem quoq; contigit appellari Babylone. Hæc Iosephus capite 9. primi Antiquitatu. Quis uerò primum cōdiderit Babylone, sunt multe inter autores opiniones. Diodorus Siculus, Iustinus, Strabo & Ouidius scribunt eam à Semiramide primū constructam. Berosus uerò dicit Belum secundū Assyriorū regem fundamenta Babyloniæ oppidi magis q̃ urbis iecisse, postea Semiramis ex oppido fecit urbem. De magnitudine eius sic scribunt: Urbs Babylon in ingēti planitie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenū uicenū stadiorū: in summa quadringentorū & octoginta in circuitu quatuor laterū urbis. Strabo uerò lib. 16. aliter scribit, nempe in hunc modū: Babylon, inquit, in campo iacet, muri ambitum habet 385. stadiorum: eius crassitudinem pedum 32. altitudinem inter turres cubitorum quinquagenū, turriū ipsarū sexagenū: uiam super moenibus tam latam, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint, unde & hoc ex septem spectaculis orbis unū dicitur. Non cōuenit inter autores de circuitu huius urbis, quibusdam plura signantibus stadia, alijs pauciora. Sed fieri potest quòd hæc diuersitas hinc nata sit, quòd nō sit apud omnes eadem stadiorū quantitas.

a ¶ Inuentorē cœlestis discipline. Plin. cap. 26. sexti: Durat adhuc, inquit, in Babylone Iouis Beli templum. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite uerò 56. libri septimi Astrologiam dicit reperisse Atlantem Libyæ filium. Alij eius inuentionē tribuunt Abrahamo patriarchæ, alijs alijs. Berosus lib. 3. dicit Noham docuisse homines astrorū cursus, annuq; distinxisse ad cursum solis, & duodecim menses ad motū lunæ. Sed fieri potest ut à multis hæc ars sit adinuenta, sed à nullo perfectē, donec singuli suas inuentiones in unum contulerint, aut quòd prior inuenit, posterior excoluerit. b ¶ Ctesiphontem. De hac ciuitate Strabo uolumine 16. sic scribit: Prope Seleuciam uicus maximus est nomine Ctesiphon, in quo Parthorum reges hyemant, Seleuciæ parentes, ne à Scythia & militari natione opprimerentur. Hic uicus ciuitatis potentiam ac magnitudinem habet, adeò ut Parthorum multitudinem & apparatū omnem recipiat, ac uenalia & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degeresolent, æstate uerò in Hyrcania & Ecbatanis agunt. c ¶ Tempus est. Vult hic Solinus ostendere, mare etiam esse nauigabile ab Azanio mari usq; ad Atlanticū oceanum, hoc est, ad Gades & Fortunatas insulas, cum terra uersus polum Antarcticum non tam longa sit sicut est ad polum Arcticum: imò frons Africæ, quam Caput bonæ spei uocant, gradum quadragesimum ab æquatore non excedit, hoc est, si abscinderes totam portionem terræ, quam parallelus ille qui transit per Corsicam insulam maris mediterranei, ad septentrionem relinquit, extenderetur tunc terra ad aquilonem & austrum æquali latitudine. Nihil est igitur quod prohibeat nauigationem posse fieri ab India ad mare Atlanticum, sicut & Inba quem Solinus citat, docuit, cum ultra quadragesimū ab æquatore gradum, præter raras quasdam insulas, nulla terra, sed uastissimū mare in austrum porrigitur. Cæterum ab Arabico sinu, aut si mauis, ab Azanio mari, occurrūt multa promontoria in littoribus Africæ, quorum quædā hic Solinus describit, sed hodie à Lusitanis alia sortita sunt nomina. Nam dum à Lusitania soluūt, primū ueniūt ad Mederam, deinde ad Canarias seu Fortunatas insulas, hinc ad Caput album, deinde ad regnū Senegæ, ab hoc regno ad Caput uiride, promontoriū insigne: hinc ad regnū Gambriæ, ab eo ad Sagres & ad regnū Meli, tandem

De Babylone, de Atlantico oceano, de Gorgonum ac Fortunatis insulis. Cap. LXX.

Haldææ gentis caput Babylon est, à Semiramide condita, tam nobilis, ut propter eam & Assyrii & Mesopotamij in Babyloniæ nomen transierint. Urbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circundata, quorū altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra quàm mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Eufrate. Beli ibi Iouis templum, quem inuentorem cœlestis disciplinæ tradidit etiam ipsa religio, quæ deum credit. In æmulationē urbis huius Ctesiphontē Parthi condiderūt. Tempus est ad oceanī oras reuerti, represso in Aethiopiam stylo. Nanq; ut Atlanticos ætus occipere ab occidente & Hispania iandudum dixeramus, ab his quoq; partibus mundi unde primū Atlan-

Atlantici nomen induat, exprimi par est. Pelagus Azaniū usq; ad Aethiopum littora promouetur, Aethiopicū^d ad Mossylicum promontorium, unde rursus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuersae partis quā plurimi propter solis ardorē peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiū uel insularū cōmemoratione ad confirmandae fidei argumentū, omne illud mare ab India usq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile,

10 Cori tamen flatibus, cuius spiritus praefer Arabiam, Aegyptum, Mauritaniam euehere quibus queant classem, dummodo ab eo promontorio Indiae cursus dirigat, quod alij Leptenacran, alij Drepanū nominauerunt. Addidit & statiorum loca, & spaciōrū modum. Nam ab Indica prominentia ad Malachum insulam, affirmat esse quindecies centena millia passuum, à Malacho ad Sceneon ducenta uiginti quinque millia. Inde ad insulam Sadanū centum quinquaginta

20 ta millia; sic confici ad apertū mare decies octies centena & septuaginta quinque millia. Idem opinionioni plurimorū, qui ob solis flagrantia, maximam partis istius regionem ferunt humano generi inaccessam, sic reluctatur, ut mercantium ibi transitus infestari ex Arabicis insulis dicat, quas Ascitae habent Arabes, quibus ē re nata datū nomen est. Nam bubulis utribus cōtabulatas crates superponunt, uectatq; hoc ratis genere, praetereuntes impetūt sagittis uenenatis.

30 Habitari etiā Aethiopiae adusta Troglodytarū & Ichthyophagorū nationibus, quorum Troglodytae^f tāta pernicitate pollent, ut feras quas agitant, cursu pedum assequant. Ichthyophagi non secus quā marinā belluā nando in mari ualent. Ita exquisito Atlantico mari usq; in occasum, etiam Gorgonum meminit insularum. 8 Gorgones insule, ut accepimus, obuersae sunt promontorio quod uocamus^h Hesperionceras. Has incoluerunt Gorgones monstra, & tanē adhuc mōstrofagens habitat. Distant à continentibidui nauigatione. Prodidit deniq; Xenophon Lampfacenus, Hannonem Poenorū regem in eas permeauisse, repositasq; ibi foeminas aliti pernicitate, atq; ex omnibus quae appa-

40 ruerant duas captas, tam hirtio atq; aspero corpore, ut ad argumentū spectandae rei, duarum cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspendiderit, quae durauere usq; in tempora excidij Carthaginensis. Ultra Gorgonas Hesperidum insulae, sicut Sebosus affirmat, dierū quadraginta nauigatione in intimos maris sinus re-

50

li, tandem ad extremā Africae frontem, quā Caput bonae spei uocat: hinc cursus nauis re ducitur ab austro uersus equatorē per uariarum gentiū et insularū littora, donec tandem superato sinu Barbarico perueniatur ad Indiam. d ¶ Mossylicū promontorium.) Ptolemaeus uocat hoc promontoriū & emporiū, scribitq; simplici s, Mossylon, et est apud Troglodytas in angulo terrae ubi sunt angustiae maris rubri inter Arabiam Felicem & regionē Troglodytarū, habens ex opposito in Arabia Felice promontorium Ocelis. Poteris igitur illuc signare in tabula quā pro Asia ordinauimus. Porro promontorium Drepani, quod in India Solinus dicit esse, in Ptol. nō inuenitur, quod ego scia: nec Malachi, Sceneos, Sadani insularū mentionem facit. e ¶ Ut mercantium ibi transitus.) Plin. sic habet: Quin & cōmercia ipsa infestant ex insulis Arabes Ascitae appellati, quoniam bubulos utres binos ster nentes ponte, piraticā exercent sagittis uenenatis. Habent proinde hoc nomē Ascitae ob rem ipsam, sonat enim ἀσκή Græcis uatrem. f ¶ Tanta pernicitate.) Scribit Plin. cap. 29. sexti, gentes Troglodytarum Theriothoas a uenatu dictos, & mira uelocitate. Nam Græci θηροθηπ uenatorē dicūt. g ¶ Gorgones insulae.) Gorgonibus ab horrendo aspectu & uelocitate nomen inditum est. Græci enim γοργόν τιν terribίλεν, tum uelocem dicunt. Gorgones itaque monstris perniciosissimis non absimiles, occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse, constans est autorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine praestans, non paruo discrimine bellum gessit. Fuerunt autem Phorci filiae tres, una & Phorcides à patre cognominatae sunt. Earum nomina fuerunt, Euriale, Stheno, & Medusa. Cum uerò Gorgones sepe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremū tandem à Myrina Amazonum regina Atlantidū gratia precibusq; impulsae, uictae ac penitus deletae narrantur. h ¶ Hesperionceras.) Sonat haec uox, occidentale cornu, & est extremum Africae continentis promontorium, ubi scilicet ueluti in fronte circumaguntur naues in occasum ac mare Atlanticum, quod hodie uocant Caput bonae spei. Contra hoc promontorium Gorgones insulae narrantur, Gorgonum mulierum quondam domus, bidui nauigatione distantes à continenti, ut tradit Xenophon Lampfacenus. Penetrauit in eas Hanno Poenorum Imperator, prodiditq; hirta foeminarū

corpora viros pernecitate euasisse, duarūq; Gorgonum cutes, argumenti & miraculi gratia, in Iunonis templo posuit, spectatas usq; ad Carthaginem captam. i ¶ Fortunatas.) Vocantur hæ insulæ Fortunatæ ob nimiam earum fertilitatem rerūq; copiam: eas nūc Hispani appellant Canarias, ob id quod canibus maximè abundant. Ab sunt à Gadibus milliariis. Hispanicis 1200. ponunturq; sub parallelo transeunte per Syenen. Inhabitantes proinde quasdam carū gentes ferinæ, quibus nulla est religio, nullus dei timor, nulla uerecundia, quippe qui nudi incedunt bestiarum more. Translatas ferunt nostro æuo in eas insulas Creticas uites, quæ ibi non ignobilius uinum proferunt quam in Creta ipsa. k ¶ Ombrion.) Græci Ὀμβριον pluuialem dicunt. Hoc tempore numerantur decem insulæ Fortunatæ, quarū septē sunt cultæ, tres desertæ. Quæ coluntur, uocantur Fractalancea, Magna sors, Grancamaria, Teneriffa, Gienera, Palma, Ferro. Ex his quatuor colūt Christum, & tres idolis seruiunt. l ¶ Ferule.) Est ferula genus fruticis, de qua uide Plin. cap. 22. lib. 13. m ¶ Capraria.) A caprarum multitudine uidetur nomen habere, sicut Canaria à canibus dicitur, & Niuaria à nixue, quam tamen quidam uocant Ningariam à ningendo. n ¶ Duo exhibitii.) Plinius sic habet: Ex quibus perducti sunt à Iuba duo. Quin apparent ibi uestigia ædificiorum. Quam autem copia omnes, pomorum & aurum omnis generis abundant, hanc & palmetis caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrum quoque & Siluros in annibus gigni. Sunt autem caryotæ fructus palmarum, quos & dactylos & palmulas uocant. Silurus uero piscis est magnus, non absimilis ei quem sturionem uocant, qui in Nilo Aegypti flumine frequens est, & in Danubio quoq; nonnunquam inueniri perhibetur.

cefferunt. i Fortunatas insulas contra læuam Mauritaniæ tradunt iacere, quas Iuba sub meridie quidē sitas, sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed intra famam uocabuli res est. In prima earum, cui nomen est k Ombrion, ædificia nec sunt, nec fuerūt. Iuga montium stagnis madescunt. l Ferulæ ibi surgunt ad arboris magnitudinē. Earum quæ nigræ sunt, expressæ liquorem reddūt amarissimum. Quæ candidæ, 10 succos reuomunt etiam potui accommodatos. Alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes ignobilitate ad culmen fastigiata. Tertiā huic proximat eodem nomine, nuda omnia. Quarto loco m Capraria appellat, enormibus lacertis plusquam referta. Sequitur Niuaria aëre nebuloso, & coacto, ac propterea semper niualis. Deinde Canaria, repleta canibus, forma etiam eminentissimis; inde etiam 20 duo exhibitii Iubæ regi. In ea ædificiorum durant uestigia. Auriū magna copia, nemora pomifera, palmeta caryotas ferentia, multa nux pinea, larga mella, amnes siluris piscibus abundantes. Perhibent etiam expui in eam undoso mari belluas, deinde cum monstra illa putredine tabefacta sunt, omnia illic infici tetra odore, ideoq; non penitus ad nuncupationem suam congruere insularum qualitatem.

POLYHISTORIS CAII IVLII SOLINI

VNA CVM SCHOLIIS, FINIS.

Subiecimus Solino hic sub finem, amice lector, totius Asiæ maioris picturam, in qua singulas, quoad fieri potuit, expressimus regiones in quas Asia ipsa distribuitur, nisi ubi loci angustia nobis obstaculo fuit, potissimū in Asia minori. Huic tamen defectui succurrimus per aliam figuram, quam posuimus supra capite quinquagesimo primo, quæ explicatius tibi ad oculos ponit Asiæ minoris atq; multarū Syriarum regiones. Africæ uniuersalem descriptionem habes capite 40. Europæ autem figuratione expressiorem inuenies infra in Pomponio mox post principium. Asiæ ab oriente in præsentī tabula adiecimus extremam oram, ut à nostri æui hominibus est explorata.

